

ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดชุมพร

11 - ชล
ชลธาร
9

สำนักงานจังหวัดชุมพร

กระทรวงมหาดไทย

ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค
จังหวัดชุมพร

สำนักงานจังหวัดชุมพร
กระทรวงมหาดไทย
พุทธศักราช ๒๕๒๘

ประวัตินหาตไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดชุมพร

เลขหมู่หนังสือ ๙๕๙-๓๘๑

เลขหนังสือสากล ISBN 947-7851-23-7

จังหวัดชุมพรจัดพิมพ์เผยแพร่

พิมพ์ครั้งแรก ๓,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๒๘

ประวิติมหาตไทยสงฆนิคาย

เลขที่พิมพ์ที่ ๑๑๑

เลขที่หนังสือ ๑๑๑

จัดโดย...

พิมพ์ที่...

พ.ศ. ๒๕๑๑

ศาลากลางจังหวัดชุมพร

ศาลากลางจังหวัดชุมพร

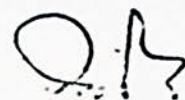

นายพจน์ อินทวิเชียร
ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร

คำนำ

หนังสือประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดชุมพร เล่มนี้ ได้รวบรวมและเรียบเรียงขึ้นตามเค้าโครงที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ประกอบกับพิจารณาเห็นว่า กระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดินโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีหน้าที่ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชนทั่วไปตั้งแต่โบราณกาล จึงปรากฏเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสถานที่ บุคคลผู้ทำคุณประโยชน์แก่บ้านเมือง อันเป็นสิ่งที่ควรรู้ ควรศึกษา และรวบรวมไว้เป็นหลักฐาน เพื่อประโยชน์แก่การค้นคว้าของอนุชนรุ่นหลัง และยอมเป็นที่เข้าใจอยู่โดยทั่วไปแล้วว่าประวัติศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมนุษยชาติในอดีต การศึกษาดังกล่าวจะต้องอาศัยการค้นคว้า การวิเคราะห์และการตีความเพื่อให้เข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวกับมนุษย์ในอดีตได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด แต่อย่างไรก็ตามจังหวัดชุมพรได้พยายามศึกษาค้นคว้า รวบรวมและเรียบเรียงหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรอันได้แก่ ตำราพงศาวดาร จดหมายเหตุ และศึกษาค้นคว้าหลักฐานที่เป็นวัตถุ ประเภทโบราณสถานและโบราณวัตถุต่าง ๆ เช่น วัด เจดีย์ พระพุทธรูป แผ่นอิฐ ตลอดจนวัตถุสิ่งของที่ขุดค้นได้ภายในจังหวัดชุมพร ซึ่งการศึกษาค้นคว้าและเรียบเรียงข้อมูลทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวจะต้องอาศัยกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ และตีความให้ถูกต้องและใกล้เคียงมากที่สุด และสำหรับหนังสือประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดชุมพร เล่มนี้ อาจจะมีข้อบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร หากท่านผู้สนใจตรวจพบประกอบกับมีข้อมูล หรือหลักฐานประการใดอ้างอิงแล้ว ขอได้โปรดแจ้งให้จังหวัดชุมพรทราบด้วยจักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง และจะได้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ต่อไป

จังหวัดชุมพร ขอขอบพระคุณคณะกรรมการทุกท่านที่ได้สละเวลาร่วมพิจารณาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดชุมพร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักราชเลขาธิการที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือเกี่ยวกับข้อมูลบางประการ ตลอดจนพระบรมฉายาลักษณ์และภาพถ่ายในอดีต เพื่อประกอบคำบรรยายให้ท่านผู้อ่านได้มีความเข้าใจลึกซึ้งและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และเจ้าหน้าที่กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร ที่ได้กรุณาตรวจแก้ ให้คำแนะนำหนังสืออ้างอิงต่าง ๆ จังหวัดชุมพรจึงขอขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้อีกครั้งหนึ่งและหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเกิดประโยชน์แก่ท่านผู้อ่านทุกท่านเป็นอย่างมาก

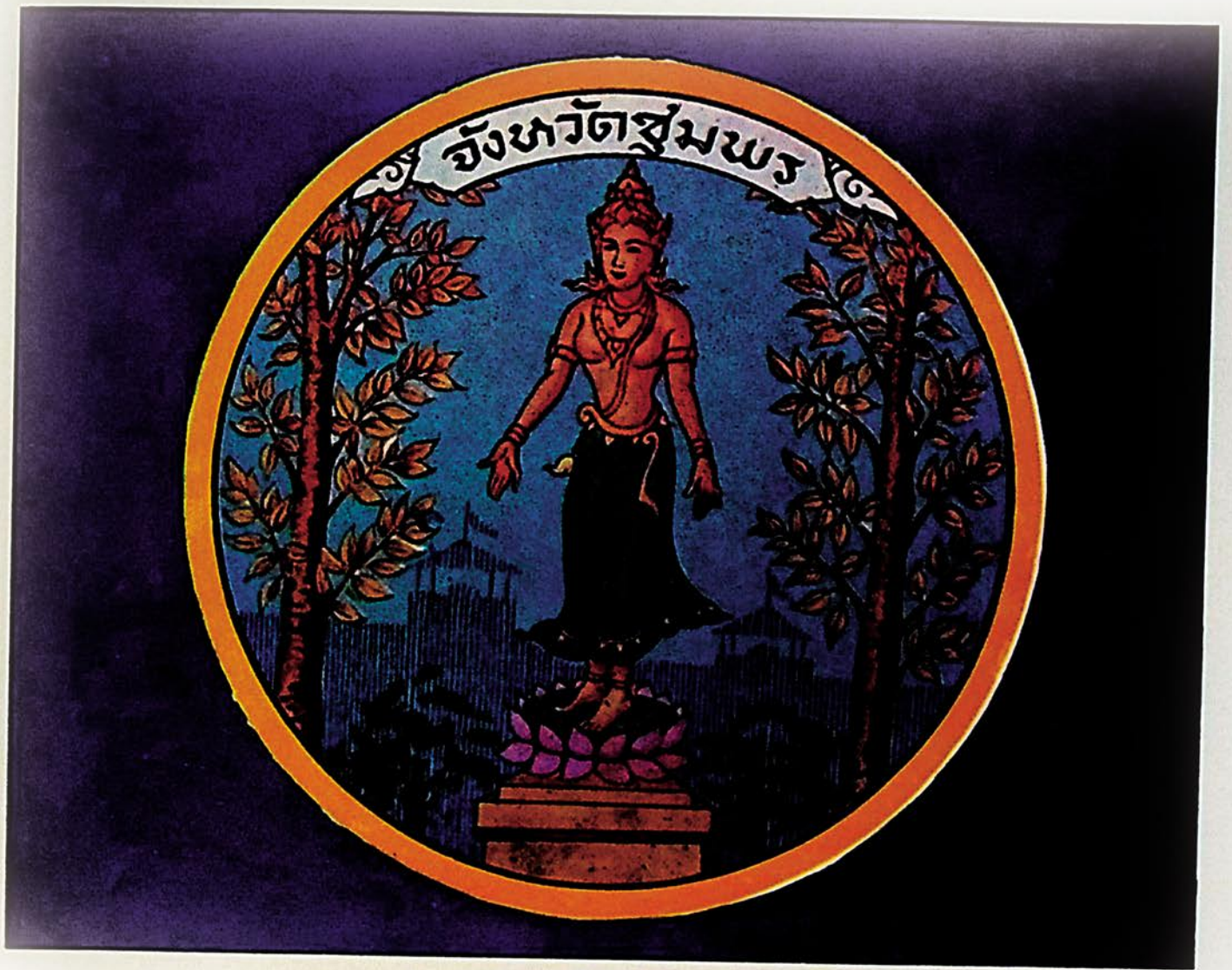

(นายพจน์ อินทวิเชียร)

ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร

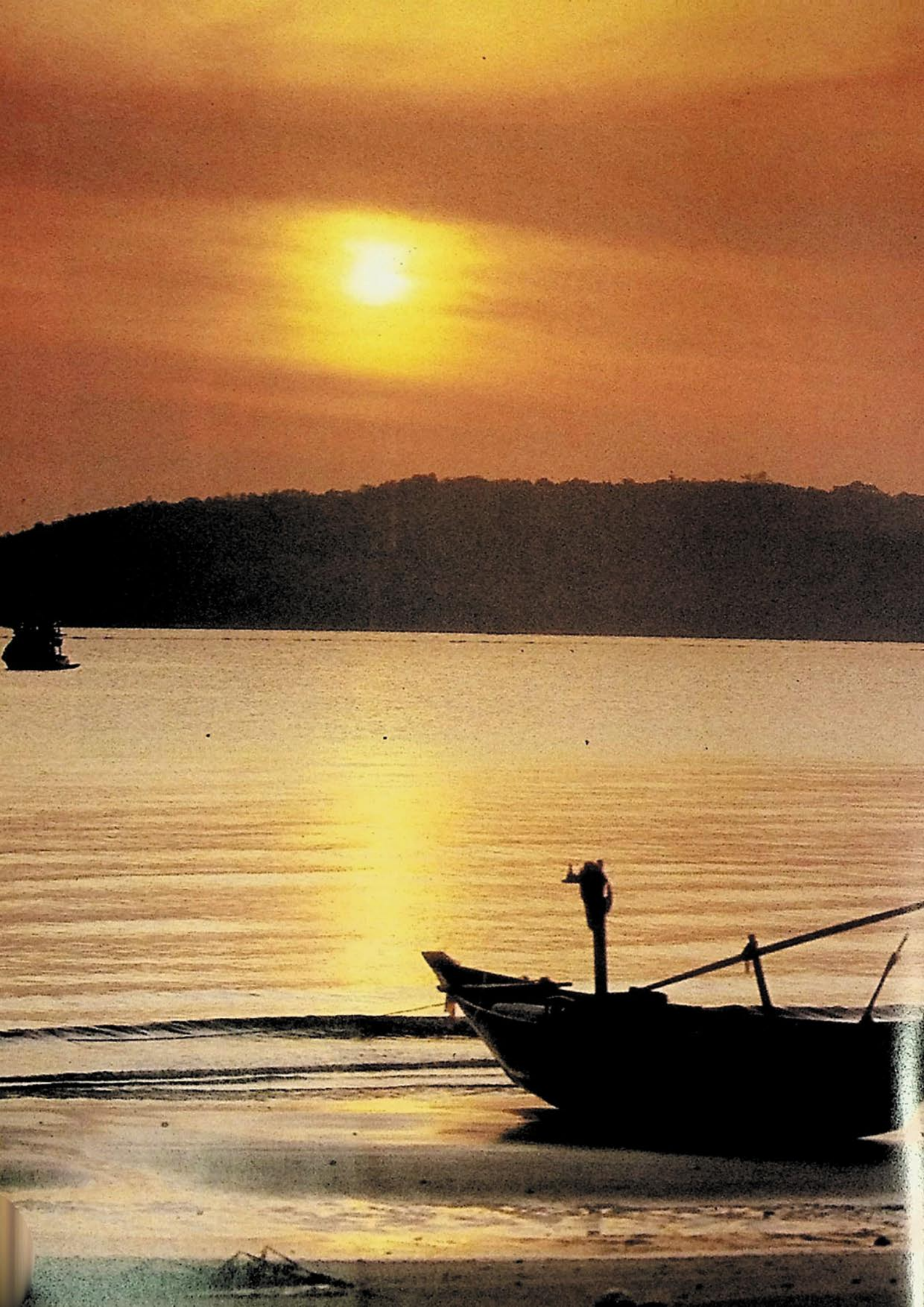
ภาพคนยืน หมายถึงเทวดาที่ประทานพรให้แก่ชาวเมือง และกองทัพที่จะยกออกไปทำศึก
ภาพต้นไม้ทั้งสองข้าง หมายถึงต้นมะเดื่อ ซึ่งในพื้นที่ของจังหวัดมีต้นไม้ชนิดนี้อยู่มากมาย ภาพค่าย
และหอรบ หมายถึงจังหวัดนี้เคยเป็นที่ชุมนุมบรรดานักรบทั้งหลาย ซึ่งนัดให้มาพร้อมกัน ณ ที่แห่งนี้
ก่อนที่จะเดินทัพออกไปสู้รบกับข้าศึก ทั้งนี้ก็เพราะชุมพรเป็นเมืองหน้าด่านมาแต่โบราณ

ดวงตราประจำจังหวัดชุมพร

ธงประจำจังหวัดชุมพร

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
บทที่ ๑	
สภาพทั่วไปและภูมิรัฐศาสตร์ของจังหวัดชุมพร	๑
ก. สภาพทั่วไปในปัจจุบัน	๗
๑. สภาพทางภูมิศาสตร์	๗
๒. การปกครอง	๘
๓. สภาพทางเศรษฐกิจ	๙
๔. สภาพทางสังคม	๑๐
ข. ภูมิรัฐศาสตร์ของจังหวัดชุมพร	๑๔
๑. ที่ตั้ง	๑๔
๒. พรมแดน	๑๔
๓. สภาพพื้นที่	๑๔
บทที่ ๒	
ประวัติความเป็นมาและเหตุการณ์สำคัญ	๑๗
อาณาจักรโบราณทางภาคใต้ของไทย	๒๓
อาณาจักรพัน-พัน	๒๓
อาณาจักรตามพรลิงค์	๒๓
อาณาจักรลังกาสุกะ	๒๔
อาณาจักรเจ็ยะไห้	๒๔

พระพุทธศาสนาในอาณาจักรไทย ๒๕

พระพุทธศาสนาในสมัยศรีวิชัย ๒๕

ประวัติศาสตร์จังหวัดชุมพร ๒๗

๑. ประวัติการตั้งเมือง ๒๗

๒. ประวัติที่ตั้งเมือง ๒๗

๓. ประวัติคำว่าชุมพร ๓๐

๔. ประวัติอาณาเขต ๓๒

๕. ประวัติเหตุการณ์สำคัญ ๓๓

๖. ประวัติคอคอดกระ ๓๗

กาชเลด็จประพาสหัวเมืองในแหลมมลายูและกาชเลด็จพระธาขดำเนนเยียม
ธาขภูจ้งหวัดชุมพร ๔๑

จดหมายเหตุเลด็จประพาสหัวเมืองในแหลมมลายูคราว ร.ศ. ๑๐๙ ๔๑

จดหมายเหตุระยะทางเลด็จประพาสในรัชกาลที่ ๕ เลด็จประพาส

หัวเมืองในแหลมมลายู ร.ศ. ๑๑๗ - ๑๑๘ - ๑๑๙ ๔๕

จดหมายเหตุเลด็จประพาสในหัวเมืองมลายูคราว ร.ศ. ๑๑๙ ๔๗

จดหมายเหตุเลด็จประพาสหัวเมืองในแหลมมลายูคราว ร.ศ. ๑๒๔ ๔๘

จดหมายเหตุเลด็จประพาสหัวเมืองในแหลมมลายูคราว ร.ศ. ๑๒๘ ๔๙

หมายกำหนดการเลด็จพระธาขดำเนนเยียมธาขภูจ้งหวัดต่าง ๆ ภาคใต้ ๖๖

การเลด็จพระธาขดำเนนเยียมธาขภูจ้งหวัดชุมพร

เมื่อวันที่ ๖ - ๗ มีนาคม ๒๕๐๒ ๖๘

ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคอำเภอ ๗๒

๑. อำเภอเมืองชุมพร ๗๒

๒. อำเภอหลังสวน ๘๒

๓. อำเภอสวี ๙๐

๔. อำเภอท่าแซะ ๙๕

๕. อำเภอปะทิว ๑๐๑

๖. อำเภอละแม ๑๐๘

๗. กิ่งอำเภอพะโต๊ะ ๑๑๑

๘. กิ่งอำเภอทุ่งตะโก ๑๑๖

บทที่ ๓

สถานที่และสิ่งกอส้างที่สำคัญ

โบราณสถาน	๑๓๕
พระบรมธาตุสวี	๑๓๕
พระตำหนักสถิตพระรูปพลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอ	
กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์	๑๓๕
สถานที่ท่องเที่ยว	๑๓๕
เส้นทางสายชุมพร-ท่าแซะ	๑๓๖
เส้นทางไปปากน้ำชุมพร	๑๓๖
เส้นทางเลียบชายฝั่งทะเลไปทางอำเภอปะทิว	๑๓๗
เส้นทางไปอำเภอหลังสวน	๑๓๘
บทที่ ๔	
บุคคลสำคัญของจังหวัด	๑๔๑
ก. ประวัติบุคคลสำคัญ	๑๔๓
๑. พลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์	๑๔๓
๒. หลวงพ่อสงฆ์ จันทสโร	๑๕๑
๓. นายประมวล กุลมาตย์	๑๕๓
๔. พลเอกดรวิญ สุทธานินทร์	๑๖๓
ข. ทำเนียบรายนามผู้ว่าราชการจังหวัด สองผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด	
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาจังหวัด และ	
หัวหน้าสำนักงานจังหวัดชุมพร	๑๖๖
๑. ทำเนียบรายนามผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร	๑๖๗
๒. ทำเนียบรายนามรองผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร	๑๖๘
๓. ทำเนียบรายนามปลัดจังหวัดชุมพร	๑๖๙
๔. ทำเนียบรายนามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชุมพร	๑๖๙
๕. ทำเนียบรายนามสมาชิกสภาจังหวัดชุมพรชุดปัจจุบัน	๑๗๐
๖. ทำเนียบรายนามหัวหน้าสำนักงานจังหวัดชุมพร	๑๗๒
บทที่ ๕	
บทสรุป	๑๗๓
ภาคผนวก	๑๗๙
กระแสพระราชดำริสพระราชบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช	
วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๐๒ ณ ศาลากลางจังหวัดชุมพร	๑๙๑
คำถวายพระพร	๑๙๑

สำเนาหนังสือ เรื่องขอให้สำรวจวัดฤๅโบราณ	๑๙๒
สำเนาหนังสือ เรื่องการตรวจสอบโบราณวัตถุ	๑๙๓
สำเนาหนังสือ เรื่องพระราชทานภาพพระราชกรณียกิจ	๑๙๔
คำสั่งจังหวัดชุมพร ที่ ๕๓๙/ ๒๕๒๕ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงาน จัดทำหนังสือประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดชุมพร	๑๙๕
หนังสืออ้างอิง	๑๙๗
บรรณานุกรม	๑๙๘

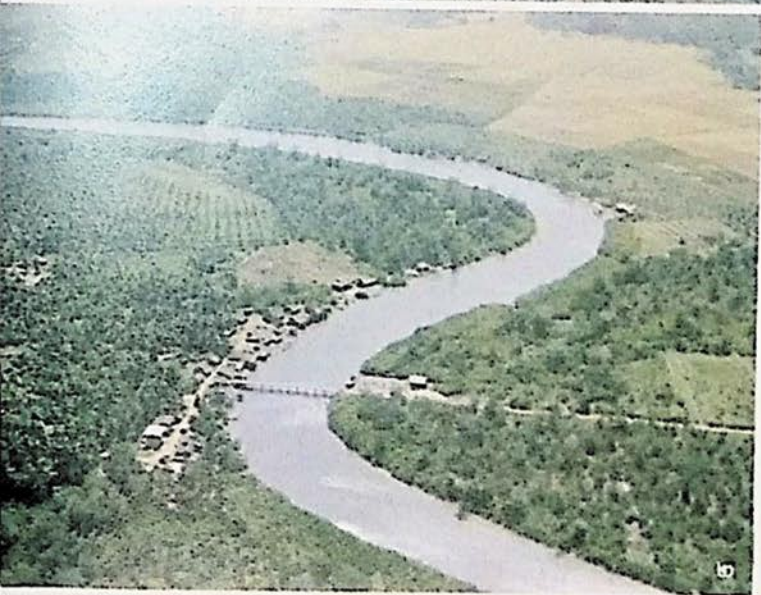
บทที่ ๑

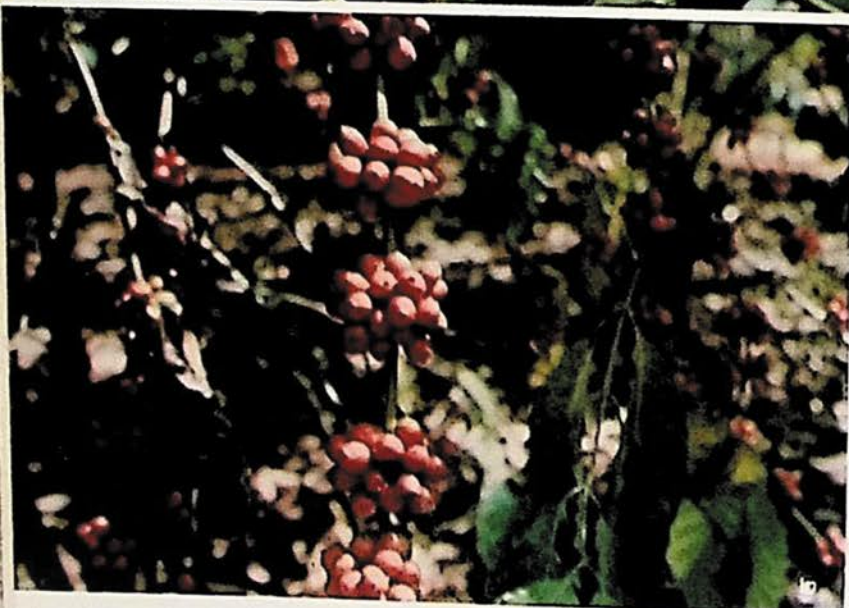
สภาพทั่วไปและภูมิศาสตร์ของจังหวัดชุมพร

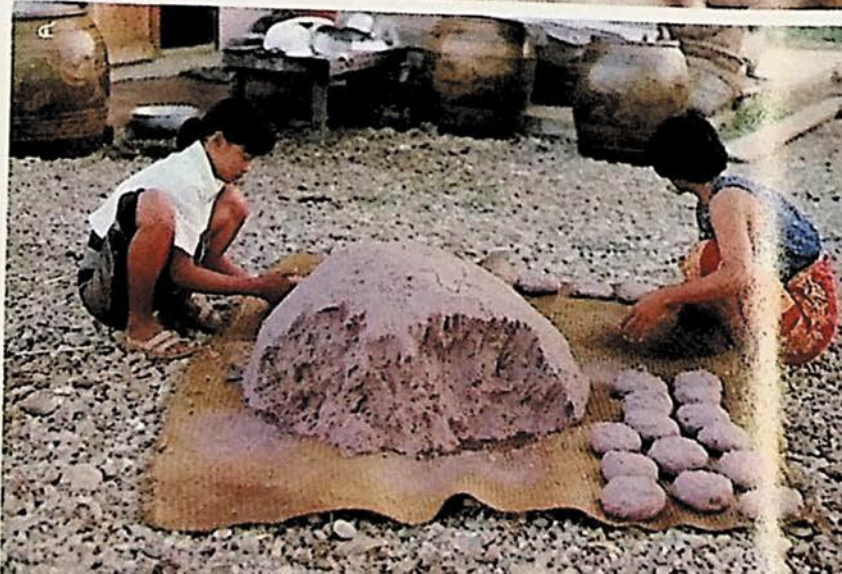
- ๑ แม่น้ำหลังสวน
๒ คลองสวี
๓, ๔ สวนและทุ่งนา

๑. ๒ กาแฟชุมพร พืชเศรษฐกิจอันดับหนึ่งของ
ประเทศ

๓ ผลปาล์มน้ำมัน

๔ "กะปิ" สินค้าพื้นเมือง

๑, ๒ หน่วยแพทย์เคลื่อนที่
๓อนุสาวรีย์ยุวชนทหาร

บทที่ ๑

สภาพทั่วไปและภูมิศาสตร์ของจังหวัดชุมพร

จังหวัดชุมพร มีชื่อปรากฏมาแต่ปี พ.ศ. ๑๐๙๘ โดยมีฐานะเป็นเมืองสิบสองนักษัตรของนครศรีธรรมราช ใช้รูปแพะเป็นตราเมือง เป็นเมืองหน้าด่านฝ่ายเหนือ เพราะอยู่ตอนบนของภาคใต้ การเดินทางโดยทางบก จำเป็นต้องผ่านเมืองชุมพร ในพุทธศักราช ๑๙๙๗ แผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงว่า เมืองชุมพรเป็นเมืองตรีอาณาจักรฝ่ายใต้ของกรุงศรีอยุธยาจนถึงพุทธศักราช ๒๔๕๕ จึงมีฐานะเป็นจังหวัดในมณฑลสุราษฎร์ธานี

คำว่าชุมพรมีผู้สันนิษฐานว่า น่าจะเป็นคำมาจากคำว่า “ชุนนุผล” เนื่องจากเป็นเมืองหน้าด่าน การเดินทางไม่ว่าจะมาจากฝ่ายเหนือหรือฝ่ายใต้เข้ามาตั้งค่ายชุนนุผลกันที่นี่ จึงเรียกจุดนี้ว่า “ชุนนุผล” แต่ด้วยเหตุที่คนภาคใต้ชอบพูดคำสั้น ๆ จึงตัดคำกลางออกเหลือเพียง “ชุนผล” และต่อมาเพี้ยนเป็น “ชุมพร” อีกประการหนึ่งในการเดินทางไปรบทัพจับศึกของแม่ทัพนายกองตั้งแต่สมัยโบราณมา เมื่อจะเคลื่อนพลจะต้องทำพิธีส่งทัพโดยการบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขอให้ได้รับชัยชนะในการสู้รบเป็นการบำรุงขวัญทหาร ในสถานที่ชุนนุผลเพื่อรับพรเช่นนี้ ตรงกับความหมายชุนนุผล หรือประชุมพร ซึ่งทั้งสองคำนี้อาจเป็นต้นเหตุของคำว่า “ชุมพร” เช่นเดียวกัน

แต่อีกทางหนึ่งสันนิษฐานว่า น่าจะได้มาจากชื่อพันธุ์ไม้ธรรมชาติในท้องถิ่น เช่นเดียวกับชื่อท้องที่ทั่ว ๆ ไป เพราะที่ตั้งเมืองเดิมบนฝั่งทำน้ำชุมพรมีต้นมะเดื่อชุมพรขึ้นอยู่มากมาย ต้นมะเดื่อชุมพรจึงเป็นสัญลักษณ์ประจำเมืองอยู่ในตราจังหวัดจนถึงปัจจุบัน

ก. สภาพทั่วไปในปัจจุบัน

๑. สภาพทางภูมิศาสตร์

๑.๑ ที่ตั้ง

ตั้งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทยระหว่างละติจูด ๑๐ ๒๙' เหนือ ลองจิจูด ๙๙ ๑๑ ตะวันออก บริเวณคอคอดกระทางฝั่งตะวันตกของอ่าวไทยอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามระยะทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๔ (เพชรเกษม) ประมาณ ๔๙๘ กิโลเมตร และทางรถไฟสายใต้ประมาณ ๔๗๖ กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ เขตอำเภอท่าแซะ และอำเภอปะทิว ติดต่อกับอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ทิศใต้ เขตอำเภอละแม และกิ่งอำเภอพะโต๊ะ ติดต่อกับอำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศตะวันออก เขตอำเภอปะทิว อำเภอเมืองชุมพร อำเภอสวี กิ่งอำเภอทุ่งตะโก อำเภอ
หลังสวน และอำเภอละแม จดอำเภอไทย

ทิศตะวันตก เขตอำเภอเมืองชุมพร อำเภอท่าแซะ อำเภอสวี อำเภอหลังสวน และกิ่งอำเภอ
พะโต๊ะ ติดต่อกับอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

๑.๒ ขนาด

มีเนื้อที่ประมาณ ๖,๐๐๐,๐๐๘ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๓,๗๕๕,๖๓๐ ไร่

๑.๓ ลักษณะภูมิประเทศ

ตั้งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย ระหว่าง ตะลิจูด ๑๐° ๒๙' เหนือ ลองติจูด
๙๙° ๑๑' ตะวันออกบริเวณคอคอดกระ อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติอันอุดม มีฝนตกชุกเกือบตลอด
ปี โดยเฉลี่ยแล้วจะมีฝนตกชุกประมาณปีละ ๑๕๐ - ๒๐๐ วัน จำนวนน้ำฝนประมาณ ๑,๘๐๐ มม. ถึง
๒,๐๐๐ มม. ต่อปี ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พื้นที่เป็นป่าไม้โดยทั่วไปอุดมสมบูรณ์ สภาพดินฟ้าอากาศเหมาะ
แก่การเกษตรทุกชนิด และเนื่องจากเป็นเมืองชายทะเลที่ได้รับมรสุมทั้งสองฤดู จึงทำให้ภูมิอากาศสบาย
เกือบตลอดปี คืออากาศชุ่มชื้นอยู่เสมอ ฤดูร้อนไม่ร้อนจัด ฤดูหนาวพอประมาณ ลักษณะพื้นที่โดยทั่วไป
เป็นที่ราบลาด จากด้านตะวันตกไปสู่ทะเลด้านตะวันออก จากบริเวณเขาตะนาวศรี ซึ่งเป็นแนวจากทิศ
เหนือไปสู่ใต้ ตลอดเขตจังหวัด จากสภาพดังกล่าวทำให้แม่น้ำต่าง ๆ ในจังหวัดชุมพร เป็นแม่น้ำสายสั้น ๆ
ไหลจากตะวันตกไปสู่ฝั่งทะเลตะวันออกแทบทุกสาย เช่น แม่น้ำหลังสวน แม่น้ำท่าตะเภา แม่น้ำสวี เป็นต้น

๒. การปกครอง

แบ่งการปกครองออกเป็น ๖ อำเภอ ๒ กิ่งอำเภอ ๖๓ ตำบล ๕๕๘ หมู่บ้าน ๒ เทศบาล
และ ๙ สุขาภิบาล จำนวนประชากรทั้งสิ้น (สำรวจ เมื่อ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๒๗) ๓๔๗,๔๙๙ คน ชาย
๑๗๕,๙๒๘ คน หญิง ๑๗๑,๕๗๑ คน

๒.๑ อำเภอ

อำเภอเมืองชุมพร	มี	๑๖ ตำบล	๑๓๔ หมู่บ้าน
อำเภอหลังสวน	มี	๑๓ ตำบล	๑๔๓ หมู่บ้าน
อำเภอสวี	มี	๑๑ ตำบล	๖๙ หมู่บ้าน
อำเภอท่าแซะ	มี	๗ ตำบล	๗๙ หมู่บ้าน
อำเภอปะทิว	มี	๖ ตำบล	๔๕ หมู่บ้าน
อำเภอละแม	มี	๓ ตำบล	๓๒ หมู่บ้าน
กิ่งอำเภอพะโต๊ะ	มี	๓ ตำบล	๓๐ หมู่บ้าน
กิ่งอำเภอทุ่งตะโก	มี	๔ ตำบล	๒๖ หมู่บ้าน

๒.๒ เทศบาล มี ๒ เทศบาล

เทศบาลเมืองชุมพร

เทศบาลตำบลหลังสวน

๒.๓ สุขาภิบาล มี ๙ สุขาภิบาล

สุขาภิบาลปากน้ำชุมพร	อำเภอเมืองชุมพร
สุขาภิบาลนาโพธิ์	อำเภอสวี
สุขาภิบาลปากน้ำตะโก	กิ่งอำเภอทุ่งตะโก
สุขาภิบาลปากน้ำหลังสวน	อำเภอหลังสวน
สุขาภิบาลละแม	อำเภอละแม
สุขาภิบาลท่าแซะ	อำเภอท่าแซะ
สุขาภิบาลปะทิว	อำเภอปะทิว
สุขาภิบาลมาบอำมฤต	อำเภอปะทิว
สุขาภิบาลพะโต๊ะ	กิ่งอำเภอพะโต๊ะ

๓. สภาพทางเศรษฐกิจ

โดยส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับอาชีพและผลิตผลทางการเกษตรกรรม เช่น การทำนา ทำสวนมะพร้าว สวนยางพารา สวนปาล์ม สวนกาแฟ สวนผลไม้ และพืชไร่อื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีอาชีพที่สำคัญ เช่น การประมง เหมืองแร่ ป่าไม้ ปศุสัตว์ และอุตสาหกรรม

๓.๑ การเกษตรกรรม

เกษตรกรรม อาชีพทางการเกษตรนับว่าเป็นอาชีพหลักราษฎรเกือบ ๙๐% ประกอบอาชีพทางการเกษตร มีเกษตรกรทั้งสิ้นประมาณ ๔๘,๗๒๒ ครอบครัว รายได้ของเกษตรกรเฉลี่ยแล้วตกครอบครัวละประมาณ ๒๕,๔๓๘.- บาทต่อปี การทำนามีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๒๐๒,๕๗๗ ไร่ ผลิตผลส่วนใหญ่จากการทำนาเฉลี่ยได้ประมาณ ๓๕๐ กิโลกรัมต่อไร่

การทำสวน ทำไร่ มีหลายชนิด เช่น สวนผลไม้ มีสวนเงาะ ทุเรียน มังคุด ลางสาด สวนมะพร้าว สวนปาล์ม สวนยางพารา การทำสวนดังกล่าวนับได้ว่าผลดีมาก เพราะลักษณะดินฟ้าอากาศอำนวย สำหรับสวนมะพร้าว ปาล์ม กาแฟ และยางพารา มีปลูกอยู่โดยทั่วไป ทุกอำเภอ สำหรับสวนมะพร้าวมีเนื้อที่ปลูกประมาณ ๑๐๐,๘๗๖ ไร่ ผลิตได้ปีละประมาณ ๗,๕๐๕ ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ ๒๗๐ ล้านบาท

๑. ยางพารา

๑.๑ เนื้อที่ ๙๔,๖๕๓ ไร่

๑.๒ ผลผลิตตลอดปี ๒๐,๓๓๘ ตัน

๑.๓ คิดเป็นมูลค่า ๒๔๔,๐๕๖,๐๐๐.- บาท

๒. ปาล์ม

๑.๑ เนื้อที่ปลูก ๒๔,๘๗๐ ไร่

๑.๒ ผลผลิตปาล์มตลอดปี ๑๐,๗๑๐ ตัน

๑.๓ มูลค่า ๙,๖๓๙,๐๐๐ บาท

สวนผลไม้มีมากที่สุด ในท้องที่อำเภอหลังสวน ผลิตผลในปีหนึ่ง ๆ จากผลไม้ทำรายได้ให้กับชาวสวนปีละประมาณ ๖๐ ล้านบาท ส่วนการทำไร่ มีการทำทุกอำเภอ เช่น ไร่สับปะรด แดงโม ข้าวโพด และถั่วลิสง

๓.๒ การประมง

จังหวัดชุมพรเป็นจังหวัดชายทะเล ราษฎรที่อยู่แถบชายทะเลจึงมีอาชีพในการประมงกันเป็นส่วนใหญ่ การประมงที่ทำเป็นกันเป็นล่ำเป็นสันมีมากในท้องที่อำเภอเมืองชุมพร อำเภอปะทิว อำเภอหลังสวน อำเภอละแม และกิ่งอำเภอทุ่งตะโก มีท่าเรือขึ้นปลาของเอกชน ๒๗ ท่า ท่าเรือขึ้นปลาขององค์การสะพานปลา ๒ ท่า คือ ที่ปากน้ำหลังสวน และปากน้ำชุมพร มีเรือจับปลาประมาณ ๑,๐๐๐ ลำ จับปลาได้ในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ประมาณ ๔๐,๐๐๐ ตัน

๓.๓ การทำเหมืองแร่

แร่ดีบุก มีมากในท้องที่อำเภอหลังสวน กิ่งอำเภอพะโต๊ะ และท้องที่อำเภอท่าแซะ จำนวนแร่ที่ผลิตได้จากการทำเหมืองแร่ และจากผู้ร่อนแร่ ในรอบปี ๒๕๒๔ สามารถผลิตแร่ดีบุกได้ ๙,๖๑๗ ตาบพลวง ซึ่งสามารถเป็นค่าภาคหลวง ค่าธรรมเนียม และค่าบำรุงพิเศษอื่น ๆ ได้ปีละประมาณ ๓๖ ล้านบาท

๓.๔ การป่าไม้

มีเนื้อที่ป่าไม้ประมาณ ๑,๗๒๗,๕๐๐ ไร่ มีการอนุญาตให้ทำไม้ให้ทั้งสัมปทาน ป่าบก ป่าเลน ตลอดจนของป่า ในปี ๒๕๒๔ มีการอนุญาตให้ทำไม้ทั้งป่าบกและป่าเลน จำนวน ๕๙,๑๑๓ ลูกบาศก์เมตร

๓.๕ การอุตสาหกรรม

การอุตสาหกรรมในจังหวัดขณะนี้เริ่มขยายตัวและนับว่าจะมีความเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต ปัจจุบันมีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่หลายประเภท กระจายอยู่ทั่วไป ทุกอำเภอ ที่ทำกันมากคือ โรงงานสีข้าว โรงงานซ่อมแซมเครื่องยนต์กลึงโลหะ โรงงานทำน้ำแข็ง โรงงานทำปลาป่น โรงงานแปรรูปไม้ โรงงานหีบน้ำมันมะพร้าว โรงงานห้องเย็น ขณะนี้มีโรงงานต่าง ๆ อยู่ในจังหวัด ๓๔๕ โรงงาน (สถิติเมื่อปี ๒๕๒๔) มีดังนี้

โรงงานกระเพาะเปลือกเมล็ดกาแฟ	๘ โรง
โรงงานไม้บดและย่อยหิน	๕ โรง
โรงงานทำลูกชิ้น	๒ โรง
โรงงานทำกึ่งแห้ง	๓ โรง
โรงงานหีบน้ำมันพืช	๘ โรง
โรงงานสีข้าว	๑๗๗ โรง
โรงงานขนมปัง ขนมเค้ก ขนมอบแห้ง	๔ โรง
โรงงานทำเส้นก๋วยเตี๋ยว	๗ โรง
โรงงานทำปลาป่น	๔ โรง
โรงงานทำน้ำแข็ง	๑๐ โรง
โรงงานสาวพริกเส้นไหม	๑ โรง
โรงงานทำเส้นใยมะพร้าว	๒ โรง

โรงงานไสกบไม้	๓ โรง
โรงงานวงกบประตูหน้าต่างจากไม้	๖ โรง
โรงงานเลื่อยไม้	๗ โรง
โรงงานทำไม้เขื่อนน้ำตาล	๒ โรง
โรงงานทำลังไม้	๖ โรง
โรงงานทำเครื่องเรือน (เฟอร์นิเจอร์)	๖ โรง
โรงงานหล่อดอกยางและปะยาง	๗ โรง
โรงงานรมควันยางแผ่น	๓ โรง
โรงพิมพ์	๒ โรง
โรงงานทำอิฐดินเผา	๑ โรง
โรงงานทำอิฐบล็อก	๑ โรง
โรงงานทำประตูหน้าต่างเหล็ก	๒ โรง
โรงงานทำท่อซีเมนต์ คสล.	๑ โรง
โรงงานทำปูนขาว	๒ โรง
โรงงานซ่อมเครื่องยนต์กลึง เชื่อมโลหะ	๔๗ โรง
โรงงานต่อเรือ ซ่อมแซมเรือ	๖ โรง
โรงงานห้องเย็น	๓ โรง
โรงงานเคาะฟันสิริรถยนต์	๒ โรง
โรงงานซ่อมรถยนต์	๑๐ โรง
โรงงานซ่อมรถจักรยานยนต์	๒ โรง

ส่วนใหญ่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ความสามารถในการอุตสาหกรรมนั้นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ เช่น วัตถุดิบ ทุนทรัพย์ คนงานมีฝีมือที่มีความรู้ทางด้านเทคนิคเฉพาะเรื่อง ประสบการณ์ ซึ่งจังหวัดชุมพรยังขาดสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว การอุตสาหกรรมในจังหวัดชุมพรจึงมีน้อย ที่มีมักเป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว และวัตถุดิบที่ใช้ในการอุตสาหกรรมใช้วัตถุดิบที่อยู่ในจังหวัด

๓.๖ ก๊าซธรรมชาติ

จำนวนธนาคารพาณิชย์ รวมมี ๑๘ ธนาคาร ยอดเงินฝากเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๔ มีจำนวน ๑,๔๑๙.- ล้านบาทเศษ

๓.๗ ก๊าซสหกรณ์

มีสหกรณ์การเกษตร ๔ สหกรณ์ สหกรณ์ออมทรัพย์ ๓ สหกรณ์ ร้านสหกรณ์ ๓ สหกรณ์

๔. สภาพทางสังคม

๔.๑ การศึกษา

ได้มีการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับประโยควิชาชีพชั้นสูงมีจำนวนโรงเรียน ครู และนักเรียน ดังนี้ (สถิติปี ๒๕๒๕)

ประเภทสถานศึกษา ในสังกัดกรมต่าง ๆ	จำนวน สถานศึกษา	จำนวน ห้องเรียน	จำนวน นักเรียน	จำนวนครู อาจารย์	หมายเหตุ
๑. กรมสามัญศึกษา	๑๖	๓๕๑	๑๕,๐๘๑	๘๕๔	
๒. กรมอาชีวศึกษา					
- วิทยาลัยเทคนิคชุมพร	๑	๔๒	๒,๓๖๙	๙๓	
- วิทยาลัยเกษตรกรรม ชุมพร	๑	๑๒	๓๕๐	๕๐	
๓. กรมการศึกษานอก โรงเรียน					
- สามัญ	๔	๒๗	๙๐๔	๘๙	
- อาชีพ	๑	๑๐	๓๐๐	๑๐	
๔. สำนักงานคณะ กรรมการศึกษาเอกชน	๑๖	๑๖๒	๔,๓๕๐	๑๖๙	
๕. สำนักงานคณะ กรรมการประถมศึกษา แห่งชาติ	๒๙๓	๒,๑๕๔	๕๓,๓๔๕	๒,๖๔๓	
- วิทยาลัยพลศึกษา	๑	๑๕	๖๐๗	๓๘	
รวม	๓๓๔	๒,๗๗๓	๗๗,๔๙๕	๓,๙๔๕	

หมายเหตุ ๔.๑ เป็นสถิติจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชุมพร

๔.๒ กาศศาสนา

ราษฎรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาเป็นศาสนาคริสต์ และอิสลาม

วัดในพุทธศาสนา	๑๕๐	วัด
แยกเป็นมหานิกาย	๑๒๕	วัด
- วัดธรรมยุต	๒๕	วัด
- วัดร้าง	๓๔	วัด
- สำนักสงฆ์	๔๘	สำนัก
- พระภิกษุ	๑,๕๕๒	รูป
- สามเณร	๓๙๕	รูป
- โบสถ์คริสต์	๔	แห่ง
- มัสยิด	๒	แห่ง

๔.๓ การสาธารณสุข

มีโรงพยาบาลและสถานอนามัย ดังนี้

- โรงพยาบาลของรัฐ	๖ แห่ง
- สถานอนามัย	๕๒ แห่ง
- สำนักงานส่งเสริมวิชาการและการสาธารณสุข	๑ แห่ง
- หน่วยงานโรค	๑ แห่ง
- สำนักงานผดุงครรภ์	๕ แห่ง
- สำนักงานส่วนมาเลเรีย	๔ แห่ง
- หน่วยชั้นสูตรสาธารณสุขภูมิภาค	๑ แห่ง
- จำนวนแพทย์	๒๓ คน
- จำนวนพยาบาล	๗๔ คน

อัตราส่วนของการรักษาพยาบาล แพทย์ ๑ คน ต่อประชาชน ๑๕,๓๙๙ คน

๔.๔ การสาธารณสุขูปการ

การประปา

มีการประปาซึ่งสังกัดประปาส่วนภูมิภาค ๒ แห่ง คือ ที่อำเภอเมืองชุมพรและที่อำเภอหลังสวน

การไฟฟ้า

มีการจำหน่ายกระแสไฟฟ้าส่วนภูมิภาค แก่ชุมชนที่ตั้งจังหวัด และชุมชนชนที่ตั้งอำเภอ และชุมชนใหญ่ ๆ นอกจากชุมชนที่ตั้งจังหวัด และอำเภอ นอกจากนี้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคมีโครงการขยายเขตระบบจำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้ทั่วถึงทุกตำบล และหมู่บ้าน

การคมนาคม

การคมนาคมติดต่อกับจังหวัด ดังนี้

- โดยทางรถไฟ จากสถานีรถไฟกรุงเทพมหานคร ระยะทาง ๔๗๖ กม. รถไฟสายใต้ผ่านสถานีชุมพรทุกขบวน ทั้งรถด่วน รถเร็ว และรถดีเซลราง

- โดยทางรถยนต์ จากสถานีขนส่งสายใต้กรุงเทพมหานคร ระยะทาง ๔๔๘ กม. มีรถประจำทาง ทั้งรถโดยสารประจำทางปรับอากาศชั้น ๑ และรถโดยสารประจำทางธรรมดาที่วิ่งถึงจังหวัดชุมพรและผ่านไปยังจังหวัดอื่นทางภาคใต้ตลอดเวลา

- โดยทางน้ำ เป็นเมืองชายทะเล การคมนาคมทางเรือเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน แต่ส่วนใหญ่ไม่นิยม การคมนาคมทางเรือจึงใช้เส้นทางขนส่งสินค้าและธุรกิจการประมง

- โดยทางอากาศ มีสนามบินขนาดเล็กอยู่ในค่ายเขตอุดมศักดิ์ห่างตัวเมืองประมาณ ๑๐ กม. สำหรับใช้กับเครื่องบินของทางราชการ ส่วนสนามบินพาณิชย์ยังไม่มี

การคมนาคมส่วนใหญ่เป็นการเดินทางโดยทางบก

การติดต่อสื่อสาร

- จดหมาย และโทรเลขติดต่อได้ทุกอำเภอและจังหวัด

- โทรศัพท์ภายในจังหวัดติดต่อได้เฉพาะอำเภอเมือง อำเภอหลังสวน และตำบลปากน้ำชุมพร และจังหวัดอื่น ๆ ที่มีชุมสายโทรศัพท์ นอกจากนี้ยังมีโทรศัพท์อัตโนมัติในข่ายของสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ติดต่อได้ทั่วประเทศ

- วิทยุภายในจังหวัด ติดต่อได้ทุกอำเภอ และจังหวัดใกล้เคียง

- วิทยุภายในเขตท้องที่อำเภอ มีใช้ติดต่อได้ทุกอำเภอ

ข. ภูมิรัฐศาสตร์ของจังหวัดชุมพร

๑. ที่ตั้ง

ตั้งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย ละติจูด ๑๐° ๒๙' เหนือ ลองจิจูด ๙๙° ๑๑' ตะวันออก บริเวณคอคอดกระเป็นจังหวัดเหนือสุดของ ๑๔ จังหวัดภาคใต้ ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอ่าวไทย ด้านทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทิศตะวันออกติดต่อกับอ่าวไทยจดฝั่งทะเลยาว ๒๒๒ กม. ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดระนอง และประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า

สำหรับชายทะเลทางด้านอ่าวไทยที่จังหวัดชุมพร ปรากฏว่ามีผู้อพยพทางเรือจากประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมาขึ้นฝั่งในท้องที่จังหวัดชุมพรปีละหลายครั้ง ซึ่งเมื่อมาขึ้นฝั่งแต่ละครั้งทางจังหวัดก็ขอให้กระทรวงมหาดไทยอนุมัตินำส่งศูนย์อพยพที่จังหวัดนครราชสีมา

ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมื่อคราวญี่ปุ่นยกพลขึ้นบก จังหวัดชุมพรเป็นเมืองหนึ่งที่อยู่ปูนใช้เป็นทางยกพลขึ้นบก และเกิดปะทะกับกำลังยุวชนของจังหวัดชุมพร ที่บริเวณสะพานท่านางสังข์ อำเภอเมืองชุมพร

๒. พรมแดน

สำหรับพรมแดนด้านที่ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่าทางด้านอำเภอท่าแซะไม่ค่อยมีปัญหาระหว่างประเทศมากนัก เนื่องจากการคมนาคมระหว่างชุมชนของประเทศทั้งสองไม่สะดวก พื้นที่เป็นป่าทึบและมีทิวเขาตะนาวศรีกั้นเขตแดนระหว่างประเทศทั้งสอง จะมีปัญหาเกี่ยวกับชาวพม่าหลบหนีเข้ามาบ้าง โดยเดินทางผ่านทางจังหวัดระนองเข้ามารับจ้างแรงงานทำเหมืองแร่ในท้องที่จังหวัดชุมพรบ้าง แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจพบก็จะผลักดันกลับออกไป และมีบางครั้งที่คนเชื้อชาติไทยสัญชาติพม่าซึ่งหลบหนีมาทางอำเภอท่าแซะ จะประกอบอาชีพอยู่ตามชายแดน ซึ่งอยู่ห่างไกลจากชุมชนอำเภอหรือหมู่บ้าน ซึ่งบางครั้งเจ้าหน้าที่ตรวจพบก็ได้ตักเตือนให้กลับออกไป เพราะบุคคลดังกล่าวจะพูดสำเนียงชาวพื้นเมืองชัดเจน เพราะเคยอยู่ในประเทศไทยมาก่อน และได้เดินทางข้ามไปมาระหว่างประเทศ

๓. สภาพพื้นที่

มีลักษณะยาว จากทิศเหนือลงมาทางทิศใต้ ตามลักษณะของภูมิประเทศซึ่งมีความแคบ และมีชายฝั่งทะเลและภูเขาตะนาวศรีเป็นที่กั้นเขตแดนทางทิศตะวันตก ฉะนั้นทางทิศตะวันตกจึงเป็นที่สูงและป่าทึบ ตอนกลางเป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมทุกชนิด มีแม่น้ำ ๓ สาย แต่เป็นแม่น้ำสายสั้น ๆ คือ แม่น้ำท่าตะเภา ต้นกำเนิดเกิดจากทางตอนเหนือของอำเภอท่าแซะ ไหล

ผ่านอำเภอท่าแซะ มาบรรจบกับคลองรับร่อเป็นแม่น้ำท่าตะเภา ไหลออกสู่ทะเลทางด้านทิศตะวันออก
ราษฎรได้อาศัยแม่น้ำดังกล่าว ทำการเกษตรได้บ้าง แต่ส่วนมากจะอาศัยธรรมชาติ คือน้ำฝน แม่น้ำ
หลังสวน ไหลผ่านกิ่งอำเภอพะโต๊ะ และอำเภอหลังสวน และแม่น้ำสวีก็เป็นแม่น้ำสายสั้น ๆ เช่นเดียวกัน

จึงพอสรุปได้ว่า สภาพทางภูมิศาสตร์ มีข้อที่ได้เปรียบจังหวัดอื่น ๆ อยู่มากทางด้านเศรษฐกิจ
โดยมีทรัพยากรธรรมชาติ และลักษณะภูมิประเทศตลอดจนดินฟ้าอากาศที่สามารถทำประโยชน์ได้เป็น
อย่างดี

บทที่ ๒

ประวัติความเป็นมาและเหตุการณ์สำคัญ

ขุทนต์สมัยที่ ๑๐ สมัย ๑๐ ค.ศ. ๒๐ ถึง ค.ศ. ๒๐๐๐ อ.ส.วิ อ.รุ่งพร

ชิ้นส่วนเครื่องปั้นดินเผา

ขุทนต์สมัยที่ ๑๐ สมัย ๑๐ ค.ศ. ๒๐ ถึง ค.ศ. ๒๐๐๐ อ.ส.วิ อ.รุ่งพร

ขุทนต์สมัยที่ ๑๐

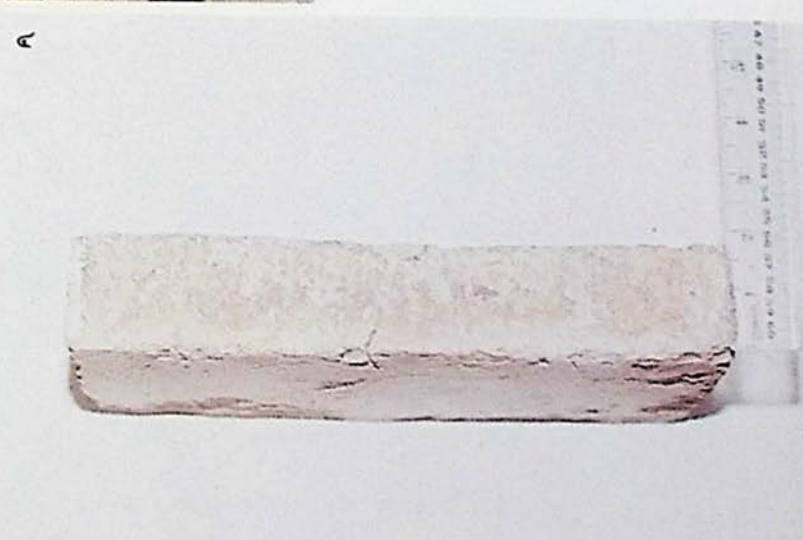
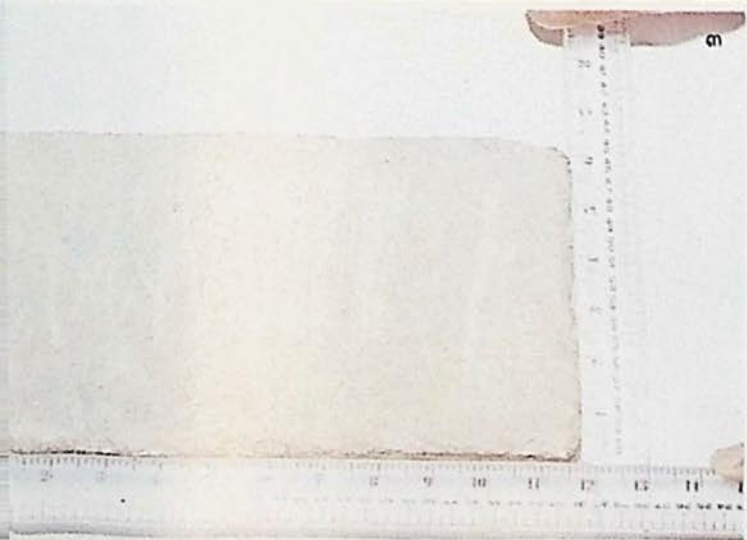
ชิ้นส่วนภาชนะดินเผา

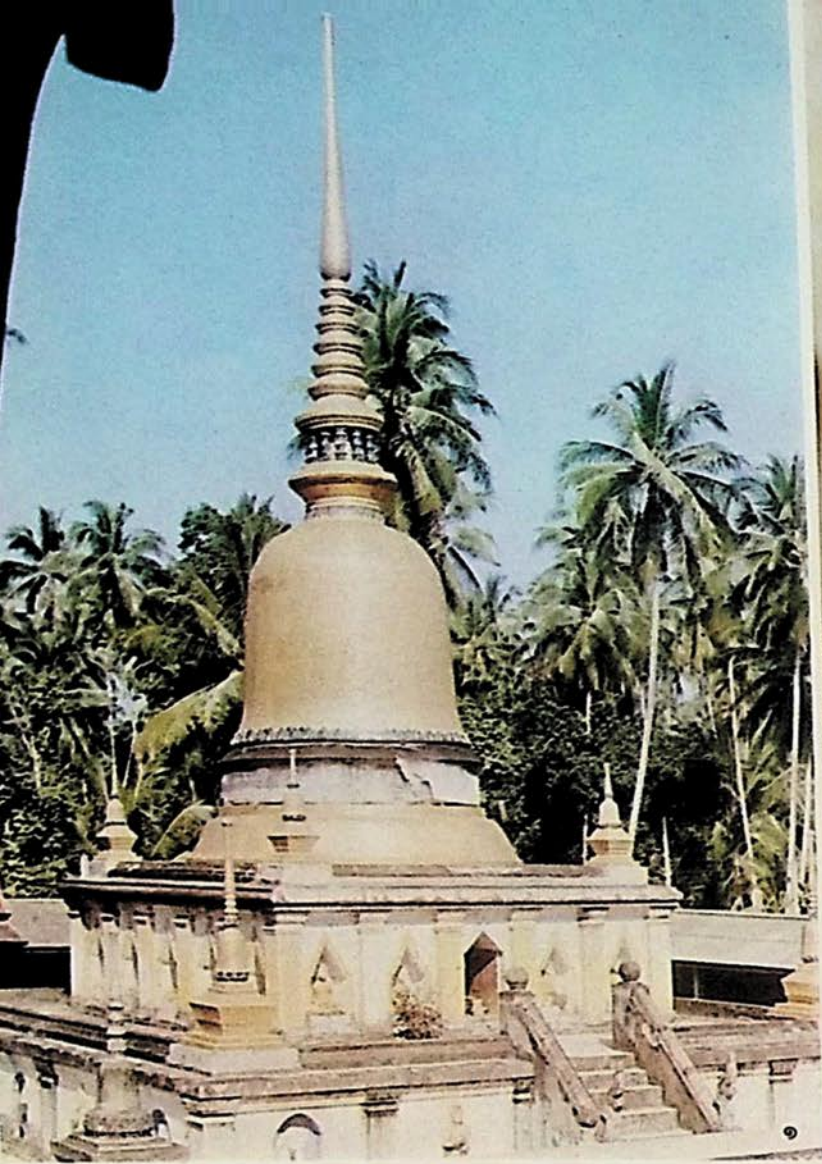
เปลือกหอยซึ่งพบเป็นร่องรอยในแก้ว

ขุทนต์สมัยที่ ๑๐

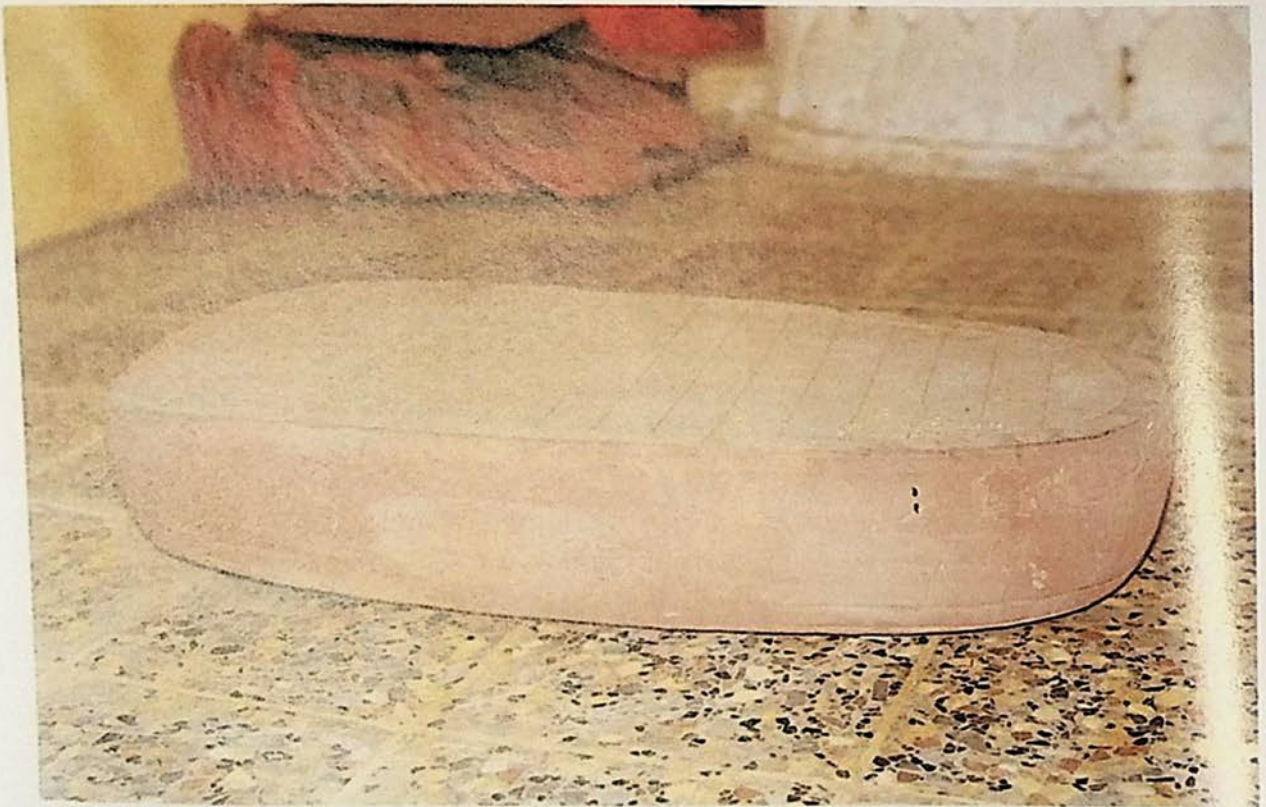
ชิ้นส่วนเครื่องปั้นดินเผา

- ๑. ๒ ชิ้นส่วนเครื่องปั้นดินเผา
- ๓. ๔ แผ่นอิฐจากพระธาตุสรี
- วัดพระธาตุสังขาร

๓

๑ วัดพระธาตุสลิ (วัดพระธาตุสังกาวิ)

๒ หลักเมืองชุมพร วัดประเดิม อ.เมือง ชุมพร

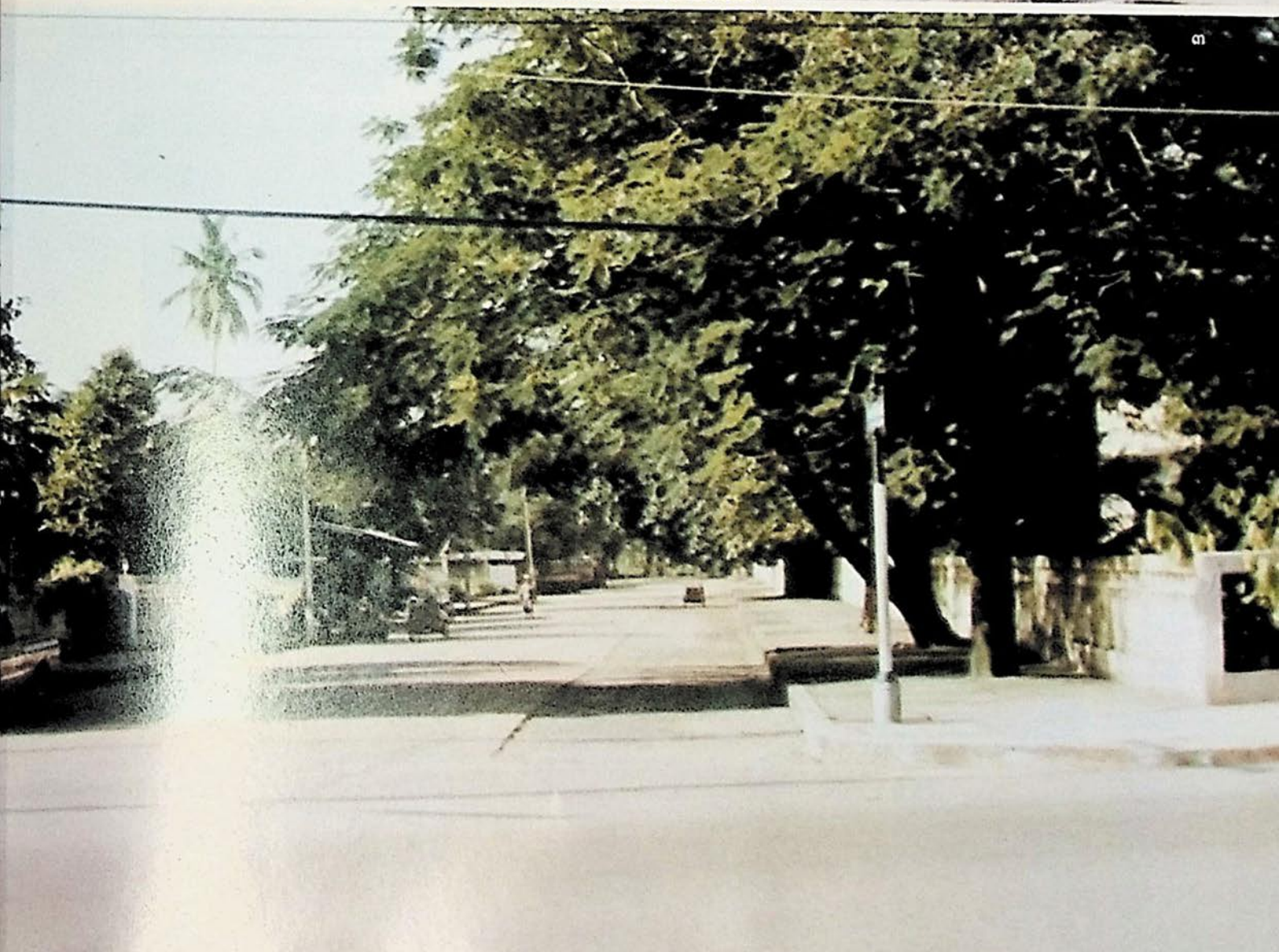
๓ พระพุทธบาท วัดรับร้อ อ.ท่าแซะ

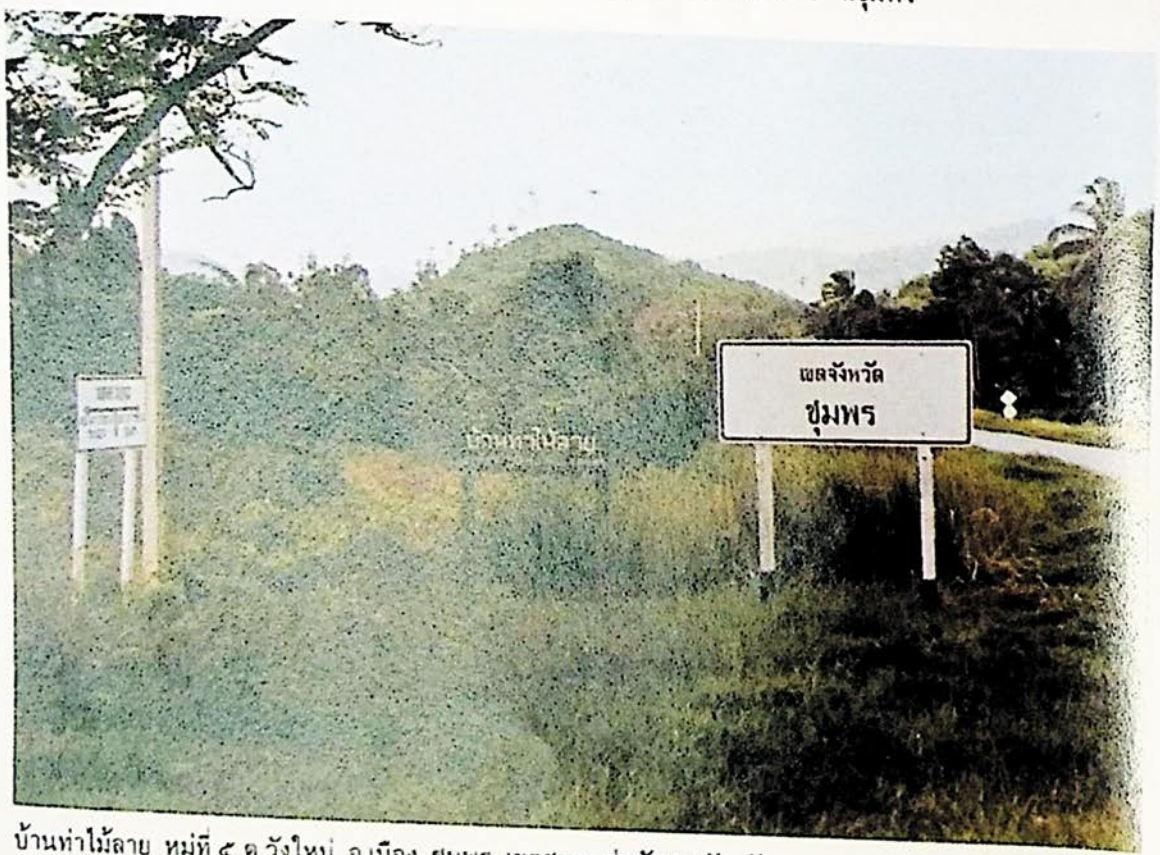
๑ ศิลาจารึกพระปรมาภิไธยย่อ จปร. ณ เส้นแบ่ง
เขตจังหวัดชุมพรกับจังหวัดระนอง

๒, ๓ ถนนจักรีประพาส รัชกาลที่ ๕ ทรงเคยเสด็จพระ-
ราชดำเนินในอดีต

อนุสาวรีย์ ฎปร. และ สก. เขตต่อระหว่าง จ.ระนอง กับ จ.ชุมพร

บ้านท่าไม้ลาบ หมู่ที่ ๕ ต.วังใหม่ อ.เมือง ชุมพร เขตชุมพรต่อกับเขตจังหวัดระนอง ตรงอนุสาวรีย์ จปร. ฎ๒๒. และสก.

บทที่ ๒

ประวัติความเป็นมาและเหตุการณ์สำคัญ

อาณาจักรโบราณทางภาคใต้ของไทย

หลักฐานเรื่องประวัติศาสตร์ของเอเชียอาคเนย์ได้พูดไว้เป็นครั้งแรกในพงศาวดารฮัน ซึ่งเขียนขึ้นในระหว่าง พ.ศ. ๓๓๗ - ๕๕๑ นอกจากนั้นยังค้นพบจากพงศาวดารราชวงศ์เหลียง ในพุทธศตวรรษที่ ๒๒ และยังได้จากบันทึกของนักท่องเที่ยวยุโรปบางท่าน เช่น นักบวชฟราเจียนและอัสจิง ผู้เคยเดินทางระหว่างจีนกับอินเดีย ได้กล่าวถึงอาณาจักรที่ตั้งอยู่ในดินแดนซึ่งเป็นอาณาเขตของประเทศไทยในปัจจุบัน แต่ตามบันทึกไม่ค่อยละเอียดนักทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่า ชาวพื้นเมืองของอาณาจักรเหล่านั้น เป็นพวกชนชาติมอญ เขมร ละว้า ไทย ฯลฯ ทั้งนี้เพราะตามบันทึกของจีนก็ออกเสียงตามสำเนียงจีน จึงไม่สามารถทราบชื่อที่ออกเสียงแท้จริงได้ แต่อย่างไรก็ตามพอจะสรุปได้จากบันทึกหลายฉบับของชนชาติต่าง ๆ ที่ได้เดินทางผ่านทางแถบนี้ ได้ว่าอาณาจักรแถบนี้ เป็นอาณาจักรที่มีความเจริญรุ่งเรืองเป็นปึกแผ่น มีศิลปวัฒนธรรมการปกครองระบบกษัตริย์ มีกฎหมายและภาษาของตนเอง การปกครองและศิลปวัฒนธรรมมีอิทธิพลของอินเดียโบราณ และของจีนปะปนอยู่อย่างเห็นได้ชัด ดังจะเห็นได้จากร่องรอยแห่งอารยธรรมที่ปรากฏเป็นอาณาจักรต่าง ๆ ในดินแดนภาคใต้ของประเทศไทยดังนี้

อาณาจักรพัน - พัน

เป็นอาณาจักรซึ่งรุ่งเรืองอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ ๘ - ๑๒ เคยเป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรพูนัน จากบันทึกของจีนระบุว่า ชาวพัน - พัน อาศัยอยู่ตามชายทะเล

นักประวัติศาสตร์สันนิษฐานว่า อาณาจักรพัน - พัน อาจจะอยู่ในเขตอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

อาณาจักรตามพรลิงค์

อยู่ทางตอนใต้ของอาณาจักรพัน - พัน มีเมืองศรีธรรมราชเป็นเมืองสำคัญ สันนิษฐานว่ามีอายุอยู่ในระยะพุทธศตวรรษที่ ๗ - ๑๕ เคยเป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรพูนัน ต่อมาราว พ.ศ. ๑๓๑๘ เมืองศรีธรรมราชขึ้นอยู่กับอาณาจักรศรีวิชัย พุทธศตวรรษที่ ๑๓ อาณาจักรลังกาสุกะตอนเหนือประเทศมีอิสรภาพและใช้นามว่าอาณาจักรตามพรลิงค์ ใช้ภาษาสันสกฤตเป็นภาษาราชการในราชสำนัก มีการติดต่อกับอาณาจักรศรีวิชัยอย่างใกล้ชิด พุทธศตวรรษที่ ๑๔ - ๑๕ ได้ขยายอาณาเขตอยู่ทางแถบบริเวณคอคอดกระของประเทศไทยปัจจุบัน ในปี พ.ศ. ๑๕๖๘ กองพันพวกโจระ รุกรานยึดได้ดินแดนแถบตะกั่วป่า และนครศรีธรรมราช

อาณาจักรตามพรลิงค์มีกษัตริย์ปกครอง ดังเช่นในปี พ.ศ. ๑๗๗๓ มีกษัตริย์ปกครองทรงพระนามว่า พระเจ้าธรรมราชาจันทกานะ ในสมัยนี้ได้มีการติดต่อกับลังกาทางการทูตอย่างใกล้ชิด ปี พ.ศ. ๑๘๑๓ ได้ทำสงครามกับลังกา แต่ต้องพ่ายแพ้

อาณาจักรลังกาสุกะ

ชื่อที่ปรากฏในพงศาวดารเมืองไทรบุรีเขียนว่า “ลังกาชู” อยู่ทางทิศใต้ของอาณาจักรตามพรลิงค์ ปรากฏชื่อในประวัติศาสตร์ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๗ สันนิษฐานว่าเป็นอาณาจักรที่เก่าแก่ที่สุดในแหลมมลายู ตามพงศาวดารจีนกล่าวถึงอาณาจักรนี้ว่า เริ่มมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับจีนเมื่อ พ.ศ. ๑๐๕๒

อาณาจักรลังกาสุกะ มีตำนานการสร้างเมืองอยู่ ๒ ส่วน ซึ่งต่างก็มีพื้นฐานมาจากพงศาวดารไทรบุรี “มะโรงมหาวงศ์” คือส่วนหนึ่งของ พระยานุমানราชชน (เสฐียรโกเศศ) และส่วนหนึ่งของ นายปอล วิทลีย์ซึ่งแปลเป็นภาษาอังกฤษจากวรรณคดีภาษามลายูชื่อ “ฮีกายัต มะโรงมหาวังศา” แต่ตำนานทั้งสองส่วนต่างก็เล่าถึงกำเนิดของลังกาสุกะ เมืองเกดาร์ (ไทรบุรี) และเมืองปัตตานีด้วยกัน แต่การดำเนินเรื่องต่างกันมากทำให้คิดว่าเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงลัทธิศาสนาที่นับถือ พงศาวดารก็มักจะถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับความคิดในลัทธิศาสนา ถ้าข้อความใดเป็นปฏิปักษ์ ขัดกับทางลัทธิศาสนา ข้อความนั้นก็จะต้องถูกตัดออก ลักษณะเช่นนี้ ปรากฏในพงศาวดารของประเทศต่าง ๆ แม้แต่ประเทศที่มีอารยธรรมสูงก็ไม่พ้นตัดเติมในทำนองนี้ เพราะชาวมลายูเดิมนับถือศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนา เมื่อภายหลังมาเปลี่ยนแปลงเป็นนับถือศาสนาอิสลาม พงศาวดารมลายูอย่างเรื่องมะโรงมหาวงศ์นี้ จึงไม่นับที่จะเอาเรื่องของศาสนาอิสลามแทรกลงในเรื่องที่เกิดก่อนลัทธิอิสลาม

เรื่องราวของลังกาสุกะนี้มีปัญหาเริ่มตั้งแต่การตั้งอาณาจักร เช่นศาสตราจารย์หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ทรงอ้างว่าจดหมายเหตุจีนของราชวงศ์เหลียง (พ.ศ. ๑๐๔๕ - ๑๐๕๙) กล่าวว่าลังกาสุกะได้ตั้งมาก่อนหน้านั้นมาแล้วตั้ง ๔๐๐ ปี ซึ่งหมายความว่า ได้ตั้งขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ ๗ ซึ่งตรงกับความเห็นของศาสตราจารย์ฮอลล์ แต่ความเห็นของท่านทั้งสองนี้ศาสตราจารย์ปอล วิทลีย์ ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องแหลมมลายูมีความเห็นแตกต่างออกไป และชื่อลังกาสุกะได้หายไปจากแผนที่แหลมมลายูตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๒๑ ฉะนั้น จึงเป็นแต่เพียงสันนิษฐานกันว่าการจะอยู่ที่ใดคงมีนักประวัติศาสตร์ค้นหากันใหม่ โดยอาศัยตำนานมะโรงมหาวังศาทั้งสองส่วนผสมผสานกัน นับว่าอาณาจักรลังกาสุกะเป็นอาณาจักรโบราณทางภาคใต้ที่ทำหายให้นักประวัติศาสตร์ได้ค้นคว้าอย่างมาก

อาณาจักรเขียะไ้

อยู่ที่อาณาจักรตามพรลิงค์ เมืองสำคัญของอาณาจักรนี้ สันนิษฐานว่าอาจจะอยู่แถบกลันตันหรือบริเวณจังหวัดพัทลุงในปัจจุบัน มีอายุอยู่ระหว่างพุทธศตวรรษ ๙ - ๑๒ ตามจดหมายเหตุของจีน ได้กล่าวถึงอาณาจักรเขียะไ้ ราชวงศ์ของกษัตริย์นามว่าชื่อทั้น กษัตริย์ทรงพระนามว่า ลี-ฟู-โท-ลี มีมเหสี ๓ องค์ ซึ่งเป็นบุตรธิดาของอาณาจักรใกล้เคียง

จากหลักฐานทางด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมของดินแดนแถบนี้จะเห็นได้ว่ามีอิทธิพลของจีนและอินเดียปะปนอยู่โดยทั่วไป ทั้งนี้เพราะพ่อค้าชาวจีน และอินเดียได้เดินทางติดต่อเพื่อ

การค้า กับดินแดนแถบเอเชียอาคเนย์นับแต่ ๒,๐๐๐ ปี ที่แล้วมา โดยเดินทางมาทางเรือเป็นส่วนมาก
ชนชาวเอเชียอาคเนย์เองก็ได้เดินทางไปยังจีนและอินเดียโดยทางทะเลเช่นกัน โดยเฉพาะชนชาติซึ่งตั้ง
รกรากอยู่ตามหมู่เกาะทางตอนใต้ของแผ่นดินใหญ่ การเดินทางทางเรือทำได้สะดวกเพราะลมช่วย
ในระยะเดือนเมษายน ถึงเดือนกันยายน จะมีกระแสลมพัดมาจากทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยเหตุนี้
ทำให้อาณาบริเวณฝั่งทะเลของเอเชียอาคเนย์เป็นจุดนัดพบของพ่อค้าจีน อินเดีย และชนเผ่าพื้นเมือง
จึงทำให้มีอิทธิพลของชนชาติเหล่านี้ เข้ามาผสมปนเปกับวัฒนธรรมชนเผ่าพื้นเมืองนอกเหนือไปจาก
ผลประโยชน์ทางการค้า ที่เห็นได้เด่นชัดคือวัฒนธรรมทางการเมืองและการปกครอง แต่ในขณะเดียวกัน
ก็ไม่ยอมรับความคิดอันขัดกับความเชื่อถือเดิมของตน

พระพุทธศาสนาในอาณาจักรไทย

พุทธศตวรรษที่ ๓ พระพุทธศาสนาในอินเดียได้เจริญรุ่งเรืองมากเนื่องด้วยพระเจ้าอโศกมหาราช
แห่งราชวงศ์โมริยะ ซึ่งตั้งราชธานีอยู่ที่เมืองปาตลีบุตร ทรงเลื่อมใสพระพุทธศาสนามาก ทรงอุปถัมภ์
การสังคายนาพระไตรปิฎก ครั้งที่ ๓ ในปี พ.ศ. ๒๓๔ อันนับว่าเป็นการสังคายนาที่สำคัญมากใน
ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา

ปี พ.ศ. ๒๓๕ พระเจ้าอโศกมหาราชโปรดให้ส่งพระธรรมทูตอัญเชิญพระพุทธศาสนาไป
เผยแผ่ในดินแดนต่าง ๆ ทั้งในอินเดียและประเทศต่าง ๆ รวม ๘ สาย โดยมีสายหนึ่งมายังดินแดน
สุวรรณภูมิ มีพระโสณเถระ และพระอุตตเรเถระเป็นหัวหน้านับเป็นพระธรรมทูตรุ่นแรกในพุทธศาสนา
ที่เข้ามายังดินแดนของประเทศไทยในปัจจุบันนี้ ศูนย์กลางสำคัญอยู่ที่จังหวัดนครปฐม ซึ่งในสมัยนั้นมีพวก
มอญและละว้าเป็นคนพื้นเมือง ดังจะเห็นได้จากบริเวณดังกล่าวปรากฏซากโบราณสถานอยู่เป็นจำนวน
มาก ซึ่งสร้างตามคติเก่าถึงสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช เช่น พระเจดีย์องค์เดิม ซึ่งอยู่ภายในพระเจดีย์
องค์ใหญ่ (พระปฐมเจดีย์) ที่เห็นอยู่ในบัดนี้ รูปพระธรรมจักรมีวงกลมและรูปแท่นแปล่า ๆ เป็นต้น
โบราณสถานและโบราณวัตถุเหล่านี้สร้างขึ้นในสมัยที่อินเดียยังไม่นิยมสร้างพระพุทธรูป นับแต่นั้นมา
พระพุทธศาสนาก็ได้ตั้งมั่นคงในดินแดนที่เป็นภาคกลางของไทย และเป็นพระพุทธศาสนา ฝ่ายสาวกยาน
(พุทธศตวรรษที่ ๒ พุทธศาสนา ในอินเดียได้แตกแยกเป็น ๑๘ นิกาย) นิกายเถรวาทซึ่งเป็นนิกายดั้งเดิม
(เคารพมติของพระอรหันต์ ครั้งปฐมสังคายนา โดยการรักษาพระธรรมวินัยของพระพุทธองค์ได้อย่าง
บริสุทธิ์บริบูรณ์)

พระพุทธศาสนาในสมัยศรีวิชัย

ในสมัยที่อาณาจักรทวารวดีกำลังรุ่งเรืองอยู่นั้น ปรากฏว่าในพุทธศตวรรษที่ ๑๒ อาณาจักร
ศรีวิชัยได้เกิดขึ้นในดินแดนแถบแหลมมลายู ซึ่งมีอาณาเขตทางเหนือติดต่อกับอาณาจักรทวารวดี ใน
แคว้นเหล่านี้พระพุทธศาสนาฝ่ายสาวกยานยังรุ่งเรืองดี สันนิษฐานว่าเป็นนิกายเถรวาท นักธรรมจาริก
จีนชื่ออั้งผู้เดินทางไปสืบพุทธศาสนาในอินเดีย ได้เดินทางผ่านอาณาจักรนี้เมื่อพุทธศตวรรษที่ ๑๓
ได้บันทึกว่า “อาณาจักรนี้พระราชาลอดจนประชากรชาวศรีวิชัยเลื่อมใสในพระพุทธศาสนามากมี
พระภิกษุสงฆ์ ในนครหลวงกว่าพันรูป และมีคณาจารย์สำคัญรูปหนึ่งชื่อศากยเกียรติ การปฏิบัติ
พระธรรมก็เคร่งครัดเหมือนในอินเดีย”

ต่อมาราชวงศ์पालะแห่งมคธในอินเดียมีอำนาจขึ้น กษัตริย์ในราชวงศ์นี้เลื่อมใสพระพุทธศาสนา ลัทธิมหายาน โดยเฉพาะนิกายม้นทรยาน ในขณะนั้นราชวงศ์ไคเลนทร์ของอาณาจักรศรีวิชัย ได้แผ่อำนาจ ทั่วแหลมมลายูแล้ว มีสัมพันธไมตรีกับราชสำนักपालะ จึงพลอยได้รับพระพุทธศาสนา ลัทธิมหายานนิกาย เข้ามานับถือด้วย ลัทธิมหายานได้เป็นศาสนาประจำของจักรวรรดิศรีวิชัยตลอดระยะเวลาประมาณปี พ.ศ. ๑๒๐๐ - ๑๗๐๐ เศษ ทางตอนเหนือของแหลมมลายูซึ่งขณะนั้นได้แก่นครศรีธรรมราช ที่มีชื่อเรียกในพุทธศตวรรษที่ ๑๒ ว่า "เมืองตามพวลิงค์" เป็นประเทศราชของอาณาจักรศรีวิชัย

อาณาจักรศรีวิชัย ได้เป็นศูนย์กลางแห่งการศึกษาพุทธศาสนา จนถึงพุทธศตวรรษที่ ๑๕ พระที่บังกรอุทิศศกณาจารย์ ผู้ฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในธิเบต เคยมาพำนักศึกษาในสำนักพระธรรม-เกียรติที่เกาะสุมาตรา ๑๒ ปี เจดีย์บุโรพุทโธในเกาะชวาก็สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในยุคของศรีวิชัย รวมถึงปูชนียสถาน และ ปูชนียวัตถุ หลายแห่งในภาคใต้ของไทย เช่น พระบรมธาตุไชยา พระเจดีย์องค์เดิมที่อยู่ในพระเจดีย์องค์ใหญ่เมืองนครศรีธรรมราช รูปประติมากรรมพระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์-สัมฤทธิ์ (ที่ไชยา) และพระพิมพ์ดินดิบต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งพระพุทธรูปพิมพ์ และพระพิมพ์พระโพธิสัตว์ตามคติมหายาน ที่ปรากฏอยู่ทางภาคใต้ของไทย เช่น ที่ถ้ำคูหาสวรรค์ ถ้ำเขาอกทะลุจังหวัดพัทลุง เขา กำนัน จังหวัดปัตตานี และถ้ำเขาตะเกา จังหวัดยะลา เป็นต้น เหล่านี้เป็นลักษณะของอิทธิพลแบบศรีวิชัยทั้งสิ้น

ประวัติศาสตร์จังหวัดชุมพร

๑. ประวัติการตั้งเมือง

คำว่า “จังหวัดชุมพร” เพิ่งเริ่มใช้ในปี ๒๔๕๕ โดยทางราชการได้เปลี่ยนนามท้องที่ที่เรียกว่าเมืองอันเป็นส่วนหนึ่งของมณฑลว่า “จังหวัด” ส่วนคำว่าเมืองให้ใช้สำหรับเรียกตำบลที่ประชาชนได้เคยเรียกว่าเมืองมาแล้วแต่เดิมอันเป็นเขตชุมชนเท่านั้น ในสมัยโบราณมีชื่อว่า “เมืองชุมพร” เมืองชุมพรเป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่ง แต่จะตั้งเมื่อใดไม่มีหลักฐานแน่นอน เพิ่งมาปรากฏตามตำนานพระธาตุเมืองนครศรีธรรมราชฉบับของหอสมุดแห่งชาติมีความตอนหนึ่งว่า เมื่อศักราชได้ ๑๐๙๘ ปี พระยาศรีธรรมมาโคกราช ก็สร้างเมืองลงบนหาดทรายรอบเป็นเมืองนครศรีธรรมราช แล้วสั่งให้ทำอิฐทำปูนก่อพระธาตุครั้งนั้น และยังมีพระพุทธรูปสี่ล่องทะเลมาแต่เมืองลังกาถึงเกาะปีนัง และลอยมาถึงหาดทรายแก้วที่จะก่อพระธาตุนั้น ต่อมาพระยาศรีธรรมมาโคกราชได้ขุดพบพระธาตุแล้วแบ่งให้พระยาศรีธรรมมาโคกราชไปก่อพระเจดีย์ บรรจุพระบรมธาตุที่เหลือไว้ที่เมืองนครศรีธรรมราชแล้วตั้งเมืองสิบสองนักษัตรตามปุมโหรขึ้นแก่เมืองนครศรีธรรมราช ให้ใช้ตรารูปสัตว์ประจำปีเป็นตราของเมืองนั้น ๆ คือ ปีชวดตั้งเมืองสายถือตราหนูหนึ่ง ปีฉลูเมืองตานีถือตราโคหนึ่ง ปีขาลเมืองกลันตันถือตราเสือหนึ่ง ปีเถาะเมืองปาหังถือตรากระต่ายหนึ่ง ปีมะโรงเมืองไทรถือตรางูใหญ่หนึ่ง ปีมะเส็งเมืองพัทลุงถือตรางูเล็กหนึ่ง ปีมะเมียเมืองตรังถือตราม้าหนึ่ง ปีมะแมเมืองชุมพรถือตราแพะหนึ่ง ปีวอกเมืองบันทายสมอถือตราลิงหนึ่ง ปีระกาเมืองอุลาถือตราไก่หนึ่ง ปีจอเมืองตะกั่วป่าถือตราสุนัขหนึ่ง ปีกุนเมืองกระถือตราหมูหนึ่ง เข้ากัน ๑๒ เมือง มาช่วยทำอิฐปูนก่อพระธาตุขึ้นตามตำนานนี้เมืองนครศรีธรรมราชสมัยนั้นมีอำนาจมาก ปรากฏว่ามีเมืองชุมพรเป็นเมืองขึ้นอยู่เมืองหนึ่งตั้งแต่ปี พ.ศ. ๑๐๙๘ เมืองชุมพรในสมัยนั้นปรากฏว่า เป็นเมืองด่านเพราะอยู่ระหว่างช่องแคบมลายู เป็นเมืองด่านหรือแคว้นเทพนครหรือแคว้นอุทอง ในสมัยต่อมาไม่มีหลักฐานที่อ้างอิงหรือกล่าวถึง เมืองชุมพรไว้เลย จึงมีผู้เข้าใจว่าเมืองชุมพรเป็นเมืองที่ตั้งขึ้นในสมัยอยุธยา

เมื่อปีจอ พุทธศักราช ๑๙๙๗ (จ.ศ. ๘๑๖) ในแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ พระเจ้าอยู่หัวในสมัยอยุธยาเป็นราชธานี ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง ซึ่งได้โปรดให้ชำระขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ว่า ได้มีพระบรมราชโองการตรัสเหนือเกล้าสั่งว่า บรรดาข้าราชการอยู่บนหัวเมืองปักษ์ใต้ฝ่ายเหนือทั้งปวงให้ถือศักดินาตามพระราชบัญญัติ และปรากฏว่ามีออกญาเคางะทราธิบดีศรีสุรตวลุมหนักพระชุมพร เมืองตรีถือศักดินา ๕,๐๐๐ ไร่ เป็นอันรับรู้ว่าเป็นเมืองชุมพรเป็นเมืองตรี และเกิดขึ้นแล้วในแผ่นดินของพระองค์ แต่ต้องเข้าใจว่าก่อนที่จะได้เป็นเมืองตรี เมืองชุมพรจะต้องเป็นเมืองเล็กมาก่อน จึงไม่มีหลักฐานในประวัติศาสตร์ไว้ให้เห็นชัด เพิ่งมาปรากฏแน่ชัดขึ้นว่าเมืองชุมพรเป็นหัวเมืองหนึ่งในหัวเมืองปักษ์ใต้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๑๙๙๗ เป็นต้นมา หรือประมาณ ๕๐๓ ปีเศษแล้ว

๒. ประวัติที่ตั้งเมือง

เมืองชุมพรจะตั้งอยู่ ณ ตำบลใด ที่ใดไม่มีหลักฐานที่แน่นอน ทั้งนี้เมืองชุมพรไม่มีโบราณวัตถุที่เป็นพยานหลักฐานว่าเป็นเมืองแต่โบราณ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ

ได้ทรงเรียบเรียงไว้ในตำนานเมืองระนอง ความตอนหนึ่งว่า เมืองชุมพรประหลาดผิดกับเมืองอื่นในแหลมมลายู เมืองที่ตั้งมาแต่โบราณ เช่นเมืองไชยา เมืองนครศรีธรรมราชเป็นต้น ล้วนมีโบราณวัตถุและมีตัวเมืองปรากฏอยู่บ้าง รู้ได้ว่าเป็นเมืองมาแต่โบราณ แต่เมืองชุมพรยังไม่ได้พบโบราณสถานวัตถุเป็นสำคัญแต่อย่างใด อาจจะเป็นด้วยเหตุ ๒ ประการ คือ มีที่นาไม่พอกับคนประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งอยู่ตรงคอคอดแหลมมลายู มักเป็นสมรภูมिरบพุ่งกันตรงนี้ จึงไม่สร้างเมืองถาวรไว้ แต่ก็ต้องรักษาไว้เป็นเมืองด่าน นอกจากเหตุผล ๒ ประการดังกล่าวแล้ว พิจารณาจากสภาพตามธรรมชาติ แล้วยังมีเหตุผลอีกอย่างหนึ่งคือ ที่ท้องที่ตั้งจังหวัดชุมพรเป็นที่ราบต่ำน้ำท่วมบ้านเรือนราษฎร เรือกสวนไร่นาเสียหายอยู่เสมอ บางปีน้ำท่วมถึง ๒-๓ ครั้ง ภัยจากน้ำท่วมอาจเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ไม่นิยมสร้างถาวรวัตถุไว้ให้ปรากฏแก่ชนรุ่นหลังก็ได้ แม้แต่บ้านเรือนราษฎรในเมืองก็ไม่ปรากฏว่าได้ก่อสร้างอาคารถาวรเป็นเรือนตึก หรือคอนกรีต เพิ่งจะมีตึกขึ้นเป็นครั้งแรกในตลาดชุมพร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ นี้เอง

อย่างไรก็ดี จากหลักฐานบางอย่างปรากฏว่ามีหมู่บ้านหนึ่งอยู่ใกล้วัดประเดิม อยู่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำชุมพรเรียกว่า “บ้านวัดประเดิม” หรือ “บ้านประเดิม” ปัจจุบันอยู่หมู่ที่ ๒๐ ตำบลตากแดด อำเภอเมืองชุมพร พิจารณาตามลักษณะภูมิประเทศจะเห็นว่ามีคลองสองคลองไหลมาเกือบบรรจบกัน และในระหว่างคลองทั้งสอง คือ คลองชุมพรและคลองท่าตะเภา ซึ่งขณะนี้เรียกกันว่าคลองร่วม เมืองชุมพรตั้งอยู่ ณ คลองท่าตะเภา หากใช้ตั้งที่คลองชุมพรตามชื่อเมืองไม่ จึงเป็นเหตุหนึ่งทำให้สันนิษฐานว่า เมืองชุมพรแต่เดิมน่าจะอยู่ที่คลองชุมพรโดยใช้ชื่ออย่างเดียวกัน นอกจากนั้นบริเวณใกล้เคียงวัดประเดิมมีวัดใหญ่อยู่บริเวณใกล้เคียงหลายวัดคือ วัดประเดิม วัดนอก วัดพระขวางและวัดวังไผ่ ส่วนวัดประเดิมเป็นวัดใหญ่ที่สำคัญ ชาวบ้านนับถือและพากันไปทำบุญมากกว่าวัดอื่น ๆ ซึ่งตามธรรมดาที่ตั้งเมืองโบราณมักจะมีวัดมากและตั้งอยู่ติด ๆ กัน บริเวณวัดประเดิม ถัดมาทางทิศเหนือ มีอิฐแผ่นใหญ่จมอยู่ในดินบางแห่ง และมีหลักเมืองแห่งหนึ่งใกล้ ๆ วัดประเดิม หลักเมืองนี้ชาวบ้านในปัจจุบันมักไม่ค่อยรู้จักว่าเป็นอะไร เพราะสภาพในปัจจุบันเป็นเพียงหินก้อนหนึ่งปักอยู่ในดินใต้ต้นข่อยใหญ่ ชาวบ้านใกล้เคียงเรียกกันว่า “พระข่อย” ถือเป็นเทพารักษ์ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพนับถือของประชาชนทั่วไป ตามธรรมดาเมืองโบราณจะต้องมีหลักเมือง พระเสื้อเมืองเป็นประจำเมือง ด้วยเหตุผลข้างต้นนี้ จึงสันนิษฐานว่าเมืองชุมพรเดิมตั้งอยู่ ณ บ้านประเดิม ทางฝั่งซ้ายของเมืองชุมพร จึงมีชื่อตรงกับชื่อคลอง อยู่ห่างจากเมืองชุมพรในปัจจุบันไปทางทิศใต้ประมาณ ๕ กิโลเมตร ต่อมาสันนิษฐานว่าได้ย้ายตัวเมืองไปตั้งอยู่ ณ บ้านท่ายาง ตำบลท่ายาง โดยมีหลักฐานอ้างอิงจากหลักฐานใด เมื่อพ.ศ. ๒๓๕๗ ปีจอ ฉศก (จ.ศ. ๑๑๗๖) ในรัชกาลที่ ๒ แห่งราชวงศ์จักรี พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้ทรงส่งสงฆ์ไทย จำนวน ๗ รูป เป็นสมณทูตออกไปเมืองลังกาโดยทางเรือ โดยมีขุนทรงวิชัยหมื่นไกรคุมเครื่องดอกไม้เงินทองไปบูชาพระเจดีย์ฐานทั้ง ๑๕ ตำบล ครั้นวันขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๒ เวลา ๔ โมง มีคลื่นจัดเรือได้เกยหาดมัทรีปากน้ำชุมพรแตก คณะทูตได้ส่งคนออกหาบ้านคนแล้วโดยสารเรือจับปลามาถึงเมืองชุมพรได้ขอร้องอาหารจากเจ้าอธิการวัดท่ายางบริโศก แล้วพากันมาหาเจ้าเมืองกรมการเมืองชุมพรได้ป่าวร้องให้ราษฎรจัดแจงหาอาหารมาถวายพระสมณทูตแล้วออกไปรับพระสงฆ์สมณทูตกับคณะเข้ามา ณ เมืองชุมพรนิมนต์ให้พระสงฆ์อาศัยในวัดท่ายาง คราวนี้จะเห็นได้ว่า เมืองชุมพรในปี พ.ศ. ๒๓๕๗ ตั้งอยู่ ณ ตำบลท่ายาง ภูมิจานของตำบลท่ายางในปัจจุบันนี้ยังมีบ้านเรือนหนาแน่น และใกล้กับปากอ่าวมีเรือสินค้าขนาดใหญ่ ไปมาสะดวกบัดนี้ก็ยังเป็นท่าเรือสินค้า มีเรือต่าง ๆ จากกรุงเทพมหานครบรรทุกสินค้า

มาขึ้นแล้วบรรพบุรุษอพยพไปในเมืองอยู่เสมอ ทำอย่างเป็นตำบลใหญ่ตำบลหนึ่ง ขณะนี้มีวัดถึง ๗ วัด วัดที่อยู่ใกล้เคียงตลาดเก่ามีถึง ๓ วัดติดกัน คือ วัดท่ายางใต้ วัดท่ายางกลาง และวัดท่ายางเหนือ ตำบลท่ายางจึงน่าจะเป็นที่ตั้งเมืองชุมพรในสมัยต่อมา แต่ย้ายมาเมื่อใดยังไม่พบหลักฐานแน่นอน

เมื่อตรวจสอบหลักฐานที่พอเชื่อถือได้พบว่าเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๓ (ร.ศ. ๑๐๙) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินประพาสแหลมมลายู ได้เสด็จประทับที่เมืองชุมพรแล้วทรงม้า ทรงช้างพระที่นั่ง ไปยังเมืองกระบือ จังหวัดระนอง พลับพลาที่ประทับที่ชุมพรอยู่ทางใต้ของคลองท่าตะเภา โดยมีทุ่งตืนสาย หนองหว้า หนองหวาย ตำบลกรอกธรณี ปัจจุบันขึ้นกับคลองท่าตะเภา โดยมีทุ่งตืนสาย หนองหว้า หนองหวาย ตำบลกรอกธรณี (ปัจจุบันคือตำบลตากแดด) อยู่หลังพลับพลา ทุ่งตืนสายยังปรากฏอยู่ทุกวันนี้ อยู่ใกล้วัดสุบรรณนิมิตรไปทางทิศตะวันตกและได้ทรงเรือข้ามไปที่บ้านท่าตะเภา ขึ้นที่หน้าบ้านเจ้าเมืองก่อนแล้วเสด็จพระราชดำเนินไปตามริมฝั่งบ้านเรือนราษฎร จึงเป็นที่เชื่อได้ว่า เมื่อพ.ศ. ๒๔๓๓ (ร.ศ. ๑๐๙) เมืองชุมพรได้มาตั้งอยู่ที่คลองท่าตะเภาแล้ว ตัวเมืองและสถานที่ราชการหาใช่ที่อยู่ในปัจจุบันนี้ไม่ อยู่คนละฝั่งแม่น้ำกับทุ่งตืนสายและบริเวณบ้านท่าตะเภาเหนือ ทั้งนี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จโดยทางเรือพระที่นั่ง ๑๒ กรรเชียง ถึงพลับพลาที่ท่าตะเภาเหนือ ไปถึงหมู่บ้านที่เป็นเมืองชุมพร เวลาจวนค่ำเสด็จพระราชดำเนินที่หมู่บ้านท่าตะเภาอำเภอเมืองชุมพร ตลาดท่าตะเภาเดิมอยู่ตรงข้ามบ้านทุ่งตืนสาย บริเวณระหว่างที่ทำกรป่าไม้จังหวัดกับตลาดในปัจจุบันนี้ ตลาดท่าตะเภาแต่เดิมเป็นป่ามีเสือชุกชุมมากจนขึ้นชื่อว่า เสือชุมพรดุมาก เมื่อทางราชการตัดทางรถไฟสายใต้ผ่านตัวเมืองชุมพร ป่าเสือกก็กลายเป็นตลาดการค้า ต่อมาตัวเมืองได้ย้ายอีกแต่ไม่ทราบว่าเป็นเมื่อใด เนื่องจากไม่มีหลักฐานแน่นอนแต่จะต้องหลังจาก พ.ศ. ๒๔๓๓ (ร.ศ. ๑๐๙) แล้ว ปรากฏว่าเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงจัดการปกครองท้องที่ใหม่ โดยแบ่งการปกครองออกเป็นเมือง อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน หลายเมืองรวมเป็นมณฑลเทศาภิบาล ในปีพุทธศักราช ๒๔๓๙ (ร.ศ. ๑๑๕) ได้ตั้งมณฑลชุมพรขึ้น ตั้งศาลารัฐบาล ณ จังหวัดชุมพร ปรากฏหลักฐานว่าตัวเมืองชุมพรได้ย้ายที่ทำการมาตั้งอยู่ริมคลองท่าตะเภา คือที่ปลูกบ้านพักนายอำเภอเมืองชุมพรอยู่ใกล้จวนผู้ว่าราชการจังหวัดในปัจจุบัน

เหตุผลที่จำเป็นต้องย้ายเมืองจากบ้านประเดิม และตำบลท่ายางมาอยู่ที่คลองท่าตะเภา ไม่พบหลักฐาน ณ ที่ใด แต่เท่าที่ค้นคว้าน่าจะเป็นเพราะเหตุผลสองประการดังต่อไปนี้ คือ

(๑) คลองชุมพรอันเป็นที่ตั้งเมืองมาแต่เดิม เคยใช้เป็นทางเรือสำเภาใหญ่ ๆ สัญจรและบรรทุกสินค้าไปมากับจังหวัดใกล้เคียงและต่างประเทศมีระยะไกลจากปากอ่าว ประกอบกับคลองท่าตะเภาเป็นท่าเรืออยู่ก่อนแล้ว ความเจริญก็มีมากทำเลการทำมาหากินก็ดีขึ้น ประกอบกับขณะนั้นประชาชน ณ เมืองชุมพรเดิมคงจะถูกพม่ารุกรานจึงเที่ยวหลบซ่อนหาที่ตั้งบ้านเรือนใหม่ จึงได้อพยพกันมาตั้งบ้านเรือนทำมาหากินที่บ้านท่าตะเภามากขึ้น, กลายเป็นท้องที่ ๆ ประชาชนหนาแน่น จึงเป็นเหตุหนึ่ง ให้ย้ายเมืองชุมพรไปจากบ้านประเดิม

(๒) ปรากฏตามพระราชพงศาวดารว่า เมืองชุมพรถูกพม่าเข้าศึกยกทัพมาย่ำยีหลายครั้ง ที่สำคัญมี ๒ ครั้ง คือ

ก. ในแผ่นดินพระที่นั่งสุริยามรินทร์ เมื่อพ.ศ. ๒๓๐๗ ปีก่อ ๑๑๒๖)

พระเจ้าอองวะมังระแห่งพุกามประเทศ ได้จัดกองทัพใหญ่พลฉกรรจ์สองหมื่นห้าพันมาตีกรุงศรีอยุธยา แยกไปทางเหนือทัพหนึ่ง แยกไปทางใต้ทัพหนึ่ง มีมังมหานรธาโบชุกเป็นแม่ทัพถือพลหมื่นห้าพันยกมาตีเมืองทวาย มะริด และตะนาวศรี หุยตองจาเจ้าเมืองทวายสู้ไม่ได้หลบหนีเข้าไปทางเมืองกระเข้ามายู่เมืองชุมพร ทัพพม่ายกติดตามไป เมื่อตีได้แล้วเผาเมืองชุมพรเสียแล้วยกเข้ามาตีเมืองปะทิว เมืองกุย เมืองปรางค์กู่ทั้งสามเมือง แล้วกลับเข้าไปเมืองทวาย

ข. ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พ.ศ. ๒๒๓๘ ปีมะเส็ง สัปตศก (จ.ศ. ๑๑๔๗)

พระเจ้าปดุงแห่งประเทศพม่า จัดกองทัพใหญ่มีพลหนึ่งแสนสามพันคน แยกเป็นหลายกองทัพมาย้ายประเทศไทย ตั้งแต่เมืองเชียงใหม่มาจนถึง เมืองถลาง (ภูเก็ต) ทางด้านบักซ์ใต้ได้แก่หัวนมแมงฉีเป็นแม่ทัพใหญ่ให้แม่โยดุงนรรัตน์เป็นแม่ทัพหน้ายกมาทางเมืองกระ เมืองระนองเข้าตีเมืองชุมพร เจ้าเมืองกรมการเมืองชุมพรมีไพร่พลสำหรับป้องกันเมืองน้อยก็แตกวิ่งเข้าป่า ทัพพม่ายกเข้าตีเมืองชุมพรได้แล้วเผาเมืองชุมพรเสีย ทัพหน้าเลยเข้าไปตีเมืองไชยา แล้วก็เผาเมืองไชยาเสียด้วย ส่วนทัพใหญ่ยังคงตั้งอยู่เมืองชุมพร ต่อมากองทัพหลวงมาจากกรุงเทพฯ จึงตีกองทัพพม่าแตกไป ในสมัยนี้บ้านเมืองก็คงจะร่วโรย มีผู้คนเหลือน้อย ต่างกระจัดกระจายกันไป เช่นเดียวกับเมืองระนอง เมื่อเมืองชุมพรได้มาตั้งอยู่คลองท่าตะเภาแล้วที่ตรงนั้นอยู่ริมน้ำตกถูกน้ำเซาะตลิ่งพัง จึงได้ย้ายที่ทำการมาตั้งอยู่ในสถานที่ซึ่งเป็นบริเวณหน้าศาลจังหวัดชุมพรในปัจจุบันเป็นสมัยที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นเจ้าเมือง

ในปี พ.ศ. ๒๔๖๐ พระยาคงคาธรรมาธิบดี สมุหเทศาภิบาลมณฑลสุราษฎร์ ได้ขอเงินงบประมาณเพื่อสร้างศาลากลางจังหวัดขึ้นใหม่ที่ตำบลท่าตะเภา คือ บริเวณเทศบาลเมืองชุมพร และสำนักงานที่ดินจังหวัดในปัจจุบัน ก่อสร้างเสร็จเปิดทำงาน ณ ศาลากลางจังหวัดหลังใหม่ เมื่อ ๓ เมษายน ๒๔๖๒ เวลา ๐๘.๐๐ น. ในสมัยอำมาตย์ตรีพระชุมพรศรีสมุทรเขต (บัว) เป็นผู้ว่าราชการจังหวัด ด้วยเหตุนี้ทางราชการจึงถือว่า วันที่ ๓ เมษายน เป็นวันที่ระลึกของจังหวัดชุมพร เมืองชุมพรได้เป็นที่ศาลารัฐบาลมณฑลชุมพรด้วย เมื่อเริ่มตั้งเป็นมณฑลขึ้นแล้ว ในปี พ.ศ. ๒๔๓๗ มีเมืองขึ้นกับมณฑลนี้ ๓ เมือง คือ เมืองสุราษฎร์ธานี เมืองชุมพร และเมืองหลังสวน ต่อมาในพ.ศ. ๒๔๔๘ (ร.ศ. ๑๒๔) ได้ย้ายศาลาเทศบาลมณฑลชุมพรไปอยู่ที่บ้านดอน ซึ่งเป็นจังหวัดสุราษฎร์ธานีในปัจจุบัน เพราะเหตุนี้ทวมนในปี พ.ศ. ๒๔๕๘ ได้เปลี่ยนชื่อมณฑลชุมพรเป็นมณฑลสุราษฎร์ธานี ให้ตรงกับท้องที่ที่ตั้งมณฑลในปี พ.ศ. ๒๔๖๘ ได้ประกาศยกเลิกมณฑลสุราษฎร์ธานี และโอนการปกครอง ๓ จังหวัด รวมทั้งจังหวัดชุมพรด้วยไปขึ้นกับมณฑลนครศรีธรรมราช หลังจากยกเลิกมณฑลเทศาภิบาลทุกมณฑลในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ เป็นเหตุให้ยกเลิกมณฑลนครศรีธรรมราชไปด้วย จังหวัดชุมพรจึงเป็นจังหวัดหนึ่งในราชอาณาจักร ขึ้นตรงต่อราชการบริหารส่วนกลางจนทุกวันนี้

๓. ประวัติคำว่าชุมพร

คำว่า “ชุมพร” ตามอักษรแยกได้เป็น ๒ คำ คือ “ชุม” คำหนึ่งและ “พร” คำหนึ่ง คำว่า “ชุม” ตามปทานุกรมของกระทรวงศึกษาธิการแปลว่า รวม, ชุก, มาก รวมกันอยู่ คำว่า “พร” แปลว่า ของดี.

ของที่เลือกเอา.ของประเสริฐ คำว่า ชุมพรตามตัวอักษร จึงแปลได้ความว่าเป็นที่รวมของประเสริฐ แต่ชื่อเมืองชุมพรนั้น ไม่มีความหมายเฉพาะตามตัวอักษร

ชุมพรเป็นชื่อเมืองมาแต่โบราณ ตามตำนานการสร้างเมืองนครศรีธรรมราชได้มีการสร้างเมืองสิบสองนักษัตร เมืองชุมพรเป็นเมืองหนึ่งในสิบสองนักษัตรเป็นปี่มะแม ถือตราแพะ และปรากฏหลักฐานแน่นอนว่า มีชื่อชุมพรมาแต่สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ แห่งกรุงศรีอยุธยา ชื่อนี้มีความหมายหรือประวัติความเป็นมาอย่างไร ยากที่จะค้นคว้าหาหลักฐานได้ การที่จะสืบสวนไปว่ามีความอย่างไร ก็ต้องพิจารณาประวัติศาสตร์หรือความเป็นมาแต่โบราณสมัย พิจารณาตามเหตุผล เท่าที่รวบรวมและพิจารณาดู พอจะแยกออกได้เป็น ๓ ประการคือ

(๑) เนื่องด้วยเมืองชุมพร ว่าโดยสภาพเป็นเมืองหน้าด่านในทางภาคใต้ เพราะสมัยโบราณยังไม่มีรถไฟ เรือยนต์ หรือ เรือกลไฟ ใช้นกกองทัพและพื้นที่ก็เป็นคอคอดที่แคบของแหลมมลายู การยกทัพต้องยกมาทางบก และตั้งค่ายที่ชุมพร ฉะนั้น การสงครามหรือการรบทุกครั้งไม่ว่าจะรบกับพม่าหรือปราบกบฏภายในราชอาณาจักรก็ตาม เมื่อยกทัพหลวงมาครั้งใด เมืองชุมพรก็ต้องเป็นที่ชุมนุมพลหรือชุมนุมกองทัพ ชาวชุมพรในสมัยโบราณได้ชื่อว่าเป็นนักรบ เมื่อพม่าได้เคลื่อนทัพเข้ามาในดินแดนทางเมืองท่าแะและตำบลรับร้อ เจ้าเมืองจะเกณฑ์ไพร่พลเข้าป้องกันอย่างเข้มแข็งและเมืองชุมพรต้องร่วมสมทบกับกองทัพด้วย จะเห็นได้ว่าเมืองชุมพรมีส่วนร่วมในการสงครามเกือบทุกครั้งตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา ธนบุรี จนกระทั่งถึงสมัยรัตนโกสินทร์ จึงเชื่อกันว่าชุมพรมาจาก คำว่า “ประชุมพล” หรือ “ชุมนุมพล” นั้นเอง คำว่าประชุมพล แปลได้ความว่า รวมกำลัง ทั้งนี้โดยเหตุที่ว่า ก่อนจะยাত্রาทัพต้องมาประชุมพลหรือรวมกำลังออกเป็นหมวดหมู่ทุกครั้ง แต่คำว่าประชุมพลนี้เรียกผิดเพี้ยนไปจากเดิมจนกลายเป็นชุมพร เพราะคนไทยทางใต้ชอบพูดคำสั้น ๆ จึงตัดคำว่าประออกเสีย ส่วนคำว่าพลต่อมาใช้คำว่าพรแทน เพราะการเพี้ยนไปจากเดิมจึงกลายเป็นชุมพรมาจนทุกวันนี้ ซึ่งตามธรรมเนียม ชื่อเมือง ชื่อตำบล มักจะเรียกเพี้ยนไปจากเดิมเสมอ อย่างไรก็ตามชื่อเมืองชุมพร นับว่าเป็นเมืองสำคัญทางยุทธศาสตร์มาแต่สมัยโบราณจนกระทั่งปัจจุบัน แม้แต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ กองทัพญี่ปุ่นก็ยกพลขึ้นบกที่ปากน้ำชุมพรแล้วจึงยাত্রาทัพต่อไปยังประเทศพม่าตามแผนการที่วางไว้ ขณะนี้ชุมพรยังมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ จะเห็นได้ว่าเป็นจังหวัดทหารบกและมีกองกำลัง ร. ๒๔ พัน ๑ ตั้งอยู่ ฉะนั้น ความหมายจากคำว่าประชุมพล จึงมีความหมายตรงกับประวัติศาสตร์ของเมืองที่ว่า เป็นเมืองสำคัญทางยุทธศาสตร์

(๒) โดยเหตุที่ที่ตั้งเมืองเดิม อยู่บ้านประเดิมฝั่งขวาของคลองชุมพร ที่คลองชุมพรมีต้นไม้ชนิดหนึ่งอยู่ทั่วไปทั้งสองฟากคลองเรียกกันว่า “มะเดื่อชุมพร” เป็นพืชยืนต้น ปัจจุบันก็มีอยู่มาก ใช้เปลือกและต้นทำยาสมุนไพร คลองนี้เดิมยังคงไม่มีชื่อ ภายหลังจึงถูกตั้งชื่อว่า คลองชุมพร ตามต้นไม้ไปด้วย เพราะตามปกติการตั้งชื่อท้องที่หรือแม่น้ำลำคลองมักจะเรียกตามชื่อต้นไม้หรือตามสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ปรากฏที่นั่น เช่นเดียวกับที่อำเภอท่าแะมีชื่อต้นไม้แะซึ่งขึ้นอยู่ข้างคลอง ต่อมาเมืองที่มาตั้งจึงมีชื่อตามต้นไม้ไปด้วย เช่นเดียวกับชื่อชุมพร อาจเรียกตามชื่อคลองหรือชื่อต้นไม้ก็ได้ คำว่าชุมพรนอกจากจะมีต้นไม้แล้ว ยังเรียกชื่อห้วยชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นสินค้าของชุมพร คือห้วยชุมพรอีกด้วย ซึ่งมีอยู่มากมายตามต้นคลองชุมพรโดยทั่วไป

(๓) ตามตัวอักษรที่แปลว่า เป็นที่รวมของประเสริฐหรือของดีนั้น ผู้ที่จะให้ของประเสริฐได้ ต้องเป็นบุคคลที่มีอำนาจหรืออิทธิพลยิ่งกว่าบุคคลธรรมดา จึงอาจหมายถึงเทวดาเป็นผู้ให้ หรือเป็นสถานที่ที่เทวดาประทานพรทั้งหลายให้ ซึ่งตามธรรมเนียมบุคคลชอบสิ่งที่ดีหรือเป็นมงคล จึงต้องการให้ชื่อเมืองเป็นมงคลนาม เป็นที่รวมแต่สิ่งที่เป็นมงคลทั้งหลาย ต่อมาได้เรียกผิดเพี้ยนไปคงเหลือแต่ชุมพร เพราะคนไทยทางใต้ชอบเรียกคำสั้น ๆ ตามความหมายที่มาจากคำว่า “ประชุมพร”

เมื่อได้ทราบประวัติความเป็นมาทั้งสามประการแล้วจะเห็นได้ว่า คำว่าประชุมพรนั้นมีเหตุผลทางประวัติศาสตร์สมกับที่จารึกไว้ว่า ชาวชุมพรมีน้ำใจเป็นนักรบ เพราะการตั้งชื่อเมืองหรือการตั้งชื่อใด ๆ ก็ตาม ย่อมจะมีความหมายสำคัญในชื่อที่ตั้งนั้น ส่วนที่ว่าชุมพรมาจากคำว่ามะเดื่อชุมพรนั้นหรือมาจากเทวดาประชุมพรให้ก็ดี สันนิษฐานว่ามาคิดค้นหาเหตุผลภายหลังและไม่มี ความหมายตรงตามประวัติศาสตร์

๔. ประวัติอาณาเขต

เมืองชุมพรมีศักดิ์เป็นเมืองตรี จึงมีเมืองเล็ก ๆ เป็นเมืองขึ้น เจ้าเมืองมีบรรดาศักดิ์เป็นพระยาชุมพรตามนามของเมืองในสมัยโบราณ มีอาณาเขตกว้างใหญ่ไพศาลมีอาณาเขตจดทะเลทั้งสองข้างทิศตะวันตกเฉียงเหนือจดเมืองตะนาวศรี ทิศเหนือจดเมืองกำเนิดนพคุณ ทิศใต้จดเมืองไชยา ทิศตะวันออกจดอ่าวไทย ทิศตะวันตกจดมหาสมุทรอินเดีย มีเมืองขึ้นในครั้งนั้น ๗ เมือง คือ เมืองปะทิว เมืองท่าชะ เมืองตะโก เมืองหลังสวน เมืองตระ (อำเภอกระบุรีในปัจจุบัน) เมืองมะลิวัน เมืองระนอง ภายหลังได้รวมเอาเมืองกำเนิดนพคุณ (อำเภอบางสะพานในปัจจุบัน) มาขึ้นด้วย ส่วนเมืองตะโกเดิมต่อมาได้ยุบเป็นตำบลขึ้นต่ออำเภอสวี ปัจจุบันเป็นกิ่งอำเภอทุ่งตะโก เมืองขึ้นเหล่านี้ในครั้งหลังได้ถูกตัดแยกออกไปตั้งเมืองใหม่บ้าง ด้วยเหตุอื่นบ้าง จึงทำให้อาณาเขตของชุมพรลดน้อยลงไปตามลำดับ เฉพาะเมืองที่ตัดแยกออกไปอยู่ในปกครองของจังหวัดอื่น มีประวัติดังต่อไปนี้

(๑) เมืองมะลิวัน

ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว อังกฤษได้มาปกครองเมืองตะนาวศรีและเมืองมะริด ซึ่งเป็นเมืองขึ้นของไทยในครั้งก่อน อังกฤษขอปันเขตแดนระหว่างไทยกับอังกฤษ ณ เมืองมะลิวัน โดยกำหนดให้แม่น้ำกระบุรีเป็นเขตแดนฝ่ายไทย ส่วนเขตแดนอังกฤษอยู่เพียงแนวเขาเป็นเขต โดยถือเอาแม่น้ำปากจั่นเป็นฝ่ายไทย จึงโปรดเกล้าให้พระยายมราชสุต (จ้อ) กับพระยาเพชรกำแหงสงคราม (ครุฑ) ไปเจรจากับอังกฤษ แต่ไม่เป็นที่ตกลง จนถึงรัชกาลที่ ๔ โปรดให้พระยาเพชรบุรี พระยาเพชรกำแหงสงคราม และพระยาชุมพร (กล่อม) ไปเจรจากับเขตแดน ด้วยทรงพระราชดำริเห็นว่า ความเรื่องนี้ ๒ แผ่นดินแล้วยังไม่ตกลงกันได้ควรประนีประนอมผ่อนผัน จึงให้กรรมการปันเขตแดนทั้ง ๒ ท่านทำความตกลงเอง โดยถือเอาแม่น้ำกระบุรีเป็นเขตแต่มีข้อสัญญาปลีกย่อยเรื่องโจรผู้ร้ายข้ามแดนอังกฤษ เมืองมะลิวันซึ่งเคยเป็นเมืองขึ้นชุมพรและเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรไทย จึงตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษด้วยความจำเป็น เมื่อปีชวดพุทธศักราช ๒๔๐๗ เมืองมะลิวันเมื่อขึ้นอยู่กับอังกฤษตั้งชื่อว่า Victoria Point ไทยเรียกว่าเกาะสอง ขณะนี้เป็นอำเภอชั้นเอก ขึ้นอยู่กับเขตทวาย จังหวัดมะริด ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งประเทศไทย

(๒) เมืองระนอง

เมืองระนองแต่เดิมเป็นเมืองแขวง (ปัจจุบันเทียบเท่ากับอำเภอ) ขึ้นต่อเมืองชุมพรเมื่อปีขาล พุทธศักราช ๒๓๙๗ ในรัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ตำแหน่งเจ้าเมืองว่างลงจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสัญญาบัตรเลื่อนบรรดาศักดิ์หลวงรัตนเศรษฐี (คอซู้เจียง ต้นตระกูล ณ ระนอง) ขึ้นเป็นพระรัตนเศรษฐี เจ้าเมืองระนอง แต่ยังเป็นเมืองขึ้นของชุมพรอยู่ ต่อมาเมื่อปีจอ พ.ศ. ๒๔๐๕ (จ.ศ. ๑๒๒๔) พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เลื่อนบรรดาศักดิ์พระรัตนเศรษฐี เจ้าเมืองระนองขึ้นเป็นพระยารัตนเศรษฐีและยกฐานะเมืองระนองขึ้นมีศักดิ์เป็นเมืองจัตวา ขึ้นต่อกรุงเทพมหานคร ครั้นปี พ.ศ. ๒๔๕๙ เปลี่ยนชื่อมาเป็นจังหวัดระนองจนกระทั่งทุกวันนี้

(๓) เมืองตระ

เมืองตระปัจจุบันเรียกว่าอำเภอกระบุรี ขึ้นกับจังหวัดระนอง แต่เดิมเมืองตระเป็นเมืองเล็กขึ้นต่อเมืองชุมพร เมื่อปีจอ พุทธศักราช ๒๔๐๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกเมืองตระกับเมืองระนองเป็นเมืองจัตวาขึ้นต่อกรุงเทพฯ โดยแยกเมืองตระให้ไปขึ้นกับเมืองระนองที่ตั้งใหม่ เมืองตระจึงแยกจากเมืองชุมพรแต่นั้นมา

(๔) เมืองกำเนิดนพคุณ

เมืองกำเนิดนพคุณ สมัยก่อนเป็นตำบลเล็ก ๆ ขึ้นต่อเมืองกุยบุรีในสมัยอยุธยา พ.ศ. ๒๒๙๐ (จ.ศ. ๑๑๐๙) ได้พบแร่ทองคำในตำบลนี้ ภายหลังในปีพ.ศ. ๒๓๙๒ ในรัชกาลที่ ๓ ทรงตั้งเป็นเมืองชื่อว่าเมืองกำเนิดนพคุณ ซึ่งหมายถึงเมืองที่มีแร่ทองคำ ต่อมาได้มาขึ้นอยู่กับเมืองชุมพร เมื่อวันที่ ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๙ (ร.ศ. ๑๒๕) มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้รวมเมืองประจวบคีรีขันธ์ เมืองปราณบุรี ซึ่งแต่เดิมเป็นอำเภอขึ้นเมืองเพชรบุรี และเมืองกำเนิดนพคุณ ซึ่งเป็นอำเภอขึ้นเมืองชุมพร รวม ๓ เมืองเป็นเมืองเดียวกัน โดยโอนท้องที่เมืองกำเนิดนพคุณมารวมกับเมืองปราณบุรี เมืองประจวบคีรีขันธ์ ตั้งเป็นเมืองจัตวาอีกเมืองหนึ่ง เรียกว่า “เมืองปราณบุรี” ขึ้นกับมณฑลราชบุรี ต่อมาเมืองปราณบุรีได้เปลี่ยนเป็นอำเภอขึ้นกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเมืองกำเนิดนพคุณมีชื่อว่าอำเภอบางสะพาน โดยมีอาณาเขตหลักคือเขาไชยราชเป็นที่แบ่งเขตแดนระหว่างชุมพร (อำเภอปะทิว) กับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มาจนทุกวันนี้

๕. ประวัติเหตุการณ์สำคัญ

โดยเหตุที่เมืองชุมพรเป็นเมืองหน้าด่านมาแต่โบราณ โดยเฉพาะในการสงครามกับพม่า และมีส่วนร่วมในการปราบปรามภายในราชอาณาจักรหลายครั้งหลายหน จึงเชื่อว่า ชาวชุมพรมีน้ำใจเป็นนักรบ ซึ่งบางเรื่องก็ได้กล่าวมาข้างต้นบ้างแล้วแต่อย่างไรก็ดียังมีการสงครามเกี่ยวกับชุมพรอีกหลายครั้ง ซึ่งควรจะนำมากล่าวไว้ ณ ที่นี้เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ชาวชุมพรในอนาคตจึงได้รวบรวมประวัติการสงครามและการรบ ซึ่งเมืองชุมพรมีส่วนร่วมในสมัยอยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ตามที่ปรากฏในพงศาวดาร โดยสังเขปมากกล่าวไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สมัยอยุธยา

๑. ในแผ่นดินของสมเด็จพระมหาบุรุษ (สมเด็จพระเพทราชา) เมื่อปีชลาอัฐศก พ.ศ. ๒๒๒๙ (จ.ศ. ๑๐๔๘) เจ้าพระยานครศรีธรรมราชเป็นขบถแข็งเมืองจึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้พระยาสุรสงครามเป็นแม่ทัพยก พระยาราชวังสันเป็นแม่ทัพเรือคุมกองทัพไปปราบปรามเมืองนครศรีธรรมราช ในทางกองทัพยกได้ยาดราทผ่านมาทางเมืองชุมพร และได้เกณฑ์เอาผู้รั้งเอกราชการเมืองชุมพร เมืองไชยาถือพลหัวเมืองทั้งปวงเข้ามาบรรจบทัพยกไปราชการสงครามนั้นด้วย

๒. เมื่อ พ.ศ. ๒๓๐๗ ปีจอ ฉศก จ.ศ. ๑๑๒๖ ในแผ่นดินพระบรมราชาที่ ๓ (พระที่นั่งสุริยามรินทร์) พระเจ้าอังวะมังระแห่งกรุงพุกามประเทศได้จัดกองทัพพลฉกรรจ์สองหมื่นห้าพันคนมาตีกรุงศรีอยุธยา จัดทัพใหญ่แยกเป็น ๒ ทัพไปทางเหนือทัพหนึ่งให้เนเมียวสีหบดีเป็นแม่ทัพไปทางใต้ทัพหนึ่ง ให้มังฆวนรธาโบซุกเป็นแม่ทัพ ถือพลหนึ่งหมื่นห้าพันยกมาตีเมืองทวาย มะริด และตะนาวศรี หุยตองจาเจ้าเมืองทวายสู้ไม่ได้หนีไปทางเมืองกระแล้วไปอาศัยอยู่ในเมืองชุมพร ทัพพม่ายาดราทติดตามลงมาไปได้เมืองชุมพร แล้วเผาเมืองชุมพรเสียครั้นแล้วยกไปตีเมืองปะทิว เมืองกุย เมืองปราณแดง ทั้งสามเมือง แล้วยกกลับเมืองทวาย

สมัยธนบุรี

เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๗ ปีกุน นพศก (จ.ศ. ๑๑๒๙) หลวงนายสิทธิเป็นที่พระปลัดว่าราชการเมืองนครศรีธรรมราชอยู่ ยังหาได้ตั้งเจ้าเมืองไม่ ครั้นทราบข่าวกรุงเทพฯ เสียแก่พม่าข้าศึก จึงตั้งตัวเป็นเจ้าครองเมืองนครศรีธรรมราช คนทั้งหลายเรียกว่า เจ้านคร มีอาณาเขตแผ่ไปข้างนอกถึงแดนเมืองแขก ข้ามไปถึงเมืองชุมพร ปะทิว แบ่งแผ่นดินออกไปอีกส่วนหนึ่งและแต่งตั้งขุนนางตามตำแหน่ง เหมือนในกรุงเทพฯ ทุกอย่าง

ครั้นถึงพ.ศ. ๒๓๑๒ ปีฉลูเอกศก (จ.ศ. ๑๑๓๑) หลังจากกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าข้าศึก และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทำการกู้อิสรภาพได้และได้สถาปนาขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ แล้วได้โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาจักรีแยกเป็นแม่ทัพกับพระยายมราช พระยาศรีพิพัฒน์ พระยาเพชรบุรี ถือพลห้าพันพร้อมด้วยช้างม้าเครื่องสรรพาวุธยกไปตีเมืองนครศรีธรรมราช ยกกองทัพไปทางเมืองเพชรบุรีไปถึงเมืองปะทิว ชาวเมืองชุมพรยกครอบครัวหนีเข้าป่าไปสิ้น และนายมันคนหนึ่งได้พาสมัครพรรคพวกเข้ามาหาแม่ทัพขอสวามิภักดิ์เป็นข้าราชการ เจ้าพระยาจักรีจึงบอกมาให้กราบทูล จึงมีพระราชดำรัสโปรดให้มีตราตั้งให้นายมันเป็นพระชุมพร (เจ้าเมืองชุมพร) ให้เกณฑ์เข้าในกองทัพด้วย แต่คราวนั้นเข้าตีเมืองนครศรีธรรมราชไม่สำเร็จต่อเมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชยาดราททัพเรือมาช่วยจึงตีเมืองนครศรีธรรมราชได้

สมัยรัตนโกสินทร์

๑. เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๘ ปีมะเส็งฉัปปศก (จ.ศ. ๑๑๔๐) ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พระเจ้าปดุงแห่งประเทศพม่าจัดกองทัพใหญ่มีพลหนึ่งแสนสามพันคนแบ่งออกเป็นหลาย

กองทัพเข้ามาแย่งประเทศไทยจากเหนือมาได้ ตั้งแต่เมืองเชียงใหม่ตลอดมาจนถึงเมืองกลาง (ภูเก็ต) ทางภาคใต้ได้ยกกองทัพมาพร้อมกัน ณ เมืองมะริด แยกหัวน้มนางเป็นแม่ทัพใหญ่ ให้ก็หัวน้มนางเป็นแม่ทัพเรือไปตีเมืองกลางให้เนยโยดุงนรัตเป็นแม่ทัพบกยกมาทางเมืองกระ เมืองระนองเข้าตีเมืองชุมพร เมื่อแยกหัวน้มนางเป็นแม่ทัพใหญ่หนุนมาสองทัพ เป็นคนเจ็ดทัพ ทัพหน้ายกเข้าตีเมืองชุมพร เจ้าเมืองกรมการเมืองมีไพร่พลน้อย เห็นจะต่อรบไม่ได้จึงเทครัวหนีเข้าป่า ทัพพม่าเข้าเมืองได้ เผาเมืองชุมพรเสีย กองทัพพม่าก็ถอยออกไปตีเมืองไชยา แม่ทัพใหญ่ยังตั้งค่ายอยู่ ณ เมืองชุมพร ครั้งนั้นทัพหลวงยังหายกทัพออกมาช่วยไม่ได้ ด้วยราชการศึกยังติดพันอยู่ทางเมืองกาญจนบุรี เมื่อเจ้าเมืองกรมการเมืองได้ทราบข่าวเมืองชุมพรเสียแล้วก็ได้สู้รบยกครัวหนีเข้าป่าไป ทัพพม่าเข้าเผาเมืองไชยาแล้วก็ยกเลยไปตีเมืองนครศรีธรรมราช และยึดเมืองไว้เมื่อเสร็จศึกพม่าทางด้านเมืองกาญจนบุรีแล้ว จึงมีพระราชดำรัสให้พระอนุชาธิราช สมเด็จพระนครราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท ยกกองทัพเรือ พลรบพลแจวสองหมื่นเศษไปช่วยหัวเมืองปักษ์ใต้ เมื่อทัพเรือมาถึงเมืองชุมพรก็ยกพลขึ้นบกตั้งค่ายหลวง ณ เมืองชุมพร จัดกองทัพใหญ่ไปตั้งอยู่ ณ เมืองไชยา กองทัพไทยกับกองทัพพม่าได้สู้รบกันใหญ่ทางเมืองไชยา พม่าสู้ไม่ได้แตกหนีกระจัดกระจายไป และการรบครั้งนี้พม่าถูกจับเป็นเชลยส่งมายังกรุงเทพฯ มากมาย

๒. เมื่อพ.ศ. ๒๓๒๙ ปีมะเมีย อัฐศก (จ.ศ. ๑๑๔๘) ในรัชกาลที่ ๑ พม่ายกกองทัพเข้าไปตีเมืองนครศรีธรรมราช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท ยกกองทัพไปต่อสู้กับพม่า ผ่านไปทางเมืองชุมพร แล้วกองทัพไทยได้ตีกองทัพพม่าแตกหนีไปสิ้น

๓. เมื่อพ.ศ. ๒๓๓๖ ปีฉลู (จ.ศ. ๑๑๕๕) ในรัชกาลที่ ๑ โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทยกกองทัพไปตีเมืองมะริด และมาตั้งทัพต่อเรือรบอยู่ริมทะเลหน้านอกเขตแขวงเมืองชุมพร (เมืองระนอง) เมื่อต่อเรือเสร็จแล้วได้ยাত্রาทัพตีเมืองมะริด เมืองตะนาวศรี มีชัยชนะจนจะได้อยู่แล้วก็พอดีมีพระราชโองการให้นำกองทัพกลับกรุงเทพฯ เสียก่อน

๔. เมื่อพ.ศ. ๒๓๓๘ ปีเถาะ (จ.ศ. ๑๑๕๗) ในรัชกาลที่ ๑ พม่าเข้าศึกได้ยกกองทัพเรือไปย่ำยีฝั่งทะเลตะวันตกและตีได้เมืองกลาง จึงมีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาพลภาพ (บุญนาค) เป็นแม่ทัพใหญ่ยกกองทัพเรือมาขึ้นบกที่เมืองชุมพร เดินทัพทางบกไปยังเมืองกลาง ตีได้เมืองกลางคืน กองทัพพม่าแตกหนีไปและจับพม่าเป็นเชลยมากมาย

๕. เมื่อพ.ศ. ๒๓๔๒ ปีมะเส็ง เอกศก (จ.ศ. ๑๑๗๑) ในรัชกาลที่ ๒ พระเจ้าปดุงแห่งประเทศพม่าได้ให้อะเต็งวุ่นเป็นแม่ทัพยกมาตั้งเมืองทวายแล้วให้แยมมองเป็นแม่ทัพเรือไปตีเมืองกลางให้บุรียสาระกะยอคุมพลสามพันขึ้นที่เมืองระนองตีเมืองมะลิวัน เมืองระนองและเมืองกระบุรี บุรีย สาระกะยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่ปากจั่นแขวงเมืองกระบุรีและเข้าเมืองชุมพรได้เมื่อวันเสาร์เดือนสิบสอง ขึ้นสิบสองค่ำ ยังไม่ทันที่จะตีต่อไปที่อื่นก็พอดีมีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระอนุชาธิราชกรมพระราชวังบวรมหาเสนานุรักษ์เป็นจอมพลยกกองทัพไปสู้กับพม่า กองทัพไทยได้ยกมาทางบกเมื่อมาถึงเมืองชุมพร พม่ากำลังตั้งค่ายรักษาเมืองอยู่ สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทให้พระยาจำแสนยากร (บัว) เข้าตีกองทัพพม่าที่เมืองชุมพร พม่าด้านทานไม่ได้ก็แตกหนีไปกองทัพไทยได้เข้าฟันพม่าและตามจับได้ที่เมืองชุมพรและเมืองตะกั่วป่าเป็นอันมาก กองทัพหลวงที่ยกมาคราวนี้ยังคงอยู่ในที่เมืองชุมพรเป็นเวลานานและได้ส่งกองทัพออกไปปราบปรามทำลายกองทัพพม่าจนหมดสิ้นจึงได้ยกกองทัพกลับกรุงเทพฯ มหานคร

๖. เมื่อพ.ศ. ๒๓๖๗ ปีวอก (จ.ศ. ๑๑๘๖) ในรัชกาลที่ ๓ ไทยได้เข้าร่วมกับอังกฤษเพื่อรบพม่า จึงทรงให้จัดกองทัพให้พระยามหาโยธาคุมกองทัพหนึ่ง พระสุรเสนา พระยาพิพัฒน์โกษาทัพหนึ่งไปทางด่านเจดีย์สามองค์ และได้มีตราสั่งให้เกณฑ์กองทัพเมืองชุมพร เมืองไชยา โปรดเกล้าฯ ให้พระยาชุมพร (ชุย) คุมกองทัพเรือยกขึ้นไปทางเมืองมะริดและเมืองทวายอีกพวกหนึ่งเพื่อไปจัดทัพฟังข้อราชการว่าศึกจะผันแปรประการใด ต่อมาพระยาชุมพรคุมเรือรบเก้ล่าขึ้นไปจับพม่าถึงปากน้ำเมืองทวาย ได้ครีวพม่า ๗๐ ครีวเศษ ส่งเข้ามาถึงกรุงเทพฯ เวลานั้นอังกฤษตีได้เมืองทวาย เมืองตะนาวศรี และเมืองมะริด แล้วทรงดำริว่า ลักษณะสงครามทางเมืองพม่าผันแปรไป เดิมคิดว่าผู้คนพม่าจะเป็นข้าศึกต่อสู้กับไทย กลับไปเป็นข้าศึกพม่าอ่อนน้อมต่อไทยบ้างต่ออังกฤษบ้าง จะเอากำลังไปกวาดต้อนครอบครัวในฐานะเป็นข้าศึกก็ไม่สมควรจึงจัดกองทัพไปสมทบอีกเพื่อฟังเหตุการณ์ต่อไป

เมื่อเดือนนี้ปีวอก พ.ศ. ๒๓๗๖ นายพันตรีปริม คุมทหารรักษาเมืองมะริด ได้ทราบความว่ามีกองทัพเรือไทยไปเที่ยวต้อนจับคนในเมืองมะริด จึงแต่งตั้งให้นายร้อยโทเกรเวอ คุมทหารลงเรือไปสืบความไปพบเรือไทยอยู่ห่างเมืองมะริดทางสัก ๓ ชั่วโมง เป็นเรือขนาดใหญ่ มีกันเชียง ดีลาละ ๖๐ ถึง ๘๐ กันเชียง อยู่ด้วยกันประมาณ ๓๐ ลำ นายร้อยโทเกรเวอ จึงให้ยกธงอังกฤษกับธงขาวขึ้นเป็นสัญญาณเรือรบไทยจึงยกธงตอบแล้วรออยู่ นายร้อยโทเกรเวอ ไปพบนายทัพไทย คือ พระยาชุมพร (ชุย) จึงบอกว่างอังกฤษตีเมืองมะริดได้แล้ว ขอให้ปล่อยพวกเมืองมะริดที่จับมา นายทัพไทยชี้แจงว่าไม่ทราบว่างอังกฤษตีได้ รับว่าพม่าจะปล่อยเชลย ๔๐๐ คนที่จับได้มา แต่ต้องขอหนังสือสำคัญของเจ้าเมืองมะริดเพื่อจะบอกไปทางกรุงเทพฯ อยู่ต่อมา ๓ วัน กองทัพไทยได้ส่งเชลยให้ ๕๐ คนคืนนั้น เรือรบไทยก็ออกจากเมืองมะริดหมด อังกฤษติดตามพบเรือรบไทยหลงอยู่ ๖ ลำ จึงจับเรือและคนรวม ๑๔๕ คน มีพระเทพชัยบุรินทร์ เจ้าเมืองท่าแซะเป็นหัวหน้าเอาไปไว้เมืองมะริด ว่าถ้าคนไทยส่งเชลยเมืองมะริดคืนให้หมดเมื่อใดจึงจะปล่อย อังกฤษได้ร้องเรียนไปกรุงเทพฯ เพื่อทรงทราบเห็นว่าพระยาชุมพรละเมิดท้องตราที่ได้สั่งไปครั้งหลังจึงให้หาพระยาชุมพร (ชุย) เข้ามาถอดเสียดตำแหน่งแล้วไว้ ณ กรุงเทพฯ เพราะมีความผิดไปตีครีวชาวมะริดของอังกฤษ เขามาตามขอดี ๆ ไม่ได้สู้รบกันก็แพ้เขา ทำให้เสียพระเกียรติยศ ต่อมาพระยาชุมพร (ชุย) ได้ถึงแก่กรรมที่กรุงเทพฯ

๗. เมื่อ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๔ กองทัพญี่ปุ่นได้ยกพลขึ้นที่ปากน้ำอำเภอเมืองชุมพร เพื่อจะเดินทางไปยึดครองประเทศพม่าตามแผนการ จึงได้เกิดการสู้รบกันขึ้นกับชาวเมืองชุมพร อันมียุวชนทหาร ตำรวจ ทหารบก ข้าราชการพลเรือนและประชาชนผู้รักชาติ หลังจากสู้รบกันอยู่ ๕ ชั่วโมงเศษ ประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นได้ตกลงทำสัญญาความร่วมมือกัน จึงได้หยุดการสู้รบและกองทัพญี่ปุ่นก็ได้รับอนุญาตให้เดินทัพผ่านไปยังเมืองพม่าได้สะดวก ในระหว่างสงครามคราวนี้เมืองชุมพรถูกทำลายโดยเครื่องบินของศัตรูญี่ปุ่นอย่างมาก อาคารของทางราชการ เช่น สถานีตำรวจ อาคารต่าง ๆ ของกรมรถไฟ ตลอดจนบ้านเรือนทรัพย์สินของราษฎร ชีวิตของประชาชนสูญเสียเป็นอันมาก

เฉพาะการสงครามระหว่างไทยกับพม่าที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดชุมพรมีหลายครั้ง นับเป็นประวัติสำคัญอันหนึ่ง เฉพาะหมู่บ้านและตำบลบางแห่งได้มีนามเนื่องมาจากสงครามในครั้งนั้นแล้กั้นต่อมาควรจะถูกกล่าวไว้บ้างคือ ตำบลรับร้อ อำเภอท่าแซะ ครั้งหนึ่งกองทัพพม่าได้เดินทัพผ่านมาทางตำบลดังกล่าวก็รื้อทัพไว้ จึงเรียกนามตำบลนี้ว่า "ตำบลทัพร้อ" แต่ต่อ ๆ มาได้เรียกเพี้ยนไปเป็นตำบลรับร้อ อันเป็น

ตำบลหนึ่งของอำเภอท่าแซะ มาจนทุกวันนี้ ตำบลท่าแซะ หมู่ที่ ๗ เรียกบ้านหนองโคลนดินเมื่อกองทัพพม่า ยกมาเคยได้สู้รบกับกองทัพไทย ณ ตรงนี้จนมากลายเป็นโคลน ชาวบ้านจึงเรียกว่าบ้านโคลน

ตำบลแหลมทราย หมู่ที่ ๑ อำเภอหลังสวน มีชื่อว่าบ้านทัพยอ มีประวัติเล่ากันว่า เมื่อสมัยกองทัพ พม่า ซึ่งมีคูเรียงสระระเกะยอเป็นแม่ทัพในราว พ.ศ. ๒๓๕๒ เมื่อตีเมืองชุมพรได้แล้วได้ยกกองทัพไปพักอยู่ที่ เมืองหลังสวน ภายหลังหมู่บ้านที่กองทัพพม่าตั้งอยู่ที่นี้ได้ชื่อว่า “บ้านคูเรียงสระระเกะยอ” ต่อมาเรียกสั้น ลงไปว่า “บ้านทัพยอ” มาจนทุกวันนี้

ในท้องที่อำเภอเมืองชุมพร หมู่ที่ ๒ ตำบลตากแดด มีบ้านหนึ่งเรียกว่าบ้านหัวครุ ซึ่งขณะนี้มี คูใหญ่เหลืออยู่เล่ากันว่า เมื่อพม่าเข้าตีได้เมืองชุมพร และเผาเมืองชุมพรราวปี พ.ศ. ๒๓๐๗ ได้จับเชลย คนไทยได้ และกำลังจะเผาที่นี่ แต่ขณะนั้นบังเอิญฝนตกหนักจึงไม่สามารถเผาได้เชลยคนไทยจึงรอดตาย และเมื่อฝนตกหนักกองทัพพม่าซึ่งได้ยกทัพมาเป็นส่วนมากใช้ม้าและพาหนะจึงเปียกฝนด้วย หลังจากฝน หายแล้วพม่าจึงเอาม้าออกตากแดด ท้องที่ดังกล่าวแล้ว จึงมาภายหลังเรียกว่า “ตำบลตากแดด” และที่คู นั้นเรียกว่าบ้านหัวครุ มาจนทุกวันนี้ ในตำบลวังไผ่ หมู่ที่ ๘ มีที่แห่งหนึ่งเรียกว่า “หาดพม่าตาย” เล่ากันว่า เมื่อสมัยกองทัพพม่ายกกองทัพมาตีเมืองชุมพรได้มาพักแรมที่ตรงนี้ และได้ใช้ใบตะลึงตั้งช้าง (เป็นใบไม้ ที่คันและมีพิษ) รองนอนเพราะไม่รู้ว่ามีพิษ เมื่อนอนเกิดคันและร้อน จึงวิ่งลงไปแช่น้ำ จึงตายลงเป็นอันมาก จึงขนานนามว่าหาดพม่าตายมาจนทุกวันนี้

๖. ประวัติคอคอดกระ

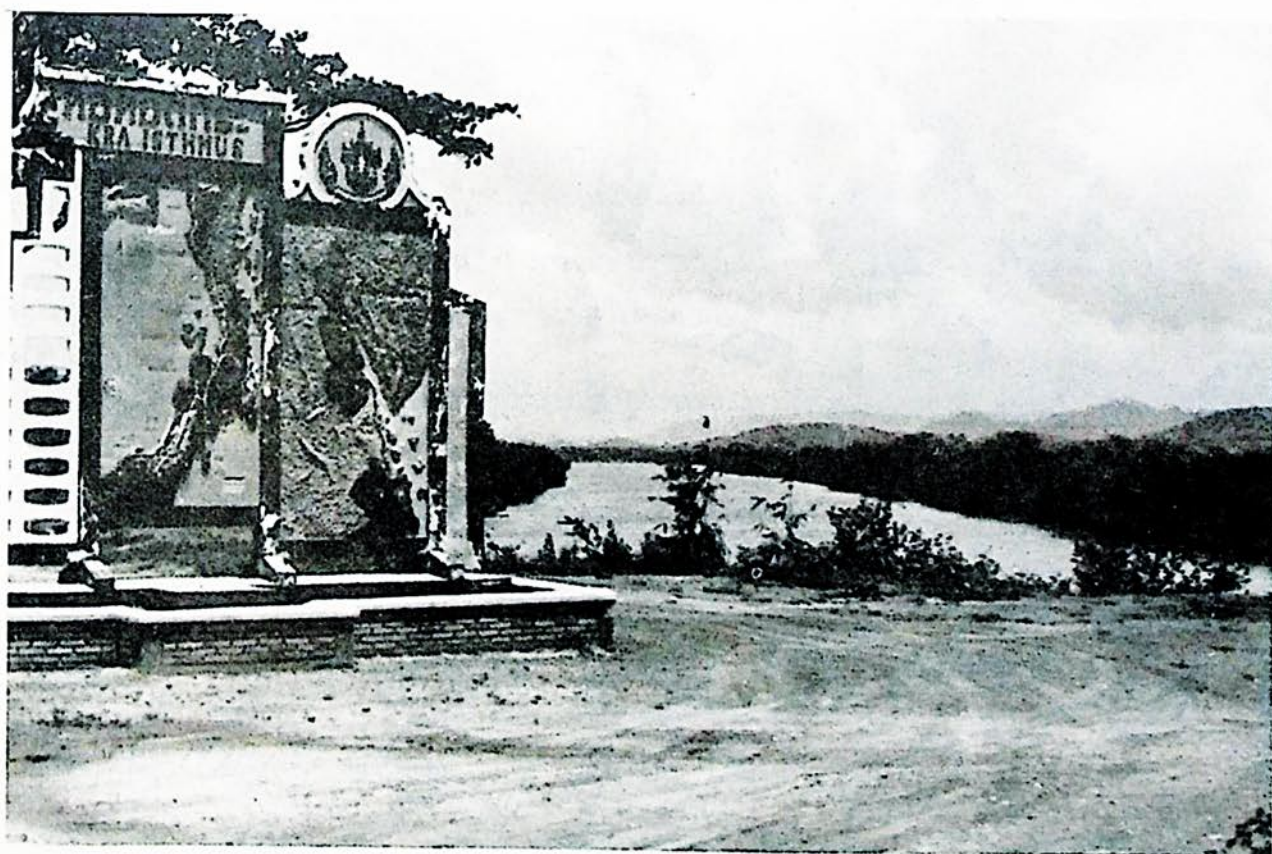
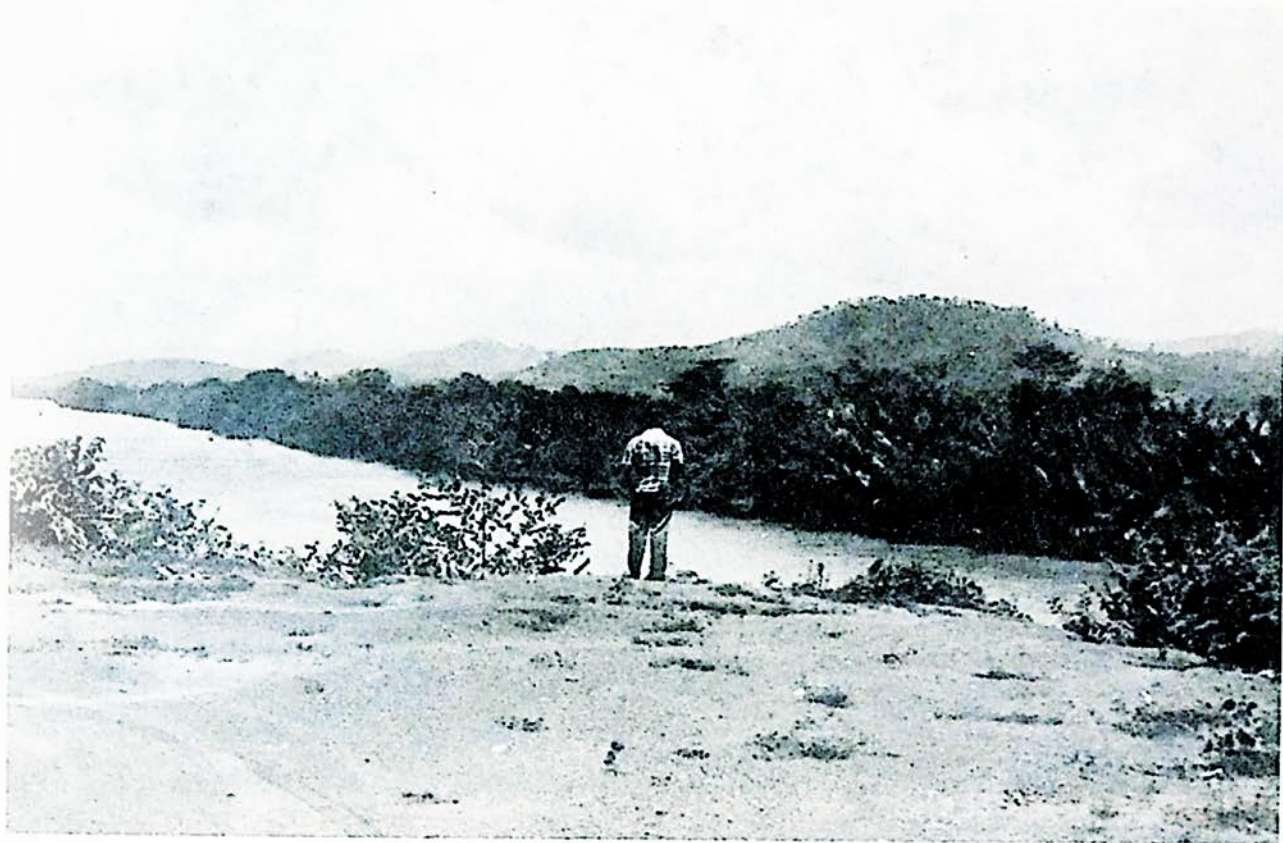
ความสำคัญเป็นพิเศษของชุมพรยังมีอีกประการหนึ่งซึ่งควรกล่าวไว้ ณ ที่นี้คือ คอคอด อยู่ระหว่าง อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร กับอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง เรียกกันว่า “คอคอดกระ” เป็นส่วนแคบ ที่สุดของแหลมมลายู เคยเป็นทางผ่านสำหรับเดินตัดข้ามจากทะเลตะวันตกมาทะเลตะวันออกในสมัย โบราณ ระยะทางตอนที่แคบประมาณ ๕๐ กิโลเมตร

เรื่องของคอคอดกระ เป็นเรื่องที่ทั่วโลกรู้จักกันมานานแล้ว และเป็นที่สนใจของชาวต่างประเทศ สำหรับประเทศไทยเริ่มสนใจคอคอดกระในสมัยรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ปราบกฏตามตำนาน เมืองระนองตอนหนึ่งความว่า เมื่อปีชวด พ.ศ. ๒๔๐๙ รัฐบาลมีข้อวิตกขึ้น เนื่องด้วยในปัจจุบันฝรั่งเศส ขุดคลองสุเอซในประเทศอียิปต์สำเร็จ ฝรั่งเศสคิดหาที่ขุดคลองทำนองเดียวกันในประเทศอื่นต่อไป จึงคิด จะขุดคลองจากเมืองกระบุรีออกมาเมืองชุมพร เพื่อให้เป็นทางเรือจากยุโรปไปเมืองจีนโดยไม่ต้องอ้อม แหลมมลายูไปทางสิงคโปร์ และเรียกว่า “คลองตระ” ความคิดของฝรั่งเศสในเรื่องคลองตระนั้น เป็นเรื่อง ลืออื้อฉาว แต่ยังไม่ปรากฏในทางราชการว่า รัฐบาลฝรั่งเศสจะสนับสนุนสักเพียงใด แต่ฝ่ายไทยคิดเห็น ว่า ถ้าฝรั่งเศสมีอำนาจถึงได้ขุดคลองตระในครั้งนั้น คงจะมีผล ๒ อย่างคือ อาจถือโอกาสให้เสียดินแดน ทางด้านแหลมมลายูประการหนึ่ง และไทยต้องแสดงให้อังกฤษ เชื่อว่าไทยมิได้สนับสนุนฝรั่งเศสในเรื่อง การขุดคลองนั้น

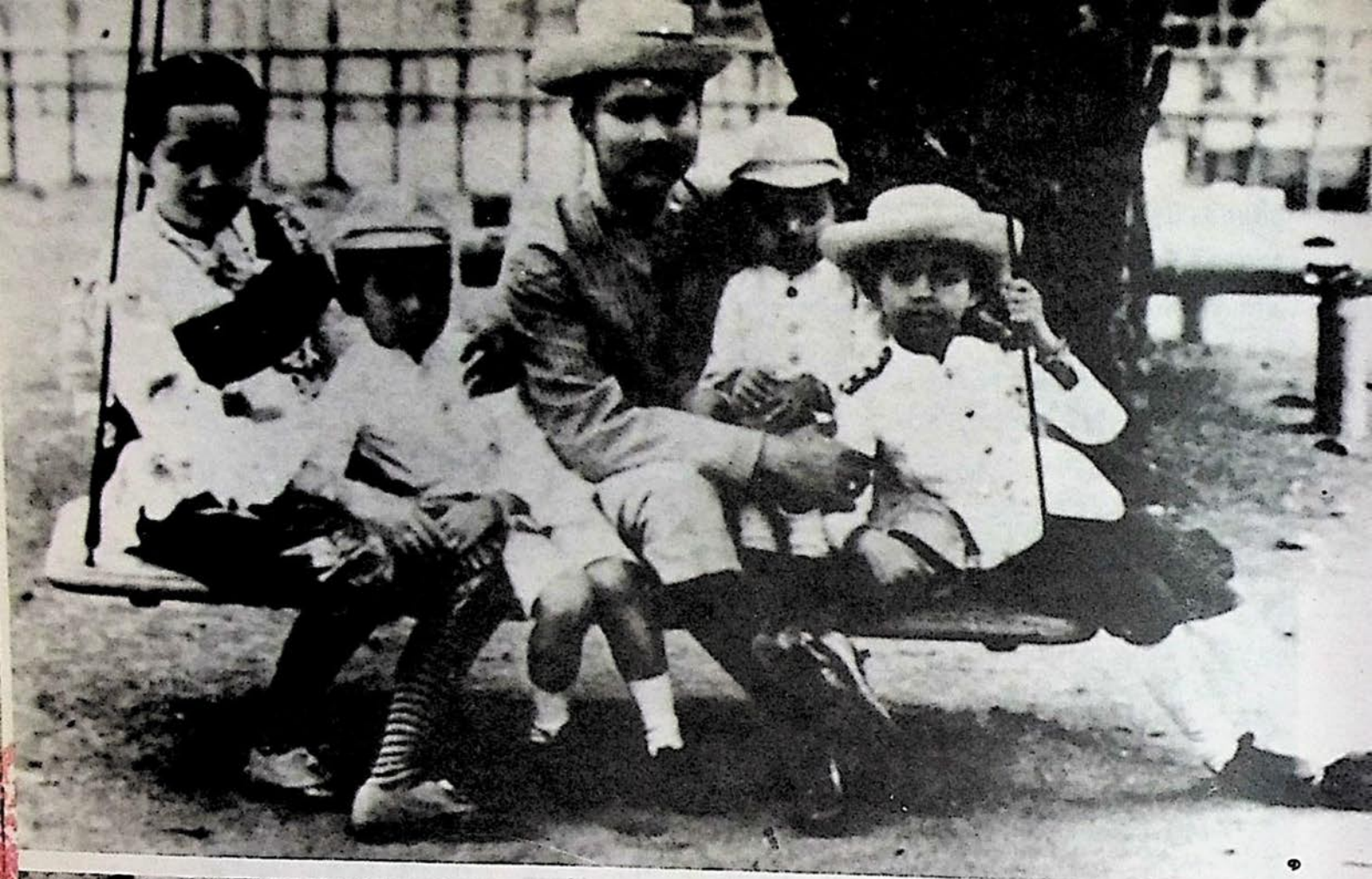
หลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ อังกฤษได้เรียกร้องให้ไทย ยอมรับข้อกำหนดบางประการที่ทำให้ ทรัพย์สินสูญหายไปในช่วงสงครามได้กลับคืนมาและป้องกันมิให้เกิดสงครามขึ้นในอนาคต หรือที่เรียก

กันว่า ความตกลงสมบูรณ์ระหว่างรัฐบาลไทยฝ่ายหนึ่ง กับรัฐบาลสหราชอาณาจักรและรัฐบาลอินเดีย ฝ่ายหนึ่ง ซึ่งทำกัน ณ สิงคโปร์ เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๘๔ ข้อ ๗ มีความว่า รัฐบาลไทยจะไม่ตัดคลอง ข้ามอาณาเขตไทย เชื่อมมหาสมุทรอินเดียกับอ่าวไทย โดยรัฐบาลแห่งสหราชอาณาจักรเห็นพ้องด้วยกัน

การเลือกสถานที่ขุดคลองตอนที่แคบที่สุดของแหลมมลายูตอนนี้มีเทือกเขาสูงกันทางเหนือ มีภูเขาเตี้ยทางใต้จากเมืองชุมพรถึงปากน้ำปากจั่น ที่เมืองกระ ลำน้ำตอนที่เมืองกระต้น เรือนด์ เรือกสไฟ ขนาดที่เดินในแม่น้ำเจ้าพระยาจะเดินทางได้ต่อเมื่อน้ำขึ้น และเป็นเช่นนี้ตลอดไปจนถึงตำบลทับลีสี่ เรือ ขนาดเล็กเดินทางได้ทุกเวลา จากทับลีสี่ลงไป แม่น้ำกว้างออกไปเป็นลำดับ เรือกสไฟต้องเดินตามลำน้ำ ปากจั่นประมาณ ๑๐ ชั่วโมง ไปออกทะเลที่หน้าเมืองระนอง อังกฤษถือลำน้ำปากจั่นเป็นที่กันเขตแดน ระหว่างไทยกับอังกฤษ (หรือพม่า) ถ้าจะขุดคลองต้องอาศัยน้ำปากจั่นเป็นทางเดินขึ้นไปจนถึงเมืองกระ แล้วจึงขุดคลองที่ช่องเขาข้ามมาชุมพร และจำเป็นต้องขุดลำน้ำปากจั่นให้ลึกและกว้างจนเรือกำปั่นใหญ่ เดินได้ การขุดลำน้ำปากจั่นจำต้องขุดในดินแดนของอังกฤษด้วย เพราะแนวศูนย์กลางอยู่กลางลำน้ำ ปากจั่น ถ้าอังกฤษไม่ยอมให้ขุดก็เป็นอันขุดคลองกระไม่ได้ ถ้าไม่ขุดที่คลองกระจะเลื่อนลงไปขุดด้านใต้ เช่นที่เมืองระนองก็เป็นเทือกเขาสูงทั้งนั้น เพราะความขัดข้องมีอยู่เช่นนี้ ฝรั่งเศสซึ่งมีความปรารถนาจะขุด คลองกระครั้งหนึ่งจึงได้เลิกความพยายามแต่หากได้กล่าวแล้วว่า จะต้องตัดเทือกเขายากนักจึงไม่ขุด

คอคอดกระ บ.สวะ ต.มะมุ อ.กระบุรี จ.ระนอง (แนวภูเขาฝั่งตรงข้ามคือ เมือง hamarang เขตทวาย จังหวัดมะริด)

๑ รัชกาลที่ ๕ สมเด็จพระบรมราชินี พระราชโอรส ทรงพระตำราญ

๒,๓ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เสด็จฯ ประพาสต้นหัวเมืองต่าง ๆ

๓

กาสเสด็จประพาสหัวเมืองในแหลมมลายู และกาสเสด็จพระธาดาเนินเยี่ยมสาชฎฐจังหวัดชุมพร

จดหมายเหตุ

เสด็จประพาสหัวเมืองในแหลมมลายู คศาว ๑๐๙

วันที่ ๑๗^๑ เรือพระที่นั่งแล่นมาโดยปกติทะเลเรียบราบ ไม่มีคลื่น เวลาบ่ายโมง ๑ ถึงเขาสามร้อยยอด
แขวงเมืองปราณบุรี เรือแล่นผ่านแลเห็นเขาถนัด จนบ่าย ๒ โมง พันเขาสามร้อยยอด เรือเดินใกล้ฝั่งเห็นทิว
ไม้ที่ฝั่งตลอด มาพ้นเขตเมืองปราณบุรีเข้าแขวงเมืองประจวบคีรีขันธ์ บ่าย ๔ โมงครึ่งถึงเขาม่องไล่แล้วถึง
เกาะหลักไปคำตรงบางสะพาน ผ่านแขวงเมืองกำเนิดนพคุณ แลแขวงเมืองปะทิวแล่นมาตลอดคืน

วันที่ ๑๘ เวลาเช้ารุ่งแล้วถึงปากน้ำเมืองชุมพร ทอดเรือพระที่นั่งในอ่าว พระเจ้าน้องยาเธอ
กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มาจัดการรับเสด็จพระราชดำเนิร ลงมา
เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทกราบบังคมทูลพระกรุณา ระยะเวลาที่จะเสด็จพระราชดำเนิรทางสถลมารค
แต่เมืองชุมพรไปเมืองกระแลระยะพลับพลาประทับร้อนประทับแรมโปรดเกล้าฯ ให้จ้างเรือราษฎร
บรรทุกของล่วงหน้าขึ้นไปพลับพลา ประทับแรมท่าตะเภาเมืองชุมพรในเวลาเช้า ครั้นเวลาบ่าย ๒ โมง
เศษ เสด็จพระราชดำเนิรลงเรือพระที่นั่ง ๑๒ กรรเชียงพื้นท้าว เรือกลไฟเล็กจงเข้าไปปากน้ำ ระยะ
ทาง ๓๐๐ เส้นเศษ ถึงพลับพลาประทับแรมที่ท่าตะเภาเหนือหมู่บ้านที่เป็นเมืองชุมพร ในลำน้ำนี้เป็นที่
น้ำลึกบ้างตื้นบ้างเป็นแห่ง ๆ เรือพระที่นั่งไปติดที่หัวหาดแห่งหนึ่งเมื่อจวนจะถึง นอกนั้นก็ไปสะดวกดี
จนถึงท้ายหมู่บ้านท่าตะเภา จึงปล่อยเรือกลไฟ ตีกรรเชียงขึ้นไปสัก ๑๕ นาทีก็ถึงพลับพลา ทางในลำน้ำ
ประมาณสัก ๓ ชั่วโมงมีเศษเล็กน้อย ในลำน้ำนี้ตื้นไม่ใคร่สูง น้ำก็ไม่สู้เชี่ยว สองฝั่งตั้งแต่ปากน้ำขึ้นไป
ถึงคลองบางยางเป็นป่าไม้โกงกางไม้ลำภู ต่อบางยางขึ้นไปเป็นทุ่งนาโดยมาก มีเรือนรายขึ้นไปห่าง ๆ
มีสวนหมาก มะพร้าวและไร่เป็นแห่ง ๆ เสด็จขึ้นประทับพลับพลาเวลาบ่าย ๕ โมงเศษ พลับพลาตั้งอยู่
ฝั่งใต้ริมชายทุ่งหันหน้าลงน้ำอยู่เหนือหมู่บ้านขึ้นไปหน่อยหนึ่ง

วันที่ ๑๙ เวลาบ่าย เสด็จออกประทับที่พลับพลา พระยาเพชรกำแพงสงครามผู้สำเร็จราชการ
เมือง กรมการและราษฎรมาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาททูลเกล้าฯ ถวายของต่าง ๆ พระราชทานของแก่
พระยาชุมพรและพระราชทานเงินแก่กรมการที่เป็นนางงานทำพลับพลาและทำทางและพระราชทาน
เสื้อแก่กรมการทั่วกัน พระราชทานเงินแก่ราษฎรที่มาเฝ้า พระครูจุฬามณีเจ้าคณะใหญ่เมืองชุมพร
มาเฝ้า พระราชทานปัจจัยมูลชั่งหนึ่งแล้วเสด็จขึ้น เวลาจวนค่ำเสด็จพระราชดำเนินไปประพาสหมู่บ้าน
ตะเภาที่เป็นตลาดเมืองชุมพร เสด็จลงเรือพระที่นั่งข้ามปากไปขึ้นที่ท่าบ้านผู้ว่าราชการเมือง และทรง
ดำเนิรไปตามทางที่เป็นตลาดไม้สักคึกครื้นสนุกนัก เสด็จกลับเวลาย่ำค่ำเศษประทับแรมพลับพลาบ้าน
ท่าตะเภาอีกรাত্রีหนึ่ง

^๑ เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๓๓

วันที่ ๒๐ เวลาบ่ายแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกแล้ว เสด็จทรงม้าพระที่นั่ง พร้อมด้วยกระบวนนำตามเสด็จพระราชดำเนินเป็นกระบวนม้า ออกจากพลับพลาที่ประทับแรมท่าตะเภาไปตามทางที่ตัดแต่งใหม่ ทางนี้เป็นทางที่ขนสินค้าไปมาระหว่างเมืองชุมพรกับเมืองกระบรี สิ่งของทั้งปวงที่ตามเสด็จพระราชดำเนินใช้บรรทุกทุกข้าง มาตามระยะทางเป็นทุ่งนาบ้างเป็นป่าบ้างต้องข้ามคลองชุมพรที่ทบทวนไปมาหลายครั้งมาระยะทาง ๒๘๐ เส้น ถึงบ้านถ้ำสนุกแขวงเมืองชุมพรที่บ้านเรือนราษฎรทำเรือกสวนไรรานอยู่บ้าง เสด็จไปประทับที่สวนอ้าแดงนุ้ย มีแคร่ปลูกไต้ต้นไม้เป็นที่ประทับเสวยเช้าแล้ว เวลาเช้า ๔ โมงเศษเสด็จจากบ้านถ้ำสนุกเป็นกระบวนม้าไปครู่หนึ่งถึงหลักระยะทางนับแต่ พลับพลา เมืองชุมพรมาได้ ๓๐๐ เส้น เป็นที่สุดหมู่บ้านที่ราษฎรชาวเมืองชุมพรไปตั้งทำมาหากิน ต่อเนื่องไปถึงเชิงเขาบรรทัดเป็นดง ดงนั้นเป็นป่าใหญ่สูงอันใด เป็นแต่ป่าดิบโปร่ง ๆ มีต้นตะเคียนต้นยางใหญ่ห่าง ๆ ที่ทึบก็ทึบด้วยไม้เล็ก ๆ คือไม้ผากและระกำเป็นพื้นทางระยะนี้ขึ้นสูงลงต่ำบ่อย ๆ ที่ต้องข้ามห้วยตลิ่งสูงสองแห่ง คือห้วยพริงกับห้วยพะ ทางตอนย่านสาวร้องไห้ซึ่งเป็นย่านยาวและเป็นที่ยังอยู่ข้างหน้าจะร้อนจัด แผ่นดินที่สูงตอนนี้เพียง ๑๕๐ ฟิต ระยะทางแต่บ้านถ้ำสนุก ๑๖๒ เส้นถึงบกพะ๒ เป็นที่ประทับร้อนมีพลับพลา เวลาบ่าย ๓ โมงเสด็จเป็นกระบวนม้าจากพลับพลาประทับร้อนตำบลบกพะ ตอนนี้ต้นไม้ที่บึกกว่าที่ล่องมาแล้วแต่ชิดด้วยต้นไม้ผากขึ้นชิดลำประกันกรอบทาง ไม่ใช่ร่มไม้ใหญ่ ไม้ใหญ่ที่มีอยู่เป็นระยะห่าง ๆ มีต้นยูง เป็นต้น หนทางข้ามเทือกเขานันตัดต้องขึ้น ๆ ลง ๆ บ่อยขึ้นกว่าแต่ก่อน เป็นทางไปตามไหล่เขา แต่เขาเหล่านี้เป็นดินแดงมากกว่าเป็นศิลา มีศิลาก้อนตามทางบ้างก็เหมือนกับเป็นศิลาลอยที่เลียบไหล่เขาสูง ๆ จนแลไปข้างล่างลึกก็มีหลายแห่ง ต้องข้ามลำธารที่ลึกตลิ่งชันเนื่อง ๆ ระยะนี้ข้ามคลองชุมพรสองแห่ง คือ ท่าชะแ่งแห่งหนึ่ง หาดพม่าตายแห่งหนึ่ง พื้นคลองเป็นกรวดน้ำไหลเชี่ยวอย่างลำธารกว้างประมาณสิบวาทำสะพานข้าม ที่หนทางตอนนี้แลเห็นเขารอบทุกด้าน บ่าย ๔ โมงเศษเสด็จถึงพลับพลาประทับแรมตำบลท่าไม้ลาย แขวงเมืองชุมพร ระยะทางแต่พลับพลาประทับร้อนมา ๑๖๓ เส้น รวมระยะทางวันนี้ ๖๐๕ เส้น ที่ซึ่งตั้งพลับพลาอยู่กลางดงมีเขาทั้งสองข้าง มีลำคลองชุมพรอยู่ใกล้เขาข้างหนึ่ง พลับพลาที่ประทับตั้งริมคลอง มีที่ประทับหลังหนึ่ง ท้องพระโรงหลังหนึ่ง ประทับแรมในที่นี้

วันที่ ๒๑ เวลาเช้าโมงเศษ เสด็จพระราชดำเนินจากพลับพลาประทับเป็นกระบวนม้าระยะทางต้องขึ้นสูงลงต่ำมากขึ้นกว่าวานนี้ ต้นไม้ก็ทึบมากขึ้น ทำซึ่งขึ้นห้วยก็ยิ่งสูงชันมากขึ้น ข้ามลำคลองชุมพรสองแห่ง คือย่านเสือเด่นแห่งหนึ่ง บกกลางแห่งหนึ่ง แล้วขึ้นหาดประไปขึ้นท่าศาลเป็นพรหมแดนเมืองชุมพรกับเมืองกระบรี ระยะทางจากพลับพลาท่าไม้ลาย ๑๒๕ เส้นมีพลับพลาเป็นที่ประทับเสวยเช้า พระอัยภูกตทศิครักษ์^๓ ผู้ว่าราชการเมืองกระบรีมารับเสด็จท่าไม้ลายตั้งแต่เวลาวานนี้แล้ว เสด็จประทับที่พลับพลา ในที่นี้มีบ้านเมืองคนทำไร่อยู่หลายเรือน เวลาเช้า ๕ โมงเสด็จจากพลับพลาท่าศาลเป็นกระบวนช้าง ช้างพระยานครศรีธรรมราชชื่อหงส์ดำเป็นช้างพระที่นั่ง ทางระยะนี้ไปในช่องเขา

^๑ ดงทางนี้ไม่มีใครมีต้นไม้ใหญ่ เพราะถูกลมไต้ฝุ่นพัดโค่นเสียก่อนมาสัก ๑๐ ปีเมื่อเสด็จคราวนี้แล้วยังถูกอีกครั้ง ๑

^๒ คำว่า บก ตามภาษาชาวกรใช้ตรงกับคำว่า ดอน คำว่าพะ ตรงนี้ หมายความว่า ป่ากรีน เหมือนทางมณฑลภาคพายัพ

^๓ พระอัยภูกศา ชื่อคอจิมบี ภายหลังได้เป็นพระยารัชฎานุประดิษฐ์

ที่แคบหน่อยหนึ่งแล้วออกที่กว้าง และเห็นเขาเป็นวงรอบสลัษัษซ้อนกัน พื้นดินสูง ๆ ต่ำ ๆ ในกลางที่ว่าง
นี่เป็นที่สันปันน้ำเรียกว่าร่องน้ำแล้งลำธารข้างหนึ่งน้ำไหลลงไปในทะเลอ่าวสยามทางคลองชุมพร
ลำธารข้างหนึ่งน้ำไหลไปลงทะเลอ่าวเลงคองทางคลองบางกะลี้ ฤาปากฉลิกเมืองกระ ในที่นี้มีศาลลอย
แห่งใหญ่จมดินอยู่ข้างทรงก้อนหนึ่งโปรดให้จารึกอักษรพระนาม จ.ป.ร. และศักราช ๑๐๘ ไว้ทางต่อมา
อีกสัก ๖๐ ฤา ๗๐ เส้น ถึงปากช่องหินของเป็นทางเดินลำบากไปในระหว่างเขาติดต่อกันเหมือนกำแพง
กันทั้งสองข้าง เขากันขวาง ๆ รี ๆ ตะแคงบ้างเลี้ยวบ้างตามยาวบ้างขวางตรง ๆ บ้าง ต้องเดินในลำธาร
ในกลางย่าน หินช่องมีน้ำตกแห่งหนึ่ง เรียกว่าน้ำฉ่าพันน้ำฉ่าไปหน่อยหนึ่ง หนทางต้องชันลงรำไปจนถึง
ห้วยกุยจึงได้พ้นหินช่อง พอถึงที่กว้างแลเห็นเขาซึ่งข้ามมาแล้ว เป็นกำแพงต่ำเรื่อยอยู่ข้างหลังตามซ้าย
ขวาและข้างหน้าก็มีเขาสกัดกันไปรอบ แต่ค่อยห่างออกไปไม่เหมือนที่หินช่องไปหน่อยหนึ่งก็ถึงบก
อินทนิลเป็นที่ประทับร้อน ระยะทางแต่ท่าศาล ๑๓๖ เส้น เสด็จประทับที่พลับพลาจนบาย ๓ โมงครึ่ง
จึงเสด็จพระราชดำเนินต่อไปเป็นกระบวนม้า ตอนแรกมีขึ้นสูงลงต่ำมาก ต่อไปข้างหลังเป็นทางราบ
ตอนยาว ๆ แลข้างหลังเป็นเขาที่สูงเสมอเมฆลงต่ำมาก ช้อนลงมาเป็นชั้น ๆ ด้านข้าง ๆ แลด้านหน้าดูมี
ยอดเขาเป็นลูกคลื่นไปทั้งนั้น ถึงตำบลข้างกลิ้งเป็นทางแคบเลียบไปตามไหล่เขาที่ชัน แลเห็นพื้นลำธาร
ข้างล่างลึกประมาณ เส้นหนึ่ง ตั้งแต่ข้างกลิ้งไปแล้วไม่ต้องข้ามน้ำอีก เป็นแต่ขึ้นสูงลงต่ำบ้าง ป่าเป็น
ต้นไม้รายห่าง ๆ โปร่ง ๆ ต่อไปเข้าทางโทรเลขเป็นทางกว้างใหญ่ไปจนถึงคลองกะลี้ฤาฉลิกมีสะพาน
ข้าม มีโรงโปลิศเมืองกระที่ตั้งอยู่ที่นี้ทำซุ้มแต่ใบไม้มีโปลิศยืนรับเสด็จที่ริมฝั่งคลองมีเขา ๆ หนึ่งบน
ไหล่เขามีวัด หลังโรงโปลิศมีโรงเรือนราษฎรหลายหลัง ต่อไปเป็นท้องทุ่งกว้างทางตรงไปถึงหลังเนิน
ที่ตั้งพลับพลา ระยะทางตั้งแต่ที่ประทับร้อน ๒๐๘ เส้น รวมระยะทางวันที่ ๔๗๐ เส้น รวมทางสถลมารค
๒ วัน ๑๐๗๕ เส้น เวลาบาย ๔ โมงเศษถึงพลับพลาเมืองกระบุรี ตั้งอยู่บนเนินพระยารัตนเศรษฐี^๑
ผู้ว่าราชการเมืองระนองมาคอยรับเสด็จอยู่ที่นี้ เสด็จขึ้นประทับแรมที่พลับพลา

วันที่ ๒๒ เวลาเช้า ๔ โมง เสด็จลงเรือกรรเชียงเรือไฟลากกล่องลงมาตามลำน้ำปากจั่น สองฝั่ง
ตอนบนเป็นเลน มีบ้านเรือนเรียงรายไปทั้งสองฝั่ง ลงไปหน่อยหนึ่งถึงศาลชำระความฝ่ายอังกฤษมีเรือน
โรงใหญ่ ๆ หลายหลัง ไปอีกประมาณชั่วโมงหนึ่งถึงโรงโปลิศอยู่ริมปากน้ำน้อย มาอีก ๓ ชั่วโมงถึงตำบล
น้ำจืด ซึ่งตั้งที่ว่าการเมืองกระบุรี ที่พระอภัยมณีคฤหาศไปจัดตั้งขึ้นใหม่ ประทับเรือพระที่นั่งที่สะพาน
มีซุ้มใบไม้ที่ต้นสะพาน มีศเตอร์เมริฟิลด์แอสซิสตันต์คอมมิสชันเนอร์ ผู้รักษาเมืองมลิวันฝ่ายอังกฤษ
คอยเฝ้าอยู่ที่สะพาน มีพระราชปฏิสันฐานตามสมควรแล้ว ทรงพระราชยานไปตามถนนเลี้ยวไปที่บ้าน
พระอภัยมณีคฤหาศประทับที่บนตึกทอดพระเนตรภูมิบ้านเมืองแล้วเสด็จกลับ ที่ทางถนนมีร้าน
พระสงฆ์คอยชยันโตอยู่พระสงฆ์ฝ่ายไทย ๔ องค์ มาแต่ปากมะลิวันอีก ๑๗ พระราชทานปัจจัยมูลตาม
สมควรแล้วเสด็จกลับลงเรือพระที่นั่งล่องลงมาประมาณ ๕๐ นาที ถึงปากคลองพระขยางอยู่ฝั่งเมืองกระ
ต่อไปอีกหน่อยหนึ่งถึงคลองลำเลียงเป็นพรมแดนเมืองกระบุรีกับเมืองระนองลำน้ำกว้างออกทุกที่ ระยะ
ทางมาจากที่น้ำจืด ๒ ชั่วโมงถ้วนถึง เรือพระที่นั่งอุบลบุรพทิศ ซึ่งขึ้นไปทอดคอยรับเสด็จ อยู่ที่ตรง
ปากคลองขหม่าฝ่ายเมืองมลิวันมีเรือบางกอกลำหนึ่งสำหรับรับข้าราชการ เสด็จขึ้นประทับแรมบนเรือ
พระที่นั่งอุบลบุรพทิศ

^๑ พระยารัตนเศรษฐี คอซิมก้อง เป็นพี่พระอภัยมณี ภายหลังได้เป็นพระยาดำรงสุจริตมหิศรภักดี

วันที่ ๑๗๑ เรือพระที่นั่งเดินอ้อมนอกเกาะสมุยตัดถึงหน้าอ่าวธาร เสด็จที่เกาะพังเวลาเช้า ๔ โมงทอดเรือพระที่นั่ง ครั้นเวลาบ่ายโมงเศษเสด็จลงเรือพระที่นั่งกรรเชียงไปทอดพระเนตรน้ำตกธารประพาส แล้วกลับมาประทับเรือพระที่นั่งเสด็จขึ้นธารเสด็จ เสด็จพระราชดำเนินไปที่จารึกอักษรพระนาม จ.ป.ร. ที่ ๑ ตามที่ทางพระไชยาให้ตัดใหม่ โปรดให้จารึกศักราช ๑๒๕๒ เดิมลง ด้วยเวลานั้นฝนตกใหญ่จึงเสด็จกลับมาถึงที่ชั้นล่างประทับในศาลา วันนี้เป็นวันกำหนดว่าจะมีสุริยุปราคาแต่มีดฝนบังไม่เห็นดวงอาทิตย์ จึงหาเห็นสุริยุปราคาไม่ แต่ทรงพระราชดำริว่าได้เตรียมการที่จะสร้างน้ำพร้อมแล้ว จึงเสด็จสร้างน้ำที่น้ำตกและสร้างน้ำพระพุทธรูปที่เตรียมไว้ด้วย ทหารแตรประโคมแตรในเวลาสร้างด้วยเวลาบ่าย ๕ โมง เสด็จกลับเรือพระที่นั่งทรงแจกเงินพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ ตามธรรมเนียมที่มีสุริยุปราคา เวลา ๑๑ ทุ่มออกเรือพระที่นั่ง

วันที่ ๑๘ เรือพระที่นั่งแล่นมาในทะเลมีคลื่นลมบ้างเล็กน้อย เวลาบ่าย ๒ โมง ทอดเรือพระที่นั่งที่อ่าวชุมพร รับประทานอาหารแล้ว ออกเรือพระที่นั่งเวลาสามยามเศษ

วันที่ ๑๙ เวลาเช้า เรือพระที่นั่งเดินพ้นแหลมปะทิว บ่าย ๕ โมงถึงหน้าเขาสามร้อยยอดทอดเรือพระที่นั่งประทับแรมที่นี่

จดหมายเหตุระยะทางเสด็จประพาสในรัชกาลที่ ๕

เสด็จประพาสหัวเมืองในแหลมมลายู ฮัตนโกสินทศศก ๑๑๗ - ๑๑๘ - ๑๑๙

วันที่ ๗ กรกฎาคม เวลารุ่งเช้าถึงเกาะพงัน เรือพระที่นั่งทอดที่อ่าวธารเสด็จ เวลาเช้า ๓ โมงเศษ เสด็จลงเรือพระที่นั่งเล็กไปประทับเสด็จขึ้นที่เกาะ มีราษฎรมาเฝ้าถวายของ เสด็จพระราชดำเนินไปตามทางหลังเขา เลี้ยวลงธารที่จารึกอักษรพระนาม จ.ป.ร. ชั้นที่ ๑ ประทับที่นั่นโปรดเกล้าฯ ให้จารึกศิลาศักราช ๑๒๖๐ หมายถึงที่เสด็จพระราชดำเนิน ต่อจากศักราชที่จารึกไว้แต่ก่อน ๕ คราวมาแล้ว คราวนี้เป็นครั้งที่ ๕ แล้วทรงฉายพระรูป แล้วเสด็จพระราชดำเนินกลับมายังที่ทรงที่ต้นธารประทับทรงน้ำแล้ว เสด็จกลับลงเรือพระที่นั่งกระเชียงมาขึ้นเรือพระที่นั่งมหาจักรีเวลาบ่ายโมง ๑ ครั้งเวลาบ่าย ๒ โมงครึ่ง ออกเรือพระที่นั่งใช้จักรต่อมา เวลาทุ่มครึ่งตรงปากน้ำเมืองหลังสวนเรือพระที่นั่งทอดห่างเพราะมีดนัก พระยาจตุรราชโกศการผู้ว่าราชการเมืองกับทั้งผู้ว่าราชการเมืองที่อยู่ติดต่อกันเคียงคือพระยาวิชิตภักดี เมืองกาญจนดิษฐ์ นายพินิตราชการ เมืองไชยา พระศรีโลหะภูมิพิทักษ์ เมืองระนองลงมาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในเรือพระที่นั่ง ประทับแรมที่นี้

วันที่ ๘ กรกฎาคม เวลารุ่งเช้าออกเรือพระที่นั่งขึ้นไปข้างเหนือทางประมาณชั่วโมงเศษถึงเกาะลังกาจิว แขวงเมืองชุมพร ทอดเรือพระที่นั่งใกล้เกาะเวลาเช้า ๓ โมงเศษ เสด็จลงเรือพระที่นั่งกระเชียงไปประทับที่หาดทราย แล้วเสด็จพระราชดำเนินไปตามเชิงเขา ที่เกาะนี้มีถ้ำเป็นที่นั่งทำรังแต่ที่ปากถ้ำน้ำไหลท่วมลึก ทรงพระเก้าอี้ห้ามเสด็จทอดพระเนตรวังนกในถ้ำ เวลานั้นนกทำรังมีลูกอ่อนยังไม่เป็นเวลาที่จะเก็บรังนก เป็นแต่ทอดพระเนตร แล้วเสด็จกลับมาประทับที่เชิงเขา ทรงจารึกอักษรพระนาม จ.ป.ร. ที่ปากถ้ำเล็กอีกแห่งหนึ่งอยู่ต้นทาง แลเลขบอกปีเสด็จ ร.ศ. ๑๐๘ หมายความว่าเสด็จประพาสคราวก่อนแล ๑๑๗ สำหรับคราวนี้ แล้วทรงฉายพระรูป แล้วเสด็จพระราชดำเนินกลับลงเรือพระที่นั่งมหาจักรี เวลาเช้า ๕ โมงครึ่ง ออกเรือพระที่นั่งกลับมาทอดเรือพระที่นั่งเมืองหลังสวนเวลาบ่ายโมง ๑ ครั้งเวลาบ่าย ๓ โมง เสด็จลงเรือพระที่นั่งตีกระเชียงมาเขาปากน้ำ แล้วเรือกลไฟเล็กจงมาตามลำแม่น้ำจนจะถึงท่าเสด็จขึ้น เรือพระที่นั่งตีกระเชียงต่อมา ถึงตำบลบางยี่ไร เรือพระที่นั่งประทับท่าเสด็จพระราชดำเนินขึ้นทรงช้างพระที่นั่งมาตามทางบกระยะทางประมาณ ๕๐ เส้น ถึงบ้านพระยาจตุรราชโกศการตำบลบางขันเงิน ซึ่งจัดเป็นที่ประทับแรม เวลาย่ำค่ำเสด็จขึ้นประทับที่เรือนตึกของพระยาจตุรราชโกศการเสวยแล้วเสด็จทอดพระเนตรละคอนของพระยาจตุรราชโกศการ เล่นจับระบำแลต่อเรื่องเสภาเมื่อนางวันทองห้ามทัพ เสด็จขึ้น ๕ ทุ่มเศษ

วันที่ ๙ กรกฎาคม เวลาบ่าย ๓ โมง เสด็จออกทรงช้างพระที่นั่งออกจากที่ประทับแรมไปตามทาง สองข้างทางมีสวนแลไร่ตลอดไป ระยะทาง ๑๐๐ เส้นเศษถึงเขาเงิน บางคนก็เรียกเขาเอนประทับช้างพระที่นั่งเสด็จลงทรงพระดำเนินไป นมัสการพระเจดีย์ซึ่งอยู่ริมหน้าตรงหน้าถ้ำ พระเจดีย์นี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเมื่อเสด็จพระราชดำเนินประพาสคราวก่อน แล้วเสด็จพระราชดำเนินเข้าไปในถ้ำ มีพระสงฆ์สวดขยันโตรับเสด็จ คือ พระครูเจ้าคณะแลพระสงฆ์ที่อยู่ในเขานี้ ทรง

นมัสการพระพุทธรูปในถ้ำ แลทรงจารึกศิลารัตนโกสินทรศก ๑๑๗ ที่อักษรพระนามซึ่งจารึกไว้เมื่อ
เสด็จพระราชดำเนินประพาสในศก ๑๐๘ แล้วเสด็จพระราชดำเนินกลับลงเรือพระที่นั่งล่องลงมาตาม
ลำน้ำถึงที่ประทับแรมเวลาย่ำค่ำเศษเสด็จขึ้นเวลากลางคืนเสด็จออกทอดพระเนตรละคอนพระยาจตุ
ราชโศคารเหมือนอย่างวานนี้ เล่นเรื่องเจ้าเงาะเมื่อตีกลี เลิก ๕ ทุ่มเศษฯ

วันที่ ๑๐ กรกฎาคม เวลาเช้า ๔ โมง เสด็จออกทรงเรือพระที่นั่งล่องลงมาตามลำน้ำออกปาก
น้ำระยะทาง ๒ ชั่งโมงถึงเรือพระที่นั่งมหาจักรีเสด็จขึ้น เวลาบ่าย ๒ โมง ออกเรือพระที่นั่งจากเมือง
หลังสวน ระยะทาง ๒ ชั่วโมงเศษ ถึงปากน้ำเมืองชุมพร ทอดเรือพระที่นั่งครั้งเวลาค่ำ ๕ โมงเศษ
เสด็จลงเรือพระที่นั่งไปประทับที่บ้านปากน้ำ มีสพานเรือกแปนที่เสด็จขึ้นพระยาเพชรกำแพงสงคราม
แลกรมการผู้ใหญ่ผู้น้อยเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทแล้วทรงพระดำเนินไปตามทางพอสันตกเสด็จประทับ
พักฝนอยู่ที่ด่านภาษี ทอดพระเนตรข้างของกรมการเมืองชุมพรซึ่งมีรูปแปลกเป็นช้างเตี้ย พอสันหาย
แล้วทรงพระดำเนินไปตามถนนหมู่บ้านเลี้ยวออกหน้าเขามัทรีประทับพลับพลาหน้าเขา แล้วเสด็จจาก
พลับพลาตามทางตรง ถึงสพานเสด็จลงเรือพระที่นั่งกระเชียงเสด็จกลับมาถึงเรือพระที่นั่งมหาจักรี
เวลาทุ่มเศษ พระยารัตนเศรษฐีซึ่งมารับเสด็จที่เกาะพังแต่คร่าวแรก แล้วตามเสด็จพระราชดำเนินในเรือ
พระที่นั่งตลอดทางนั้น ได้กราบถวายบังคมลาที่นี่ เวลา ๓ ยามออกเรือพระที่นั่งฯ

วันที่ ๑๑ ร.ศ.๑๑๗ เวลาเช้า ๒ โมง ออกเรือพระที่นั่งใช้จักรต่อมาจนเวลาบ่าย ๓ โมงครึ่ง
ถึงเกาะหลักแขวงเมืองประจวบคีรีขันธ์ เรือพระที่นั่งทอดในอ่าว เจ้าพระยาสุรพันธ์พิสุทธิ์ ข้าหลวง
เทศาภิบาล และพระสังฆาภิบาลผู้ว่าราชการเมืองเพชรบุรี มาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในเรือพระที่นั่ง
เตรียมจะเสด็จพระราชดำเนินขึ้นบก .....

จดหมายเหตุ

เสด็จประพาสในหัวเมืองมลายู คชาว ๓.๓.๑๑๙

๐ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม เวลาบ่ายรุ่งเศษ เห็นเขาสามร้อยยอด แลเห็นเกาะแลเขาฝั่งตะวันตกเปนลำดับมา เวล่าย่ำค่ำ ๑๕ นาทีถึงปากน้ำชุมพร หยุดเรือพระที่นั่งที่เกาะเสม็ด พระยารัตนเศรษฐีข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลชุมพร พระยาเพชรกำแพงสงคราม ผู้ว่าราชการเมืองชุมพร พระยาจตุรภูธรราชโกศการผู้ว่าราชการเมืองหลังสวนได้มาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในเรือพระที่นั่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสด้วยตามสมควร เวลา ๘ ทุ่มออกเรือพระที่นั่งจากปากน้ำชุมพรฯ

๐ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม เวลาบ่ายรุ่งเศษถึงเกาะเต่า หยุดเรือพระที่นั่งที่เกาะเต่าด้านตะวันออกแต่ไม่ได้เสด็จประพาส เพราะไม่มีหาดที่จะเสด็จประพาส เวลาเช้า ๒ โมงเศษ ออกเรือพระที่นั่งจากเกาะเต่าถึงเกาะพะงัน เวลาเช้า ๔ โมงเศษ ทอดเรือพระที่นั่งที่อ่าวธารเสด็จ เสด็จขึ้นประพาสตามทางที่ขึ้นไปถึงอักษรพระนามชั้นต้น โปรดเกล้าฯ ให้จารึกศักราช ๑๒๖๒ หมายปีที่เสด็จพระราชดำเนินที่หน้าผาเดิมลงเสร็จแล้วทรงฉายพระรูป แล้วเสด็จกลับมาสร่งน้ำที่น้ำตกซึ่งเป็นที่สร่ง แล้วประทับเสวยกลางวันศาลาเวลาบ่าย ๓ โมงเศษเสด็จกลับเรือพระที่นั่ง...ฯ

๐ วันที่ ๒๒ พฤษภาคม เวลาเช้า ๒ โมงเศษ เห็นเขาหลวงเมืองนครศรีธรรมราชฝั่งตะวันตก ครั้นเวลาเช้า ๕ โมงถึงเกาะกระเจ็ดเรือพระที่นั่งแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นประพาสที่เกาะนี้ เป็นเกาะอยู่ตรงเมืองนครศรีธรรมราช แต่อยู่ห่างฝั่งมากกว่าเกาะทั้งปวงในแถบหัวเมืองเหล่านี้ มีเกาะใหญ่เกาะหนึ่ง เกาะเล็กสองเกาะ ที่เกาะใหญ่ มีพวกแขกตานีมาตั้งหาฟองจะละเม็ดอยู่หลายคนแล้วทรงจารึกอักษรพระบรมนามาภิไธยโดยย่อ จ.ป.ร. แลเลข ๑๑๙ ที่หน้าผา หมายปีที่เสด็จพระราชดำเนินมายังเกาะนี้ เป็นครั้งที่ ๑ แลทรงฉายพระรูปเสร็จแล้ว เสด็จกลับเรือพระที่นั่ง เวลาบ่ายโมง ๑ นาทีออกเรือพระที่นั่งต่อมาฯ

จดหมายเหตุ

เสด็จประพาสหัวเมืองในแหลมมลายู คราว ๓.ค. ๑๒๔

วันที่ ๒๒^๑เรือเดินต่อไป เวลาเช้าโมงครึ่ง ถึงเมืองประจวบคีรีขันธ์ ทอดเรือพระที่นั่งตรงหน้าเมือง เวลาบ่าย ๔ โมง เสด็จพระราชดำเนินลงเรือกรรเชียง ติไปประพาสที่ฝั่งตำบลเกาะหลักเวลาบ่าย ๕ โมงเศษเสด็จกลับประทับแรมในเรือพระที่นั่งเวลายามหนึ่งเรือพระที่นั่งออกเดินต่อไป

วันที่ ๒๓ เวลาเช้าโมงครึ่ง ถึงเกาะลังกาจิวแขวงเมืองชุมพร ทอดเรือพระที่นั่งที่หน้าเกาะพระยารวิทธิเสวีวัตร ข้าหลวงเทศาภิบาลกับข้าราชการมณฑลชุมพรมาเฝ้า รับเสด็จในเรือพระที่นั่ง เวลาเช้า ๓ โมงเสด็จขึ้นประพาสบนเกาะ เสด็จประพาสถึงถ้ำรังนก ทรงจารึกศักราช ๑๒๔ เลขหมายของรัตนโกสินทร์นี้ เดิมเป็นครั้งที่ ๓ ที่เสด็จประพาสถ้ำนี้ เวลาบ่าย ๒ โมงเสด็จกลับ เวลาบ่าย ๒ โมงครึ่งเรือพระที่นั่งออกเดินกลับมาทอดที่ปากน้ำเมืองชุมพรบ่าย ๔ โมงเศษ เวลาเย็นเสด็จขึ้นประพาสหินดาดที่ตำบลนี้เป็นที่จะยกว่าการเมืองมาตั้ง^๒ได้จัดการตกแต่งสะพานทำน้ำและมีถนนตรงขึ้นห่างจากฝั่งไปยังพลับพลาที่ทำรับเสด็จ ตั้งอยู่บนเนินเชิงเขาทางประมาณ ๒๐ เส้น เมื่อเสด็จขึ้นบนฝั่งแล้ว พระยารวิทธิเสวีวัตร ซึ่งออกล่วงหน้ามาแต่เกาะลังกาจิวมาแต่วานนี้ มารับเสด็จและนำกรมการและราษฎรเฝ้ามีพระราชดำรัสปราโมทย์แก่ผู้ที่มาเข้าเฝ้าพอสมควร แล้วเสด็จมาสู่ปราสาทหน้าท่า พระสงฆ์สวดถวายชัยมงคลมีพระราชปฏิสันฐานปราโมทย์แก่พระสงฆ์เหล่านั้น มีพระครูจุฬามณี เจ้าคณะเมืองเป็นประธาน แล้วพระราชทานปัจจัยมูล แล้วโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานแจกเสมาพระราชทานแก่นักเรียนซึ่งมาร้องสรรเสริญพระบารมีด้วยเสด็จขึ้นไปประทับที่พลับพลาเวลาย่ำค่ำ เสด็จกลับเรือพระที่นั่งเวลาทุ่มเศษเรือออกจากปากน้ำเมืองชุมพร

วันที่ ๒๔ เวลาบ่ายครึ่ง ถึงเกาะพังแขวงเมืองไชยา ทอดเรือพระที่นั่งตรงอ่าวธารเสด็จ เวลาเช้า ๔ โมง เสด็จขึ้นประพาสมีราษฎรเฝ้าเสด็จขึ้นทอดพระเนตรศาลาสรางใหม่บนเนินสูงยังไม่แล้ว ๆ เสด็จขึ้นไป ณ ที่จารึกอักษรพระนาม จ.ป.ร. ชั้นที่หนึ่ง โปรดเกล้าฯ ให้จารึกศักราช ๑๒๖๗ เดิมเป็นเครื่องหมายในการเสด็จประพาสอีกครั้งหนึ่งแล้ว เสด็จกลับมาสรงน้ำที่เคยสรง และเสวยกลางวันในศาลาเดิมที่นี้ เสวยแล้วเสด็จทรงเรือไปชุมพรไปประพาสหาดทรายในอ่าวธารประเวศ บ่าย ๕ โมงเสด็จกลับเรือพระที่นั่ง เวลาทุ่มเศษออกเรือพระที่นั่งจากเกาะพัง

^๑เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๔๘

^๒ครั้นตกลงจะทำทางรถไฟ จึงระงับความคิดที่จะย้ายเมืองริมทะเล

จดหมายเหตุ

เสด็จประพาสหัวเมืองในแหลมมลายู คราว ๑๒๘

วันที่ ๒๒ พฤษภาคม เวลาเช้า ๓ โมง ๕๐ นาที เรือผ่านแหลมทองกลาง ระยะทาง ๕ ไมล์ เวลาบ่าย ๕๐ นาที ผ่านเกาะไข่ห่าง ๒ ไมล์ ๔๕ นาทีถึงอ่าวเมืองชุมพรทอดสมอเรือพระที่นั่งที่ปากน้ำเมืองชุมพร และพระยารัตนทิศาไชย ผู้ว่าราชการเมืองชุมพร ลงมาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในเรือพระที่นั่ง เวลา ๒ ยามออกเรือพระที่นั่ง ตั้งเข็มทางทิศใต้เบี่ยงไปข้างตะวันออก

วันที่ ๒๓ พฤษภาคม เวลาบ่าย ๔๐ นาทีทอดสมอเรือพระที่นั่งที่เกาะเต่าด้านเหนือเวลาบ่าย ๒ โมงครึ่งออกเรือพระที่นั่งไปเกาะพังนัง ไปทางทิศเหนือแห่งเกาะแล้วจึงวกมาด้านตะวันออก เวลาบ่าย ๓๐ นาที ทอดสมอเรือพระที่นั่งหน้าเกาะพังนังด้านตะวันออก

วันที่ ๒๔ พฤษภาคม เวลาเช้า ๒ โมง ๔๕ นาที เสด็จพระราชดำเนินขึ้นประพาสเกาะพังนังถึง จ.ป.ร. ที่ ๑ ทรงจารึกศักราช ๑๒๗๑ ที่ก้อนศิลาใหญ่หมายจุลศักราชเสด็จประพาส แล้วเสด็จกลับมาสร้างน้ำที่ลำธารเสด็จและเสวยกลางวันที่พักปลาปลายลำธาร เสด็จกลับลงเรือพระที่นั่ง เวลาบ่าย ๒ โมงครึ่งออกเรือพระที่นั่งไปเกาะสมุย ทอดสมอเรือพระที่นั่งที่หน้าเกาะสมุยด้านเหนือ คือหน้าแม่น้ำเวลาบ่าย ๔ โมงครึ่งประทับแรม

วันที่ ๒๕ พฤษภาคม เวลาบ่าย ๔ โมง ออกเรือพระที่นั่งกลับไปทอดที่เกาะพังนังด้านที่เรียกว่ากะดุม เวลาเช้าโมงครึ่ง ครั้นเวลาเช้า ๕ โมงออกเรือพระที่นั่งข้ามไปทิศตะวันตกไปช่องอ่างทอง เวลาบ่าย ๕๐ นาทีถึงหมู่เกาะช่องอ่างทอง ทอดสมอเรือพระที่นั่งหน้าเกาะสามยอดด้านใต้ประทับแรม

วันที่ ๒๖ พฤษภาคม เวลาบ่าย ๔ โมง ออกเรือพระที่นั่งข้ามไปปากน้ำเรือหลังสวนเวลาเช้า ๔ โมงครึ่ง ทอดสมอเรือพระที่นั่งที่ปากน้ำเมืองหลังสวน พระยาจรัญโภคากรลงมาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เสด็จลงเรือพระที่นั่งกรรเชียง เรือมอเตอร์จูงไปถึงท่าตลาดปากน้ำแล้วผ่านเรือพระที่นั่งเข้าไปตามลำน้ำ เสด็จขึ้นที่ท่าบางยี่ไร ทรงพระดำเนินไปทอดพระเนตรที่ว่าการหลังสวน และบ้านพระยาพิชัยชลธี ผู้ว่าราชการเมือง แลไปเสวยกลางวันที่บ้านพระยาจรัญโภคากร ตำบลบ้านชันเงิน เวลาบ่าย ๔ โมง เสด็จกลับมาลงเรือพระที่นั่งที่หน้าบ้านพระยาพิชัยชลธี มาเสด็จขึ้นตลาดปากน้ำ ทอดพระเนตรทางตัดใหม่เป็นทางขวางขึ้นไปบางยี่ไร พระครูธรรมวิจิตร เจ้าคณะเมืองและกรรมการราษฎรมาคอยเฝ้าเวลาบ่าย ๔ โมง เสด็จกลับลงเรือพระที่นั่งประทับแรม

วันที่ ๒๗ พฤษภาคม เวลาเช้า ๒ โมง ออกเรือพระที่นั่ง ถึงอ่าวตะโกเวลาเช้า ๓ โมง ๔๕ นาที เสด็จลงเรือพระที่นั่งกรรเชียง เรือมอเตอร์จูงประพาสคลองตะโก และทอดพระเนตรด้านภาษีที่คลองที่ปากน้ำ ราษฎรมาคอยรับเสด็จและเสด็จมาถึงเรือพระที่นั่ง เวลาบ่าย ๒ โมง ออกเรือพระที่นั่งเลียบฝั่งไปทางทิศเหนือไปเกาะหลักหน้าเมืองปราณบุรี

วันที่ ๒๘ พฤษภาคม เวลาบ่าย ๔๐ นาที ทอดสมอเรือพระที่นั่งที่หน้าเมืองปราณบุรี หม่อมเจ้าปราณี เนาบุตร ผู้ว่าราชการเมืองปราณบุรีเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท และราษฎรมาเฝ้าถวายของ เวลา ๒ ทุ่มออกเรือพระที่นั่งไปข้างเหนือ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรจังหวัดชุมพร เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๐๒ (ภาพโปรดเกล้าฯ พระราชทาน)

ศาลากลางจังหวัดชุมพร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ประทับหน้ามุขศาลากลางจังหวัดชุมพร

๑ ทั้งสองพระองค์ เสด็จฯ ลงจากสถานีรถไฟชุมพร
 ๒ ภริยาผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร ทูลเกล้าฯ ถวายดอกไม้
 ๓ เสด็จฯ ประทับ ณ มุขศาลากลางจังหวัด ให้ข้าราชการและราษฎรเข้าเฝ้า และพระราชทานกระแสมพระราชดำรัส

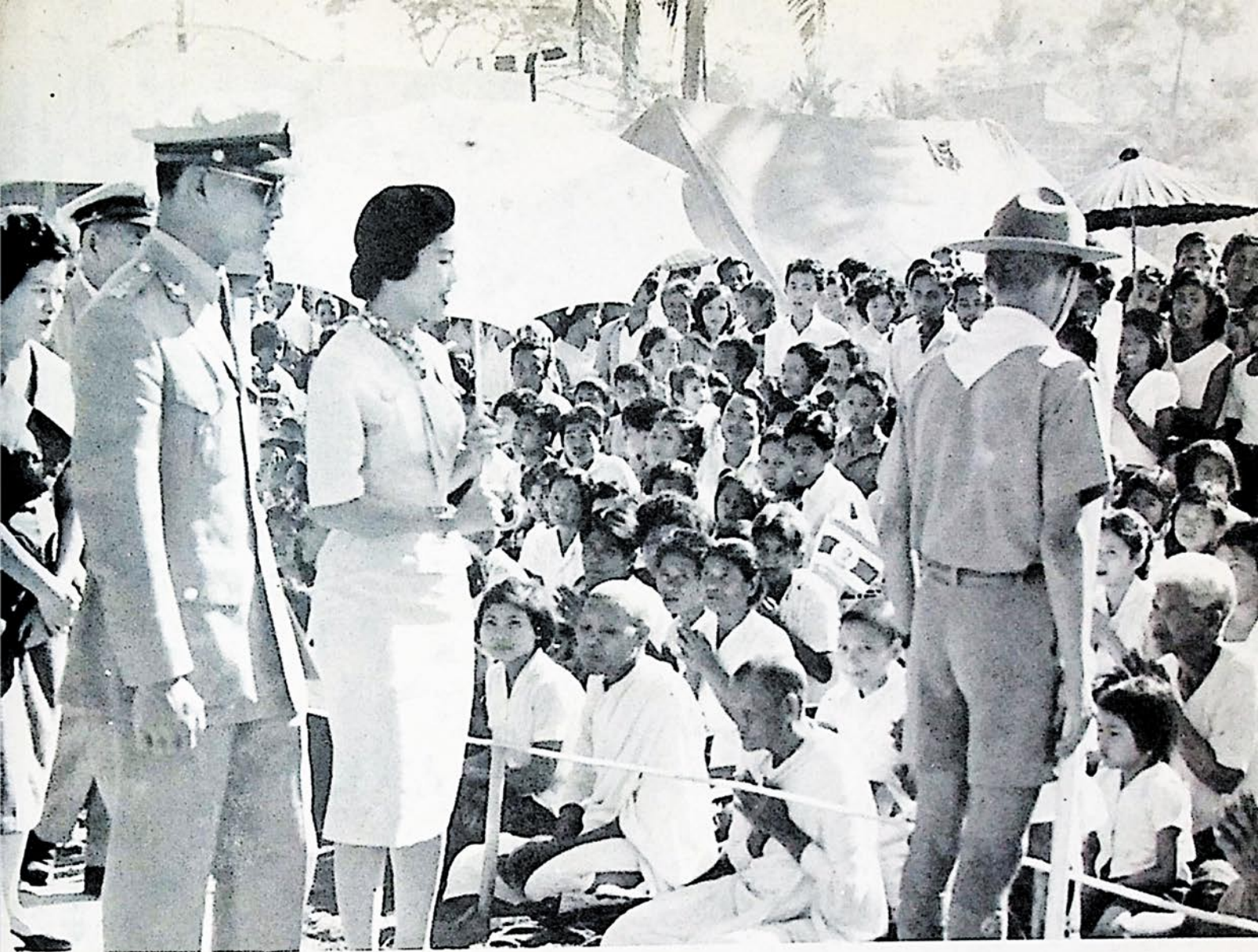

๑ นายสง มิมุทา ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร กราบบังคมทูลฯ รายงานข้อราชการ
๒, ๓ ส่วนหนึ่งของข้าราชการและครอบครัวที่เฝ้ารับเสด็จ

๑ ทั้งสองพระองค์ เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎร

๒ ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพรทอดเกล้าฯ ทวายนุ่นจำลองเรือใบจับปลา

ทั้งสองพระองค์เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎร

ทั้งสองพระองค์ เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรและทรงมี
พระราชปฏิสันถารกับผู้เข้าเฝ้ารับเสด็จฯ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชปฏิสันถารกับราษฎร
ที่เฝ้ารับเสด็จ

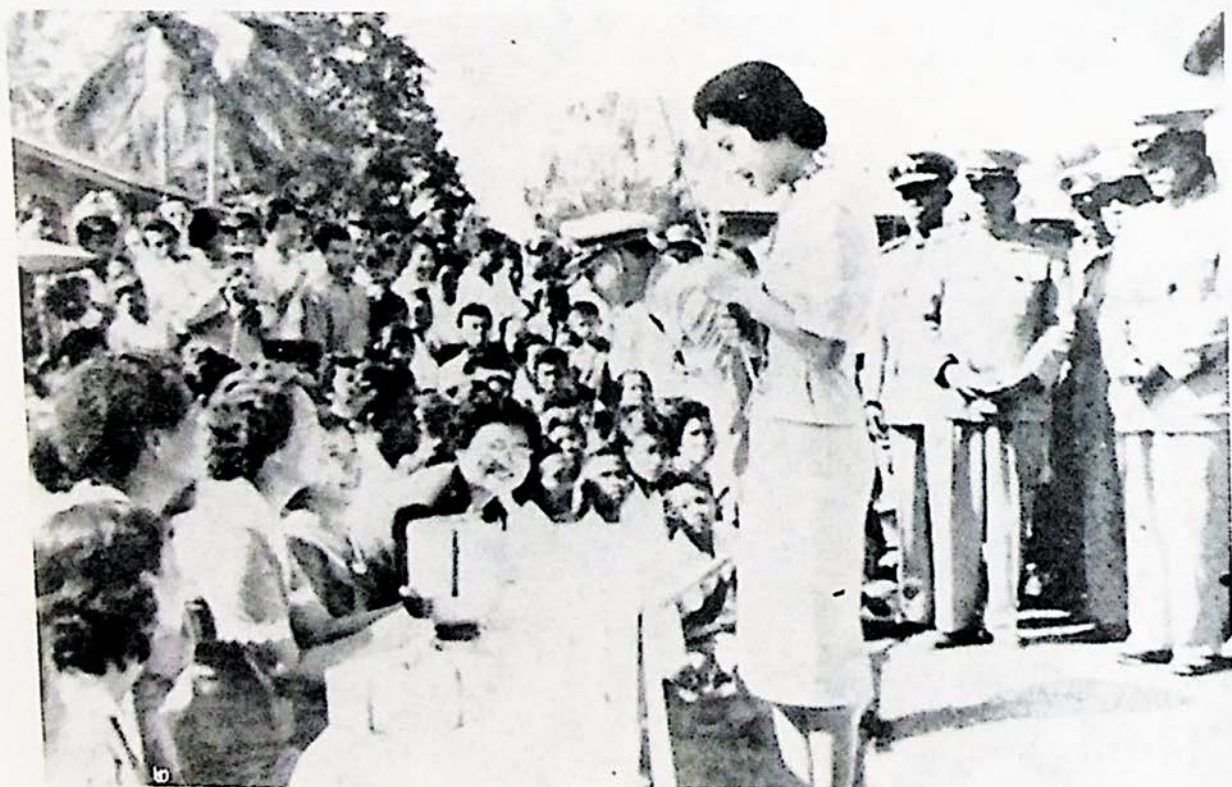

๑ หญิงคนหนึ่งทูลเกล้าฯ ถวายสิ่ง

๒ สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชปฏิสันถารกับราษฎรที่เฝ้ารับเสด็จ

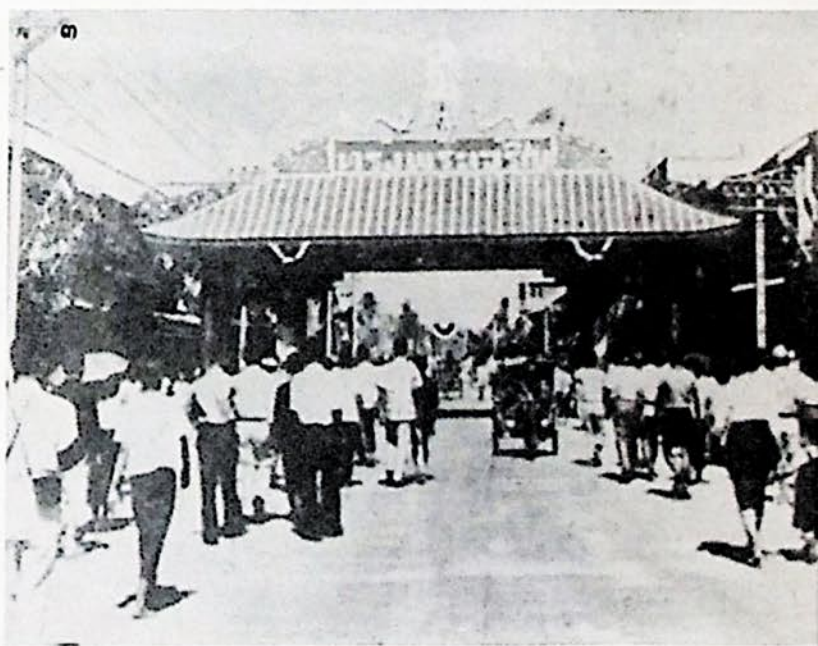
ราษฎรกราบทูลเรื่องราวต่าง ๆ แด่มเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

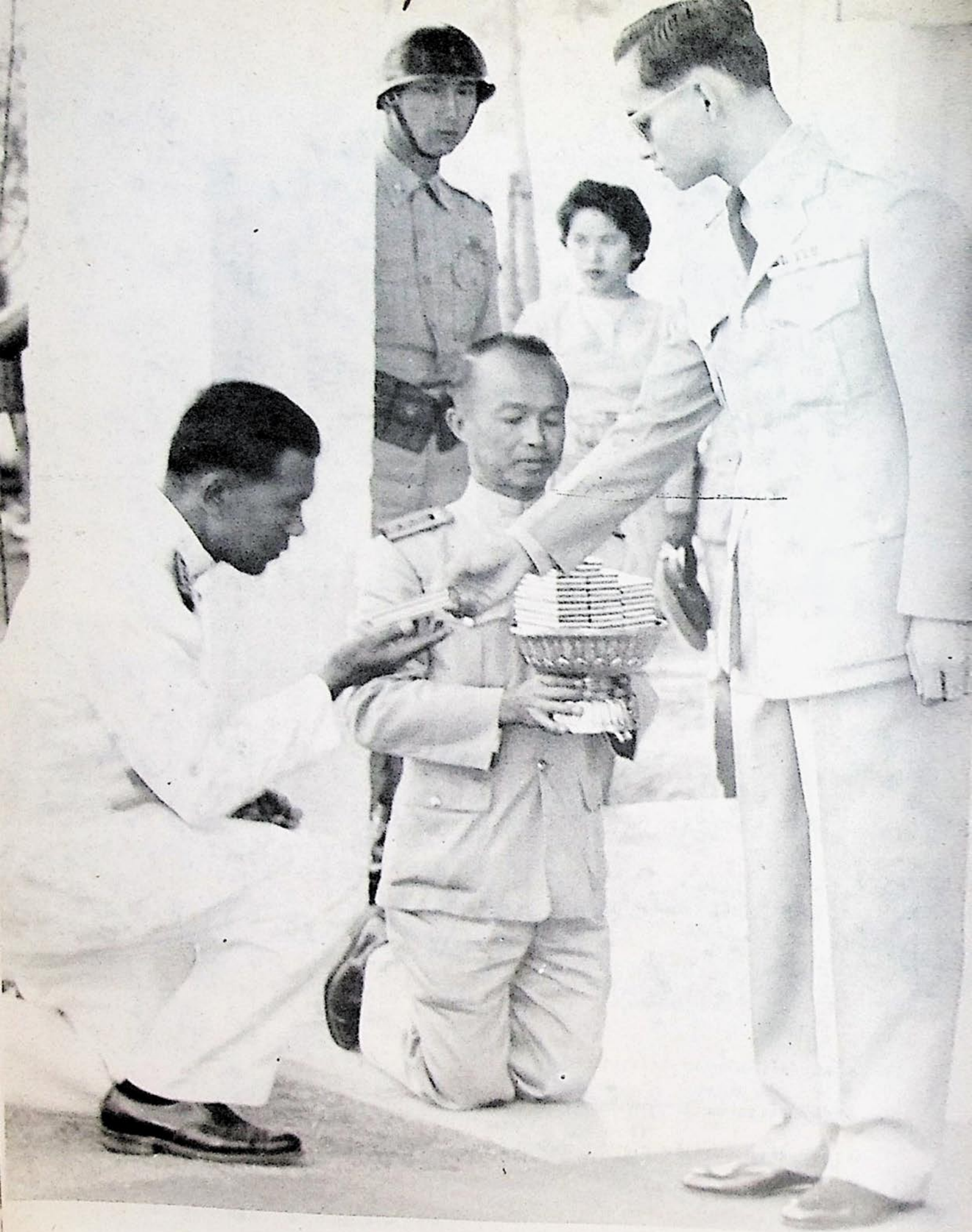
๑ หญิงคนหนึ่งกราบพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๒ ราษฎรทูลเกล้าฯ ถวายสิ่งของแด่ทั้งสองพระองค์ฯ

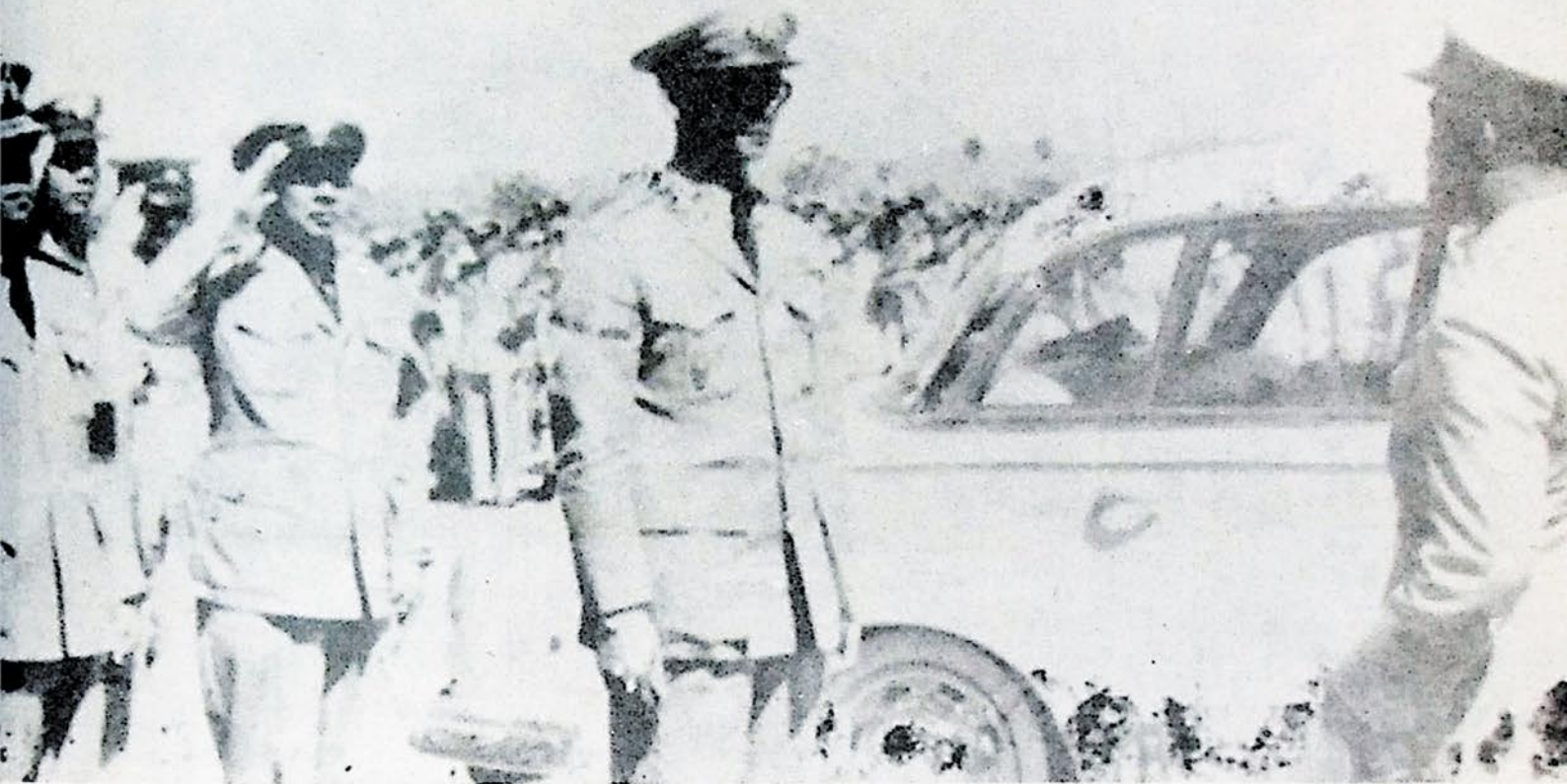

- ๑ คณะพ่อค้าจังหวัดชุมพรทูลเกล้าฯ ถวายงาช้าง
- ๒ ชุ้มรับเสด็จ ของคณะข้าราชการและเทศบาลเมืองชุมพร
- ๓ ชุ้มรับเสด็จของคณะพ่อค้าจังหวัดชุมพร ทำเป็นรูปเก็งจิน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานของที่ระลึก

พ.ท.ประกาศ เวชภูมิ ผู้บังคับการทหารบกชุมพร กราบบังคมทูลรายงานตัว และกราบบังคมทูลรายงานข้อราชการ

การแสดงแผนผังบริเวณค่ายทหารบกชุมพร

๑ พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่นายทหาร นายสิบ พลทหารและครอบครัวในค่ายทหารบกชุมพร

๒ เสด็จพระราชดำเนินตรวจแถวทหารและเยี่ยมครอบครัวทหาร

หม่ายกำหนดกาษ

เสด็จพระธาดำเนินเยี่ยมราษฎร

จังหวัดต่าง ๆ ภาคใต้

วันศุกร์ที่ ๖ มีนาคม ๒๕๐๒

- เวลา ๐๖.๔๕ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนรถไฟพระที่นั่งจากสถานีจิตรลดา จังหวัดพระนครถึงสถานีนครปฐม เวลา ๐๘.๐๙ น. หยุดประมาณ ๓ นาที นายพล วงศาโรจน์ผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐม ข้าราชการและราษฎรเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานดอกไม้ รูป เทียนให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐมเชิญไปถวายสักการะพระปฐมเจดีย์
- เวลา ๐๘.๑๒ น. ขบวนรถไฟพระที่นั่งออกจากสถานีนครปฐม ถึงสถานีราชบุรี เวลา ๐๙.๒๔ น. หยุดประมาณ ๓ นาที นายแสง ชัยอาญา ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี ข้าราชการและราษฎรเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
- เวลา ๐๙.๒๗ น. ขบวนรถไฟพระที่นั่งออกจากสถานีราชบุรี ถึงสถานีเพชรบุรี เวลา ๑๐.๒๘ น. หยุดประมาณ ๓ นาที นายจาด อูร์สยพันธ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี ข้าราชการและราษฎรเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
- เวลา ๑๐.๓๑ น. ขบวนรถไฟพระที่นั่งออกจากสถานีรถไฟเพชรบุรี ถึงสถานีประจวบคีรีขันธ์ เวลา ๑๓.๔๖ น. หยุดประมาณ ๓ นาที นายสอาด ปายะนันท์ ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ข้าราชการและราษฎรเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
- เวลา ๑๓.๔๙ น. ขบวนรถไฟพระที่นั่งออกจากสถานีประจวบคีรีขันธ์ ถึงสถานีชุมพร เวลา ๑๗.๔๕ น. เสด็จฯ ลงจากรถไฟพระที่นั่ง ปลัดกระทรวงมหาดไทยกราบบังคมทูลพระกรุณานำนายส่ง มีมุท ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๕ อธิบดีผู้พิพากษาภาค ๘ ผู้บังคับการตำรวจภูธรภาค ๘ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดชุมพร นายอำเภอเมืองชุมพรและนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองชุมพร พร้อมด้วยภริยาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท แล้วเสด็จ ขึ้นประทับรถยนต์พระที่นั่งออกจากสถานีรถไฟชุมพร ไปยังจวนผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งจัดถวายเป็นที่ประทับแรมเสวยพระกระยาหารค่ำ ณ ที่ประทับ (ระยะทาง สถานีชุมพร - จวนผู้ว่าราชการจังหวัด ประมาณ ๑ กิโลเมตร)

วันเสาร์ที่ ๗ มีนาคม ๒๕๐๒

- เวลา ๐๘.๐๐ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากที่ประทับไปยังศาลากลางจังหวัดชุมพร ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพรถวายบังคมทูลพระกรุณานำข้าราชการพร้อมด้วยภริยาและราษฎรเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เสร็จแล้วผู้ว่าราชการจังหวัด นำเสด็จฯ เยี่ยมข้าราชการ และราษฎร (ระยะทาง จวนผู้ว่าราชการจังหวัด - ศาลากลางจังหวัด ประมาณ ๑๒๖ เมตร)

- เวลา ๐๙.๓๐ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากศาลากลางจังหวัดชุมพร ไปเยี่ยมค่ายทหารบกชุมพร ผู้บังคับการจังหวัดทหารบกชุมพร กราบบังคมทูลพระกรุณานำนายทหารและภริยาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท (ระยะทาง ศาลากลางจังหวัด - ค่ายทหารบก ๙ กิโลเมตร)
- เวลา ๑๐.๓๐ น. เสด็จฯ โดยรถยนต์พระที่นั่งจากค่ายทหารบกชุมพร ไปยังจังหวัดระนองถึงชุมต่อเขตจังหวัดชุมพร - ระนอง ปลัดกระทรวงมหาดไทย กราบบังคมทูลพระกรุณานำนายพันธุ สายตระกูล ผู้ว่าราชการจังหวัดระนอง และผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดระนอง เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ผู้ว่าราชการจังหวัดระนองทูลเกล้าฯ ถวายพระแสงราชศัสตราประจำจังหวัดระนอง แล้วเสด็จฯ ไปประทับ ณ พลับพลาทอดพระเนตรศิลาซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงจารึกพระปรมาภิไธยย่อไว้และทรงจารึกพระปรมาภิไธยบนก้อนศิลาข้างศิลาเดิม (ระยะทางค่ายทหารบกชุมพร - ต่อเขต ๒๔.๕๐๐ กิโลเมตร)
- เวลา ๑๑.๓๐ น. เสด็จฯ โดยรถยนต์พระที่นั่งจากพลับพลาที่ต่อเขตไปยังที่ว่าการอำเภอกระบุรี ปลัดกระทรวงมหาดไทยกราบบังคมทูลพระกรุณานำนายอำเภอกระบุรีเฝ้าทูลละอองพระบาท นายอำเภอกระบุรีนำเสด็จฯ เยี่ยมข้าราชการ และราษฎร เสด็จแล้วเสวยพระกระยาหารกลางวัน ณ ที่ว่าการอำเภอกระบุรี (ระยะทาง ต่อเขต - อำเภอกระบุรี ๒๙ กิโลเมตร)

การเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรจังหวัดชุมพร

เมื่อวันที่ ๖ - ๗ มีนาคม ๒๕๐๒

“พี่น้องชาวจังหวัดชุมพรทั้งหลาย บัดนี้ขบวนรถไฟพระที่นั่งได้แล่นเข้าเขตจังหวัดชุมพรมาแล้ว และได้ผ่านชุมรับเสด็จที่เขตแดนทางด้านทิศเหนือของจังหวัดชุมพรถึงสถานีอำเภอปะทิว และขบวนรถไฟพระที่นั่งกำลังออกจากสถานีปะทิวมุ่งมาสถานีชุมพร” นี่คือการโฆษณาทงเครื่องขยายเสียงของสถานีรถไฟชุมพร ซึ่งได้โฆษณาเมื่อวันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จเยี่ยมราษฎรภาคใต้ และถึงจังหวัดชุมพรเป็นจังหวัดแรก อันตรงกับวันศุกร์ที่ ๖ มีนาคม ๒๕๐๒ เมื่อถึงเวลา ๑๗.๔๕ น. ขบวนรถไฟพระที่นั่งก็ได้ค่อย ๆ ชลมีจักรเข้าเทียบชานชาลาสถานีรถไฟชุมพร พร้อมกันนั้นประชาชนเปล่งเสียงไชโยถวายพระพรและทันใดนั้นแตรเดี่ยวและแตรวงทหารและลูกเสือกองเกียรติยศได้บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีถวายความเคารพ พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์จำนวน ๔ รูป ถวายชัยมงคลคาถา แดวข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ภริยาข้าราชการ ลูกเสือ นักเรียนหญิง ชาย พนักงานเทศบาล เจ้าหน้าที่องค์กรรถไฟ สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล กำหนดผู้ใหญ่บ้านและประชาชนทั่วไปถวายความเคารพ ครั้นแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จลงจากรถไฟพระที่นั่ง ทรงย่างพระบาทลงเหยียบเหนือลาดพระบาทแห่งพื้นดินเมืองชุมพรเป็นครั้งแรก ณ ชานชาลาสถานีรถไฟชุมพร อันอุดมม้ามงคลยิ่ง และทั้งสองพระองค์ทรงหยุดยืน ณ ที่ลาดพระบาทนั้น พล.ต.อ.หลวงชาติตระการโกศล ปลัดกระทรวงมหาดไทย กราบบังคมทูลพระกรุณา นำนายสง มิมุทา ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพรและภริยา ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๕ และภริยา ผู้บังคับการตำรวจภูธรภาค ๘ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดชุมพรและภริยา ผู้บังคับการจังหวัดทหารบกชุมพร และภริยา ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ปลัดจังหวัด คลังจังหวัด อัยการจังหวัด นายกเทศมนตรี ผู้บังคับการจังหวัดทหารบก และนายอำเภอเมืองร่วมเสวยพระกระยาหารด้วย

เมื่อเสร็จจากการเสวยพระกระยาหารแล้ว ทั้งสองพระองค์เสด็จประทับหน้ามุขทอดพระเนตรการแสดงบนเวทีซึ่งจัดถวายโดยคณะครู และนักเรียนจังหวัดชุมพร เริ่มเบิกโรงด้วยชุดรำถวายพระพรอันชดช้อย ต่อด้วยชุดรำแม่บทอันตระการตา ติดตามด้วยชุดมโนห์รา และส่งท้ายด้วยชุดฉุยฉายพราหมณ์ที่งามหยดย้อย เมื่อจบการแสดงแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จเข้าและทรงพักผ่อนจนถึงเวลาเข้าสู่พระบรรทม

ลูวันเสาร์ที่ ๗ มีนาคม ๒๕๐๒ เวลาประมาณ ๗ น.เศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จออกหน้ามุขที่ประทับโปรดเกล้าฯ ให้ข้าราชการบริวารชั้นผู้ใหญ่เข้าเฝ้าและพระราชทานเหรียญราชรุจิทองแก่ พลโท หลวงกัมปนาทแสนยากร กับ นายพลตำรวจ

* รายงานประจำปี พ.ศ. ๒๕๐๒ จังหวัดชุมพร, บันทึกเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรจังหวัดชุมพร, กรม. สายปัทมภ์, โรงพิมพ์การพิมพ์พาณิชย์, ๒๕๐๒

เอก หลวงชาติตระการโกศลแล้วทั้งสองพระองค์เสด็จลงสู่ชานชั้นล่างหน้าที่ประทับ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเหรียญรัตนาภรณ์และเหรียญราชรุจิแก่บรรดาข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในจังหวัดชุมพร รวม ๒๖ นาย และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานตลับทองคำลงยาสีฟ้าที่ฝาตลับมีรูปพระมหามงกุฎสีทองแก่นางชัชวลิต มีมุทา ภริยาผู้ว่าราชการจังหวัด

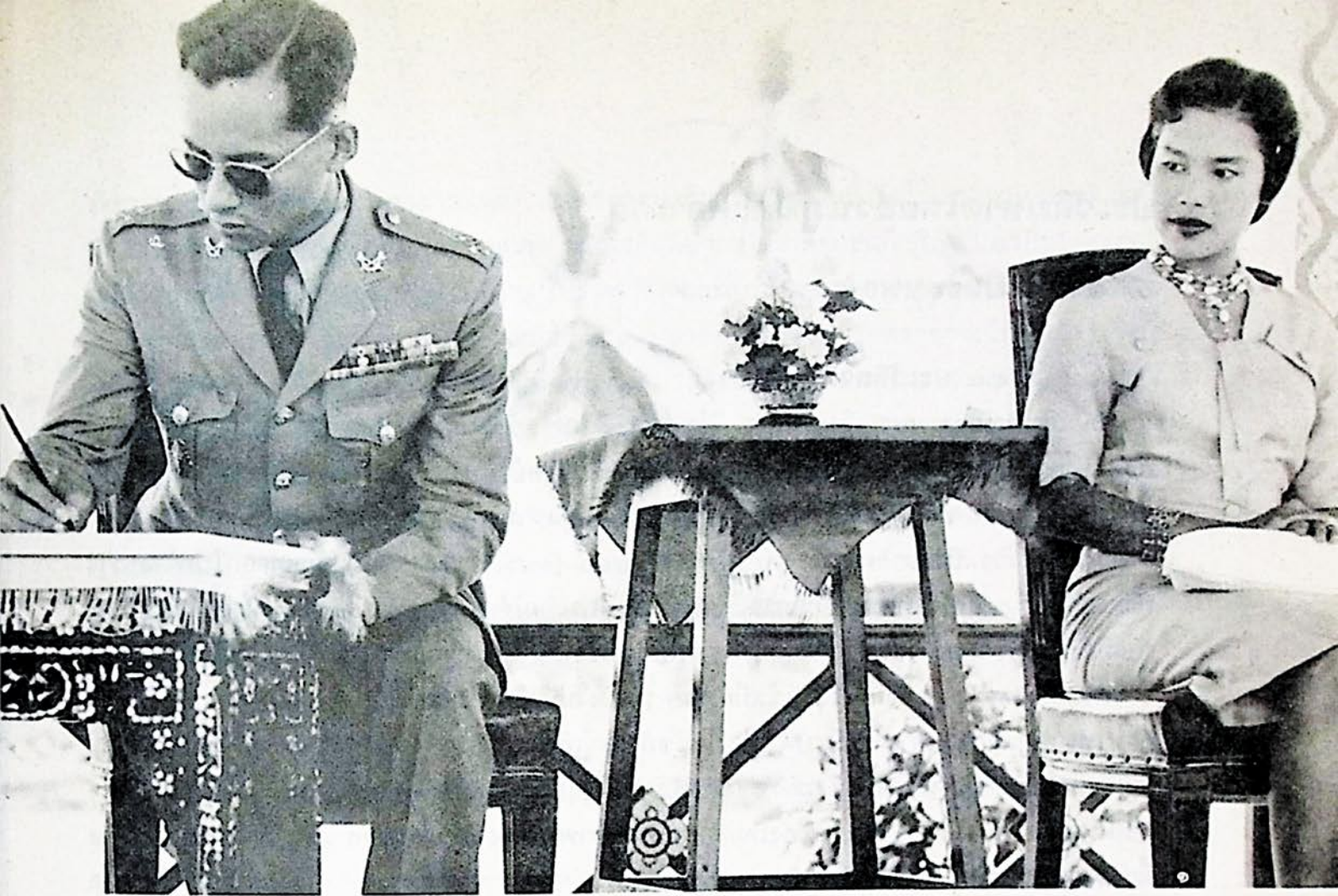
ครั้นแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จโดยรถยนต์พระที่นั่งไปประทับยังมุขหน้าศาลากลางจังหวัดชุมพร แตรวงลูกเสือบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี แตรข้าราชการ พนักงานเทศบาล ตำรวจ ภริยาข้าราชการ ครู นักเรียน ลูกเสือ เจ้าหน้าที่องค์การรถไฟ สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล กำหนดผู้ใหญ่บ้านและราษฎรถวายความเคารพ นายส่ง มีมุทา ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร กราบบังคมทูลพระกรุณานำข้าราชการพร้อมด้วยภริยาและราษฎรเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสตอบ อวยพรให้ราษฎรแข็งแรงปราศจากโรค และเป็นสุข เสร็จแล้วทั้งสองพระองค์เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎร ณ บริเวณสนามหน้าที่ว่าการอำเภอเมือง ผู้ว่าราชการจังหวัดน้อมเกล้าฯ ถวายค้ายจำลองอันเป็นสัญลักษณ์ของคำว่า “ชุมพร” ซึ่งเพี้ยนมาจากคำว่า “ชุมพล” ในการรณรงค์สงครามทุกสมัย คณะพ่อค้าถวียงาช้างคู่ และราษฎรหญิงชายได้ทูลเกล้าฯ ถวายของต่าง ๆ นานาชนิด สุดจะคณานับได้และได้บันทึกไว้ครบถ้วน ล้นเกล้าฯ ทั้งสองพระองค์ทรงมีพระราชดำรัสกับราษฎรโดยทรงซักถามความเป็นอยู่ และทรงแนะนำให้มี ความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ ตลอดจนระยะทางเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎร โดยพระราชทานอุตสาหะมิได้ทรงเหน็ดเหนื่อยแม้อากาศในตอนสายได้เริ่มร้อนขึ้น พระราชอัธยาศัยทั้งนี้เป็นที่ประทับใจและปลาบปลื้มดีใจแก่บรรดาพสกนิกรที่ได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทเป็นล้นพ้น บางคนก้มกราบลงที่พระบาทของพระองค์ด้วยน้ำตาที่นองหน้าด้วยความดีใจอย่างสุดซึ้ง และโดยที่ทรงห่วงใยต่อราษฎร พระองค์ได้หยุดประทับทอดพระเนตรนายแพทย์และเจ้าหน้าที่ในขบวนเสด็จทำการฉีดวัคซีนป้องกันอหิวาตกโรค ให้แก่ราษฎรที่มาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในวันนั้น ณ บริเวณหน้าที่ว่าการอำเภอเมืองอยู่ชั่วคราวใหญ่จึงได้เสด็จพระราชดำเนินผ่านพ้นไป

เมื่อได้เสด็จเยี่ยมราษฎรตามบริเวณที่กล่าวข้างต้นทั่วแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งออกจากศาลากลางจังหวัด แตรวงลูกเสือบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี ประชาชนและลูกเสือเปล่งเสียงไชโยถวายพระพรชัยจรดพระที่นั่งลับไปจากสายตา รถยนต์พระที่นั่งเลี้ยวขวาไปตามถนนปรมินทรมรรคาข้ามสะพานรถไฟสู่ตำบลวังไผ่ ทั้งสองข้างทางมีชุมถวียงายพระพรและมีแถวนักเรียนกับราษฎรเฝ้ารับเสด็จอยู่เป็นระยะจนถึงค่ายจังหวัดทหารบกชุมพร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จลงจากรถพระที่นั่ง ขึ้น ณ พลับพลาตรีมุขซึ่งจัดเป็นที่ประทับแล้ว พันโทประภาศ เวชภูติ ผู้บังคับการจังหวัดทหารบกชุมพร กราบบังคมทูลพระกรุณานำนายทหาร นายสิบพลทหารและครอบครัวเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทรงมีพระราชดำรัสตอบแล้วผู้บังคับการจังหวัดทหารบกน้อมเกล้าฯ ถวายค้ายจำลองแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ครั้นแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จโดยรถยนต์พระที่นั่งออกจากค่ายทหารบกชุมพร เสียงแตรวงในค่ายทหารบก บรรเลงเพลงสรรเสริญพระ

บารมีส่งผลดีดังก้องกังวานขณะรถยนต์พระที่นั่งและขบวนเสด็จออกจากค่ายเลียวขวาไปตามถนนสาย
ชุมพร - ระนอง มุ่งไปสู่อำเภอกระบุรี จังหวัดระนองต่อไป

รถพระที่นั่งได้ออกจากชุมพรไปแล้ว แต่พระมหากษัตริย์คุณยังปกเกล้าปกกระหม่อมอยู่เหมือน
ว่าเหตุการณ์ได้เกิดขึ้นเมื่อครู่นี้เอง ประชากรราษฎรชาวชุมพรยังรำลึกถึงพระกรุณาธิคุณของพระองค์
ที่ได้โปรดเกล้าฯ ให้ได้เข้าชมพระบาริอย่างใกล้ชิดเป็นศิริมงคลอันเกล้าฯ อย่างไม่รู้ลืม ขอให้พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จงทรงพระชนมายุยืนนาน ขอให้ทรงมี
พระเกษมสำราญ สุขสวัสดิ์ ในราชสมบัติ วัฒนารุ่งเรือง พระเกียรติคุณวิบุลย์เดชาเป็นที่พึงอันร่มเกล้าแก่
ประชาชนชาวไทยตลอดกาลนาน ดังคำกราบบังคมทูลพระมหากษัตริย์ของประชากรราษฎรชาวชุมพรใน
วันที่พระองค์เสด็จเยี่ยม นั้น เทอญ.

- ๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงลงพระปรมาภิไธยในสมุดที่ระลึกของค่ายจังหวัดทหารบกชุมพร
- ๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดา เสด็จฯ ผ่านจังหวัด
- ๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับบนรถไฟพระที่นั่ง เสด็จผ่านสถานีรถไฟหลังสวน อำเภอหลังสวน

ประวัติศาสตร์ไทยส่วนภูมิภาคอำเภอ

๑. อำเภอเมืองชุมพร

๑.๑ ประวัติความเป็นมา

อำเภอเมืองชุมพร เดิมเรียกว่า “อำเภอท่าตะเภา” ย้อนหลังลงไปเรียกว่า “เมืองชุมพร” และก่อนเมืองชุมพรเรียกว่า “บ้านประเดิม” แต่ก่อนบ้านเดิมหรือบ้านประเดิมจะเรียกอย่างไรไม่อาจทราบได้ เมื่อศึกษาประวัติศาสตร์ชาติไทยจะเห็นว่าในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชอันเป็นรัชกาลที่ ๓ แห่งราชวงศ์พระร่วง ประมาณระหว่างพุทธศักราช ๑๘๒๐ - ๑๘๖๐ อาณาเขตสมัยนั้นแผ่ออกไปกว้างขวาง ทั้งทางทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันออกและทิศตะวันตก ทางทิศใต้กล่าวถึงเมืองสุพรรณภูมิ คือ เมืองอู่ทอง กับเมืองราชบุรี เมืองเพชรบุรี และเมืองนครศรีธรรมราช ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ตอนนี้ยังไม่มีจารึกชื่อเมืองชุมพร จึงเป็นไปได้ว่าเมืองชุมพรคงยังไม่มีหรือถ้ามีก็อาจเป็นเพียงหมู่บ้านเล็ก ๆ เท่านั้น ต่อมาปรากฏหลักฐานตามทำเนียบหัวเมืองในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราชว่า ทางใต้มีเมืองใหญ่อยู่ ๖ เมือง คือ เมืองนครศรีธรรมราช เมืองพัทลุง เมืองปัตตานี เมืองไชยา เมืองตะนาวศรี เมืองถลาง ครั้นในสมัยอยุธยาได้มีการตั้งเจ้าเมืองใหม่มียศชั้นพระยาพานทอง และแบ่งแยกหัวเมืองเป็นอำเภอ หัวเมืองนี้เป็นตำแหน่งของผู้รับแต่งตั้ง เพราะปรากฏว่า คนในตำแหน่งเหล่านี้ชำระความได้ แต่เมื่อจะใช้เหตุผลปรับกับข้อเท็จจริง จะเห็นว่ากฎหมายตราสามดวง ซึ่งได้ชำระรวบรวมใหม่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มีชื่อเมืองชุมพรปรากฏอยู่แล้ว พิจารณาว่ากฎหมายตราสามดวงชำระรวบรวมคำว่า ชุมพร เริ่มปรากฏมาอย่างไรจากกฎหมายในสมัยพระบรมไตรโลกนาถและพระเอกาทศรถเป็นส่วนมาก เห็นว่า ไม่มีหลักฐานยืนยันแน่นอน แต่อย่างไรก็ดีกฎหมายในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ มีเมืองชุมพรปรากฏอยู่ในกฎหมายนั้นแล้ว ดังนั้นพอจะอนุมานได้ว่าเมืองชุมพร คงจะมีมาตั้งแต่ปลายสมัยอยุธยากับต้นสมัยรัตนโกสินทร์ (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช)

ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้พอจะกล่าวได้ว่า อำเภอเมืองชุมพร คงจะเป็นตำบล อำเภอและเมืองชุมพร มาตามลำดับ แต่จะกำหนดให้แน่ชัดว่าเมืองชุมพรเกิดขึ้นในสมัยใด ไม่อาจวินิจฉัยได้เด็ดขาด อย่างไรก็ตามก็อาจสันนิษฐานได้ว่า เมืองชุมพรอาจตั้งขึ้นในสมัยธนบุรีเป็นปฐมกาล เริ่มตั้งแต่คำว่า บ้านเดิมหรือบ้านประเดิม นับว่าเป็นชื่อเก่าแก่และติดคำบรรพชยากแก่การสืบเสาะค้นหา ตามสภาพธรรมชาติมีคลองสองคลองไหลมาเกือบบรรจบกันและระหว่างคลองทั้งสองนี้มีลำธารเล็ก ๆ น้ำไหลถึงกันซึ่งเรียกในปัจจุบันนี้ว่าคลองร่วม คือคลองชุมพรกับคลองท่าตะเภา จึงเข้าใจได้ว่ากลุ่มชนกลุ่มแรกที่นับว่ามีมาความเจริญเป็นปึกแผ่นมั่นคงนั้น คงเป็นกลุ่มชนในท้องที่ดังกล่าว คือบ้านประเดิมนั่นเอง ที่กล้าสันนิษฐานดังนี้โดยอาศัยเหตุที่ว่าความต้องการส่วนใหญ่ของมนุษยชาติในสมัยแรกเริ่มการสร้างบ้านสร้างเมืองต้องอาศัยธรรมชาติคือแม่น้ำลำคลอง เป็นอาทิ เพราะน้ำใช้หล่อเลี้ยงชีวิตมนุษย์ สัตว์และพืช ใช้ในการคมนาคม นอกจากนี้แม่น้ำลำคลอง ยังเป็นเครื่องกีดขวางป้องกันการรุกรานจากศัตรูภายนอกได้อีกด้วย ถ้าจะพิจารณาให้ลึกซึ้งจะเห็นว่าท้องที่บ้านประเดิม เป็นภูมิประเทศที่เหมาะสมในการตั้งหลักแหล่ง ทำมาหาเลี้ยงชีพของมนุษย์ เมื่อชุมชนตั้งหลักแหล่งที่ใดก็มักตั้งสถานที่ไว้สำหรับเคารพบูชา ณ ที่นั้น เพื่อใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจของคนในสังคม ดังนั้นเมื่อชุมชนบ้านประเดิมขยายตัวมากขึ้นก็อาจมีการสร้างวัด เพื่อเป็น

ที่เคารพบูชาของพุทธศาสนิกชนและแหล่งเผยแพร่ศาสนาอีกด้วย การตั้งชื่อวัดใช้เรียกตามตำแหน่งที่ตั้งวัด เช่น วัดประเดิม อยู่ในบ้านประเดิม นอกจากนี้อาจสันนิษฐานได้ว่ากลุ่มชนที่เจริญครั้งแรกของอำเภอนี้ อยู่ที่วัดประเดิม โดยศึกษาจากปูชนียสถาน โบราณวัตถุ และสภาพการณ์ตามธรรมชาติ มีตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมาว่า บริเวณใกล้เคียงกับวัดประเดิมมีวัดนอกและวัดพระขวาง ที่วัดพระขวางมีเรื่องเล่าว่า ครั้งหนึ่งมีพระพุทธรูปองค์หนึ่งลอยน้ำมาหยุดขึ้นที่กลางคลอง (คลองชุมพรในปัจจุบัน) ประชาชนเห็นเป็นสิ่งมหัศจรรย์ จึงได้อัญเชิญพระพุทธรูปไปประดิษฐานไว้ในที่อันควร ต่อมาประชาชนได้ช่วยกันสร้างวัดใหม่ขึ้นอีกวัดหนึ่งเรียกว่า "วัดพระขวาง" โดยนำชื่อพระพุทธรูปมาใช้เป็นชื่อวัด การที่มีวัดต่าง ๆ เช่น วัดประเดิม วัดนอก วัดพระขวาง อยู่ในบริเวณใกล้เคียงเช่นนี้แสดงให้เห็นถึงความหนาแน่นของพลเมืองบ้านประเดิม ประกอบกับความเจริญในด้านศิลปวัฒนธรรมได้ร่วมแรงร่วมใจกันสร้างวัดเพื่อขยายกิจการทางศาสนาให้เจริญขึ้นถึง ๓ วัด เหตุนี้พอชี้ให้เห็นว่ากลุ่มชนกลุ่มแรกของท้องที่นี้ที่บ้านประเดิมอย่างไม่ต้องสงสัย

๑.๒ ภูมิศาสตร์

ที่ตั้งของที่ว่าอำเภอ ตั้งอยู่ที่ถนนปรมินทรมรรคา ตำบลท่าตะเภา พื้นที่ ๗๔๙.๙ ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อำเภอปะทิว อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร
ทิศใต้	ติดต่อกับ อำเภอสวี จังหวัดชุมพร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิประเทศทั่วไปเป็นที่สูง ๆ ต่ำ ๆ มีที่ราบทางทิศตะวันออกประมาณ ๑ ใน ๔ ของเนื้อที่ทั้งหมด ทางทิศตะวันตกส่วนใหญ่เป็นภูเขา ในบริเวณที่ราบเป็นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก ทำนา ทำสวนผลไม้

สภาพดินฟ้าอากาศ อากาศอบอุ่นพอสบาย ในปีหนึ่งมี ๒ ฤดู คือ ฤดูร้อน และฤดูฝน ฝนเริ่มตกในเดือนพฤษภาคม และตกชุกในระหว่างเดือนมิถุนายน - เดือนธันวาคม แต่จะมีฝนทิ้งช่วงในเดือนสิงหาคม และฝนจะหยุดตกในเดือนมกราคม ระยะเวลาแล้งมากระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - เดือนเมษายน

๑.๒.๑ ลำน้ำที่สำคัญมีอยู่ ๓ สาย คือ คลองท่าตะเภา ต้นน้ำไหลจากเทือกเขาตะนาวศรี อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ผ่านอำเภอท่าแซะ เข้าสู่อำเภอเมืองชุมพร ผ่านหมู่ที่ ๑, ๒, ๓, ๕, ๖, ๗ ตำบลหาดพันไกร หมู่ที่ ๖, ๗, ๘, ๙, ๔, ๑, ๒, ๓ ตำบลบางลึก หมู่ที่ ๑ ตำบลนาชะอัง หมู่ที่ ๖, ๕ ตำบลนาทุ่ง ตำบลท่าตะเภา ซึ่งเป็นเขตเทศบาลเมืองชุมพร หมู่ที่ ๙, ๘ ตำบลตากแดด หมู่ที่ ๑๑, ๗, ๑, ๓, ๔, ๑๒ ตำบลบางหมาก หมู่ที่ ๔, ๑๐, ๑ ตำบลท่ายาง หมู่ที่ ๒, ๓ และตำบลปากน้ำ แล้วออกสู่อ่าวไทย

คลองชุมพร ต้นน้ำไหลจากเทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งเป็นเขตจังหวัดชุมพรกับจังหวัดระนอง ผ่านหมู่ที่ ๕, ๔, ๓, ๒, ๑ ตำบลวังใหม่ หมู่ที่ ๘, ๗, ๕, ๔, ๓, ๒ ตำบลบ้านนา หมู่ที่ ๕, ๖ ตำบลขุนกระโทก หมู่ที่ ๔, ๙, ๗, ๕, ๓, ๒ ตำบลวังไผ่ หมู่ที่ ๕, ๔, ๓, ๒, ๑, ๖ ตำบลตากแดด หมู่ที่ ๘, ๑๐ ตำบลบางหมาก และหมู่ที่ ๗, ๕, ๑, ๔, ๓ ตำบลทุ่งคา แล้วออกสู่อ่าวไทย

คลองวิสัย ต้นน้ำไหลจากเทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งเป็นเขตจังหวัดชุมพรกับจังหวัดระนอง และคลองนี้เป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างอำเภอเมืองชุมพรกับอำเภอสวีไหลผ่านตำบลวิสัยใต้ อำเภอสวี และตำบลวิสัยเหนือ อำเภอเมืองชุมพร ผ่านหมู่ที่ ๙, ๗, ๗, ๖, ๕, ๒ ตำบลวิสัยเหนือออกสู่อ่าวไทย

มีหนองน้ำขนาดใหญ่คือ หนองใหญ่อยู่ในท้องที่ตำบลลี้ก มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๑,๘๐๐ ไร่ ยังมีหนองน้ำขนาดเล็กลงไปอีกคือ หนองนาปรือ เนื้อที่ประมาณ ๑๐๐ ไร่ นอกจากนี้ยังมีหนองน้ำขนาดเล็กอีกจำนวนมาก

๑.๒.๒ ทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ภายในเขตอำเภอเมืองชุมพรสามารถจะแยกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ ๒ ประเภท คือ

(๑) แร่ธาตุ มีอยู่หลายชนิดแต่มีปริมาณไม่มากนักจึงยังไม่มีการทำเป็นอุตสาหกรรมเหมืองแร่อย่างอื่น

(๒) ป่าไม้ มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ เพราะมีทั้งป่าดงดิบและป่าเลน มีไม้เบญจพรรณต่าง ๆ ขึ้นอยู่ในป่าทั่วไป

๑.๒.๓ การคมนาคมของอำเภอเมืองชุมพรสามารถจะเดินทางไป-มาติดต่อกันได้แก่ทางบก มีรถยนต์ รถไฟ ส่วนทางน้ำ ได้แก่ เรือต่าง ๆ

(๑) การคมนาคม ระหว่างอำเภอกับจังหวัด อำเภอที่ตั้งอยู่ในตัวเมืองชุมพรอยู่บริเวณใกล้เคียงกับศาลากลางจังหวัด ศาลจังหวัด สำนักงานเทศบาลและสำนักงานที่ดินจังหวัด ติดต่อกับส่วนราชการต่าง ๆ ได้สะดวกมาก

(๒) การคมนาคมภายในอำเภอมีทางหลวงแผ่นดินสายเพชรเกษมจากกรุงเทพมหานคร ผ่านอำเภอเมืองชุมพร ไปยังจังหวัดระนอง เป็นถนนราดยางมีตำบลต่าง ๆ ที่ถนนสายนี้ผ่านคือ ตำบลหาดพันไกร ตำบลวังไผ่ ตำบลวังใหม่ ซึ่งเป็นถนนราดยางระยะทางยาวประมาณ ๓๕ กม. ทางหลวงแผ่นดินสายชุมพร - สุราษฎร์ธานี ผ่านตำบลวังไผ่ ชุนกระทิง บ้านนา พุงคา วิสัยใต้ ระยะทางยาวประมาณ ๓๔ กม. ทางหลวงแผ่นดิน สายปฐุมพร - ปากน้ำชุมพร ผ่านตำบลบางหมาก วังไผ่ ดากแดด นาทุ่ง ท่ายางและตำบลปากน้ำ ระยะทางยาวประมาณ ๑๘ กม.

(๓) ทางหลวงท้องถิ่นสายแยกเขตเทศบาล - บางลี้ก - หาดพันไกร ซึ่งเป็นถนนลูกรังใช้การได้ดีตลอดปีผ่านตำบลวังไผ่ ตำบลบางลี้ก ตำบลหาดพันไกร ระยะทางยาวประมาณ ๑๔ กม.

(๔) ทางหลวงจังหวัดสายปากน้ำ - หาดทรายรี เป็นถนนลูกรังใช้ได้ดีตลอดปีผ่านตำบลปากน้ำชุมพร ตำบลเดียว ระยะทางยาวประมาณ ๘ กม.

นอกจากนี้เป็นทางหลวงชนบทแยกจากทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัดและทางหลวงท้องถิ่นเข้าสู่ตำบล หมู่บ้านต่าง ๆ อีกจำนวน ๔๗ สาย ซึ่งเป็นถนนลูกรัง ถนนดินใช้สัญจรไปมาได้ตลอดปี แต่ในฤดูฝนการคมนาคมไม่ค่อยสะดวกนัก แต่โดยทั่วไปแล้วอำเภอนี้การคมนาคมระหว่างหมู่บ้าน ตำบลกับอำเภอ นับว่า สะดวกพอสมควรเมื่อเปรียบเทียบกับอำเภอใกล้เคียง

(๕) ทางรถไฟ มีทางรถไฟสายใต้ผ่านท้องที่ตำบลบางลี้ก ตำบลนาชะอัง ตำบลนาทุ่ง ตำบลท่าตะเภา ตำบลดากแดด ตำบลพุงคา และตำบลวิสัยเหนือ

(๖) ทางน้ำ มีคลองท่าตะเภาผ่านตัวอำเภอออกสู่ทะเลที่ตำบลปากน้ำ แต่ขณะนี้ไม่มีใครใช้แล้ว เพราะทางรถยนต์สะดวกและรวดเร็วกว่า

(๗) มีทะเลอ่าวไทยใช้เป็นทางคมนาคมของชาวประมง

๑.๒.๔ พลเมือง (รวมกับเทศบาลเมืองชุมพร ชาย ๗,๑๑๖ คน หญิง ๗,๐๗๒ คน) รวมทั้งหมด ๑๑๗,๑๖๐ คน เป็นชาย ๕๙,๓๖๕ คน เป็นหญิง ๕๗,๗๙๕ คน และคนต่างด้าว ๖๔๒ คน เป็นสัญชาติโปรตุเกส ๑ คน เป็นคนสัญชาติจีน ๖๒๘ คน สัญชาติอินเดีย ๗ คน สัญชาติอังกฤษ ๑ คน สัญชาติมาเลเซีย ๓ คน สัญชาติอิตาลี ๒ คน ชาวเขา ชนกลุ่มน้อยผู้พลัดถิ่น ไม่มีในท้องที่อำเภอเมืองชุมพร

๑.๒.๕ สถานที่ท่องเที่ยวหรือมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ไม่มี แต่โดยที่อำเภอนี้ มีอาณาเขตติดต่อกับอ่าวไทยทางทิศตะวันออก ความงามตามธรรมชาติจึงมีอยู่แถบชายทะเลทั่ว ๆ ไป เช่น พังดัก อ่าวคอสน หาดภราดรภาพ หาดทรายรี และที่หาดทรายรีนี้เองมีศาลหรือตำหนักพลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ตั้งอยู่ ราษฎรชาวชุมพรเคารพนับถือดวงพระวิญญาณของ พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์มากกว่า ศักดิ์สิทธิ์ จึงมีพ่อค้าชื่อ นายสุรินทร์ วีรบรรพพานิช อยู่ในตลาดชุมพรบริจาคเงินสองหมื่นแปดพันบาทหล่อพระรูป พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ด้วยทองสำริด ขนาดเท่าองค์จริง ๑ องค์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ และต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ หลวงพ่อสำเนียง อยู่สถาพร เจ้าอาวาสวัดเวฬุราราม จังหวัดนครปฐม ได้หล่อพระรูปเหมือนขนาดเท่าองค์จริงของพลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์แล้วมอบให้กองทัพเรือนำมาประดิษฐานที่ตำหนักอีก ๑ องค์ เพื่อเป็นที่เคารพสักการะบูชาของประชาชนทั่วไป ในการนี้ได้จัดพิธีต้อนรับอย่างมโหฬารยิ่ง มีกองเรือรบ เครื่องบินและกองเกียรติยศทั้งทหาร ตำรวจ พลเรือน และประชาชนไปร่วมเป็นจำนวนหมื่น ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ กองทัพเรือร่วมกับ จังหวัดชุมพร ได้นำเรือหลวงชุมพรขึ้นตั้งไว้ใกล้ ๆ กับตำหนักของ พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ เพื่อให้ประชาชนที่ไปสักการะบูชาจะได้ชมเรือหลวงชุมพรด้วย และเชื่อว่าต่อไปที่หาดทรายรีจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดชุมพร

๑.๓ การปกครอง

๑.๓.๑ การบริหารราชการส่วนภูมิภาค มีตำบล ๑๖ ตำบล ๑๓๔ หมู่บ้าน

๑.๓.๒ การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

๑.๓.๒.๑ เทศบาลมี ๑ แห่ง คือ เทศบาลเมืองชุมพร

ตำบลในเขตเทศบาลมี ๑ ตำบล คือ ตำบลท่าตะเภา อยู่ในเขตเทศบาลทั้งหมด

๑.๓.๒.๒ สุขาภิบาลมี ๑ แห่ง คือ สุขาภิบาลปากน้ำชุมพร

ตำบลในเขตสุขาภิบาลมี ๑ ตำบล ๒ หมู่บ้าน คือ ตำบลปากน้ำ มีหมู่ที่ ๒ และหมู่ที่ ๓

๑.๓.๒.๓ สภาตำบล ๑๕ แห่ง

๑.๓.๓ หน่วยราชการอื่น ๆ มีหน่วยราชการต่าง ๆ ตั้งอยู่ในเขตท้องที่คือ ศาลากลางจังหวัด ศาลจังหวัด สำนักงานที่ดินจังหวัด ที่ทำการองค์การบริหารราชการส่วนจังหวัด เรือนจำจังหวัด จังหวัดทหารบกชุมพร กองพันทหารราบที่ ๑ กรมทหารราบที่ ๑๕ ด้านศุลกากรปากน้ำชุมพร ด้าน

ศุลกากรปฐมพรด่านป่าไม้ปฐมพร สำนักงานป่าไม้จังหวัด ที่ทำการขนส่งจังหวัด สำนักงานแรงงานจังหวัด สำนักงานสถิติ กองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัด กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดน กองตำรวจน้ำ หน่วยป้องกันกำจัดศัตรูพืช สำนักงานมาเลเซีย แขวงการทาง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานเทศบาลเมืองชุมพร ตำรวจทางหลวง โครงการป้องกันอุทกภัยตำบลนาชะอัง หน่วยป้องกันรักษาป่า ชพ. ๓

๑.๔ การสาธารณสุข

- ๑.๔.๑ โรงพยาบาล ๗ แห่ง
- ๑.๔.๒ สนง.ผดุงครรภ์, สถานีอนามัย ๗๒ แห่ง
- ๑.๔.๓ คลินิก ๘ แห่ง
- ๑.๔.๔ ร้านขายยา ๘๗ แห่ง

๑.๕ การอาชีพและธุรกิจ

๑.๕.๑ การเกษตร เกษตรกรซึ่งประกอบอาชีพทางการเกษตรที่เกี่ยวกับการเพาะปลูกในท้องที่ของอำเภอเมืองชุมพร พอจะแยกเป็นประเภท ดังนี้ ทำนา ทำสวน มี สวนมะพร้าว ยางพารา กาแฟ สวนเงาะ ทุเรียน มังคุด ทำไร่ มี ไร่ข้าวโพด ถั่วลิสง และพืชผักต่าง ๆ

จากเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมด ๒๔๐,๑๓๕ ไร่

๑.๕.๒ การปศุสัตว์ มีราษฎรเลี้ยงโค กระบือ ตั้งเป็นฟาร์ม ๑ แห่ง ที่หมู่ที่ ๕ ตำบลปากน้ำ มีโค ๘๖ ตัว กระบือ ๑๓๗ ตัว นอกจากนี้มีการรวมกลุ่มเลี้ยงโค กระบือ จำนวน ๕ กลุ่ม คือ

- (๑) กลุ่มขุนกระทิงพัฒนา เลี้ยงแม่โคพื้นเมืองใช้พ่อพันธุ์ปรารถน์ผสม มีสมาชิก ๓๒ คน แม่พันธุ์ ๑๔๐ ตัว ที่หมู่ที่ ๔ ตำบลขุนกระทิง
- (๒) กลุ่มนาแซะ เลี้ยงแม่โคพื้นเมือง ใช้พ่อพันธุ์ปรารถน์ผสม มีสมาชิก ๒๔ คน แม่พันธุ์ ๘๘ ตัว ที่หมู่ที่ ๕ ตำบลวังใหม่
- (๓) กลุ่มเลี้ยงกระบือทุ่งคา มีสมาชิก ๓๐ คน มีกระบือ ๑๒๐ ตัว ที่หมู่ที่ ๕ ตำบลทุ่งคา
- (๔) กลุ่มนาบอน เลี้ยงกระบือ มีสมาชิก ๓๗ คน มีกระบือ ๑๒๒ ตัว ที่หมู่ที่ ๖ ตำบลปางลึก
- (๕) กลุ่มหนองคล้า เลี้ยงกระบือ มีสมาชิก ๕๐ คน มีกระบือ ๒๐๒ ตัว ที่หมู่ที่ ๖ ตำบลวังไผ่

๑.๕.๓ การประมง มีดังต่อไปนี้ คือ เลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง การทำนากุ้ง เลี้ยงปลากะพงขาวในบ่อ เลี้ยงปูทะเลในบ่อ เลี้ยงหอยนางรม เลี้ยงหอยแมลงภู่

๑.๕.๔ การอุตสาหกรรม มีโรงงานต่าง ๆ ดังนี้คือ โรงสีข้าว ๔๔ โรง โรงงานปลาป่น ๕ โรง โรงงานหีบน้ำมันพืช ๖ โรง โรงงานทำน้ำแข็ง ๑๐ โรง โรงกลิ้ง ๒๔ โรง โรงงานต่อเรือซ่อมเรือ ๔ โรง ซ่อมรถยนต์ ๖ โรง โรงเลื่อยไม้ ๑ โรง โรงงานทำขนมปัง ก๋วยเตี๋ยว ๑๒ โรง และโรงงานอื่น ๆ อีก ๓๕ โรง รวมโรงงานทั้งหมด ๑๕๗ แห่ง

๑.๕.๕ การพาณิชย์กรรม มี บริษัท ห้างหุ้นส่วน โรงแรม โรงรับจำนำ โรงมหรสพ

๑.๕.๖ ธนาคารมีอยู่ ๑๐ ธนาคาร คือ ธนาคารกรุงเทพสาขาชุมพร ธนาคารกสิกรไทยสาขาชุมพร ธนาคารกรุงศรีอยุธยาสาขาชุมพร ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การสาขาชุมพร ธนาคาร

มหานครสาขาชุมพร ธนาคารออมสินสาขาปากน้ำชุมพร ธนาคารกสิกรไทยสาขาปากน้ำชุมพร
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์สาขาชุมพร

๑.๖ การศึกษาและศาสนา

- ๑.๖.๑ วิทยาลัย ๒ แห่ง
- ๑.๖.๒ รร.กรมสามัญ ๓ แห่ง
- ๑.๖.๓ รร.สำนักงานประมง ๗๒ แห่ง
- ๑.๖.๔ รร.ราษฎร์มี ๓ ประเภท
  - (๑) รร.สามัญ ๗ โรงเรียน
  - (๒) รร.อาชีวะ ๑ โรงเรียน
  - (๓) รร.อาชีพ ๒ โรงเรียน

การศาสนา

- (๑) วัดพุทธมี ๕๑ แห่ง
- (๒) สำนักสงฆ์ ๗ แห่ง
- (๓) โบสถ์คริสต์ ๓ แห่ง
- (๔) มัสยิด ๑ แห่ง
- (๕) ศาลเจ้า ๗ แห่ง

๑.๗ การสาธารณูปโภค

๑.๗.๑ ไฟฟ้ามี ๑๓ ตำบล เป็นไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค คือที่ตำบลท่าตะเภา
นาทุ่ง บางหมาก นาชะอัง ท่ายาง ปากน้ำ ดากแดด วังไผ่ วังใหม่ บ้านนา ชุนกระทิง ทุ่งคา วิสัยเหนือ

๑.๗.๒ ประปามีในเขตเทศบาลเมืองชุมพร คือ ตำบลท่าตะเภาทั้งตำบลและบริเวณ
รอบเขตเทศบาล ซึ่งเป็นท้องที่ตำบลนาทุ่งบางส่วน ท้องที่ตำบลบางหมากบางส่วน ท้องที่ตำบลท่ายาง
บางส่วน ซึ่งเดิมท่อประปาผ่านไปยังตำบลปากน้ำ ท้องที่ตำบลปากน้ำซึ่งเป็นเขตสุขาภิบาลปากน้ำชุมพร
ทั้งหมดท้องที่ตำบลดากแดดบางส่วน เป็นประปาของการประปาส่วนภูมิภาค และยังมีประปาขององค์การ
บริหารส่วนจังหวัดชุมพร ตั้งอยู่ที่สี่แยกปฐมพร ตำบลวังไผ่อีกแห่งหนึ่ง

๑.๗.๓ โทรศัพท์มีเขตเทศบาลเมืองชุมพร มีชุมสายตั้งอยู่ที่ถนนศาลาแดง บริเวณ
รอบ ๆ เขตเทศบาลมีโทรศัพท์ใช้ คือ ตำบลนาทุ่งบางส่วน ตำบลบางหมากบางส่วน ตำบลดากแดด
บางส่วน ตำบลวังไผ่บางส่วน ตำบลท่ายางบางส่วน ตำบลชุนกระทิงมีที่วิทยาลัยพลศึกษา ตำบลวังใหม่
มีที่จังหวัดทหารบกชุมพร และยังมีชุมสายโทรศัพท์ที่ตลาดปากน้ำชุมพร ซึ่งอยู่ในเขตสุขาภิบาลปากน้ำ
ชุมพรอีกแห่งหนึ่ง

๑.๘ การสหกรณ์

- ๑.๘.๑ สหกรณ์มี ๖ ประเภท คือ
  - (๑) สหกรณ์เกษตรมี ๔ สหกรณ์
  - (๒) สหกรณ์นิคมมี ๓ สหกรณ์
  - (๓) สหกรณ์ออมทรัพย์มี ๔ สหกรณ์

- (๔) สหกรณ์ร้านค้ามี ๓ สหกรณ์
- (๕) สหกรณ์บริการมี ๑ สหกรณ์

๑.๙ กาศคลัง

- ๑.๙.๑ เงินงบประมาณของแผ่นดิน ๔๕,๘๖๐,๓๔๐.๕๘ บาท
- ๑.๙.๒ เงินรายได้องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๒,๐๖๕,๖๓๙.๗๙ บาท

๑.๑๐ สถาบันการเงิน

- ๑.๑๒.๑ ธนาคาร ๑๑ แห่ง
- ๑.๑๒.๒ ธุรกิจการเงินหลักทรัพย์ ๕ แห่ง

๑.๑๑ กาศศึกษาความสงบและความปลอดภัย

มีสถานีตำรวจตระเวนตามล ๗ แห่งคือ

- (๑) สถานีตำรวจตระเวนตามลปากน้ำชุมพร ตั้งอยู่ที่ ตำบลปากน้ำ
- (๒) สถานีตำรวจตระเวนตามลบางหมาก ตั้งอยู่ที่ ตำบลบางหมาก
- (๓) สถานีตำรวจตระเวนตามลบางลึก ตั้งอยู่ที่ ตำบลบางลึก
- (๔) สถานีตำรวจตระเวนตามลหาดพันไกร ตั้งอยู่ที่ ตำบลหาดพันไกร
- (๕) สถานีตำรวจตระเวนตามลวังไผ่ ตั้งอยู่ที่ ตำบลวังใหม่
- (๖) สถานีตำรวจตระเวนตามลทุ่งคา ตั้งอยู่ที่ตำบลทุ่งคา
- (๗) สถานีตำรวจตระเวนตามลวิสัยเหนือ ตั้งอยู่ที่ ตำบลวิสัยเหนือ

๑.๑๒ ทำเนียบชื่อนามผู้ดำรงตำแหน่งนายอำเภอ

- ๑. หลวงตักตราภิรมย์
ตั้งแต่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๙ ถึง ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๒
- ๒. ขุนราชอาวุธ (สอน)
ตั้งแต่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๕๒ ถึง ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๒
- ๓. หลวงเทพคีรี
ตั้งแต่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๔ ถึง ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๕
- ๔. ขุนรามฤทธิรงค์ (บุญยั่น)
ตั้งแต่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๕ ถึง ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๕
- ๕. ขุนจรรยาศักดิ์ประเสริฐ (แป๊ะ)
ตั้งแต่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๗ ถึง ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๘

๖. ม.จ.ธงชัย
ตั้งแต่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๙ ถึง ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๑
๗. หลวงเกษตรชุมพรพันธ์
ตั้งแต่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ ถึง ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๓
๘. ขุนนรนาถนราธิบดี (สนิท)
ตั้งแต่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๔ ถึง ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๔
๙. หลวงศรีสุพรรณดิษฐ์
ตั้งแต่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๔ ถึง ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๑
๑๐. พระประมุขขันตุนิกร
ตั้งแต่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๑ ถึง ๑๔ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๕
๑๑. หลวงวรรณวิจารณ์กิจ
ตั้งแต่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึง ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๖
๑๒. นายอาจ รูปถมพงศ์
ตั้งแต่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖ ถึง ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๗
๑๓. ขุนสภาคประศาสน์
ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ถึง ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๙
๑๔. ขุนอนุบาลสิมารักษ์
ตั้งแต่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๙ ถึง ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๑
๑๕. นายครอง ทินบาล
ตั้งแต่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๑ ถึง ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๑
๑๖. ขุนจรรยาวิเศษ
ตั้งแต่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๒ ถึง ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๒
๑๗. นายประพันธ์ ณ พัทลุง
ตั้งแต่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ ถึง ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔
๑๘. นายดรุณ สิงห์พันธ์
ตั้งแต่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๕ ถึง ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๖
๑๙. นายเคลื่อน จิตรสำเริง
ตั้งแต่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๖ ถึง ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘
๒๐. นายประสิทธิ์ ณ นคร
ตั้งแต่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๙ ถึง ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๙
๒๑. ร.ต.ต.อริย์ เมนะคงคา
ตั้งแต่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๙ ถึง ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๙
๒๒. นายสมอาจ กุญยกานนท์
ตั้งแต่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๐ ถึง ๒๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๑

๒๓. นายคีรี วิชิตะกุล
ตั้งแต่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๙๑ ถึง ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๙๒
๒๔. ม.ล.อัมพร สนิทวงศ์
ตั้งแต่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๙๒ ถึง ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๙๔
๒๕. นายสุข จารุศรีพันธุ์
ตั้งแต่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๙๕ ถึง ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๙๖
๒๖. นายชิน เปรมะดิษฐ์
ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๙๖ ถึง ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๙๙
๒๗. นายประภา กาญจนเสถียร
ตั้งแต่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๙๙ ถึง ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๑
๒๘. นายชาญ กุญยกานนท์
ตั้งแต่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ ถึง ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๕
๒๙. นายสงัด แจ่มประวิทย์
ตั้งแต่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๕ ถึง ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๗
๓๐. นายสุพงษ์ ศรีลัมภ์
ตั้งแต่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ ถึง ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๗
๓๑. นายสมศักดิ์ พันธเสน
ตั้งแต่ ๒๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ ถึง ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๗
๓๒. นายชำนาญ เรืองเผ่าพันธุ์
ตั้งแต่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ ถึง ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๙
๓๓. นายประมวล กุลมาตย์
ตั้งแต่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๙ ถึง ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๑
๓๔. นายภิญโญ เฉลิมนนท์
ตั้งแต่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๒ ถึง ๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒
๓๕. นายไชยรัตน์ ดารามาศ
ตั้งแต่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ ถึง ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๔
๓๖. นายประกอบ นพวรรณ
ตั้งแต่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ ถึง ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๗
๓๗. นายเจนวิทย์ สิทธิดำรง
ตั้งแต่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ ถึง ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘
๓๘. นายดำรง ฉายากุล
ตั้งแต่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ ถึง ๒๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๔
๓๙. นายชาติสง่า โมฬีชาติ
ตั้งแต่ ๑๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๔ ถึง ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๕

๔๐. ร.ต.พิมล สุวรรณสุภา
ตั้งแต่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ ถึง ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๗
๔๑. พ.ต.ทวีพร วรรณโกวิท
ตั้งแต่ ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๗ ถึง ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๘
๔๒. ร.ต.วิจิตร เขี่ยมสวัสดิ์
ตั้งแต่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๘ ถึง ปัจจุบัน

๒. อำเภอหลังสวน

๒.๑ ประวัติความเป็นมา

อำเภอหลังสวน เป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่ง ชื่อที่เรียกยังหาหลักฐานไม่ได้ว่ามีความหมายว่าอะไรแน่ แต่เพราะเมืองหลังสวนเป็นท้องที่มีผลไม้มากแห่งหนึ่ง กระทรวงคมนาคมจึงสันนิษฐานว่า คำว่า “หลังสวน” เพี้ยนมาจากคำว่า “วังสวน” หรือ “คลังสวน” เมื่อพระยารัตนเศรษฐี (คอซู้เจียง) เป็นเจ้าเมืองระนองซึ่งเป็นเมืองจัตวาขึ้นต่อกรุงเทพฯ ได้ค้าขาย มีทรัพย์สินสมบัติเพิ่มพูนขึ้น ตั้งห้างโกหกงวนขึ้นที่เกาะหมาก (ปีนัง) สำหรับซื้อขายสินค้าของเมืองระนอง และขยายการทำเหมืองแร่ดีบุกเข้ามาในเขตแดนเมืองหลังสวน ใช้ทุนและกำลังของห้างโกหกงวนบำรุงการค้าขายในเมืองหลังสวนเจริญขึ้นอีกเมืองหนึ่ง ในสมัยนั้น พระจรัญโภคากร (คอซิมเด็ก) บุตรพระยารัตนเศรษฐี เป็นผู้จัดการบ้านเมือง และได้เป็นผู้ว่าราชการเมืองหลังสวน ในรัชกาลที่ ๕ ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเป็นพระยาจรัญโภคากร ต่อมาจึงโปรดให้ตั้งเมืองหลังสวนขึ้นเป็นเมืองจัตวาขึ้นต่อกรุงเทพฯ เหมือนอย่างเมืองระนอง และตัดเอาเมืองสวีที่ขึ้นอยู่กับเมืองชุมพรอีกเมืองหนึ่งมารวมอยู่ด้วย ในปี พ.ศ. ๒๔๓๗ โดยมีพระยาจรัญราชโภคากร (คอซิมเด็ก ณ ระนอง) เป็นผู้ว่าราชการเมืองคนแรก แบ่งเขตแดนกันที่คลองวิสัย เรียกว่า ตำบลวิสัยใต้ และตำบลวิสัยเหนือ ตำบลวิสัยใต้ขึ้นกับเมืองหลังสวน ตำบลวิสัยเหนือขึ้นกับเมืองชุมพร ครั้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๙ เมื่อตั้งมณฑลชุมพรขึ้นเมืองหลังสวน จึงเป็นจังหวัดหนึ่งของมณฑลชุมพร มีฐานะเป็นเมืองจัตวา อาณาเขตกว้างกว่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ มีอำเภอขึ้น ๔ อำเภอ คือ อำเภอเมืองหลังสวน อำเภอสวี อำเภอพะโต๊ะ และอำเภอประสงค์ เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๔๔๙ (ร.ศ. ๑๒๕) ได้โอนอำเภอประสงค์ ซึ่งเป็นเขตเมืองหลังสวนไปขึ้นเขตอำเภอไชยา อำเภอประสงค์ดังกล่าวขณะนี้ก็คือ อำเภอท่าชนะ อำเภอเมือง ตั้งอยู่ที่ตำบลหลังสวน ต่อมาปี พ.ศ. ๒๔๖๐ ได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอขันเงิน ส่วนชื่อเมืองหลังสวน ในปี พ.ศ. ๒๔๕๙ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นคำว่า “เมือง” ซึ่งเป็นเขตปกครองของจังหวัดเมืองหลังสวนจึงมีชื่อว่า จังหวัดหลังสวนผู้ว่าราชการเมืองจึงเปลี่ยนเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดตามไปด้วย ต่อมาเมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยุบจังหวัดหลังสวนเป็นอำเภอขึ้นต่อจังหวัดชุมพร ครั้นเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๘๑ ได้มีพระราชกฤษฎีกาให้เปลี่ยนอำเภอขันเงินเป็นอำเภอหลังสวน เหตุผลที่เปลี่ยนเพราะประชาชนนิยมเรียกกันเป็นส่วนมาก และเพื่อรักษาประวัติศาสตร์ที่เคยเป็นมาแต่โบราณไว้ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒ กระทรวงมหาดไทย ได้ยกฐานะเป็นอำเภอชั้นเอก โดยมีขุนผดุงแดนสวรรค์ (พุง รักราชการ) เป็นนายอำเภอชั้นเอกคนแรก และต่อจากนั้นก็คงเปลี่ยนแปลงแต่ตัวนายอำเภอจนถึงปัจจุบันนี้

๒.๒ ภูมิศาสตร์

ที่ตั้งของที่ว่าอำเภอหลังสวนปัจจุบันตั้งอยู่ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลขันเงิน อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัด มาทางทิศใต้ ๗๖ กิโลเมตร พื้นที่ ๙๓๗ ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตต่อไปนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	กิ่งอำเภอทุ่งตะโก
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอละแม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ทะเล(อ่าวไทย)
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	กิ่งอำเภอพะโต๊ะ

ลักษณะภูมิประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและเขา มีที่ราบตามเชิงเขาและริมฝั่งแม่น้ำ ที่ราบกว้างใหญ่บริเวณอื่นมีน้อยแห่ง ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะแก่การเพาะปลูก เช่น ทำสวนผลไม้และสวนยางพารา ทำนามีน้อย ไม่เพียงพอกับการบริโภคในอำเภอ แต่ปลูกผลไม้ยืนต้นมากบริเวณที่เป็นป่าและเขาอุดมไปด้วยป่าไม้เบญจพรรณ ลักษณะภูมิประเทศแยกได้ดังนี้

ที่นา	๓๒,๗๑๕ ไร่
ที่สวนผลไม้	๓๙,๖๑๒ ไร่
สวนยางพารา	๒๕,๐๓๐ ไร่
สวนมะพร้าว	๓๘,๗๔๐ ไร่
เนื้อที่พืชไร่	๑๑,๑๗๑ ไร่
เนื้อที่พืชผัก	๑,๕๒๖ ไร่

นอกจากนี้ เป็นป่า และที่สงวนเลี้ยงสัตว์ ป่าสงวนแห่งชาติ มี ๕ แห่ง เนื้อที่ ๒๐๗,๙๐๓.๕๐ ไร่ ป่าที่อยู่ในระหว่างดำเนินการเป็นป่าสงวนแห่งชาติคือ ป่าชายฝั่งซ้ายคลองหลังสวน และยังมีป่าโครงการทำไม้ คือ ตำบลบ้านควน ตำบลหาดยาย อนุญาตโดยวิธีสัมปทานให้บริษัทจังหวัดชุมพร จำกัด ป่าโครงการฝั่งซ้ายแม่น้ำหลังสวน ตำบลวังตะกอก ตำบลนาขา ตำบลหาดยาย อนุญาตโดยวิธีผูกขาดโดยมอบให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เป็นผู้รับอนุญาต เป็นที่อนุญาตทำเหมืองแร่ จำนวน ๕,๙๘๒ ไร่ และเป็นที่ยสงวนเลี้ยงสัตว์ ๓๕,๑๘๔ ไร่

สภาพดินฟ้าอากาศ ฝนตกสม่ำเสมอ เกือบตลอดปี แต่ตกชุกในเดือน มิถุนายน - เดือนธันวาคม อากาศร้อนระหว่างเดือนมีนาคม - เดือนพฤษภาคม ส่วนระหว่างเดือนมกราคม - เดือนกุมภาพันธ์ อากาศอบอุ่นและบางปีค่อนข้างหนาว

๒.๒.๑ ลำน้ำที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำหลังสวน มีต้นกำเนิดในจังหวัดระนอง ไหลผ่านกิ่งอำเภอพะโต๊ะ ตำบลหาดยาย ตำบลท่ามะปลา ตำบลขันเงิน ตำบลหลังสวน ตำบลแหลมทราย ตำบลห้อแดง ออกสู่ทะเลที่ตำบลปากน้ำ แม่น้ำนี้ยาวประมาณ ๔๘ กิโลเมตร นอกจากนี้เป็นคลองเล็ก ๆ สั้น ๆ ในฤดูแล้งน้ำแห้ง ไม่มีความสำคัญทางคมนาคมและเศรษฐกิจ

ห้วย หนอง คลอง บึง อ่างเก็บน้ำ มีเนื้อที่รวมแล้ว ประมาณ ๕๐ ไร่ จำนวน ๑ แห่ง คือ แหล่งน้ำแม่ทะเล ตั้งอยู่ตำบลท่ามะปลา อำเภอหลังสวน

๒.๒.๒ ทรัพยากรธรรมชาติของอำเภอหลังสวน แยกได้ ๒ ประเภทคือ

(๑) แร่ธาตุ มีการทำเหมืองแร่ดีบุก ที่ตำบลนาขา และมีแร่พลวง ที่ตำบลวังตะกอก แร่ฟลูออไรท์ ที่ตำบลนาพญา

(๒) ป่าไม้ มีไม้ชนิดต่าง ๆ เช่น ไม้ยาง ไม้หลุมพอง ไม้เคี่ยม ไม้ตะเคียน และไม้กระยาเลย อื่น ๆ รวมตลอดถึงของป่าต่าง ๆ เช่น หวาย น้ำมันยาง รวงผึ้ง เป็นต้น

๒.๒.๓ การคมนาคม การคมนาคมระหว่างอำเภอกับจังหวัดมีดังต่อไปนี้

(๑) ทางบก มีทางรถไฟสายใต้จากกรุงเทพมหานคร ถึงสุโขทัย ผ่านตำบลนาขา ที่สถานีควนหินม้าย ตำบลหลังสวนที่สถานีหลังสวน เป็นระยะทาง ๕๒๒ กิโลเมตร และผ่านตำบลบ้านควนที่สถานีคลองขนาน และระยะทางจากสถานีหลังสวน ถึงสถานีชุมพร ๗๐ กิโลเมตร

(๒) ทางหลวงแผ่นดินสายเพชรเกษม เป็นถนนลาดยางแอสฟัลท์จากกรุงเทพมหานคร ถึงหลังสวนและใช้ในการคมนาคมได้ดีตลอด ระยะทาง ๗๖ กิโลเมตร เฉพาะในเขตอำเภอหลังสวนใช้ได้ตลอดปี

(๓) ทางหลวงจังหวัด มีถนนสายเพชรเกษม-ปากน้ำหลังสวน เป็นถนนลาดยางแอสฟัลท์ตลอดสาย ระยะทาง ๑๒ กิโลเมตร ถนนสายหลังสวน-ละแม สภาพถนนเป็นดินลูกรังระยะทาง ๑๒ กิโลเมตร ถนนสายหลังสวน-ราชครูด เป็นถนนลาดยางแอสฟัลท์ตลอดสาย

(๔) ทางหลวงท้องถิ่นสายนาพญา-บางมัน เป็นถนนที่ลงลูกรังตลอดทั้งสาย ระยะทาง ๑๖ กิโลเมตร ใช้ได้ตลอดปี นอกจากนี้ยังมีถนนชนบทซึ่งทางอำเภอได้ดำเนินการจัดสร้างขึ้นใช้สัญจรไปมาติดต่อกับอำเภอได้ทุกตำบล แต่ในบางตำบลเมื่อถึงฤดูฝนรถจักรยานยนต์ และรถยนต์วิ่งเข้าไปไม่ได้ เช่น ท้องที่ตำบลนาพญา ตำบลบางน้ำจืด

(๕) ทางน้ำ ขณะนี้ราษฎรไม่นิยมใช้เรือยนต์โดยสาร และบรรทุกสินค้าจากหลังสวนถึงปากน้ำหลังสวน และจากหลังสวน ถึง กิ่งอำเภอพะโต๊ะ เพราะเดินทางรถยนต์สะดวกกว่า

(๖) การคมนาคมสามารถติดต่อถึงกันระหว่างตำบลโดยทั่ว ๆ ไป ส่วนมากใช้เดินทางเท้า จักรยานยนต์ จักรยานสองล้อ รถยนต์ ซึ่งใช้ได้ทุกตำบล ที่มีทางรถไฟผ่านก็ได้อาศัยทางรถไฟเป็นส่วนใหญ่

(๗) การคมนาคมภายในอำเภอกับตำบล ส่วนมากใช้การเดินทางเท้า จักรยานสองล้อ จักรยานยนต์ รถยนต์ สภาพทางเป็นถนนสายทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด ทางหลวงท้องถิ่น และถนนชนบท ซึ่งมีระยะทางจากอำเภอ ดังนี้

ตำบลหลังสวน	เขตติดต่อกับที่ตั้ง
ตำบลขันเงิน	อยู่ในที่ตั้งที่ว่าอำเภอ
ตำบลท่ามะปลา	๖ กิโลเมตร
ตำบลนาขา	๘ กิโลเมตร
ตำบลนาพญา	๗ กิโลเมตร
ตำบลบ้านควน	๕ กิโลเมตร
ตำบลบางมะพร้าว	๑๐ กิโลเมตร
ตำบลบางน้ำจืด	๑๑ กิโลเมตร
ตำบลปากน้ำ	๙ กิโลเมตร
ตำบลพ้อแดง	๑ กิโลเมตร
ตำบลแหลมทราย	๑ กิโลเมตร
ตำบลวังตะกอก	๑ กิโลเมตร

๒.๒.๔ พลเมือง (รวมกับเทศบาลตำบลหลังสวน ชาย ๒,๓๖๔ คน หญิง ๒,๔๐๗ คน) พลเมืองทั้งหมดมี ๖๓,๐๙๕ คน ชาย ๓๑,๐๙๗ คน หญิง ๓๑,๙๙๘ คน และคนต่างด้าว รวม ๓๔๘ คน จีน ๓๔๕ คน อินเดีย ๑ คน ญวน ๒ คน ชาวเขาไม่มี

๒.๒.๕ สถานที่ท่องเที่ยว หรือสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

(๑) ถ้าเขาเงิน ตั้งอยู่ริมแม่น้ำหลังสวนทางฝั่งขวา ในท้องที่ หมู่ที่ ๑๒ ตำบล

ท่ามะปลา อำเภอหลังสวน อยู่ห่างจากตัวอำเภอ ๔ กิโลเมตร เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปบาทจำลอง และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระปิยมหาราช เคยเสด็จประพาสเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๒ (ร.ศ. ๑๐๘) ขณะนี้ยังมีรอยจารึกพระปรมาภิไธยย่อ “จ.ปร.” อยู่ที่บริเวณผาหน้าถ้ำ ปุชนิยสถานแห่งนี้ ทางราชการได้ร่วมกับประชาชนจัดให้มีงานฉลองในเดือน เมษายน เป็นประจำทุกปี

(๒) ถ้าเขาเกรียบ ตั้งอยู่ในท้องที่ หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านควน อำเภอหลังสวน มีความสวยงามตามธรรมชาติและงดงามยิ่งกว่าถ้ำเขาหลวง จังหวัดเพชรบุรี หรือถ้ำเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ถ้ำนี้ได้ค้นพบเมื่อเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๕ อยู่ห่างจากตัวอำเภอประมาณ ๑๒ กิโลเมตร ปัจจุบันมีประชาชนร่วมกับสำนักสงฆ์วัดถ้ำเขาเกรียบ ปรึบปรุง บำรุงรักษาเป็นสถานที่ที่น่าเที่ยวเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีสถานที่ตากอากาศชายทะเลอีก ๒ แห่ง คือบริเวณหาดทราย แหลมสน หมู่ที่ ๓ ตำบลปากน้ำ อำเภอหลังสวนเป็นสถานที่เหมาะสมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ อากาศบริสุทธิ์ มีร้านอาหารและเครื่องดื่มจำหน่าย โดยเฉพาะมีอาหารทะเลทุกชนิด และบริเวณหาดทราย ชายฝั่งทะเล หมู่ที่ ๓ ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน อีกแห่งหนึ่ง

๒.๓ กายปกครอง

๒.๓.๑ การบริหารราชการส่วนภูมิภาคมี ๑๓ ตำบล ๑๔๓ หมู่บ้าน

๒.๓.๒ การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งออกเป็น

๒.๓.๒.๑ เทศบาลตำบลหลังสวน ๑ เทศบาล

๒.๓.๒.๒ สุขาภิบาลมีจำนวน ๑๒ แห่ง คือ

(๑) สภาตำบลขันเงิน

(๒) สภาตำบลท่ามะปลา

(๓) สภาตำบลนาขา

(๔) สภาตำบลนาพญา

(๕) สภาตำบลบางน้ำจืด

(๖) สภาตำบลบางมะพร้าว

(๗) สภาตำบลบ้านควน

(๘) สภาตำบลปากน้ำ

(๙) สภาตำบลห้อยแดง

(๑๐) สภาตำบลวังตะกอก

(๑๑) สภาตำบลหาดยาย

(๑๒) สภาตำบลแหลมทราย

๒.๓.๓ หน่วยราชการอื่น ๆ มีหน่วยราชการต่าง ๆ ตั้งในเขตอำเภอหลังสวนมีดังนี้

(๑) ศาลจังหวัดหลังสวน

(๒) เรือนจำอำเภอหลังสวน

(๓) ที่ทำการอัยการประจำศาลจังหวัดหลังสวน

(๔) ด่านศุลกากรปากน้ำหลังสวน

(๕) ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขหลังสวน

- (๖) สถานีวิทยุคมนาคม
- (๗) สถานีถ่ายทอดโทรทัศน์
- (๘) ที่ทำการโทรศัพท์หลังสวน
- (๙) การไฟฟ้าหลังสวน
- (๑๐) หมวดการทางหลังสวน
- (๑๑) ที่ทำการสวนเพาะชำป่าไม้
- (๑๒) ที่ทำการสวนป่า ๒ แห่ง
- (๑๓) โรงพยาบาลหลังสวน
- (๑๔) ธนาคารออมสิน
- (๑๕) ธนาคารพาณิชย์ ๖ แห่ง
- (๑๖) สหกรณ์นิคมหลังสวน
- (๑๗) ที่ทำการโครงการลุ่มน้ำหลังสวน
- (๑๘) ที่ทำการหน่วยรักษาป่า ช.พ.๕
- (๑๙) สำนักงาน ร.ส.พ.
- (๒๐) สถานีรถไฟ

๒.๔ กาศลาธาณณสุข มีโรงพยาบาล ๑ แห่ง สถานีอนามัย ๑๑ แห่ง คลินิก ๓ แห่ง ร้านขายยา ประเภท ก ข ค ๒๓ แห่ง

๒.๕ กาศอาชีพและธุรกิจ

- ๒.๕.๑ การเกษตร ราษฎรประกอบอาชีพในการทำสวน ทำนา คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ ดังนี้
  - ประกอบอาชีพทำนาร้อยละ ๑๘.๑
  - ประกอบอาชีพทำสวนร้อยละ ๕๙.๙
  - ประกอบอาชีพทำไร่ร้อยละ ๖.๒
  - ประกอบอาชีพปลูกผักร้อยละ ๐.๘

การปศุสัตว์ คือเลี้ยงโค กระบือ สุกร ไก่ แพะ ส่วนมากที่เลี้ยงสัตว์ไม่ได้เลี้ยงเป็นฟาร์ม

- ๒.๕.๓ การประมง ราษฎรมีการเลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน ๖ แห่ง

มีการเลี้ยงปลากะพงขาว ปูทะเล ที่ตำบลบางน้ำจืด

มีการเลี้ยงปลานิล ปลาไน ปลาสลิด ปลาตะเพียนขาว ปลายี่สกเทศ ปลาดุก และกบ เลี้ยงกันที่ตำบลบ้านควน ตำบลบางมะพร้าว ตำบลขันเงิน ตำบลแหลมทราย ตำบลบางน้ำจืด และตำบลนาขา

- ๒.๕.๔ การทำเหมืองแร่ มีการทำเหมืองแร่ ๗ แห่ง
  - เหมืองแร่ดีบุก ที่ตำบลนาขา ๕ แห่ง
  - เหมืองแร่ดีบุก ที่ตำบลวังตะกอก ๑ แห่ง
  - แร่ทรายแก้ว ที่ตำบลบางน้ำจืด ๑๑ แห่ง

- ๒.๕.๕ การอุตสาหกรรม มี ๖๘ แห่ง

๒.๕.๖ การพาณิชย์กรรม เช่น บริษัทมี ๒ แห่ง

๒.๕.๗ ธนาคารมี ๘ แห่ง

๒.๖ การศึกษาและศาสนา

มีโรงเรียนของกรมสามัญศึกษามี ๓ โรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษา ๔๔ โรงเรียน โรงเรียน
ของเทศบาล ๑ โรงเรียน และโรงเรียนเอกชน (โรงเรียนราษฎร์) ๔ โรงเรียน
การศาสนา ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และมีศาสนสถาน ดังนี้
วัดพุทธศาสนา มี ๓๖ แห่ง สำนักสงฆ์ มี ๓ แห่ง โบสถ์คริสต์ศาสนา มี ๑ แห่ง ศาลเจ้า มี
๓ แห่ง

๒.๗ การสาธารณสุข

๒.๗.๑ การไฟฟ้า การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอหลังสวน ได้รับจ่ายกระแสไฟฟ้ามาจาก
หน่วยย่อยกระแสไฟฟ้าชุมชนกระติง ตำบลชุมชนกระติง อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร และการไฟฟ้าอำเภอ
หลังสวนอีกด้วย เช่น ตำบลนาขา ตำบลวังตะกอก ตำบลขันเงิน ตำบลแหลมทราย ตำบลท่ามะปลา
ตำบลหาดยาย ตำบลปากน้ำ ตำบลพ้อแดง ตำบลบางน้ำจืด และปัจจุบันนี้ยังมีเป้าหมายการดำเนินการ
ขยายไปยังท้องที่ต่าง ๆ ตามตำบลอีก

๒.๗.๒ การประปา ขณะนี้มีการประปาอยู่ ๑ แห่ง เป็นการประปาของรัฐวิสาหกิจ
ได้จำหน่ายน้ำประปาให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหลังสวน ตำบลขันเงิน ตำบลแหลมทราย
ตำบลปากน้ำ ตามเส้นทางที่ท่อประปาวางผ่าน

๒.๘ การสหกรณ์

การสหกรณ์ที่มีอยู่ในความควบคุม มีจำนวน ๑ แห่ง คือ สหกรณ์การเกษตรหลังสวน จำกัด
มีจำนวนสมาชิกสหกรณ์การเกษตรอำเภอ จำกัดมี ๑,๔๗๗ คน

๒.๙ การคลัง

๒.๙.๑ เงินผลประโยชน์ของแผ่นดินได้รับ ๑๒,๗๐๕,๐๐๒.๘๑ บาท

๒.๙.๒ เงินรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับ ๘๑๕,๙๖๒.๒๔ บาท

๒.๑๐ การศึกษาความสงบและความปลอดภัย

พื้นที่แต่ละตำบลมีหมู่บ้านที่อยู่ในเขตแทรกซึมประเภท ข คือ
ตำบลบ้านควน หมู่ที่ ๔ หมู่บ้านชาวก ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ เคยปฏิบัติการทางทหารแก่สถานี
ตำรวจภูธรตำบลบ้านควน ๑ ครั้ง หมู่ที่ ๕ หมู่บ้านชายเขา หมู่ที่ ๑๓ หมู่บ้านทุ่งขุนพรหม หมู่ที่ ๑๖
หมู่บ้านสวนจันทร์

การจัดตั้งหมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง (อพป.)

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้จัดตั้งหมู่บ้าน อพป. จำนวน ๔ ตำบล จำนวน ๗ หมู่บ้าน คือตำบล
บ้านควน ตำบลหาดยาย ตำบลวังตะกอก และตำบลนาขา

ตำบลบ้านควน ๒ หมู่บ้านคือ หมู่บ้านสวนจันทร์ หมู่ที่ ๑๖
หมู่บ้านหนองโพธิ์ หมู่ที่ ๔

ตำบลหาดยาย ๒ หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านวังพรหม หมู่ที่ ๗
หมู่บ้านคลองหวาง หมู่ที่ ๘
ตำบลวังตะกอก ๒ หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านดอนกระเจาย หมู่ที่ ๖
หมู่บ้านปากปี หมู่ที่ ๘
ตำบลนาขา ๑ หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านควนหินม้าย หมู่ที่ ๘

การพัฒนาพลังมวลชน มีการฝึกอบรมไทยอาสาป้องกันชาติมาแล้ว คือ ตำบลบ้านควน ตำบลหาดยาย ตำบลนาพญา ตำบลนาขา ตำบลบางมะพร้าว ตำบลบางน้ำจืด ตำบลหลังสวน ในเขตเทศบาล ตำบลหลังสวน ตำบลวังตะกอก และมีคำสั่งใช้อำเภอให้ออกปฏิบัติงานในท้องที่ของแต่ละตำบลด้วย

ด้านความไม่ปลอดภัยมักจะมีโจรผู้ร้ายชุกชุมเพราะท้องที่ติดต่อกับเขาและเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีปืนและโจรผู้ร้ายทำงานแล้วหลบหนีเข้าจังหวัดอื่น หรือเขตผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ติดตามปราบปรามยาก

๒.๑๑ ทำเนียบชายพระนาม นาม ผู้ว่าราชการจังหวัดหลังสวน

๑. พระยาจตุรราชโกศากร (คอซิมเติก ณ ระนอง)
๒. พระยาพิชัยสุนทรราชกิจ
๓. พระยาสุนทรารุทกิจ
๔. พระยาพิไชยชลธี
๕. พระยานิพัทธสุริยานวงศ์
๖. หม่อมเจ้าประสมประสงค์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๕ ถึง พ.ศ. ๒๔๗๘ เมืองหลังสวน ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๒๗ แล้วเปลี่ยนเป็นจังหวัดหลังสวน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๙ ยุบจังหวัดหลังสวนเป็นอำเภอ เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๗๕

๒.๑๒ ทำเนียบชายพระนาม นาม นายอำเภอหลังสวน

๑. หลวงภักดี (กาว)
๒. หลวงคลังสมบัติ (ล้อมศรีสุปติ)
๓. หลวงสังจาภิรมย์ (เนื่อง กุลมาตร์)
๔. นายพุก บุญยะพุกคณะ
๕. หลวงสโมสรวราชกิจ (คอยูจิน ณ ระนอง)
๖. หลวงดักตราภิรมย์
๗. พระยาศิริชัยบุรินทร์ (เบียน)
๘. พระยาชัยภูมิ
๙. หลวงเกษตรชุมพรพันธ์
๑๐. นายทศ สุนนดิษฐ์
๑๑. พระยาภิรมย์ภักดี

๓. อำเภอสวี

๓.๑ ประวัติความเป็นมา

อำเภอสวีเป็นเมืองเก่าแก่มากตั้งแต่โบราณเมืองหนึ่งในจังหวัดชุมพร ตามประวัติศาสตร์อำเภอนี้มีชื่อเรียกแต่เดิมว่า “เมืองฉวี” แล้วเพี้ยนมาเป็นเมือง “สวี” ตั้งอยู่บนชายทะเลฝั่งตะวันออกของประเทศไทย เมืองฉวี หรือเมืองสวี จะมีกำหนดขึ้นเมื่อใด หรือใครเป็นผู้สร้างไม่มีหลักฐานปรากฏชัดในทางประวัติศาสตร์ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๕๗ ปรากฏว่าได้มีเมืองฉวี หรือ เมืองสวี แล้วโดยปรากฏในประวัติศาสตร์ว่า สมณทูตของไทยจะไปลังกาเมื่อเรือแตกก็เปลี่ยนเป็นเดินทางบก และได้เดินทางจากเมืองชุมพรผ่านเมืองสวี แต่สถานที่ตั้งตัวเมืองเดิมที่แท้จริงจะตั้งอยู่ ณ ที่ใด ไม่มีหลักฐานยืนยันประมาณปี พ.ศ. ๒๔๔๔ (ร.ศ. ๑๑๕) ซึ่งเป็นปีที่จัดการปกครองหัวเมืองใหม่เมืองสวีได้ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำสวี แต่จะตั้งริมแม่น้ำสวีตอนใดก็ไม่มีหลักฐานปรากฏชัดเจนเช่นเดียวกัน ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๐ (ร.ศ. ๑๑๖) เพิ่งจะมีหลักฐานปรากฏชัดว่า เมื่อได้จัดการปกครองหัวเมืองใหม่ตามพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ ร.ศ. ๑๑๖ แล้ว เมืองสวีได้จัดระเบียบใหม่ และมีชื่อว่า “อำเภอสวี” เมื่อตั้งเป็นอำเภอสวีแล้ว ในชั้นแรกได้ใช้บ้านพักของนายริน ทองคำ ซึ่งเรียกว่า “ท่านรักษาเมือง” ตั้งอยู่ริมคลองสวี ในหมู่ที่ ๕ ตำบลนาโพธิ์ เป็นที่ว่าการอำเภอชั่วคราว ได้เปิดทำการเมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๐ มีนายแดง ณะไชย (หลวงเสวีวรราช) เป็นนายอำเภอคนแรก ตั้งที่ทำการอยู่ที่นั่นได้ครึ่งปีจึงได้ย้ายที่ว่าการอำเภอไปตั้งที่ตำบลปากแพรก ใช้บ้านพักของนายทองชุ่ม กำนัน ตำบลปากแพรก เป็นที่ว่าการอำเภอ อยู่ได้ประมาณปีเศษจึงได้ทำการปลูกสร้างที่ว่าการอำเภอขึ้นที่ริมแม่น้ำสวี ในตำบลสวี จนถึง พ.ศ. ๒๔๖๒ ที่ว่าการชั่วคราวหักพังจนถึงทำงานไม่ได้ จึงได้ขอบ้านพักนายฮก บุญสมบัติ คหบดี เป็นที่ว่าการอำเภอชั่วคราว นายแถว สมิโตบล (หลวงรักษนรกิจ) เป็นนายอำเภออยู่ในขณะนั้น และได้จัดสร้างที่ว่าการอำเภอขึ้นใหม่ ในหมู่ที่ ๕ ตำบลนาโพธิ์ ได้ทำพิธีเปิดที่ว่าการอำเภอเมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๒ จนกระทั่งถึงวันที่ ๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๑ ที่ว่าการอำเภอได้ถูกเพลิงไหม้ ต่อมากรมการปกครองได้อนุมัติงบประมาณพิเศษให้ก่อสร้างใหม่และได้ทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๒ และใช้เป็นที่ว่าการอำเภอจนปัจจุบัน

๓.๒ ภูมิศาสตร์

ที่ตั้ง อำเภอสวีตั้งอยู่บนฝั่งทะเลด้านตะวันออกของภาคใต้ของประเทศไทย มีเนื้อที่ประมาณ ๙๑๘ ตารางกิโลเมตร ตัวที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ ถนนปกครอง หมู่ที่ ๕ ตำบลนาโพธิ์ ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ ๕๕๐ กิโลเมตร ทางรถไฟ ๕๐๐ กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดชุมพรโดยทางรถยนต์ ๔๕ กิโลเมตร ทางรถไฟ ๓๓ กิโลเมตร

พื้นที่ อำเภอสวีมีพื้นที่ ๙๑๘ ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอเมืองชุมพร

ทิศใต้ ติดต่อกับ กิ่งอำเภอทุ่งตะโก

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ทะเลอ่าวไทย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง

ลักษณะภูมิประเทศ อำเภอสวี ตั้งอยู่บนที่ราบริมฝั่งทะเลด้านตะวันออกของประเทศไทย พื้นที่เป็นที่ราบสูงทางด้านทิศตะวันตกและลาดต่ำไปทางทิศตะวันออกจนกระทั่งจดทะเล สภาพพื้นดินโดยทั่วไป เป็นดินร่วนและดินเหนียวปนทราย มีภูเขาและป่าไม้เบญจพรรณมากมายหลายชนิด เช่น ยาง ตะเคียน สีเสียด เคี่ยม จำปา ตะแบก หลุมพอ ดาเสื่อ เป็นต้น ทางด้านตะวันตกมีภูเขาสลับซับซ้อนเรียงรายเป็นพืดยาวจากเหนือไปได้ เรียกว่า ทิวเขาตะนาวศรี ส่วนด้านตะวันออกส่วนใหญ่เป็นที่ราบริมฝั่งทะเลทั่วไป และริมฝั่งทะเลมีป่าไม้อันมีค่า เช่น โกงกาง ขึ้นอยู่ทั่วไป

สภาพดินฟ้าอากาศ อำเภอสวีได้รับลมมรสุมทั้งสองฤดู จึงมีฝนตกเกือบตลอดปี อากาศเย็นสบาย พอดีแบ่งออกได้เป็นสองฤดู คือ ฤดูแล้ง และฤดูฝน

ฤดูแล้ง ในฤดูนี้ตอนต้นฤดูจะมีอากาศค่อนข้างหนาวเล็กน้อย แต่เป็นช่วงเวลาอันสั้น ต่อจากนั้นไปก็มีอากาศร้อนจนตลอดฤดู ฤดูแล้งเริ่มจากปลายเดือน ธันวาคม ถึงต้นเดือน มิถุนายน

ฤดูฝน เริ่มจากปลายเดือน มิถุนายน ถึงต้นเดือน ธันวาคม

๓.๒.๑ ลำน้ำที่สำคัญ อำเภอสวี มีแม่น้ำที่สำคัญ ๑ สาย คือแม่น้ำสวี ต้นน้ำเกิดจากบริเวณเทือกเขาแม่แตงในท้องที่อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง แล้วไหลผ่านเทือกเขาทะเล ผ่านตำบลต่าง ๆ ในท้องที่อำเภอสวี มีตำบลเขาทะเล ทุ่งระยะ นาสัก นาโพธิ์ สวี ปากแพรก ท่าหิน ด้านสวี แล้วไหลลงสู่ทะเลที่บ้านปากคลอง ตำบลด่านสวี มีระยะทางยาวประมาณ ๕๐ กิโลเมตร

ห้วย หนอง คลอง บึง อ่างเก็บน้ำ มีเนื้อที่รวมแล้ว ประมาณ ๗.๖ ตารางกิโลเมตร

๓.๒.๒ ทรัพยากรธรรมชาติ ของอำเภอสวี มี ๒ ประเภทได้แก่

(๑) แร่ มีอยู่ตามแถบภูเขาด้านทิศตะวันตกทั่วไป แต่ยังไม่ได้มีการขุดขึ้นมาใช้

(๒) ป่าไม้ มีไม้เบญจพรรณขึ้นอยู่ทั่วไป ได้แก่ ไม้ตะเคียน เคี่ยม ตะแบก ดาเสื่อ สีเสียด ยาง ยุง จำปา หลุมพอ โกงกาง ฯลฯ

๓.๒.๓ การคมนาคมของอำเภอสวี ได้แก่การคมนาคมระหว่างอำเภอกับจังหวัด ที่เดินทางไป-มาติดต่อกันได้สะดวกสบาย คือ

(๑) ทางบก โดยรถยนต์ ระยะทางจากที่ว่าการอำเภอถึงจังหวัดชุมพร ๔๕ กิโลเมตร สภาพถนนลาดยางตลอดสาย ทางรถไฟ ระยะทาง ๓๓ กิโลเมตร อำเภอกับจังหวัดสามารถติดต่อกันได้โดยสะดวก

(๒) การคมนาคมภายในอำเภอ ระหว่างอำเภอกับตำบล และหมู่บ้านต่าง ๆ โดยใช้รถยนต์และรถจักรยานยนต์ ระยะทางจากที่ว่าการอำเภอถึงหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลที่สุดประมาณ ๔๐ กิโลเมตร

๓.๒.๔ พลเมือง

พลเมืองทั้งหมด ๔๕,๐๘๗ คน เป็นชาย ๒๒,๗๐๕ คน เป็นหญิง ๒๒,๓๘๒ คน และเป็นคนต่างด้าว ๑๒๖ คน โดยเป็นสัญชาติจีน ๑๒๓ คน และเป็นสัญชาติปากีสถาน ๓ คน

สถานที่ท่องเที่ยว

เนื่องจากอำเภอสวี เป็นอำเภอที่มีภูเขาและติดชายทะเล จึงมีทิวทัศน์ที่สวยงามควรแก่การศึกษาและท่องเที่ยว ดังนี้

ถ้ำลอดเขาทะลุ อยู่ในท้องที่ตำบลนาสัก และตำบลเขาทะลุ ซึ่งใช้เป็นเขตตำบลทั้งสองสามารถเดินทางติดต่อกันได้ระหว่างตำบลนาสักกับตำบลเขาทะลุ มีความยาวประมาณ ๑ กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๔๘ - ๖๐ นาที เพราะบางตอนต้องใช้แพ เนื่องจากมีน้ำไหลผ่านโดยเฉพาะในฤดูฝนเดินทางไม่ได้เลย เพราะมีน้ำไหลแรงมากเนื่องจากเป็นต้นน้ำของแม่น้ำสวี และที่ต้นน้ำนี้เองมีหินก้อนใหญ่รูปร่างคล้ายผู้หญิง จึงเชื่อกันว่าแม่น้ำสวีซึ่งถือกำเนิดจากต้นน้ำที่มีก้อนหินคล้ายผู้หญิงนั่นเอง จึงมีชื่อเรียกว่าแม่น้ำฉวี ซึ่งคำว่า ฉวี หมายถึงผิวสวยงาม จึงกล่าวกันว่าอำเภอฉวีหรืออำเภอสวีเป็นถิ่นของสาวงามของจังหวัดชุมพร และได้ใช้คำว่า ฉวี เป็นชื่อตำบลและอำเภอต่อมาจนกระทั่งถึงปี ๒๔๖๐ จึงมีการเปลี่ยนชื่อตำบลจากคำว่า “ฉวี” เป็น “สวี”

ภายในถ้ำลอดเขาทะลุนี้ มีหินงอกหินย้อยสลักรูปซุ้มซ่องงดงามมากเป็นที่วิจิตรพิสดารตระการตาแก่ผู้พบเห็นยิ่งนักเหมาะแก่การทัศนศึกษาและควรแก่การท่องเที่ยวมาก แต่เป็นที่น่าเสียดายที่การเดินทางไปชมถ้ำลอดเขาทะลุนี้ไปได้เฉพาะฤดูแล้งเท่านั้น

หาดทรายรี อยู่ในท้องที่หมู่ที่ ๘ ตำบลท่าหิน เป็นหาดทรายที่สวยงามและยาวเหยียดเป็นระยะทางหลายกิโลเมตร เหมาะแก่การไปทัศนศึกษาและพักผ่อนหย่อนใจเช่นเดียวกัน การคมนาคมสะดวกโดยใช้รถยนต์เป็นพาหนะได้ทุกฤดูกาล

หาดท้องโดนด อยู่ในท้องที่หมู่ที่ ๒ ตำบลด่านสวี หาดทรายแห่งนี้บางตอนมีหินเรียงรายสลักรูปซุ้มสวยงามมากและมีอ่าวเว้าเข้าไปในชายหาดมีเปลือกหอยสวยงามมากมาย ทำให้ทัศนียภาพมีความสวยงามตามธรรมชาติ จึงเหมาะแก่การท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจแก่บุคคลทั่วไปอีกแห่งหนึ่ง ทางไปสู่หาดทรายแห่งนี้สะดวกพอสมควร

นอกจากนี้ ยังมีหาดอื่น ๆ อีกหลายแห่งที่เหมาะสมแก่การศึกษาและทัศนศึกษา

๓.๓ การปกครอง

๓.๓.๑ การบริหารราชการส่วนภูมิภาค มีกิ่งอำเภอ ๑ แห่ง ตำบล ๑๑ ตำบล หมู่บ้าน ๖๔ หมู่บ้าน

๓.๓.๒ การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

๓.๓.๒.๑ สุขาภิบาล ๑ แห่ง คือ สุขาภิบาลนาโพธิ์ ตำบลในเขตสุขาภิบาล มี ๑ ตำบล ๒ หมู่บ้าน คือ ตำบลนาโพธิ์ หมู่ที่ ๕ และหมู่ที่ ๖

๓.๔ การสาธารณสุข

มีโรงพยาบาล ๑ แห่ง สถานีอนามัย ๑๑ แห่ง คลินิก ๒ แห่ง ร้านขายยาประเภท ข และ ค ๘ แห่ง

๓.๕ การอาชีพและตุ๋อิจ ราษฎรประกอบอาชีพ การเกษตร การปศุสัตว์ การประมง การอุตสาหกรรม การพาณิชย์กรรม และธนาคาร มีธนาคารออมสิน สาขาสวี ๑ แห่ง

๓.๖ การศึกษาและศาสนา

มีโรงเรียนมัธยมของกรมสามัญศึกษา ๓ โรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษา ๔๖ โรงเรียน โรงเรียนราษฎร์ ๑ โรงเรียน การศาสนา ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา มีวัดในพระพุทธศาสนา ๒๘ วัด สำนักสงฆ์ ๘ โบสถ์คริสต์ศาสนา ๑ และศาลเจ้า ๓ ศาล

๓.๗ การสาธารณูปโภค

๓.๗.๑ การไฟฟ้า ที่ตำบลนาโพธิ์ ตำบลท่าหิน ตำบลสวี เป็นของรัฐวิสาหกิจ

๓.๗.๒ การประปา มีในเขตสุขาภิบาลนาโพธิ์ เป็นของท้องถิ่น

๓.๘ การสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกรมี ๗ กลุ่ม, สหกรณ์มี ๑ แห่งดำเนินการอยู่ที่ ถนนควนตะล่อม ม. ๕ ต. นาโพธิ์

๓.๙ การคลัง

๓.๙.๑ เงินผลประโยชน์ของแผ่นดิน ๒,๖๗๘,๙๐๐.๐๐ บาท

๓.๙.๒ เงินรายได้องค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่บำรุงท้องที่ ๔๔๓,๒๕๒.๕๖ บาท

๓.๑๐ การศึกษาความสงบและความปลอดภัย มีสถานีตำรวจภูธรตำบล ๑ แห่ง ตั้งอยู่ที่ตำบลด่านสวี

ส่วนสถานที่ที่อยู่ห่างไกลออกไป ประชาชนจะเคลื่อนย้ายจากจังหวัดอื่น ๆ เข้ามามากจะก่อให้เกิดปัญหาด้านการปกครอง บุคคลที่เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าเขา (ป่าสงวน) ส่วนมากมาจากท้องที่จังหวัดอื่น โดยเข้าอาศัยทำมาหากินจึงไม่สามารถปกครองได้ทั่วถึงเพราะพื้นที่เป็นป่าสงวนและราษฎรได้ย้ายมาโดยไม่ถูกต้องจึงไม่สามารถแบ่งแยกบุคคลได้และมีแนวร่วมของฝ่ายตรงกันข้ามผสมอยู่ด้วย

เนื่องจากพื้นที่ทางทิศตะวันตก ของอำเภอเป็นป่าเขาแต่มีราษฎรเข้าทำกินมาก การคมนาคมไม่สะดวกการติดต่อไม่สะดวก ถนนใช้ได้เฉพาะฤดูแล้ง เป็นทางเดินเท้า รถยนต์เข้าถึงยาก จึงทำให้ฝ่ายตรงข้ามและผู้ไม่หวังดีขยายพฤติกรรมได้โดยง่าย

๓.๑๑ ทำเนียบชื่อนามผู้ดำรงตำแหน่ง นายอำเภอ

๑. หลวงเสวีวรราช (แดง ณะไชย)	พ.ศ. ๒๔๔๐ - ๒๔๔๔
๒. ขุนอินทร์อนันต์	พ.ศ. ๒๔๔๔ - ๒๔๔๖
๓. ขุนสมัคใจราษฎร์	พ.ศ. ๒๔๔๖ - ๒๔๔๙
๔. นายสวัสดิ์ กำพลาศิริ	พ.ศ. ๒๔๔๙ - ๒๔๕๐
๕. นายเยื้อน	พ.ศ. ๒๔๕๒ - ๒๔๖๒
๖. ขุนรักษนรกิจ (แถว สมิตอบล)	พ.ศ. ๒๔๖๒ - ๒๔๖๘
๗. หลวงนานานิคมวิจารณ์	พ.ศ. ๒๔๖๘ - ๒๔๗๒
๘. ขุนอักษรพินิจ	พ.ศ. ๒๔๗๒ - ๒๔๗๓
๙. ขุนจรรยาศักดิ์ประเสริฐ	๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๔ - ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๖
๑๐. ขุนสภาคประศาสน์	๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๖ - ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๗
๑๑. ขุนอนุบาลสิมารักษ์	๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ - ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๙
๑๒. นายเฉลียว วรรณศิลป์	๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ - ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๑
๑๓. หลวงธำรงชัยวัช	๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๑ - ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๒
๑๔. ขุนระนองธานี	๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ - ๓๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔
๑๕. นายเฉลียว วรรณศิลป์	๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ - ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๗
๑๖. นายดวล วัชรวิบูลย์	๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ - ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙
๑๗. นายสง่า บุรณะจันทร์	๑๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ - ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๙

๑๘. นายวิเชียร สังขะเวส
 ๑๙. นายไพยนต์ ปฐมบูรณ์
 ๒๐. นายยศ เปลี่ยนศรี
 ๒๑. นายสุพงศ์ ครลัมภ์
 ๒๒. นายคล้ายชีวิต เพชรสม
 ๒๓. นายอุดม รอดชมภู
 ๒๔. นายแก้ว จันทรวงษา
 ๒๕. นายสุภาพ รัตนพล
 ๒๖. นายสว่าง โสคติพันธุ์
 ๒๗. ร.ต.สมจิตร กาญจนพิบูลย์
 ๒๘. ว่าที่ร้อยตรี กิตติพงษ์ สติรกุล
 ๒๙. นายดวงแก้ว เจริญทรัพย์
 ๓๐. นายแจ้ง ฤทธิชัย
 ๓๑. นายโรจน์ อินทร์แก้ว
 ๓๒. นายอำนาจ ศรีภักดี
 ๓๓. นายอมร วิชัยษฐ์
- ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๘๙ - พ.ศ. ๒๕๙๔
 พ.ศ. ๒๕๙๕ - ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๙๖
 ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๙๖ - ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๒
 ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๒ - ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๗
 ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ - ๒๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๐
 ๒๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒
 ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ - ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๔
 ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ - ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๕
 ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๗
 ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ - ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๐
 ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๒
 ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๒ - ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๒
 ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ - ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๒
 ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ - ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๔
 ๒๑ ธันวาคม ๒๕๒๔ - ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๖
 ๑๗ ตุลาคม ๒๕๒๖ - ปัจจุบัน

๕. อำเภอท่าแซะ

๕.๑ ประวัติความเป็นมา

อำเภอท่าแซะ เดิมเป็นที่รกร้างว่างเปล่า มีพื้นที่เหมาะสมแก่การทำเกษตร จึงมีราษฎรอพยพกันมาจับจองที่ดินประกอบอาชีพทางด้านเกษตรเป็นจำนวนมาก ชุมชนเดิมที่ราษฎรอยู่กันหนาแน่น คือ ตำบลรับร่อ และตำบลท่าแซะ บ้านท่าแซะเดิม เรียกกันว่า “ท่าตันแซะ” เพราะมีต้นแซะขึ้นอยู่ริมน้ำท่าแซะ คลองนี้ไหลผ่านอำเภอท่าแซะ ไปออกอ่าวไทยที่ตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองชุมพร

เมื่อราษฎรอพยพมาอยู่กันมากขึ้น ก็ได้ตั้งขึ้นเป็นเมือง มีเจ้าเมืองปกครองขึ้นตรงต่อเมืองชุมพร ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้จัดการปกครองหัวเมืองเป็นแบบมณฑลเทศาภิบาล ได้จัดตั้งเมืองท่าแซะเป็น อำเภอท่าแซะ ขึ้นตรงต่อจังหวัดชุมพร ในชั้นแรกตั้งที่ว่าการอำเภอที่บริเวณใกล้วัดแหลมยาง เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๔๐ และได้ย้ายมาตั้งในปีปัจจุบันในลำดับต่อมา ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๖๓ ทางราชการได้ยุบอำเภอท่าแซะ เป็นกิ่งอำเภอท่าแซะ ขึ้นต่ออำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร และได้ยกฐานะขึ้นเป็นอำเภออีกครั้งหนึ่ง เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๓

๕.๒ ภูมิศาสตร์

อำเภอท่าแซะ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัดชุมพร มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น ๑,๔๘๕ ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร และอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ทิศใต้	ติดต่อกับ อำเภอเมืองชุมพร และอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อำเภอเมืองชุมพร และอำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง และสาธารณรัฐสังคมนิยมสหภาพพม่า

ลักษณะภูมิประเทศของอำเภอนี้ เป็นภูเขา และที่ราบระหว่างหุบเขาในตอนเหนือ และตะวันตก ภูมิประเทศตอนใต้เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำลำคลองหลายสาย แต่ที่สำคัญมี ๒ สาย คือ แม่น้ำท่าแซะ และแม่น้ำรับร่อ

สภาพดินฟ้าอากาศ มีฝนตกชุกเกือบตลอดปี นอกจากนั้นเป็นฤดูร้อนซึ่งไม่ร้อนจัด และฤดูหนาวไม่หนาวจัด

๕.๒.๓ การคมนาคม การคมนาคมระหว่างอำเภอกับจังหวัดและระหว่างอำเภอเชื่อมต่อกับตำบลและหมู่บ้าน มีดังต่อไปนี้

- (๑) ทางหลวงแผ่นดิน สายถนนเพชรเกษมเป็นถนนลาดยางแอสฟัลท์
- (๒) ทางหลวงท้องถิ่น ๑ สาย ผ่านตำบลคูริง ตำบลหงษ์เจริญ และตำบลสลู
- (๓) ถนนสายต่าง ๆ รวมภายในอำเภออีก ๑๓ สาย

๕.๒.๔ พลเมือง รวมพลเมืองของอำเภอทั้งสิ้น ๔๔,๒๕๙ คน เป็นชาย ๒๒,๕๐๒ คน เป็นหญิง ๒๑,๗๕๗ คน

๔.๒.๕ สถานที่ท่องเที่ยวหรือสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และประวัตินุคคล

สำคัญของอำเภอ

(๑) ศาลพ่อตาหินช้าง อยู่ตำบลสลูย อยู่ติดกับถนนเพชรเกษม เป็นศาลประดิษฐานเทวรูปศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่เคารพนับถือของผู้สัญจรผ่านไปมา

(๒) วัดถ้ำเทพเจริญ (วัดถ้ำรับร่อ) อยู่ที่ตำบลท่าข้าม เป็นวัดเก่าแก่มียถ้ำสวยงาม อยู่ห่างจากถนนเพชรเกษมประมาณ ๕ กิโลเมตร มีงานนมัสการปิดทองพระประจำปี

(๓) วัดแหลมยาง อยู่ที่ตำบลท่าแซะ เป็นวัดเก่าแก่ตั้งอยู่บริเวณที่ตั้งที่ว่าการอำเภอท่าแซะ สมัยแรก อยู่ติดกับแม่น้ำท่าแซะ มีความร่มรื่น และทิวทัศน์สวยงาม

(๔) วนอุทยานน้ำตกกะเปาะ อยู่ที่ตำบลหงษ์เจริญ ติดกับถนนเพชรเกษม เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจและทัศนศึกษา

(๕) พระอนุภูกิจการี (หลวงพ่อเปี้ยก ปทุโม) เป็นพระภิกษุที่เคารพนับถือของประชาชนชาวอำเภอท่าแซะ และจังหวัดชุมพร รวมทั้งจังหวัดใกล้เคียงด้วย หลวงพ่อได้มรณภาพมาถึง ๒๒ ปีเศษแล้ว (มรณภาพเมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๕) แต่ศพของหลวงพ่อก็ได้เน่าเปื่อยเป็นที่น่าอัศจรรย์ยิ่ง

หลวงพ่อเปี้ยก เกิดเมื่อปี มะเส็ง เดือน ๓ ขึ้น ๑๑ ค่ำ พ.ศ. ๒๔๓๕ เป็นบุตร นายชิน นางมิ่ง ศิลปสกุลราษฎร์ ผู้มีอาชีพทำนา ทำสวน และยึดมั่นในพุทธศาสนา หลวงพ่อเป็นบุตรคนโตในจำนวนพี่น้อง ๔ คน ตามลำดับคือ พระเปี้ยก ปทุโม, นายเนียร, นางหนู, นางอ่อน หลวงพ่อได้รับการศึกษาเมื่ออายุ ๑๑ ปี เรียนหนังสือกับนายนุ้ย ผู้เป็นน้าเขย พออายุได้ ๑๕ ปี ได้บวชเป็นสามเณร อยู่กับพระอาจารย์หนู วัดนาตาเมือง ตำบลคูริง อำเภอท่าแซะ ต่อมาเมื่ออายุได้ ๑๗ ปี ก็ได้ติดตามอาจารย์หนู ไปอยู่ที่วัดนาพรุ เกิดป่วยหนักจึงได้ลาสิกขาเป็นฆราวาส เมื่อหลวงพ่อยุได้ ๑๘ ปี นายชิน บิดาถึงแก่กรรมต้องช่วยมารดาทำงานเลี้ยงดูน้อง ๆ ทั้ง ๓ คน และทำนาขายข้าวได้ ราคาเกวียนละ ๓๕ บาท ปลอดภัยพระเทพไชยบุรินทร์ จำนวน ๒๐๐ บาท โดยใช้เวลาทำนาขายข้าวปลอดภัยถึง ๓ ปี

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๕ อายุได้ ๒๑ ปี หลวงพ่อได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ โดยมีพระครูวาทิธรรมรส วัดสุบรรณนิมิตร เป็นพระอุปัชฌายะ และกรรมวาจา พระอธิการสินเป็นอนุศาสน์อาจารย์ หลวงพ่อได้ตั้งออกตั้งใจศึกษา พระพุทธศาสนา จนถึงพรรษาที่ ๓ จึงได้รับตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดนาสร้าง และในพรรษาที่ ๖ ก็ได้รับตำแหน่ง เจ้าคณะตำบลท่าแซะ ตำบลคูริง และตำบลสลูย ระหว่างนั้นก็ได้ศึกษาบาลีโบราณจากอาจารย์นุ้ย จนสำเร็จ

หลวงพ่อเปี้ยก ได้เดินทางไปแสวงบุญในสถานที่ต่าง ๆ เช่น พระบรมธาตุเมืองนครศรีธรรมราช พระพุทธบาทสระบุรี และในพรรษาที่ ๑๖ ได้เดินทางไปนมัสการพระเจดีย์ชเวดากอง กรุงย่างกุ้ง ประเทศพม่า

ระหว่างที่มีชีวิตอยู่ในพระบวรพุทธศาสนา หลวงพ่อได้ศึกษาทั้งพุทธศาสนาและวิชาต่าง ๆ เช่น ช่างปั้น ช่างหล่อ ช่างเหล็ก รวมทั้งศึกษาดาราศาสตร์ โหราศาสตร์ จนเชี่ยวชาญ สามารถทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้า และทำนายเหตุการณ์เกี่ยวกับ จันทรุปราคา สุริยุปราคาได้อย่างแม่นยำ นอกจากนี้หลวงพ่อยังได้สร้างถาวรวัตถุในพระพุทธศาสนาไว้เป็นจำนวนมากที่วัดนาสร้าง เช่น เจดีย์ ศาลาการเปรียญ พระอุโบสถ พระประธาน หอระฆัง กุฏิ มณฑป พระพุทธไสยาสน์ พระปรารังค์ หอดิน ฯลฯ

นอกจากนี้หลวงพ่อยังได้สร้างถาวรวัตถุให้วัดอื่น ๆ อีก เช่น ศาลาการเปรียญ พระพุทธรูป วัดคูริง สร้างพระประธานให้วัดยางพ้อ วัดเขาราชฎีบำรุง อำเภอบางสะพานน้อย วัดเขากะจิ อำเภอบางสะพาน และวัดทองกลาง วัดดอนกุฎี อำเภอปะทิว

พระอนุภูกิจการี (หลวงพ่อยี่ง) มรณภาพเมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ ตรงกับวันจันทร์ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ปี ฉลู เวลา ๐๒.๑๕ น. ตรงกับวันอาสาฬหบูชา ด้วยอาการอันสงบ ณ วัดหงษ์ปิยาราม อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร อายุ ๗๐ ปี พรรษา ๕๐ พรรษา ก่อนมรณภาพหลวงพ่ได้สั่งศิษย์ไว้มิให้ฉาบปกิฉพของท่าน และห้ามมิให้ฉินดยา และมีให้สตรีถูกต้องศพ ซึ่งก็ได้ปฏิบัติตามจนปัจจุบันนี้

ศพของท่านก็ได้เน่าเปื่อย บรรจุในหีบกระจกใส ได้มีการเปลี่ยนผ้าครอง อันได้แก่ สบง จีวร ทุกปี เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประชาชนกราบไหว้ บูชา มาจนปัจจุบันนี้

๔.๓ กาสปกคสอง

๔.๓.๑ การบริหารราชการส่วนภูมิภาค มีตำบล ๗ ตำบล ๗๔ หมู่บ้าน

๔.๓.๒ การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีสุขาภิบาล ๑ แห่ง คือ สุขาภิบาลท่าแซะ

๔.๓.๓ หน่วยงานของหลายกระทรวง ทบวง กรม เข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่ เช่น หน่วยงาน สหกรณ์นิคม ของกรมสหกรณ์ที่ดิน สวนพืชอาหารสัตว์ ของกรมปศุสัตว์ และหน่วยงานของ กรมป.กลาง เป็นต้น

๔.๔ กาสสาธาณสุข

๔.๔.๑ โรงพยาบาล ๑ แห่ง

๔.๔.๒ สถานีอนามัยตำบล ๗ แห่ง

๔.๔.๓ คลินิก ๑ แห่ง

๔.๔.๔ ร้านขายยาประเภทปัจจุบัน ๑ แห่ง

๔.๕ กาสอาชีพและธุรกิจ

๔.๕.๑ พลเมืองจำนวนทั้งสิ้น ๔๔,๒๕๔ คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตร ทำนา ทำสวน ทำไร่ ผลิตผลสำคัญมี ข้าว มะพร้าว ยางพารา น้ำมันปาล์ม และผลไม้ต่าง ๆ ประชาชนมีรายได้จากผลิตผลทางการเกษตร แต่การค้าขายยังคงอยู่ในมือคนกลาง และมีธนาคาร ๒ แห่ง

ผลิตผลทางการเกษตรของอำเภอท่าแซะ สามารถส่งไปขายยังอำเภอและจังหวัดอื่น ทำรายได้ให้แก่เกษตรกรเป็นจำนวนมาก

๔.๕.๒ การอุตสาหกรรม ผลิตผลของอำเภอส่วนใหญ่ส่งไปขายในจังหวัดชุมพร และจังหวัดอื่น ๆ ยังไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้วัสดุในท้องถิ่น มีแต่เพียงโรงงานเล็ก ๆ เช่น โรงงานใบมะพร้าว เป็นต้น

๔.๖ กาสศึกษา และกาสศาสนา

๔.๖.๑ วิทยาลัย - แห่ง

๔.๖.๒ โรงเรียนสังกัดกรมสามัญ ๒ แห่ง

๔.๖.๓ โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา ๔๘ แห่ง
๔.๖.๔ โรงเรียนเอกชนมี ๑ ประเภท ประเภทอนุบาล ๑ โรง
การศาสนา

(๑) วัดในพุทธศาสนา	๑๕ วัด
(๒) สำนักสงฆ์	๗ แห่ง
(๓) โบสถ์คริสต์	๑ แห่ง
(๔) มัสยิด	๓ แห่ง

๔.๗ การสาธารณสุขโรค

มีไฟฟ้าและประปาใช้ แต่ยังไม่ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน

๔.๘ การสหกรณ์

๔.๘.๑ สหกรณ์มี ๒ ประเภท

- (๑) สหกรณ์การเกษตร ๑ แห่ง ตั้งอยู่ที่หมู่ ๑๕ ตำบลท่าชะ
- (๒) สหกรณ์นิคมท่าชะ ๑ แห่ง ตั้งอยู่ที่หมู่ ๑๓ ตำบลท่าชะ

๔.๙ การคลัง

๔.๙.๑ เงินรายได้แผ่นดิน ๑,๙๙๓,๙๒๕.๒๒ บาท

๔.๙.๒ เงินรายได้องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๕๙๑,๕๒๒.๘๙ บาท

๔.๑๐ การศึกษาความสงบและความปลอดภัย

๔.๑๐.๑ มีสถานีตำรวจอำเภอ ๑ แห่ง

๔.๑๐.๒ มีเจ้าหน้าที่เฉพาะกิจปราบปรามผู้ลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ปฏิบัติงานอย่าง
ต่อเนื่อง

๔.๑๑ สถาบันการเงิน

๔.๑๑.๑ ธนาคารออมสิน ๑ แห่ง

๔.๑๑.๒ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ๑ แห่ง

๔.๑๑.๓ ธุรกิจการเงินหลักทรัพย์อื่น ๆ ๑ แห่ง

๔.๑๒ ทำเนียบชานามผู้ดำรงตำแหน่งนายอำเภอ

๑. พระเทพชัยบุรินทร์
ร.ศ.๑๒๔ - ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๒
๒. หลวงศรีสุพรรณดิษฐ์
๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ - ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๒
๓. ชุนแสงประศาสน์ (แทน)
๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ - ๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๙ (ยุบเป็นกิ่งอำเภอ พ.ศ. ๒๔๖๓)
๔. นายเขียน สิงขโรทัย
๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๙ - ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๐
๕. นายเชย เพชรจรัส
๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๐ - ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ (ยกฐานะเป็นอำเภอ พ.ศ. ๒๔๘๓)
๖. นายประสงค์ ปัทมะทิน
๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ - ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๙
๗. นายศักดิ์ศิลป์ สุขะจาติ
๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ - ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๐
๘. ร.ต.ท.เจิม ปัญญาสัย
๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๐ - ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๒
๙. นายสนอง ไชยปุระณะ
๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ - ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๕
๑๐. นายสังัด แจ่มประวิทย์
๙ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๕ - ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๒
๑๑. นายกลับ อองแก้ว
๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๒ - ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๙
๑๒. นายประพันธ์ รัตนปริคณธ์
๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๙ - ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๓
๑๓. นายสว่าง วิวัชรัด
๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ - ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๖
๑๔. นายลัทธกิจ ชูแห
๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ - ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๗
๑๕. นายพูนทวี สงบวาจา
๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ - ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๙
๑๖. เรือโท ดำรง น่อนเจริญ
๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ - ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๐
๑๗. เรืออากาศตรี เอื้อน ภาระบุญ
๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๒

๑๘. นายไพโรจน์ บุญโยดม

๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ - ๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๕

๑๙. นายภาณุ บุญรักษา

๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๕ - ปัจจุบัน

๕. อำเภอปะทิว

๕.๑ ประวัติความเป็นมา

อำเภอปะทิว เดิมเป็นเมืองปะทิว ขึ้นต่อเมืองชุมพร เจ้าเมืองมีบรรดาศักดิ์ว่า “พระปะทิว” ตามนามเมือง มีหลักฐานปรากฏว่า เมื่อก่อน พ.ศ. ๒๔๔๐ ที่ว่าการอำเภอปะทิว ตั้งอยู่ที่บ้านนาโหนด หรือบ้านท่าเสม็ด หมู่ที่ ๕ ตำบลดอนยาง เป็นหลังแรก ต่อมาที่ว่าการอำเภอได้ชำรุดหักพังลง จึงได้ไปสร้างใหม่ที่บ้านหน้าค่าย หมู่ที่ ๑ ตำบลปากคลองเป็นหลังที่ ๒ ต่อมาได้เกิดพายุใหญ่พัดที่ว่าการอำเภอพังลง และได้ย้ายที่ว่าการอำเภอไปตั้งที่บ้านท่ากรวด หมู่ที่ ๗ ตำบลบางสน เป็นหลังที่ ๓ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ ในปีนั้นได้เกิดพายุพัดอีก ที่ว่าการอำเภอได้ถูกพายุพัดพังไปด้วย จึงได้ไปอาศัยโรงเรียนบ้านบางสนฯ ต่อมาทางราชการได้สร้างที่ว่าการอำเภอปะทิว เสร็จเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๓ เป็นหลังที่ ๔ ได้เปิดทำงานจนถึง พ.ศ. ๒๕๒๔ อายุ ๕๐ ปี อาคารเก่าชำรุดมาก กรมการปกครอง จึงได้อนุมัติงบประมาณ สร้างเป็นที่ว่าการอำเภอหลังใหม่ เป็นหลังที่ ๕ และทำงานจนบัดนี้

เดิมอำเภอปะทิว มีกิ่งอำเภอท่าแซะ ขึ้นต่ออำเภอปะทิว ต่อมากิ่งอำเภอท่าแซะก็ยกฐานะเป็นอำเภอ

๕.๒ ภูมิศาสตร์

ที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอปะทิว ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ ๗ ตำบลบางสน มีพื้นที่ ๗๗๓ ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อำเภอบางสะพานน้อย
ทิศใต้	ติดต่อกับ อำเภอเมืองชุมพร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ทะเลอ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ อำเภอท่าแซะ

ลักษณะภูมิประเทศ สภาพพื้นที่เป็นที่ราบระหว่างภูเขากับทะเล ที่ราบมีน้อย ส่วนมากพื้นที่เหมาะแก่การทำสวน จึงมีการทำสวนกันมาก ที่นามีน้อย พื้นที่เป็นที่สูง ๆ ต่ำ ๆ มีภูเขาใหญ่น้อยหลายลูก มีแม่น้ำลำคลองหลายสาย แต่เป็นลำน้ำสั้น ๆ มีอ่าว เกาะและแหลมที่สวยงามเหมาะแก่การพักผ่อน

สภาพดินฟ้าอากาศ มี ๓ ฤดู คือ ฤดูร้อน ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - เดือนเมษายน ฤดูฝนตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - เดือนพฤศจิกายน และฤดูหนาวตั้งแต่เดือนธันวาคม - เดือนมกราคม ของทุกปี อำเภอปะทิว มีฝนตกชุกเกือบตลอดปี เพราะอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่านมหาสมุทรอินเดียและลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่านอ่าวไทย พื้นที่จึงอุดมไปด้วยสวนและป่าไม้นานาพันธุ์

๕.๒.๑ ลำน้ำที่สำคัญ ท้องที่อำเภอนี้มีแม่น้ำลำคลองสั้น ๆ ใช้ในการคมนาคมด้วย ส่วนมากใช้ในด้านเกษตร เช่น คลองบางด้วน คลองปะทิว ผ่านตำบลดอนยาง ปากคลอง คลองบางสน ผ่านตำบลชุมโค ตำบลบางสนและคลองท่าเสม็ด ผ่านตำบลสะพาน

ห้วยหนอง บึง มีอยู่ตามทุ่งนาทั่วไป ส่วนมากเป็นหนองน้ำเล็ก ๆ หนองน้ำธรรมชาติใหญ่ มีตั้งที่หนองทะเลทรัพย์ อยู่หมู่ที่ ๔ ตำบลทะเลทรัพย์ สระยายชี อยู่หมู่ที่ ๓ ตำบลปากคลอง

๕.๒.๒ ทรัพยากรธรรมชาติ

(๑) ป่าไม้ อำเภอนี้มีป่าไม้มาก พื้นที่ป่าสงวนมีจำนวนร้อยละ ๒๕ ของพื้นที่ทั้งอำเภอ เช่น ป่าสงวนน้ำตกกะเปาะ กลุ่มพื้นที่ตำบลทะเลทรัพย์และตำบลชุมโค ป่าสงวนหนองไถ และป่าสงวนชุมโค ในตำบลชุมโค กับป่าสงวนเขาใหญ่ - บางจาก ในท้องที่ตำบลดอนยางและปากคลอง

๕.๒.๓ การคมนาคม

(๑) มีถนนติดต่อระหว่างหมู่บ้านและตำบลต่าง ๆ รวม ๓๕ สาย ความยาว ๓๕๕ กิโลเมตร

(๒) มีทางรถไฟสายใต้ - กรุงเทพมหานครผ่านหลายขบวน

๕.๒.๔ พลเมือง รวมพลเมืองของอำเภอกทั้งสิ้น ๓๓,๕๘๒ คน เป็นชาย ๑๗,๕๑๐ คน เป็นหญิง ๑๖,๔๗๒ คน

๕.๒.๕ สถานที่ท่องเที่ยวหรือสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ อำเภอปะทิวมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นที่ท่องเที่ยวของนักทัศนาจร และเป็นที่ประทับใจแก่ผู้พบเห็นหลายแห่งด้วยกันคือ

๕.๒.๕.๑ สถานที่ท่องเที่ยวทางทะเล ได้แก่

(๑) ชายทะเลอ่าวถ้ำธง ชายทะเลอ่าวทุ่งทราย แหลมใหญ่ ชายทะเลท่ายายแอด อยู่ในหมู่ที่ ๓ ตำบลปากคลอง มีชายทะเลและทิวทัศน์งดงามมาก

(๒) ชายทะเลบ้านบ่อสำโรง มีบ้านเรือนราษฎรอยู่ในทะเล มีอาหารทะเลสมบูรณ์มาก

(๓) อ่าวทุ่งมหา อ่าวทุ่งชิง อยู่ในหมู่ที่ ๑ ตำบลปากคลอง

(๔) อ่าวทุ่งซาง อ่าวบางจาก อ่าวยายไธ้ อยู่ในหมู่ที่ ๕ ตำบล

ชุมโค

(๕) อ่าวไผ่ อ่าวบ่อเมา อยู่ในหมู่ที่ ๖ ตำบลชุมโค

(๖) อ่าวหน้าทับ อ่าวบางน้ำจืด อยู่ในหมู่ที่ ๑ ตำบลบางสน

(๗) อ่าวสะพลี อยู่ในหมู่ที่ ๕ ตำบลสะพลี

(๘) อ่าวทุ่งวัวแล่น ตั้งอยู่ในหมู่ที่ ๘ ตำบลสะพลี เป็นอ่าวที่มีชาย-

หาดสะอาดงดงามมาก

๕.๒.๕.๒ น้ำตก น้ำตกมีหลายแห่งดังนี้

(๑) น้ำตกทุ่งยอ อยู่ในหมู่ที่ ๔ ตำบลชุมโค

(๒) น้ำตกคลองอาบน้ำช้าง อยู่ในหมู่ที่ ๔ ตำบลชุมโค

(๓) น้ำตกคลองส้มแบน อยู่ในหมู่ที่ ๑ ตำบลทะเลทรัพย์

(๔) น้ำตกแก่งยาว อยู่ในหมู่ที่ ๓ ตำบลทะเลทรัพย์

๕.๒.๕.๓ ถ้ำ มีดังต่อไปนี้

(๑) ถ้ำเขาพลู ถ้ำน้ำลอด อยู่ในหมู่ที่ ๔ ตำบลชุมโค

(๒) ถ้ำเขาแมว อยู่ในหมู่ที่ ๒ ตำบลทะเลทรัพย์

(๓) ถ้ำคนธรรพ์ อยู่ในหมู่ที่ ๕ ตำบลชุมโค

สถานที่ท่องเที่ยวถ้าตามทีกล่าวมาแล้วนี้ มีหินงอก หินย้อยภายในถ้ำงดงามมาก

๕.๒.๕.๔ เกาะ เกาะต่าง ๆ ในเขตสองตำบล คือ

(๑) เกาะเวียง เกาะพระ เกาะวัง เกาะลิงกง อยู่หน้าอ่าวทุ่งมหา
ตำบลปากคลอง

(๒) เกาะรุก เกาะโทน เกาะไข่ และหินปะการังได้นำหลากสี ใน
พื้นที่ประมาณ ๑,๐๐๐ ไร่ ตรงกับตำบลชุมโค

๕.๒.๕.๕ ภูเขา ซึ่งมีรูปร่างลักษณะพิเศษ คนนิยมเรียกกันว่า “เขานางนอน”
(เขาแมว) ตั้งอยู่ในหมู่ที่ ๒ ตำบลทะเลทรัพย์ ดูล้ายรูปนางนอน หรือนางนิทร

๕.๒.๕.๖ เจดีย์ ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้คือ

(๑) เจดีย์วัดเขาเจดีย์ ตั้งอยู่บนเจดีย์ ในหมู่ที่ ๗ ตำบลบางสน เป็น
เจดีย์ที่สร้างมาเป็นเวลานานแล้ว

(๒) เจดีย์ดอนกุฎี ตั้งอยู่บนเขาวัดดอนกุฎี หมู่ที่ ๕ ตำบลบางสน
เป็นเจดีย์เก่าแก่โบราณหักพัง ยังคงเหลือแต่ซาก อิฐและหิน

(๓) เจดีย์เขาวัดเดิม ตั้งอยู่บนเขาวัดเดิม หมู่ที่ ๑ ตำบลปากคลอง
เป็นเจดีย์ที่สร้างมาเป็นเวลานานแล้ว สภาพของเจดีย์ยังดี

นอกจากนี้ยังมี “แหลมแท่น” หมู่ที่ ๑ ตำบลชุมโค เป็นที่นำเที่ยวตากอากาศชมธรรมชาติอัน
สวยงาม อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอปะทิวไปทางทิศตะวันออก ประมาณ ๖ กิโลเมตร ถนนดินลูกรังไปมา
สะดวก

๕.๒.๖ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

(๑) พระหลักเมือง วัดถ้ำเขาพลู หมู่ที่ ๓ ตำบลชุมโค เป็นพระพุทธรูปโบราณ
เป็นที่นับถือของบุคคลทั่วไป

(๒) ศาลแม่เสือเมือง วัดหน้าค่าย หมู่ที่ ๑ ตำบลปากคลอง เป็นศาลหลักเมือง
ของอำเภอปะทิว สมัยโบราณครั้งที่ว่าการอำเภอปะทิว ตั้งอยู่ที่บ้านหน้าค่าย หมู่ที่ ๑ ตำบลปากคลอง
ศาลนี้เป็นที่เคารพของประชาชนทั่วไป

(๓) ศาลปู่เจ้า วัดหน้าค่าย หมู่ที่ ๑ ตำบลปากคลอง

(๔) สถานที่ตั้ง ที่ว่าการอำเภอปะทิว เดิมมีอยู่ ๓ แห่งคือ

ครั้งแรก ตั้งที่บ้านท่าเสม็ด หมู่ที่ ๕ ตำบลดอนยาง เป็นสถานที่ตั้งที่ว่าการ
อำเภอปะทิวแห่งแรก ครั้งสมัยโบราณ อยู่ริมคลองท่าเสม็ด คลองปะทิว

ครั้งที่ ๒ ตั้งที่วัดหน้าค่าย หมู่ที่ ๑ ตำบลปากคลอง เมื่อย้ายที่ว่าการ
อำเภอปะทิวจากบ้านท่าเสม็ดแล้ว ก็ไปตั้งอยู่ที่หน้าวัดหน้าค่าย หมู่ที่ ๑ ตำบลปากคลอง ใกล้กับศาล
แม่หลักเมือง สถานที่ตามกล่าวเป็นที่ว่างซึ่งสงวนไว้เป็นประวัติศาสตร์ของอนุชนรุ่นหลัง

ครั้งที่ ๓ ตั้งที่ท่ากรวด หมู่ที่ ๗ ตำบลบางสน ต่อมาที่ว่าการอำเภอปะทิว
ได้ย้ายจากวัดหน้าค่าย หมู่ที่ ๑ ตำบลปากคลอง ไปตั้งที่บ้านท่ากรวด หมู่ที่ ๗ ตำบลบางสน สถานที่ตั้ง
อำเภอปะทิวหลังเก่าสมัยนั้น บัดนี้ ทางราชการได้ขึ้นทะเบียนไว้เป็นที่ราชพัสดุ เพื่อใช้ประโยชน์ใน
ราชการต่อไป.

๕.๓ การปกครอง

๕.๓.๑ การบริหารราชการส่วนภูมิภาคมี ๖ ตำบล ๔๕ หมู่บ้าน

๕.๓.๒ การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีสุขาภิบาล ๒ แห่ง คือ

(๑) สุขาภิบาลปะทิว มีอาณาเขตในตำบลบางสน หมู่ที่ ๗ และตำบลทะเลทรัพย์

หมู่ที่ ๓ บางส่วน

(๒) สุขาภิบาลมาบอำมฤต มีอาณาเขตในตำบลดอนยาง หมู่ที่ ๑ บางส่วน

๕.๓.๓ หน่วยราชการอื่น ๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอปะทิว ๓ หน่วยงาน คือ-

(๑) หน่วยสหกรณ์นิคมปะทิว

(๒) กรป.กลาง

(๓) หน่วยรักษาป่าชุมชน ๒ ของกรมป่าไม้

(๔) สถานีรถไฟ

๕.๔ การสาธารณสุข

๕.๔.๑ โรงพยาบาล มี ๑ แห่ง

๕.๔.๒ สถานีอนามัย ๑๐ แห่ง

๕.๔.๓ ร้านขายยาประเภทแผนปัจจุบัน ๒ ร้าน

๕.๕ การอาชีพและธุรกิจ

๕.๕.๑ การเกษตร ราษฎรอำเภอปะทิว ส่วนมากประกอบอาชีพการเกษตรร้อยละ

๘๐

๕.๕.๒ การปศุสัตว์ มีการเลี้ยงโค กระบือ ทั่ว ๆ ไป มีฟาร์มเลี้ยงโค ๑ แห่ง

๕.๕.๓ การประมง อาชีพการประมง มีที่อ่าวสะพลี อ่าวทุ่งมหา และอ่าวหน้าทับ พื้นที่ติดต่อชายทะเล มีความยาวประมาณ ๘๐ กิโลเมตร จับสัตว์น้ำแล้วนำส่งไปขายต่างจังหวัด

๕.๕.๔ การอุตสาหกรรม มีโรงเลื่อยไม้ ๑ แห่ง ที่มาบอำมฤต หมู่ที่ ๑ ตำบลดอนยาง และโรงสีข้าว ๑๕ โรง อยู่ตามตำบล หมู่บ้านต่าง ๆ ในท้องที่ .

๕.๕.๕ การพาณิชยกรรม บริษัท โรงแรม โรงรับจำนำ ไม่มี คงมีแต่ ห้างหุ้นส่วน ๑ แห่ง และโรงมหรสพ ๑ แห่ง ไม่มีธนาคาร

๕.๖ การศึกษา และศาสนา

๕.๖.๑ โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา มี ๒ โรง

๕.๖.๒ โรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษา มี ๓๔ โรง

ศาสนา

(๑) วัดในพระพุทธศาสนา จำนวน ๑๘ วัด

(๒) สำนักสงฆ์ จำนวน ๑๖ แห่ง

(๓) มัสยิด มี ๑ แห่ง

๕.๗ การสาธารณสุขูปโภค
มีไฟฟ้าและประปาใช้ แต่ยังไม่ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน

๕.๘ การสหกรณ์

- (๑) สหกรณ์มี ๒ ประเภท
- (๒) คือ สหกรณ์นิคมปะทิว ตั้งอยู่ในหมู่ที่ ๓ ตำบลทะเลทรัพย์
สหกรณ์ปะทิว จำกัดสินไช้ ตั้งอยู่ในหมู่ที่ ๗ ตำบลบางสน

๕.๙ การคลัง

- ๕.๙.๑ เงินผลประโยชน์ของแผ่นดิน รวม ๑,๗๒๒,๑๐๐.๐๐ บาท
- ๕.๙.๒ เงินรายได้องค์การบริหารส่วนจังหวัด รวม ๖๗๗,๙๑๒.๔๔ บาท

๕.๑๐ การศึกษาความสงบและความปลอดภัย

- ๕.๑๐.๑ มีสถานีตำรวจรอำเภอ ๑ แห่ง และสถานีตำรวจรตำบล ๑ แห่ง
- ๕.๑๐.๒ มีด่านตรวจเฉพาะกิจบนถนนเพชรเกษมที่บ้านพลู ๑ แห่ง

๕.๑๑ ทำเนียบชานานามผู้ดำรงตำแหน่งนายอำเภอ

- ๑. หลวงพรหมสุภา (ทรัพย์ จินดาพรหม)
๑ พฤศจิกายน ร.ศ. ๑๑๕ - ๑๕ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๓
- ๒. นายสอน
๑๕ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๓ - ๑๔ มิถุนายน ร.ศ. ๑๒๕
- ๓. นายเจริญ
๑๓ มิถุนายน ร.ศ. ๑๒๕ - ๔ มกราคม ร.ศ. ๑๒๘
- ๔. นายถม
๒๖ มกราคม ร.ศ. ๑๒๖ - ๒๘ สิงหาคม ร.ศ. ๑๒๘
- ๕. นายชม
๒๘ สิงหาคม ร.ศ. ๑๒๘ - ๑๐ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๙
- ๖. นายเพ็ญ
๑๐ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๙ - ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๗
- ๗. นายเอียด พิบูลย์
๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๗ - ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๗
- ๘. พระวิจิตรวิทยากร
๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๗ - ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๑
- ๙. นายทศ สุนนดิษฐ์
๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ - ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๒

๑๐. หลวงศรีสุพรรณดิษฐ์
๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ - ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๔
๑๑. หลวงพิพิธสุพรรณภูมิ
๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ - ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๑
๑๒. หลวงประจันต์จุฑารักษ์
๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๑ - ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๗๗
๑๓. ขุนพิเศษสกุลกิจ
๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๗ - ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๘
๑๔. ขุนศิริเลขา
๒๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๙ - ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๒
๑๕. นายดรุณ สิงห์พันธ์
๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ - ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔
๑๖. ขุนราชฤทธิบริรักษ์
๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๗
๑๗. นายสุนทร แสงรุจี
๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๗ - ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๓
๑๘. ร.ต.ท.เรือ สถานานนท์
๑๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๓ - ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๖
๑๙. นายยิ้ม อุตติชลาพันธ์
พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๓ - ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๖
๒๐. นายสุชาติ ศรีชะฎา
๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๖ - ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๔
๒๑. นายคล้าย ชวติเพชรสม
๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๑๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๗
๒๒. นายสุพงษ์ ศรีลัมพ์
๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ - ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๗
๒๓. นายไชยรัตน์ ดารามาศ
๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ - ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒
๒๔. นายเอื้อ อยู่สุข
๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ - ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๒
๒๕. นายชิต ยิ่งสังข์
๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ - ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๕
๒๖. นายปรีชา สิทธิสงคราม
๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๗

๒๗. นายชินพัชร ทิพย์รัตน์

๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ - ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๒

๒๘. ว่าที่ร้อยตรีกิตติพงษ์ สติรกุล

๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๒ - ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๗

๒๙. ร.อ.สานิตย์ ฉายากุล

๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๗ - ปัจจุบัน

๖. อำเภอละแม

๖.๑ ประวัติความเป็นมา

อำเภอละแม เป็นกิ่งอำเภอเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ เป็นอำเภอเมื่อวันที่ ๑๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๐

เดิม “ละแม” เป็นตำบล ๑ แห่ง ขึ้นกับอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร แต่ไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย แม้นคนจังหวัดเดียวกันก็ยังไม่รู้จักทั่วกัน แต่เดิมเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ๒ แห่ง คือ บริเวณปากน้ำละแม และ บริเวณสถานีรถไฟละแม

ประวัติคำว่า “ละแม” นั้น พอจะสันนิษฐานได้ว่า มีชาวอิสลามกลุ่มหนึ่งอพยพมาตั้งหลักแหล่ง บริเวณชายทะเล (บริเวณปากน้ำละแม) ซึ่งสืบเนื่องมาจากการกวาดต้อนผู้คนเมืองปัตตานีในสมัยธนบุรี (ปราบกบฏ) มาอาศัยอยู่บางส่วนที่เมืองไชยา เมืองประสมัง (อ.ท่าชนะในปัจจุบัน) แล้วมีกลุ่มคนได้อพยพ มาอยู่บริเวณชายทะเล ปากน้ำละแมในปัจจุบัน แล้วตั้งชื่อหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น ซึ่งเรียกกันต่อ ๆ มา แล้วก็ ผิดเพี้ยนเป็น “ละแม” ในที่สุด ส่วนความหมายหรือคำแปลอย่างอื่นไม่ปรากฏ หรือพอที่จะสันนิษฐานได้

๖.๒ ภูมิศาสตร์

ที่ตั้งของกิ่งอำเภอละแม ตั้งอยู่หมู่ที่ ๙ ตำบลละแม ห่างจากสถานีรถไฟละแม ประมาณ ๑,๕๐๐ เมตร ห่างจากอำเภอเมืองชุมพร ประมาณ ๘๐ กิโลเมตร ทางทิศใต้ อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ ๕๕๓ กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ ๒๕๕ ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลนาพญาและตำบลบ้านควน อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลคันธูลี อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อ่าวไทย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลปังหวาน กิ่งอำเภอพะโต๊ะ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ลักษณะภูมิประเทศ สภาพพื้นที่มีทิวเขาทางทิศตะวันตก ติดต่อกันตั้งแต่แนวเขตด้านทิศเหนือ ไปจนจดแนวเขตด้านทิศใต้ จนตลอดแนวเขตอำเภอ มีสภาพเป็นป่าไม้ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าสงวนแห่งชาติ “ป่าละแม” ส่วนใหญ่เป็นเขตงานของสหกรณ์นิคมหลังสวน พื้นที่เป็นที่ราบลาดต่ำจนจดอ่าวไทย มีคลอง ละแมไหลผ่านตลอด สภาพพื้นที่เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชต่าง ๆ พื้นที่อำนวยต่อการปลูกพืชเศรษฐกิจ ทุกชนิด

๖.๒.๑ ลำน้ำที่สำคัญ ในพื้นที่อำเภอละแม มีลำน้ำที่สำคัญได้แก่ คลองละแมไหลผ่าน ไปทางทิศตะวันออก และออกสู่ทะเลด้านอ่าวไทย

๖.๒.๒ ทรัพยากรธรรมชาติ

(๑) ป่าไม้ มีไม้หลายชนิดและเป็นป่าสัมปทาน

๖.๒.๓ การคมนาคม

(๑) ทางรถไฟ สายใต้ - กรุงเทพมหานครผ่านหลายขบวน โดยมีสถานีรถไฟที่ บ้านดวดและสถานีรถไฟละแม

(๒) ทางรถยนต์มีทางหลวงท้องถิ่นถนนเอเชีย เอ ๑๘

(๓) ถนนเชื่อมอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ยังอยู่ในลักษณะใช้ได้บางฤดูกาล ถ้าเป็นฤดูฝนประสบความเดือดร้อนมาก

๖.๒.๔ พหลเมือง รวมพหลเมืองของอำเภอทั้งสิ้น ๑๖,๙๓๘ คน เป็นชาย ๘,๗๑๒ คนเป็นหญิง ๘,๒๒๖ คน

๖.๒.๕ สถานที่ท่องเที่ยว อำเภอละแมมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจชายทะเลซึ่งติดกับอ่าวไทย และขณะนี้มีการค้นพบบ่อน้ำพุร้อน ซึ่งจะปรับปรุงเป็นสถานที่อาบน้ำแร่ต่อไป

๖.๓ การปกครอง

๖.๓.๑ การบริหารราชการส่วนภูมิภาคมี ๓ ตำบล ๓๒ หมู่บ้าน

๖.๓.๒ การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นมีสุขาภิบาล ๑ แห่ง คือสุขาภิบาลละแม ประกอบด้วยหมู่ที่ ๒, ๙, ๑๐ สำหรับตำบลละแมอยู่ในพื้นที่ที่เป็นเขตสุขาภิบาลทั้งหมด

๖.๓.๓ หน่วยราชการอื่น ๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอละแม

(๑) สถานีรถไฟละแมและบ้านดวด

(๒) สถานีโทรคมนาคม

(๓) ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข

(๔) ที่ทำการประปาส่วนภูมิภาค (สุขาภิบาลรับผิดชอบ)

๖.๔ การสาธารณสุข

๖.๔.๑ โรงพยาบาล ๑ แห่ง

๖.๔.๒ สถานีอนามัย ๓ แห่ง

๖.๔.๓ ร้านขายยาประเภทแผนปัจจุบัน ๕ แห่ง

๖.๕ การอาชีพและธุรกิจ

อำเภอละแม เป็นพื้นที่ที่กำลังตื่นตัวในด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเศรษฐกิจในด้านการเกษตร ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร มีการปลูกพืชเศรษฐกิจ ต่าง ๆ มากมาย เช่น ยางพารา ปาล์ม มะพร้าว ฯลฯ ประชากรมีรายได้โดยเฉลี่ย ๑๐,๐๐๐ บาท ต่อปี มีปัญหาเรื่องน้ำในฤดูแล้ง เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลาดลงต่ำสู่ทะเล เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดแคลนอุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้อยู่มาก จึงต้องอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่จึงเป็นปัญหาสำคัญของอำเภอละแม

๖.๖ การศึกษาและการศาสนา

๖.๖.๑ วิทยาลัย ไม่มี (มีแต่วิทยาเขตสาขาแม่โจ้ ซึ่งยังไม่เปิดดำเนินการ)

๖.๖.๒ รร.สังกัดกรมสามัญศึกษา ๑ แห่ง

๖.๖.๓ รร.สังกัด สปช. ๑๖ แห่ง

การศาสนา

(๑) วัดในพุทธศาสนา ๕ แห่ง

(๒) สำนักสงฆ์ ๖ แห่ง

(๓) ศาลเจ้า ๑ แห่ง (ยังไม่ขอมอดทะเบียน)

๖.๗ การสาธารณสุขภาค

มีไฟฟ้าและประปาใช้ แต่ยังไม่ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน

๖.๘ การสหกรณ์

๖.๘.๑ สหกรณ์มี ๑ ประเภท ๑ แห่ง สหกรณ์การเกษตรระแมจำกัด ตั้งอยู่เลขที่ ๒๔๒/๑๒ หมู่ที่ ๙ ต.ระแม อ.ระแม จ.ชุมพร

๖.๙ การคลัง

๖.๙.๑ เงินผลประโยชน์ของแผ่นดิน

รวม ๓๑,๕๕๕.๗๐ บาท

๖.๙.๒ เงินรายได้องค์การบริหารส่วนจังหวัด

รวม ๑๙๖,๕๐๗.๙๒ บาท

รวมทั้งสิ้น ๒๒๘,๐๖๓.๖๒ บาท

๖.๑๐ การศึกษาความสงบและความปลอดภัย

๖.๑๐.๑ มีสถานีตำรวจภูธรอำเภอ ๑ แห่ง

๖.๑๐.๒ สภาพความปลอดภัยในพื้นที่ห่างไกล ปรากฏว่าราษฎรส่วนใหญ่ประมาณ ๗๕ เปอร์เซ็นต์ มีภูมิลำเนาเดิมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา เข้ามาอยู่อาศัยประกอบอาชีพซึ่งเป็นอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ มีปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ การแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ แต่ยังไม่พบปัญหาในการเข้าไปในเขตพื้นที่แทรกซึม ส่วนมากแล้วอยู่ในระหว่างการจัดตั้งส่วนใหญ่เป็นผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ที่หลบหนีมาจากจังหวัดอื่น เข้ามาอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องที่เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ประชาชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจถึงปัญหา และนโยบายของชาติ มีความเข้าใจในระบบปกครองของรัฐบาล อาณาเขตทางทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี และทิศตะวันตกติดต่อกับกิ่งอำเภอพะโต๊ะ ซึ่งมีสภาพพื้นที่เป็นภูเขาและป่า ซึ่งเป็นเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ บางหมู่บ้านผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ได้แสดงอิทธิพลในพื้นที่แทรกซึม ตลอดจนการเข้าจัดตั้งแนวร่วม ปัจจุบัน มีบางหมู่บ้านได้จัดตั้งเป็นหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป) แล้ว

๖.๑๑ ทำเนียบชื่อนามผู้ดำรงตำแหน่งปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ และนายอำเภอ

๑. นายวิโรจน์ วงศ์โรทัย ๑ กรกฎาคม ๒๕๑๔ - ๑๕ มิถุนายน ๒๕๒๐
๒. ร.ต.บรรจง ธรรมโชติ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๒๐ - ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑
๓. นายสุรินทร์ ลางกุลเกษตริน ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑ - ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๑
๔. ว่าที่ ร.ต. ชยันต์ นาคเพชร ๒๐ มีนาคม ๒๕๒๑ - ๑๕ สิงหาคม ๒๕๒๑
๕. นายโฆษิต วิทยานันท์ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๒๑ - ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๒๒
๖. นายอำนาจ ศรีภักดี ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๒๒ - ๒๑ ธันวาคม ๒๕๒๔
๗. นายวนิชย์ ฤทธิ์เดช ๒๑ ธันวาคม ๒๕๒๔ - ๕ ตุลาคม ๒๕๒๗
๘. นายสมศักดิ์ มะลิสสุวรรณ ๕ ตุลาคม ๒๕๒๗ - ถึงปัจจุบัน

๗. กิ่งอำเภอพะโต๊ะ

๗.๑ ประวัติความเป็นมา

ความเป็นมาของกิ่งอำเภอพะโต๊ะ ยังไม่พบหลักฐานที่แน่นอน ต้องอาศัยข้อสันนิษฐานจากคำบอกเล่าของผู้อาวุโสภายในท้องถิ่นและนิยายหรือตำนานต่าง ๆ ที่เล่าสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ พอจะสรุปความเป็นมาได้ดังต่อไปนี้

คำว่า “พะโต๊ะ” จากคำสันนิษฐานนั้นมีรากศัพท์มาจากภาษาอิสลามที่เพี้ยนมาจากคำว่า “ตะโต๊ะ” ซึ่งแปลว่า “ผู้รู้ทางศาสนา” นอกจากนี้ยังมีท้องที่บางแห่งที่มีชื่อเรียกเป็นภาษาอิสลามอีกเช่น บ้านแย ซึ่งแปลเป็นภาษาอิสลามมีความหมายว่า “บ้านไก” และเป็นเพราะชื่อท้องที่ต่าง ๆ มีรากศัพท์มาจากภาษาอิสลาม จึงเป็นเหตุให้เกิดข้อสันนิษฐานต่อมาว่ากิ่งอำเภอพะโต๊ะ เดิมเป็นที่อยู่ของชนชาวอิสลามมาก่อน และต่อมาคนไทยในท้องที่ใกล้เคียงได้อพยพเข้ามาอาศัยและทำมาหากินมากขึ้นส่วนคนอิสลามซึ่งมีวัฒนธรรมและประเพณีแตกต่างกับคนไทยอาจจะไม่ชอบอาศัยร่วมกันกับคนไทยจึงได้อพยพไปทำมาหากินที่แหล่งอื่นต่อไป จึงทำให้ท้องที่นี้ยังมีคำเรียกชื่อหมู่บ้านและสถานที่บางแห่งยังเรียกขานเป็นภาษาอิสลามอยู่ ต่อมาเมื่อมีคนไทยอพยพมาจากจังหวัดหลังสวน (ปัจจุบันลดฐานะกลับมาเป็นอำเภอ) และจังหวัดระนอง เข้ามาอาศัยและประกอบอาชีพมากขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่ง ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๖๐ กระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาเห็นว่า ท้องที่นี้เป็นท้องที่ที่มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่นพอสมควร และประชาชนเหล่านี้ก็มีการประกอบอาชีพเป็นหลักฐาน จึงได้ประกาศยกฐานะท้องที่นี้ขึ้นเป็นอำเภอตามพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ เรียกว่าอำเภอพะโต๊ะ ขึ้นกับจังหวัดหลังสวน ในขณะนั้นแบ่งการปกครองออกเป็น ๕ ตำบลคือ

๑. ตำบลพะโต๊ะ
๒. ตำบลพะโต๊ะตะวันออก
๓. ตำบลพะโต๊ะตะวันตก
๔. ตำบลปากทรง
๕. ตำบลบึงหวาน

ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่งยุบจังหวัดหลังสวนเป็นอำเภอและโอนไปขึ้นกับจังหวัดชุมพร อำเภอพะโต๊ะจึงต้องโอนไปขึ้นกับจังหวัดชุมพร เช่นกัน ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้เกิดโรคระบาดขึ้นเรียกตามภาษาชาวพื้นเมืองว่า “ไข้หน้า” (ไข้ทรพิษ) ระบาดไปทั่วท้องที่ทำให้ราษฎรล้มตายจำนวนมาก ส่วนพวกที่เหลือที่มีญาติพี่น้องอยู่ต่างท้องที่ก็อพยพไปอยู่กับญาติพี่น้องส่วนที่เหลือก็ประกอบอาชีพต่อไป ต่อมาก็ได้เกิดเหตุการณ์ทำนองเดิมขึ้นอีกคือได้เกิดโรคระบาดอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้เรียกตามภาษาพื้นเมืองว่า “ไข้ขน” ไข้ชนิดนี้มีลักษณะไข้ขึ้นสูงมีสีขาวขึ้นมาตามตัวคนไข้จนกระทั่งขนที่ออกมานั้นแตกที่ปลายเป็นสองแฉกเมื่อปลายขนแตกคนไข้จะถึงแก่ความตายเมื่อมีเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้น ทำให้ราษฎรอพยพไปท้องที่อื่นมากขึ้น จึงทำให้ราษฎรในท้องที่อำเภอพะโต๊ะน้อยลงทุกที ทางราชการได้เห็นว่าจะให้อำเภอพะโต๊ะมีสภาพเป็นอำเภออยู่ต่อไปก็ไม่เหมาะสมเพราะว่าราษฎรมีจำนวนน้อยไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ จึงได้ยุบอำเภอพะโต๊ะลงมีฐานะเป็นกิ่งอำเภอเรียกว่า

“กิ่งอำเภอพะโต๊ะ” เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๕ และยุบตำบลพะโต๊ะตะวันออกและตำบลพะโต๊ะตะวันตกรวมเข้ากับตำบลพะโต๊ะเป็นตำบลเดียวกันขณะนี้กิ่งอำเภอพะโต๊ะ มีการปกครองแบ่งออกเป็น ๓ ตำบลขึ้นอยู่ในความปกครองของอำเภอหลังสวน ต่อไปจนกระทั่งปัจจุบันนี้

๗.๒ ภูมิศาสตร์

ที่ตั้งกิ่งอำเภอพะโต๊ะ ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ ๘ ตำบลพะโต๊ะทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดชุมพร ห่างจากศาลากลางจังหวัด ประมาณ ๑๑๐ กิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ จดอำเภอสวี จังหวัดชุมพร และเขตอำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง

ทิศใต้ จดอำเภอละแม จังหวัดชุมพร

ทิศตะวันออก จดเขตอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ทิศตะวันตก จดเขตอำเภอเมือง และอำเภอเกาะเปอร์ จังหวัดระนอง

ลักษณะภูมิประเทศ สภาพพื้นที่ ประกอบด้วยภูเขาสลับซับซ้อน มีที่ราบน้อยส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง มีห้วยลำธารเป็นส่วนมาก มีแม่น้ำสายใหญ่ไหลผ่านหนึ่งสายคือ แม่น้ำหลังสวน ที่ที่ใช้ทำการเพาะปลูกมีน้อยส่วนมากเป็นที่ราบแถบเชิงเขาและที่ราบลุ่มแม่น้ำ ตามลักษณะของที่ดินแต่ละแห่งที่ราบเหล่านี้เหมาะแก่การเพาะปลูกเป็นอย่างยิ่งเพราะมีปุ๋ยอยู่ในดินอย่างอุดมสมบูรณ์ ส่วนใหญ่พื้นที่เหล่านี้เป็นที่รกร้างว่างเปล่า ที่ราบส่วนใหญ่ถูกป่าสงวนแห่งชาติกันเขตเอาไว้แทบทั้งสิ้นการจัดสรรที่ดินมีอุปสรรคหลายอย่างเช่น สงวนเป็นแหล่งแร่บ้าง สงวนเป็นป่าสงวนแห่งชาติบ้าง จึงทำให้ที่ราบอันอุดมสมบูรณ์นี้ยังใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ ส่วนพื้นที่ป่าไม้ส่วนมากเป็นไม้เบญจพรรณส่วนมากขึ้นอยู่ตามที่ราบเชิงเขาและบนภูเขาสูง

สภาพดินฟ้าอากาศ เนื่องจากกิ่งอำเภอพะโต๊ะ มีเทือกเขาสลับซับซ้อนอยู่ทั่วไป ทำให้ท้องที่นี้มีฝนตกชุกเกือบตลอดปี อากาศมีความชื้นสูงมาก ฤดูมี ๒ ฤดู คือฤดูร้อนและฤดูฝน ฤดูฝนเริ่มตกตั้งแต่วันที่เดือนพฤษภาคม จนถึงเดือน ธันวาคม หลังจากสิ้นฤดูฝนอากาศก็จะเริ่มหนาวแต่ไม่หนาวจัดเพราะมักจะมีฝนตกอยู่บ้างประมาณ ๑ เดือนหลังจากนั้นฤดูร้อนจะเริ่มขึ้นโดยเริ่มประมาณเดือน กุมภาพันธ์ จนถึงเดือน เมษายน

๗.๒.๑ ลำน้ำที่สำคัญ มีลำน้ำที่สำคัญอยู่สายเดียวคือแม่น้ำหลังสวน ซึ่งมีต้นน้ำจากภูเขายายมนต์ซึ่งเป็นเขากั้นแดนระหว่างกิ่งอำเภอพะโต๊ะกับอำเภอเมืองจังหวัดระนองนอกจากนี้มีลำห้วยเล็ก ๆ ไหลผ่านระหว่างหุบเขาอีกมากมายน้ำในลำห้วยเหล่านี้ก็ใช้ประโยชน์ในด้านเกษตรกรรมได้บ้างพอสมควร

ภูเขาที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้ ภูเขาพ่อตาเงินจอต ภูเขานมสาว ภูเขาสำนักจวง ภูเขาปลายคลองกลาง ภูเขาห้วยกุ่ม ภูเขายายมนต์

๗.๒.๒ ทรัพยากรธรรมชาติ

(๑) แร่ธาตุ แร่ที่มีมากได้แก่ แร่ดีบุก มีเหมืองแร่ดีบุกหลายแห่ง ส่วนใหญ่ทำเป็นเหมืองใช้แรงคนขุดลอกเปลือกดินด้วยน้ำ มีเหมืองสูบน้ำที่กำลังดำเนินการสูบน้ำอยู่ในขณะนี้ ๗ เหมือง

(๒) ป่าไม้ ส่วนใหญ่อยู่บนภูเขา และเป็นไม้ที่มีคุณค่า ได้แก่ ไม้ยาง ไม้ตะเคียน ไม้หลุมพ้อ ไม้ตะแบก ไม้อินทนิล ไม้จำปา ขุนไม้ นอกจากนี้ราษฎรยังทำไม้เนื้ออ่อนเป็นไม้ซุงส่งเข้าไปจำหน่ายที่กรุงเทพมหานคร อีกได้แก่ ไม้กลางตาง ไม้ห่อจุง หรือปองจ ไม้แก สะแก หรือเขยหลาน ฯลฯ

๗.๒.๓ การคมนาคม

(๑) การคมนาคมของกิ่งอำเภอพะโต๊ะ ปัจจุบันมีการคมนาคมที่สะดวก มีเส้นทางรถยนต์จากกิ่งอำเภอพะโต๊ะ ถึงจังหวัดระนองมีระยะทางยาวประมาณ ๕๒ กิโลเมตร และกิ่งอำเภอพะโต๊ะถึงอำเภอหลังสวน ระยะทางประมาณ ๔๒ กิโลเมตร สภาพถนนเป็นถนนลาดยางอย่างถาวรแข็งแรง ส่วนทางน้ำ มีแม่น้ำหลังสวนเป็นทางสัญจรไปมาส่วนมากราษฎรจะใช้เป็นเส้นทางติดต่อภายในหมู่บ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ

๗.๒.๔ พลเมือง รวมพลเมืองของกิ่งอำเภอพะโต๊ะทั้งสิ้น ๑๐,๔๐๗ คน เป็นชาย ๕,๖๖๗ คน เป็นหญิง ๔,๗๔๐ คน

๗.๒.๕ สถานที่ท่องเที่ยว

(๑) ทิวทัศน์สองฟากถนนลาดยางยาวประมาณ ๕๐ กิโลเมตร จากสามแยกอำเภอหลังสวน ผ่านกิ่งอำเภอพะโต๊ะ ไปจนถึงสามแยกบ้านราชกรูด ของอำเภอเมืองระนอง เต็มไปด้วยภูเขาและป่าไม้ ทิวทัศน์สวยงาม และร่มรื่นมาก

(๒) น้ำตกเหวโหลม ห่างจากตลาดปากทรง ประมาณ ๓ กิโลเมตร

(๓) น้ำตกทับเปล ห่างจากตลาดปากดอน ตำบลปากทรง ประมาณ ๔ กิโลเมตร

(๔) น้ำตกเหวเตย ห่างจากแคมป์ที่พักคนงานทางหลวงสาย ระนอง-พะโต๊ะ หลังสวน หมู่ที่ ๗ ตำบลพะโต๊ะ ประมาณ ๒ กิโลเมตร

(๕) น้ำตกวังถ้ำ ห่างจากถนนระนอง-พะโต๊ะ-หลังสวน ตรงหมู่ที่ ๓ ตำบลบึงหวาน ประมาณ ๓ กิโลเมตร

(๖) คลองหินช้าง อยู่ที่บ้านเขี้ยวน้ำตาล หมู่ที่ ๔ ตำบลปากทรง

(๗) คลองแย อยู่ริมถนน ระนอง-พะโต๊ะ-หลังสวน หนทางไปมาสะดวก ราษฎรในท้องที่และต่างท้องที่ไปเที่ยวอาบน้ำและรับประทานอาหารกันอยู่เสมอ น้ำใสเย็นสบายมีโขดแก่งหิน สวยงาม

๗.๓ การปกครอง

๗.๓.๑ การบริหารราชการส่วนภูมิภาค มี ๓ ตำบลต่อหมู่บ้าน

๗.๓.๒ การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีสุขาภิบาลอยู่ ๑ แห่ง คือ สุขาภิบาลพะโต๊ะ

๗.๔ การสาธารณสุข

๓.๔.๑ มีสำนักงานสาธารณสุข ๓ แห่ง

๓.๔.๒ มีสำนักงานหน่วยมาเลเรีย ๑ แห่ง

๗.๕ การอาชีพและธุรกิจ

๗.๕.๑ ประชากรส่วนใหญ่ของกิ่งอำเภอพะโต๊ะ มีอาชีพในการทำสวน ทำนา ทำเหมืองแร่ และเลี้ยงสัตว์ ส่วนอาชีพอื่นยังไม่เป็นการแพร่หลายโดยมีเนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตรดังนี้

- (๑) พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด มีจำนวน ๑๐๒,๗๓๓ ไร่
- (๒) พื้นที่ที่เป็นป่าไม้มีจำนวนทั้งสิ้น ๖๒๐ ตารางกิโลเมตร
- (๓) เนื้อที่ถือครองการเกษตรเพื่อปลูกพืชไร่มีจำนวนทั้งสิ้น ๒๙,๐๑๑ ไร่ ๓ งาน

๖๑ ตารางวา

๗.๖ การศึกษาและศาสนา

มีโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ๑ โรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษา ๑๔ โรงเรียน ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดในพระพุทธศาสนา ๓ วัด

๗.๗ การสาธารณสุข

มีไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดระนองจ่ายกระแสไฟฟ้าให้ประชาชนกิ่งอำเภอพะโต๊ะได้รับบริการตลอด ๒๔ ชั่วโมง นอกจากนี้ยังมีน้ำประปาธรรมชาติ ซึ่งนำน้ำมาจากลำธาร ในท้องที่ที่มีพื้นที่สูงมาใช้ประโยชน์อย่างได้ผล ประปานี้เป็นของสุขาภิบาลพะโต๊ะ

๗.๘ การสหกรณ์ —

๗.๘ การคลัง

- ๗.๘.๑ เงินผลประโยชน์ของแผ่นดิน รวม ๕๕๐,๐๓๓.๓๓ บาท
- ๗.๘.๒ เงินรายได้องค์การบริหารส่วนจังหวัด รวม ๑๙,๑๗๑.๑๕ บาท
- รวมทั้งสิ้น ๕๖๙,๒๐๔.๔๘ บาท

๗.๑๐ การศึกษาความสงบและความปลอดภัย

๗.๑๐.๑ มีสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอ ๑ แห่ง

๗.๑๐.๒ สภาพความปลอดภัยในพื้นที่ห่างไกล ที่เจ้าหน้าที่ไปเยี่ยมเยียนไม่ทั่วถึง หรือนาน ๆ จึงไปเยี่ยมเยียนสักครั้ง ดังนั้นกิ่งอำเภอพะโต๊ะจึงได้จัดการฝึกอบรมไทยอาสาป้องกันชาติ(ทสปช.) ๒ รุ่น อบรมอาสารักษาดินแดน ไว้เพื่อสนับสนุนช่วยเหลือทางราชการและป้องกันหมู่บ้านของตนเอง นอกจากนี้ยังได้มีการก่อตั้งหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองขึ้นอีกหลายหมู่บ้านเพื่อพัฒนาสร้างสรรค์ความเจริญของหมู่บ้านและป้องกันโจรผู้ร้ายตลอดจนป้องกันภัยคุกคามอันจะเกิดจากผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์

๗.๑๑ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอพะโต๊ะ (ลดฐานะเป็นกิ่งอำเภอขึ้นกับจังหวัดชุมพร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นต้นมา)

๑. นายเขียน สิงขรโรทัย	ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๕ - พ.ศ. ๒๕๔๕
๒. นายเชย ชิตินทร	" พ.ศ. ๒๕๔๕ - พ.ศ. ๒๕๔๗
๓. นายสุนีย์ โชติมา	" พ.ศ. ๒๕๔๗ - พ.ศ. ๒๕๔๙
๔. นายเพิ่ม เกื้อหนุน	" พ.ศ. ๒๕๔๙ - พ.ศ. ๒๕๔๙
๕. นายมนู ชูเสนห์	" พ.ศ. ๒๕๐๐ - พ.ศ. ๒๕๐๑
๖. นายไพโรจน์ บุญโยดม	" พ.ศ. ๒๕๐๑ - พ.ศ. ๒๕๐๔
๗. นายนิคม รมย์นุกูล	" พ.ศ. ๒๕๐๖ - พ.ศ. ๒๕๑๐
๘. นายสัมพันธ์ บุศราทิจ	" พ.ศ. ๒๕๐๖ - พ.ศ. ๒๕๑๐

๙. นายอุดม พันธุ์ศาสตร์	”	พ.ศ. ๒๕๑๐ - พ.ศ. ๒๕๑๔
๑๐. นายประทักษ์ เตระพันธ์	”	พ.ศ. ๒๕๑๔ - พ.ศ. ๒๕๑๗
๑๑. นายแจ้ง รัชนิวงศ์	”	พ.ศ. ๒๕๑๗ - พ.ศ. ๒๕๑๗
๑๒. รต.ดัด ศิริสมบูรณ์	”	พ.ศ. ๒๕๑๗ - พ.ศ. ๒๕๑๘
๑๓. นายกิติพงษ์ สติรกุล	”	พ.ศ. ๒๕๑๘ - พ.ศ. ๒๕๑๘
๑๔. นายวรพงษ์ พูลลาภ	”	พ.ศ. ๒๕๑๘ - พ.ศ. ๒๕๑๙
๑๕. รต.เชี่ยวชาญ บุญเรือง	”	พ.ศ. ๒๕๑๙ - พ.ศ. ๒๕๒๑
๑๖. รอ.ยุทธชัย ศรีสว่าง	”	พ.ศ. ๒๕๒๑ - พ.ศ. ๒๕๒๒
๑๗. นายเสรี บุญสิทธิ์	”	พ.ศ. ๒๕๒๒ - พ.ศ. ๒๕๒๔
๑๘. นายสุรศักดิ์ เขมะวนิช	”	พ.ศ. ๒๕๒๔ - พ.ศ. ๒๕๒๔
๑๙. นายสุชิน อ.โพธิ์ทอง	”	พ.ศ. ๒๕๒๔ - พ.ศ. ๒๕๒๕
๒๐. นายสาทิพย์ ป้อมสุข	”	พ.ศ. ๒๕๒๕ - พ.ศ. ๒๑ เมษายน ๒๕๒๗
๒๑. นายพรหม บุญทองคง	”	๗ พฤษภาคม ๒๕๒๗ - ถึงปัจจุบัน

๔. กิ่งอำเภอทุ่งตะโก

๔.๑ ประวัติความเป็นมา

กิ่งอำเภอทุ่งตะโก แยกการปกครองออกมาจากอำเภอสวี จังหวัดชุมพร โดยแยกตำบลตะโก ตำบลทุ่งตะไคร และตำบลปากตะโก ตั้งเป็นกิ่งอำเภอทุ่งตะโกขึ้น เดิมมีทั้ง ๓ ตำบล ชาวบ้านทั่วไปเรียกกันว่า บ้านตะโก คำว่าตะโก นี้เป็นชื่อพันธุ์ไม้ชนิดหนึ่ง

บ้านตะโกนี้ ตามประวัติเคยเป็นเมืองมาก่อน ปรากฏหลักฐานจากสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ในสมัยนั้นเจ้าเมืองลังกาส่งสมณทูตมาเมืองไทย และทางฝ่ายไทยก็ได้ส่งสมณทูตไปลังกา เดินทางโดยทางเรือ แต่เมื่อขบวนสมณทูตได้เดินทางไปถึงหัวจำเหยียง ถูกพายุพัดเรือล่ม แต่ได้รับความช่วยเหลือจากชาวประมง คณะสมณทูตจึงได้เดินทางต่อไปยังเมืองตะโก เมืองไชยา และเดินทางต่อไปจนถึงเมืองลังกา จึงเห็นได้ว่าในสมัยนั้น เมืองตะโกมีระบอบอยู่ในประวัติศาสตร์แล้ว

สมัยสงครามเก้าทัพ พระเจ้าปดุง กษัตริย์พม่าได้ยกทัพมาตีเมืองไทย ยกมาทางด้านสิงขร เดินทัพเข้าตีเมืองตะโก พม่าตั้งทัพที่ดินหัดม้า (หลังสถานีรถไฟปากตะโก) กำลังฝ่ายไทยมีดาขุนเพชรเป็นผู้นำ รวบรวมราษฎรเข้าต่อสู้พม่าใกล้โรงเรียนวัดธรรมถาวร ได้ต่อสู้กันเป็นเวลานาน ทางฝ่ายไทยขาดอาวุธในที่สุดต้องพ่ายแพ้ ดาขุนเพชรถูกพม่าฆ่าตายใกล้สะพาน

นอกจากประวัติศาสตร์ดังกล่าวมาแล้ว ยังมีหลักฐานทางด้านวัตถุ จนกระทั่งบัดนี้ราษฎรมักขุดพบซากเมืองโบราณ กำแพงเมือง และยังมีพระบรมธาตุและสิ่งอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่า เมืองตะโกเคยเป็นเมืองมาก่อน

ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ราษฎรในท้องถิ่นตะโก ได้ระลึกถึงคุณงามความดีของบรรพบุรุษที่เคยทำไว้ในอดีต ทั้งมีความต้องการที่จะสร้างบ้านตะโกให้กลับเป็นเมืองตะโกอีกครั้งหนึ่ง จึงได้ขอตั้งกิ่งอำเภอขึ้น โดยใช้สถานที่ราษฎรบริจาคที่ดินให้ประมาณ ๔๘ ไร่เศษ ตั้งอยู่ในท้องที่หมู่ที่ ๑ ตำบลทุ่งตะไคร เปิดทำงานเมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๑๘

๔.๒ ภูมิศาสตร์

ที่ตั้งของกิ่งอำเภอ ตั้งอยู่ริมถนนเพชรเกษม หมู่ที่ ๑ ตำบลทุ่งตะไคร พื้นที่กิ่งอำเภอ ประมาณ ๓๓๕ ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อำเภอสวี
ทิศใต้	ติดต่อกับ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง

ลักษณะภูมิประเทศ เนื่องจาก ท้องที่กิ่งอำเภอทุ่งตะโก ทางด้านทิศตะวันตกติดต่อกับเทือกเขาตะนาวศรี จึงเป็นที่ราบสูงทางด้านตะวันตก แล้วลาดต่ำไปทางทิศตะวันออกจดอ่าวไทย พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบเหมาะแก่การเพาะปลูก

สภาพดินฟ้าอากาศ มีฝนตกชุกกระชกระชกระช เดือน กรกฎาคม - เดือน ธันวาคม และฝนจะแล้งมากในเดือนมีนาคม - เดือนมิถุนายน

๘.๒.๑ ลำน้ำที่สำคัญ ท้องที่กิ่งอำเภอทุ่งตะโก ตั้งอยู่ติดกับเทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของแม่น้ำลำธารสายต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ กิ่งอำเภอจึงมีลำน้ำหลายสายไหลผ่าน เช่น คลองเขาป๊อบ คลองตะโก คลองน้ำขาว คลองโชน คลองกรูด เป็นต้น ส่วนลำน้ำที่สำคัญของกิ่งอำเภอ มีอยู่ ๒ สายคือ คลองตะโก และคลองเพรา

คลองตะโก ไหลผ่านหมู่ที่ ๑,๕ ตำบลช่องไม้แก้ว และหมู่ที่ ๑.๒ และ ๓ ตำบลทุ่งตะไคร แล้วไหลออกสู่อ่าวไทยที่บ้านปากน้ำตะโก หมู่ที่ ๑ ตำบลปากน้ำตะโก

คลองเพรา ไหลผ่านท้องที่หมู่ที่ ๒,๓,๔,๕,๖,๗ และ ๘ ตำบลตะโก

๘.๒.๒ ทรัพยากรธรรมชาติ

(๑) ป่าไม้ มีมากตามบริเวณด้านตะวันตกติดต่อกับเทือกเขาตะนาวศรี

๘.๒.๓ การคมนาคม การคมนาคมระหว่างกิ่งอำเภอกับจังหวัด และระหว่างกิ่งอำเภอเชื่อมต่อกับตำบลและหมู่บ้าน มีดังต่อไปนี้

(๑) ทางบก โดยทางรถยนต์ ระยะทาง ๖๒ กิโลเมตร สภาพทางหรือถนน รวดยาง เวลาที่ใช้ในการเดินทางประมาณ ๑.๒๐ ชั่วโมง

(๒) ทางรถไฟ ระยะทาง ๖๕ กิโลเมตร เวลาที่ใช้ในการเดินทาง ๒ ชั่วโมง

(๓) การคมนาคมระหว่างกิ่งอำเภอกับตำบล หมู่บ้านส่วนมากเป็นถนนลูกรังใช้ได้บางฤดูกาล ไม่เหมาะสมที่จะใช้ในฤดูฝน

๘.๒.๔ พลเมือง รวมพลเมืองกิ่งอำเภอทุ่งตะโกทั้งสิ้น ๑๖,๕๖๑ คน เป็นชาย ๘,๓๖๖ คน เป็นหญิง ๘,๑๙๕ คน

๘.๒.๕ สถานที่ท่องเที่ยว

(๑) หาดอรุโณทัย ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑ ตำบลปากตะโก กิ่งอำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร เข้าทางสี่แยกเขาป๊อบ จากถนนเพชรเกษมไปถึงหาดอรุโณทัย ระยะทางประมาณ ๑๐ กิโลเมตร สภาพถนนกำลังรุดยาง สภาพของหาด เป็นหาดทรายที่ขาวสะอาด มีความกว้างจากบริเวณสวนประชาชนถึงริมน้ำทะเล ประมาณ ๔๐ เมตร ความยาวของหาดจากปากแม่น้ำตะโก ไปถึงหมู่บ้านอ่าวมะม่วง มีความยาวประมาณ ๖,๐๐๐ เมตร น้ำทะเลในบริเวณนี้เป็นน้ำตื้น ผู้ที่มาท่องเที่ยวสามารถลงเล่นน้ำทะเลได้สบาย ห่างจากฝั่งออกไปมีเกาะที่น้ำตื้นหลายเกาะ เช่น เกาะมุก เกาะยอ เกาะคราม เกาะมะพร้าว เกาะรางทัด เกาะหลังห้า และเกาะคางเสือ โดยเฉพาะที่หาดอรุโณทัย มีศาลประดิษฐานรูปอนุสาวรีย์พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ซึ่งพันโทสมเด็จพะบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ์ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดศาล เมื่อวันที่อังคารที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๒ ปัจจุบันนี้มีผู้ไปท่องเที่ยวอยู่เป็นประจำ

น้ำตกทับช้าง ตั้งอยู่หมู่ที่ ๕ บ้านตั้งอ้า ตำบลตะโก กิ่งอำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร เป็นน้ำตกที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ มีความสวยงามมาก มีน้ำตกจากหน้าผาที่สวยงามถึง ๕ ชั้น

ชั้นที่ ๑ มีความยาวประมาณ ๑๐ เมตร ความกว้างของกระแสน้ำ ประมาณ ๔ เมตร น้ำไหลแรงมาก มีแอ่งน้ำกว้างยาว ประมาณ ๓๐ ตารางเมตร ลึกประมาณ ๑.๕๐ เมตร

ชั้นที่ ๒ เดินลงตามลำน้ำตกชั้นที่ ๑ ประมาณ ๑๕๐ เมตร ก็จะถึงน้ำตกชั้นที่ ๒ น้ำตกชั้นที่ ๒ นี้มีน้ำตกจากหน้าผาสูงประมาณ ๓๐ เมตร ความกว้างของหน้าผาที่มีน้ำตก ประมาณ

๑๐ เมตร (ในฤดูแล้งของปี ๒๕๒๓) แอ่งน้ำกว้างยาวประมาณ ๑๐๐ ตารางเมตร ความลึกของน้ำในแอ่งประมาณ ๒.๕๐ เมตร

ชั้นที่ ๓ เดินตามลำธารจากผาน้ำตกชั้นที่ ๒ ประมาณ ๖๐ เมตร น้ำตกชั้นนี้มีน้ำตกจากหน้าผา สูงประมาณ ๘ เมตร ความกว้างของกระแสน้ำประมาณ ๑.๕๐ เมตร มีแอ่งน้ำกว้างยาวประมาณ ๒๐ ตารางเมตร ความลึกของน้ำในแอ่งประมาณ ๑.๕๐ เมตร

ชั้นที่ ๔ เดินลงตามลำธารน้ำจากผาน้ำตกชั้นที่ ๓ ประมาณ ๕๐ เมตร ผาน้ำตกชั้นนี้มีความสูง ประมาณ ๑๐ เมตร ความลึกของน้ำในแอ่งนี้ลึกประมาณ ๖.๕๐ เมตร และมีชอกถ้ำที่น้ำไหลเข้าไปได้ ประมาณ ๑๐ เมตร

ชั้นที่ ๕ เดินลงตามลำธารน้ำจากผาน้ำตก ชั้นที่ ๔ ประมาณ ๕๐ เมตร ชั้นนี้ น้ำตกไม่สูงนัก สูงประมาณ ๕ เมตร ความกว้างของกระแสน้ำ ประมาณ ๑.๕๐ เมตร มีแอ่งน้ำกว้างยาวประมาณ ๒๐ ตารางเมตร ความลึกของน้ำประมาณ ๑.๕๐ เมตร ต่อจากชั้นนี้แล้วเป็นธารน้ำไหลผ่านโขดหินใหญ่น้อยมากมาย ธารน้ำนี้ไหลลงสู่คลองเพราะผ่านหมู่บ้านต่าง ๆ ในท้องที่ตำบลตะโก ออกสู่ทะเลอันเป็นลำคลองที่เป็นชีวิตของประชาชนในตำบลตะโก ใช้ในการเพาะปลูกผัก และสวนผลไม้

๘.๓ การปกครอง

๘.๓.๑ การบริหารราชการส่วนภูมิภาคมี ๔ ตำบล ๒๖ หมู่บ้าน

๘.๓.๒ การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีสุขาภิบาลอยู่ ๑ แห่ง คือ สุขาภิบาลปากตะโก ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑ และ ๒ ตำบลปากตะโก

๘.๔ การสาธารณสุข

๘.๔.๑ มีสถานอนามัย ๕ แห่ง

๘.๔.๒ สำนักงานผดุงครรภ์มี ๕ แห่ง

๘.๔.๓ ร้านขายยาแผนปัจจุบัน ๑ แห่ง

๘.๕ การอาชีพและธุรกิจ

๘.๕.๑ การเกษตรราษฎรประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ทำไร่ ทำนาประมาณร้อยละ ๔๕ การเกษตรประมาณร้อยละ ๓๕ ไม้ผลและไม้ยืนต้นประมาณร้อยละ ๗ ส่วนพืชไร่และพืชผัก ร้อยละ ๑

๘.๕.๒ การปศุสัตว์ราษฎรเลี้ยงโค กระบือ สุกร ไก่ ไม่มีฟาร์ม

๘.๕.๓ การประมง มีการเลี้ยงกุ้ง หอย แมลงภู่ ไม่มีฟาร์ม

๘.๕.๔ การอุตสาหกรรม มีโรงงานทำอิฐเผา ๑ โรง โรงเลื่อย ๑ โรง และโรงสีขนาดเล็ก ๑๑ โรง

๘.๖ การศึกษาและศาสนา

มีวิทยาลัยเกษตรกรรม ๑ วิทยาลัย มีโรงเรียนมัธยมของกรมสามัญศึกษา ๑ โรงเรียน และมีโรงเรียนประถมศึกษา ๑๘ โรงเรียน

ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดในพระพุทธศาสนา ๑๐ วัด สำนักสงฆ์ ๑ แห่ง ศาลเจ้า ๑ ศาล

๘.๗ การสาธารณสุขโรค

- ๘.๗.๑ มีไฟฟ้าใช้ ๔ ตำบล ซึ่งเป็นของรัฐวิสาหกิจ แต่ไฟฟ้ายังมีใช้ไม่ครบทุกหมู่บ้าน
- ๘.๗.๒ การประปา ยังมีใช้ไม่ถึงทุกหมู่บ้าน คงมีใช้เพราะในเขตชุมชนหนาแน่น

๘.๘ การสหกรณ์

- ๘.๘.๑ มีสหกรณ์การเกษตร ๑ สหกรณ์ ตั้งอยู่ที่หมู่ ๘ ต.ตะโก จำนวนสมาชิก ๖๙๖ คน

๘.๙ การคลัง

- ๘.๙.๑ เงินผลประโยชน์ของแผ่นดินรวม ๕๔๓,๓๙๔.๓๕ บาท
- ๘.๙.๒ เงินรายได้องค์การบริหารส่วนจังหวัด รวม ๑๕๘,๑๗๙.๑๒ บาท
- รวมทั้งสิ้น ๗๐๑,๕๗๓.๔๗ บาท

๘.๑๐ การศึกษาความสงบและความปลอดภัย

- ๘.๑๐.๑ มีสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอ ๑ แห่ง
- ๘.๑๐.๒ สภาพความปลอดภัยในพื้นที่ห่างไกล ที่เจ้าหน้าที่ไปเยี่ยมเยียนไม่ทั่วถึง เพราะพื้นที่ทางทิศตะวันตก ส่วนมากเป็นป่าเขา เป็นรอยตะเข็บกับอำเภอสวี ซึ่งเคยปรากฏว่ามีผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เข้าอาศัยและบ่อนทำลายมาแล้ว เกรงว่าจะเข้ามาอาศัยในเขตท้องที่ของกิ่งอำเภอ เพราะพื้นที่อำนวยมาก การคมนาคม ถนนไม่สะดวกเท่าที่ควรยากแก่การที่เจ้าหน้าที่ของทางราชการจะเข้าไปเยี่ยมเยียนได้บ่อย ๆ ครั้ง

๘.๑๑ ทำเนียบชานานามผู้ดำรงตำแหน่งปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

๑. นายแจ้ง ฤทธิชัย ๒๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ - ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๑
๒. นายสมอาจ บำรุงราษฎร์ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ - ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๒
๓. ร.อ.บุญสืบ ม่วงประยูร ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ - ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๒
๔. นายสมอาจ บำรุงราษฎร์ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ - ๒๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๒
๕. นายแจ้ง ฤทธิชัย ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๒ - ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๔
๖. นายประเสริฐ วิจารณ์ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๕
๗. นายคิน แสงบรรจง ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๕
๘. นายสมศักดิ์ ตะพานน้อย ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๖
๙. นายเรืองชัย จงสงวน ๒๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๖ - ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๘
๑๐. นายเสรี บุญสิทธิ์ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๘ - ปัจจุบัน

บทที่ ๓

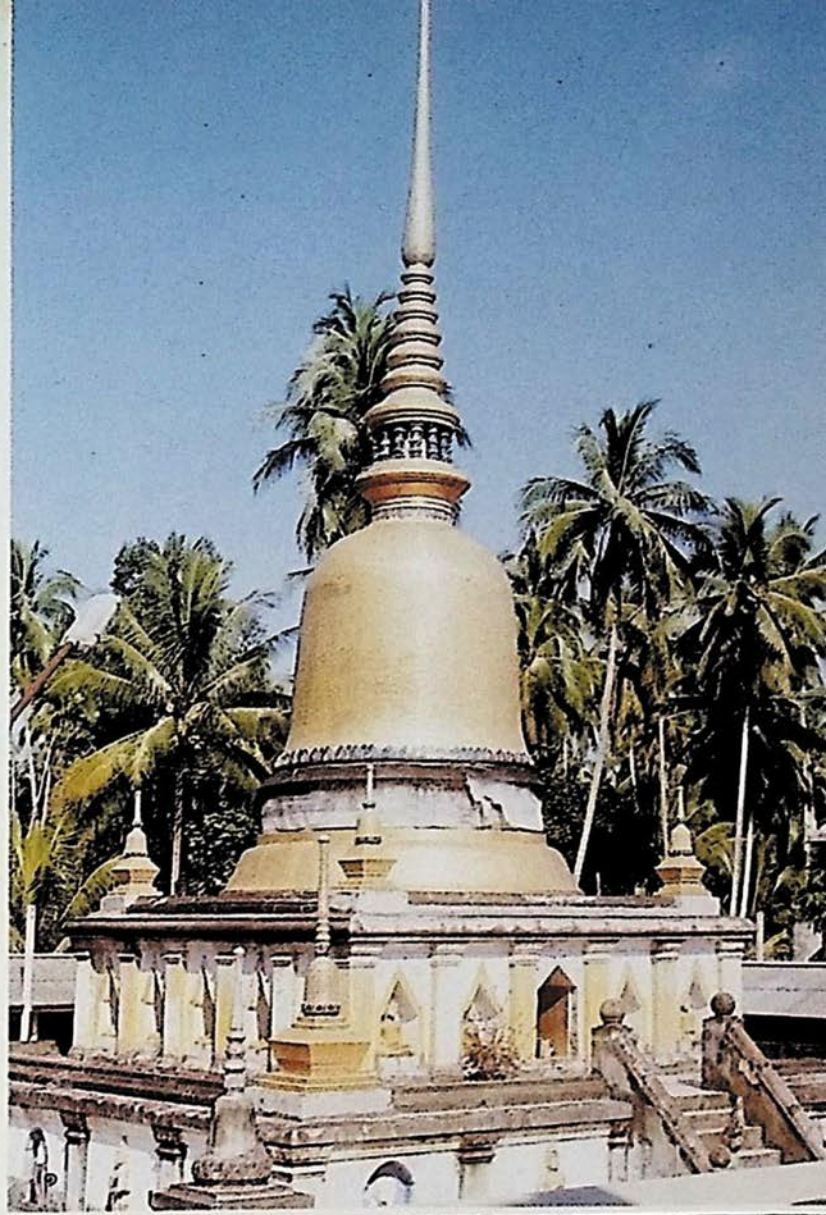

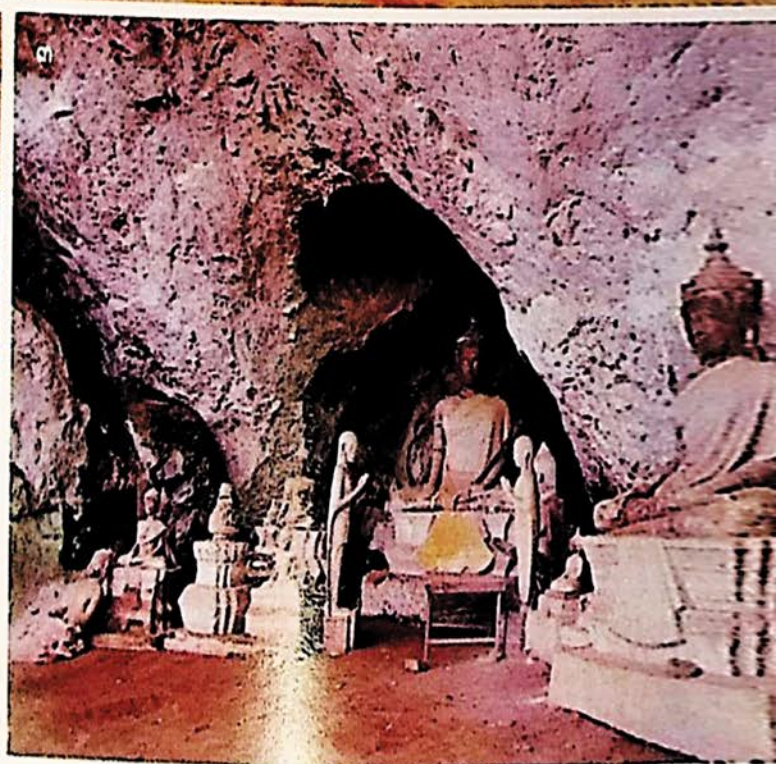
สถานที่และสิ่งก่อสร้างที่สำคัญ

- ๑ พระบรมธาตุสี (วัดพระธาตุลังกาภิ อำเภอสวี)
- ๒ พระตำหนักพล (วัดพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ (เก่า))

๑ พระตำหนักพลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ (ใหม่)

๒ พระบรมรูปพลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์

๓ ถ้ำรับร้อ อำเภอนาทม

๑ น้ำตกกะเปาะ อำเภอท่าแซะ

๒ ปากน้ำชุมพร ตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองชุมพร

๒

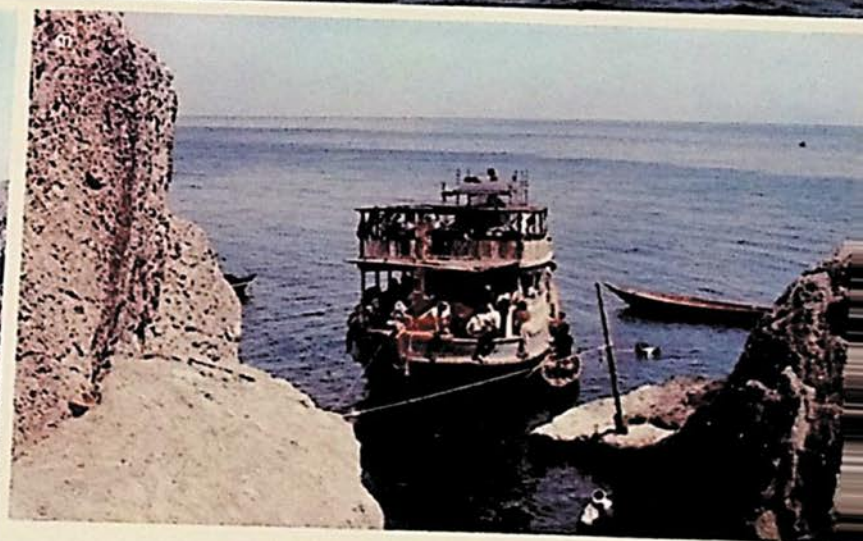

๑ เกาะทะเล อำเภอมือง

๒ เกาะมัดตรา อำเภอมือง

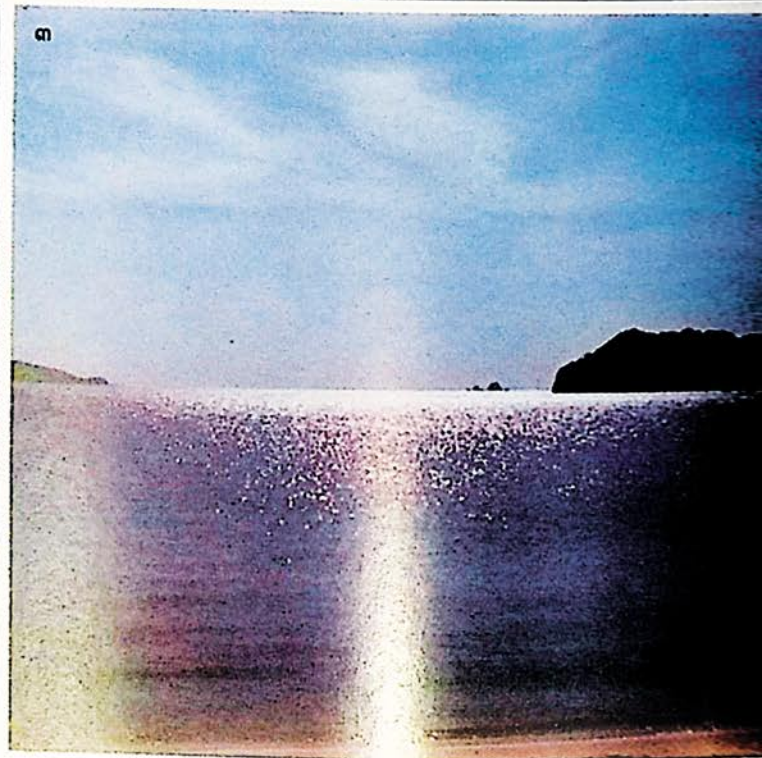
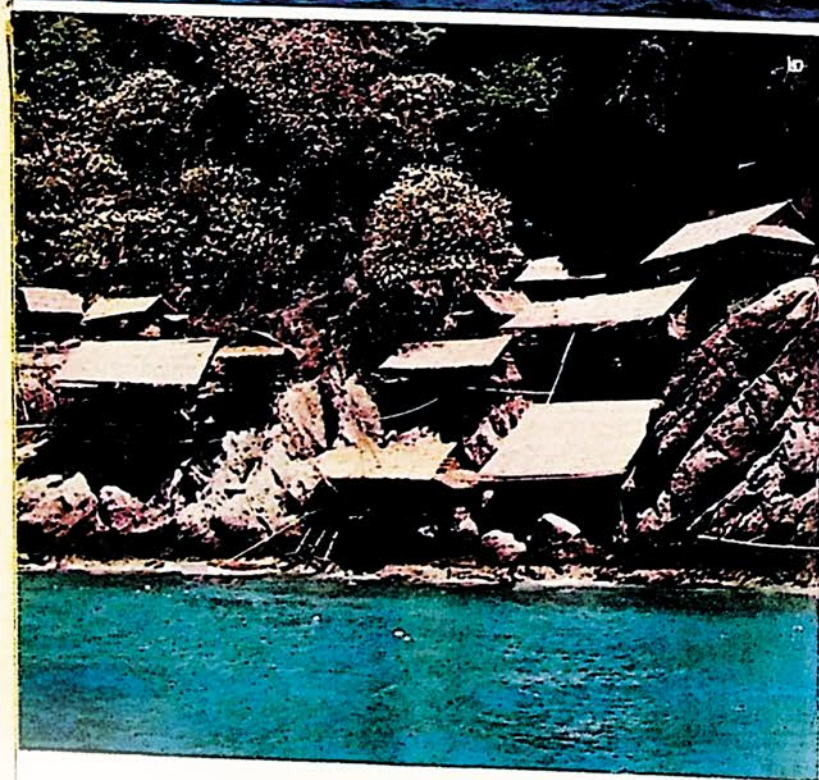
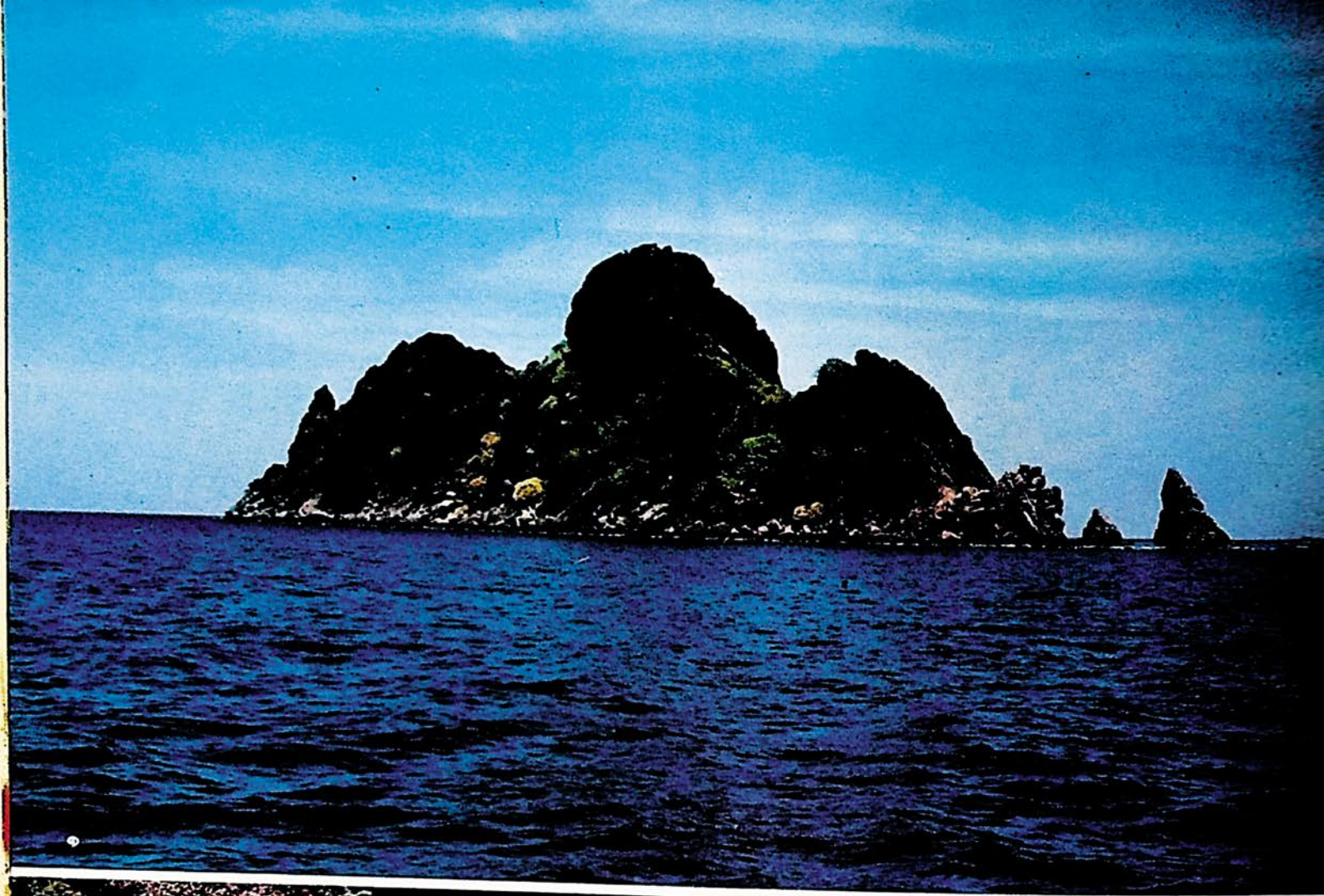

๒

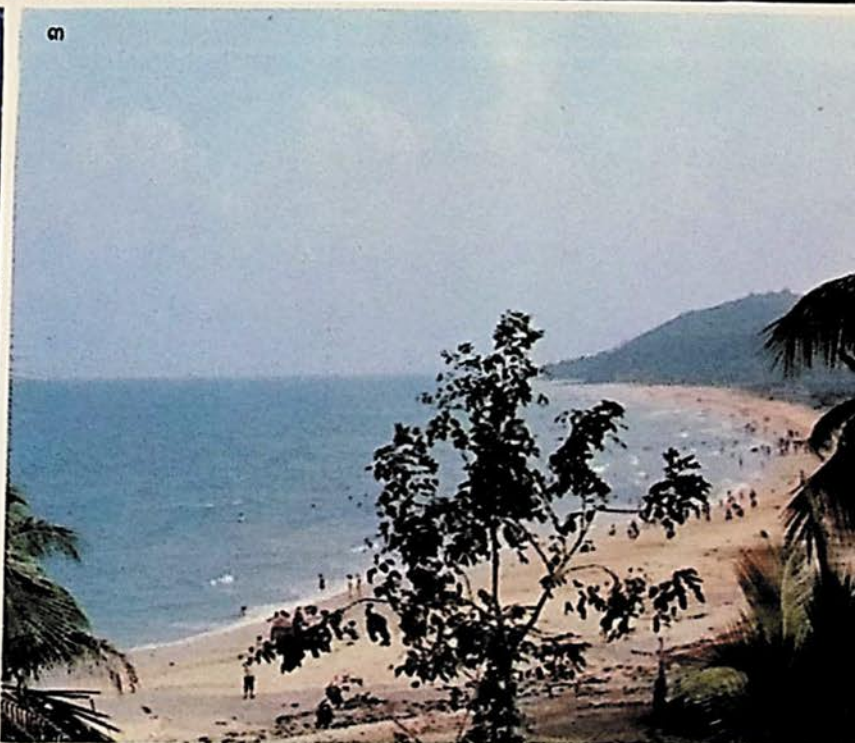
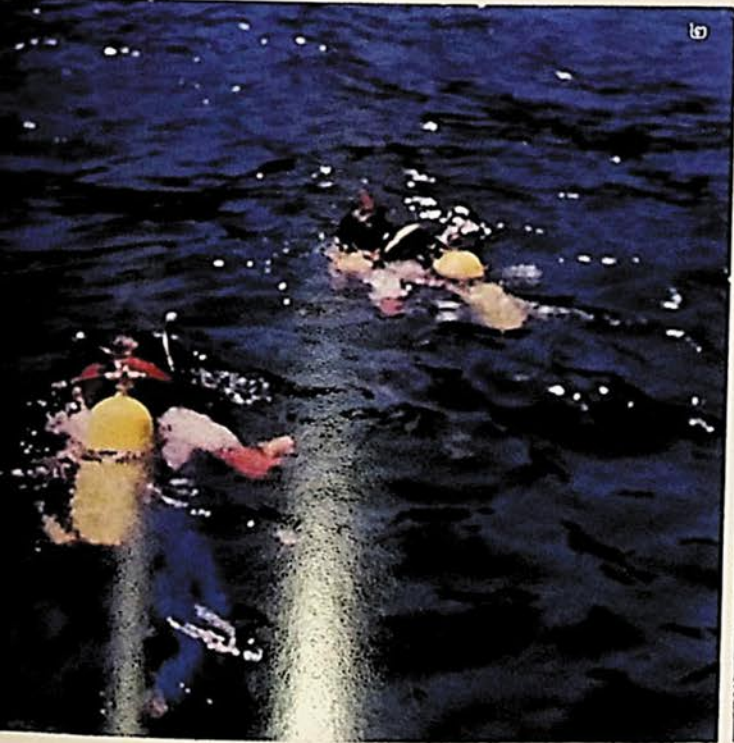
๑ เกาะจรเข้ อำเภอเมือง ต่อเขตอำเภอปะทิว

๒, ๓ เกาะง่าม อำเภอเมือง

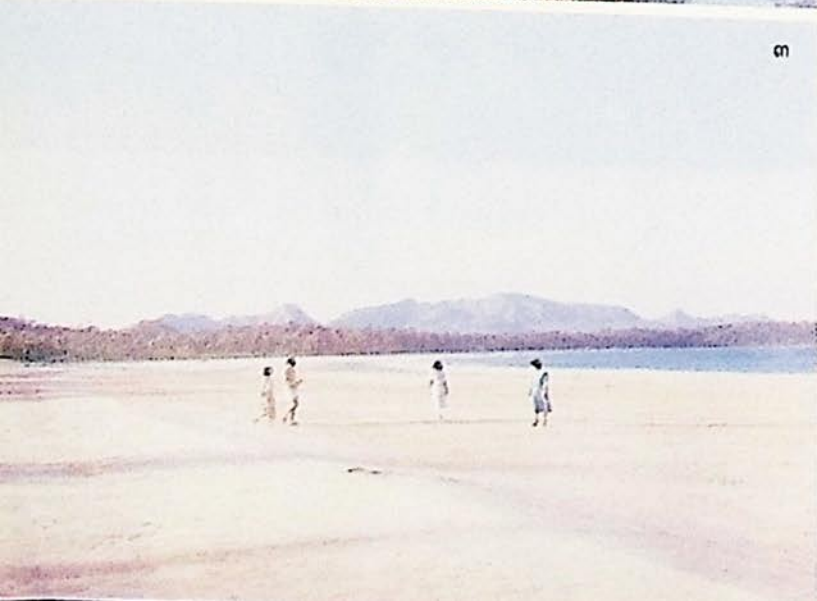
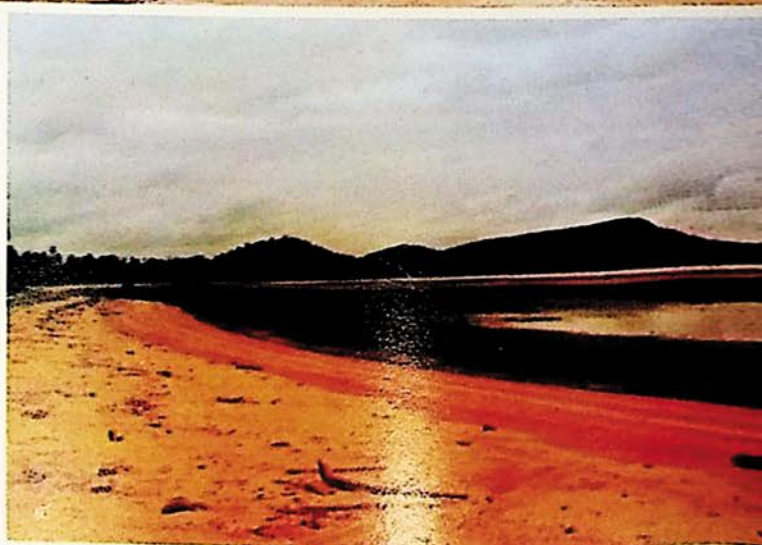
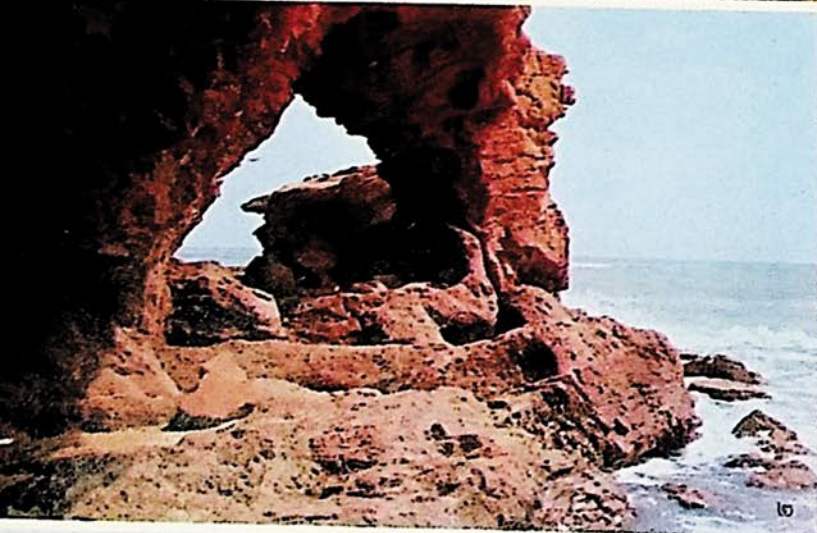

๑, ๒ เกาะง่ามใหญ่ อำเภอเมือง

๓ เกาะมะพร้าว อำเภอเมือง

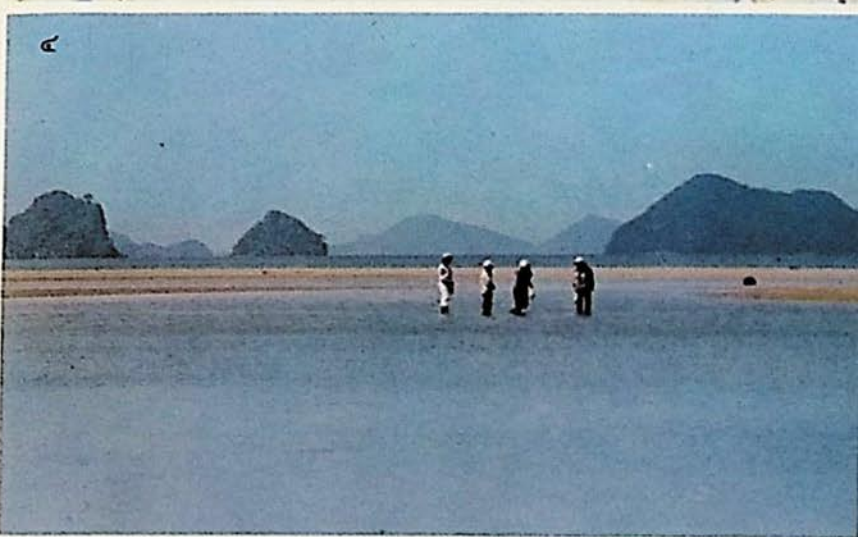
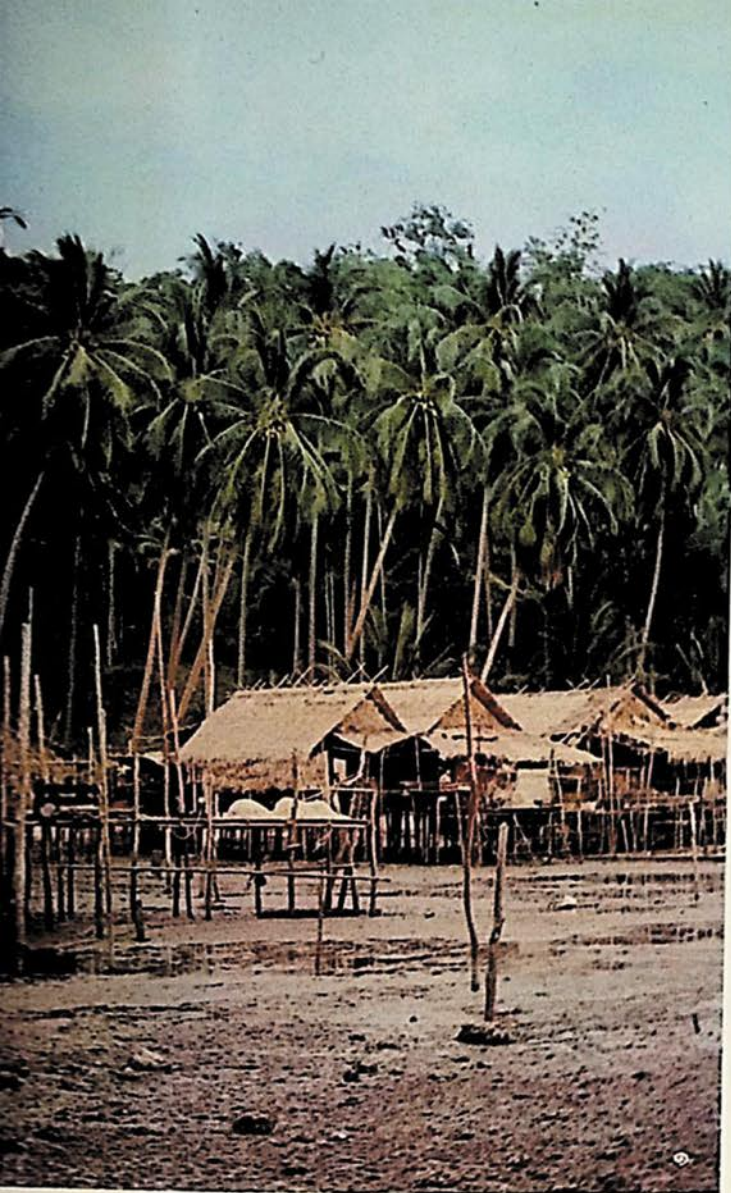

- ๑ พระอาทิตย์ตกดิน หาดทรายขาว อ่าวเมือง
- ๒ นักดำน้ำชมปะการังใต้ทะเลชุมพร
- ๓ หาดทรายรี อ่าวเมือง ชุมพร

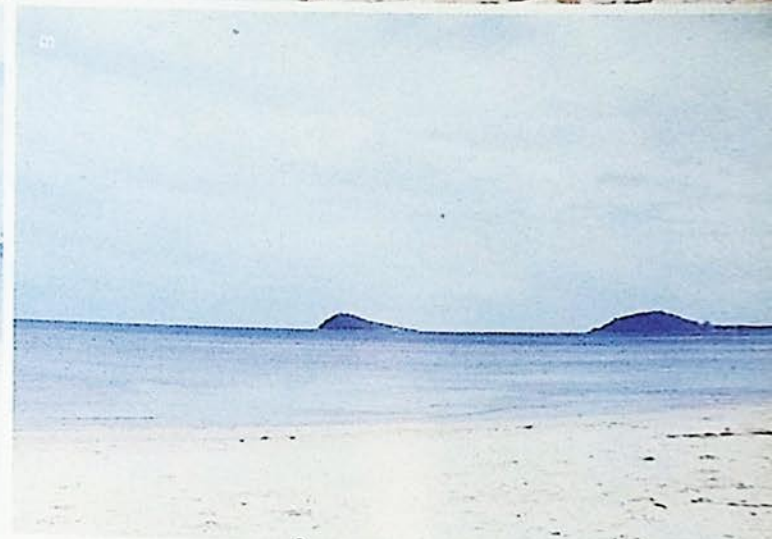
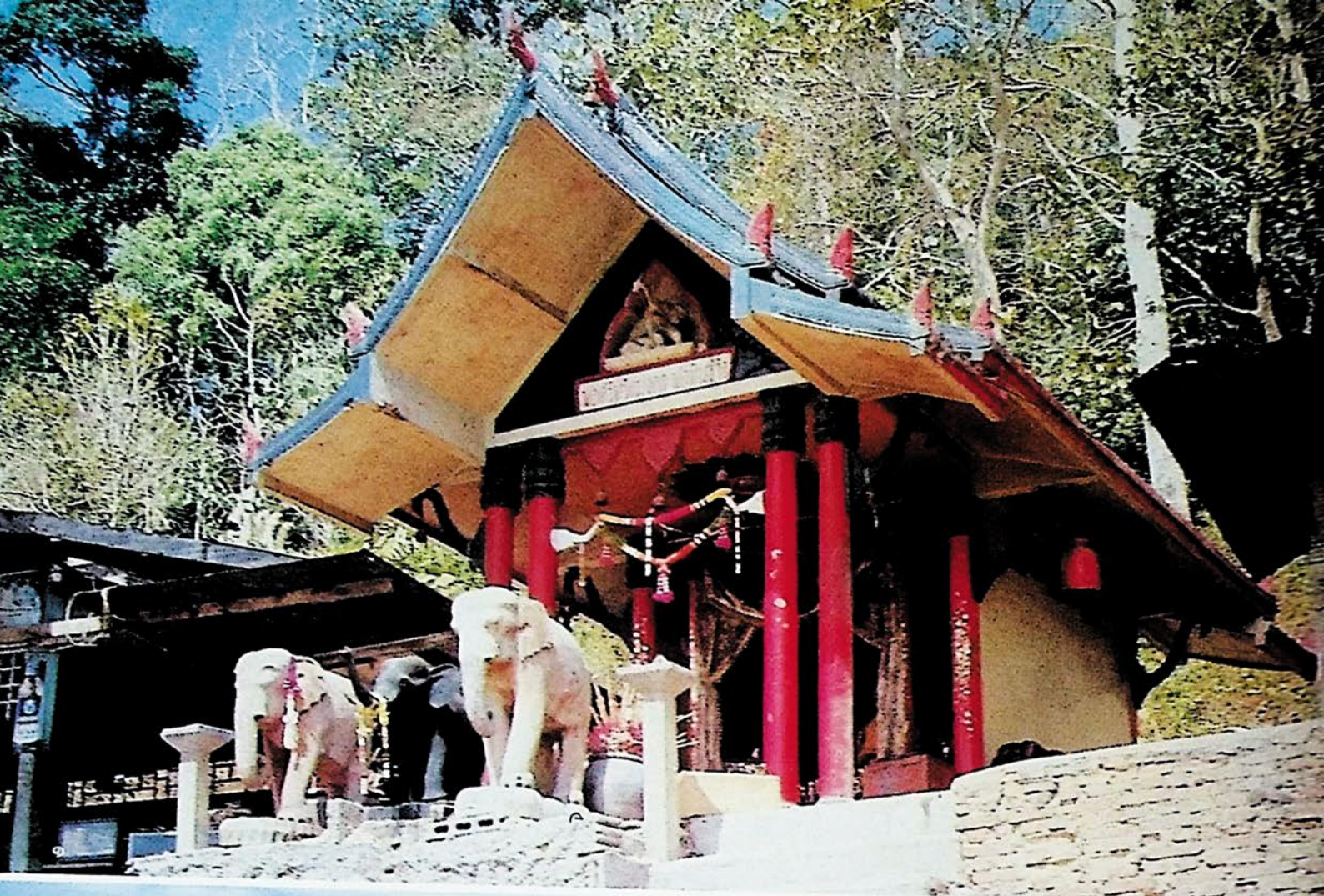

๓

- ๑ เรือชุมพร (เรือหลวงชุมพร) คดีล่าว่าหลวงออกไปเพราะปลดประจำการแล้ว
- ๒ หาดมาแดง อำเภอเมือง
- ๓ หาดทุ่งวัวแล่น อำเภอปะทิว
- ๔ อ่าวพังก้า อำเภอเมือง

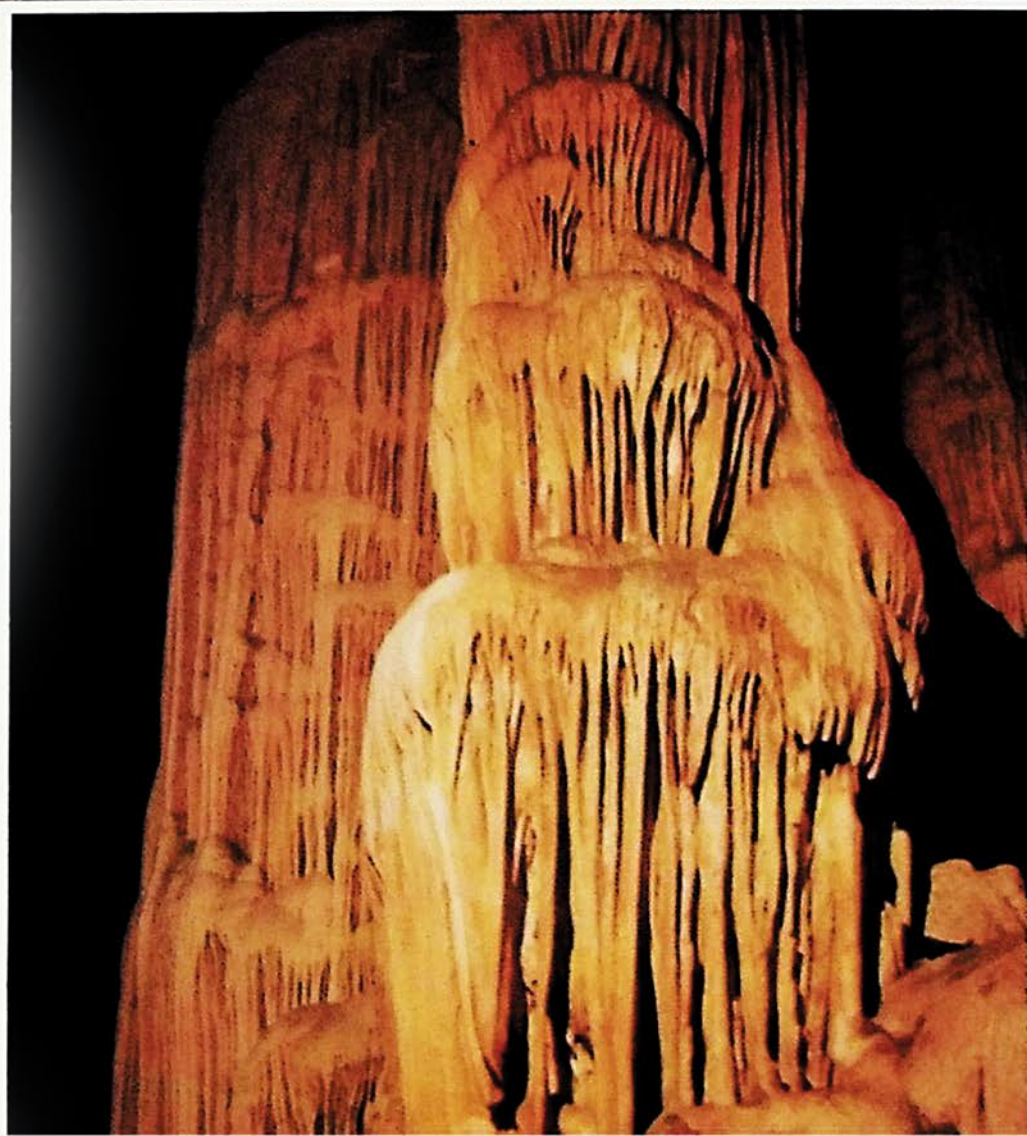

- ๑ หมู่บ้านชาวประมง กิ่งอำเภอทุ่งตะโก
- ๒ จปร. รศ. ๑๐๘ ณ ตำบลเขาเงิน อำเภอหลังสวน
- ๓ เจดีย์ วัดถ้ำขวัญเมือง อำเภอสวี
- ๔ หาดอรุโณทัย กิ่งอำเภอทุ่งตะโก

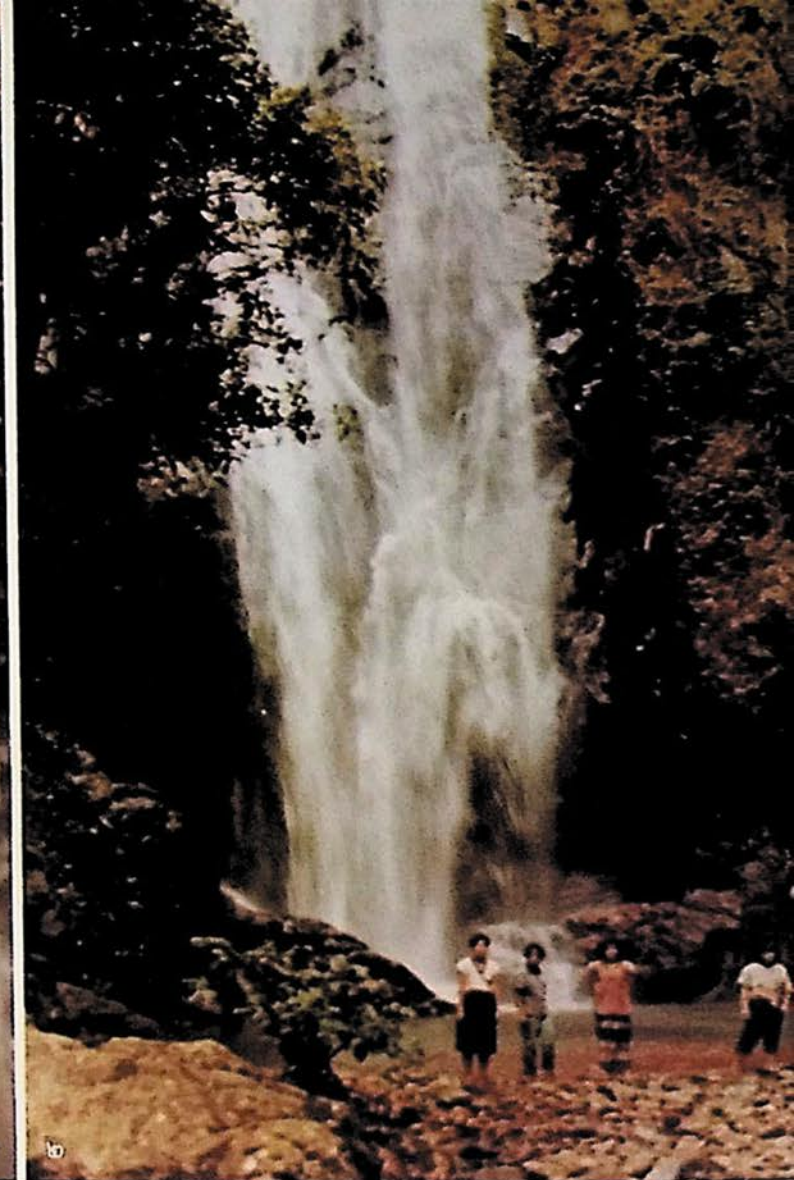

- ๑ ศาลพ่อตาหินช้าง ถนนเพชรเกษม อำเภอท่าแซะ
- ๒, ๓ หาดอรุณทัย กิ่งอำเภอทุ่งตะโก
- ๔ พระตำหนักพลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์
ณ หาดอรุณทัย กิ่งอำเภอทุ่งตะโก

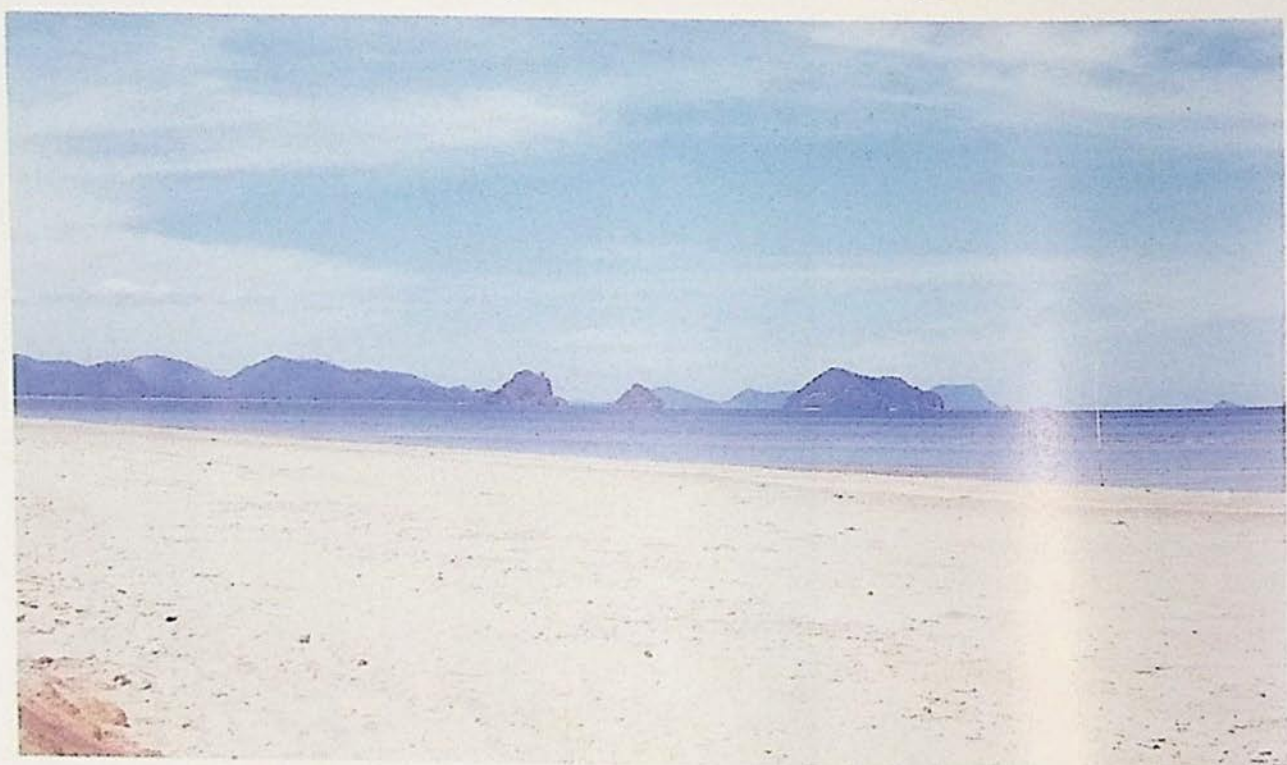

ถ้ำเขาเกรียบ อำเภอวังสวัตน์

๑. ๒ น้ำตกทับช้าง หมู่ที่ ๕ บ้านดั่งอ้า ตำบลตะโก กิ่งอำเภอทุ่งตะโก

หาดอรุโณทัย กิ่งอำเภอทุ่งตะโก

บทที่ ๓

สถานที่และสิ่งก่อสร้างที่สำคัญ

โบราณสถาน

ชุมพรเป็นเมืองที่ตั้งอยู่บริเวณที่ราบ น้ำท่วมบ่อย ๆ และเป็นเมืองยุทธศาสตร์มาแต่โบราณ จึงไม่มีวัดอุหรือสิ่งก่อสร้างเก่า ๆ มากนัก

พระบรมธาตุสวี หรือเจดีย์กาวิ อยู่ในอำเภอสวี เป็นเจดีย์สูง ๑๕ วา สันนิษฐานว่าภายในองค์พระเจดีย์บรรจุ พระบรมสารีริกธาตุ

มีตำนานเล่าว่าขณะที่พระเจ้าศรีธรรมโศกราช เสด็จไปคุมก่อสร้างพร้อมด้วยพระมเหสี มีกาดำตัวหนึ่งบินววน และส่งเสียงร้องอยู่ตลอดเวลา พระมเหสีทอดพระเนตรเห็นจึงกราบทูลให้ทอดพระเนตรด้วยหลักเก่าแก่ท่อนหนึ่งปักอยู่ในดิน เมื่อไพร่พลขุดขึ้นมาก็คพบว่าเป็นพระบรมสารีริกธาตุ พระองค์จึงโปรดให้สร้างเจดีย์ขึ้นตรงนั้น และพระราชทานนามว่า “วัดกาวิ” ต่อมาชื่อวัดเพี้ยนไปว่า “วัดสวี”

พระตำหนักสถิตพระรูปพลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพร-เขตตรอุดมศักดิ์

ตั้งอยู่บริเวณหาดทรายรี บ้านหาดทรายรี ตำบลปากน้ำชุมพร อำเภอเมืองชุมพร ห่างจากปากน้ำชุมพรประมาณ ๘ กิโลเมตร เป็นสถานที่อนุสรณ์ของพลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตตรอุดมศักดิ์ ผู้ทรงสถาปนากองทัพเรือสมัยใหม่ในประเทศไทย พระองค์สิ้นพระชนม์ ณ พระตำหนักส่วนพระองค์ที่หาดทรายรีแห่งนี้ ปัจจุบันสิ่งก่อสร้างที่เป็นอนุสรณ์ของพระองค์ คือศาลเจ้าพ่อกรมหลวงชุมพรฯ (ศาลเก่า) ตั้งอยู่ริมหาด พระตำหนักเจ้าพ่อกรมหลวงชุมพรเขตตรอุดมศักดิ์ (ศาลใหม่) ตั้งเด่นอยู่บนเชิงเขา มีเรือตอร์ปิโดขนาดใหญ่ คือเรือหลวงชุมพร ซึ่งประชาชนร่วมสละเงินจัดซื้อให้กองทัพเรือ เมื่อปีพ.ศ. ๒๕๗๘ และปลดระวางเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๑๘ กองทัพเรือได้นำเรือลำนี้ขึ้นมาจอดตั้งไว้บนบกเคียงคู่กับศาลเจ้าพ่อกรมหลวงชุมพรเขตตรอุดมศักดิ์ (ศาลเก่า) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๓

สถานที่ท่องเที่ยว

ชุมพรมีทะเลอันสวยงามเต็มไปด้วยหาดทรายสีขาวนวล ที่หนาแน่นไปด้วยทิวมะพร้าวและเกาะกลางทะเลทั้งดงามทั้งใกล้และไกลแผ่นดิน นอกจากนี้ยังมีภูเขา ธารน้ำตก และถ้ำหินงอกหินย้อย ที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าตื่นตาตื่นใจ

เส้นทางสายชุมพร-ท่าแซะ

ถ้ำรับร้อ อยู่ในเขตท่าตำบลท่าข้าม อำเภอท่าแซะ จากสี่แยกปฐมพรขึ้นไปประมาณ ๔ กิโลเมตร จากนั้นเลี้ยวซ้ายไปทางตะวันตกอีกประมาณ ๕ กิโลเมตร เป็นทางดินลูกรังผ่านหมู่บ้านท่าข้ามไป ยังวัดเทพเจริญหรือวัดถ้ำรับร้อซึ่งตั้งอยู่ติดหน้าผา ถ้ำรับร้อเป็นถ้ำที่ตั้งอยู่บนที่สูงเนินเขา กล่าวกันว่า มีปริศนาลายแทงชุมพรพ้อยู่ในถ้ำถึง ๒ แห่ง คือที่ถ้ำตันทางชื่อถ้ำเอเต และถ้ำตอนที่ลึกเข้าไปอีก ซึ่งมีพระพุทธรูปเก่าแก่ที่ชาวบ้านเรียกว่า “หลวงพ่อบุหลุกเมือง” ในถ้ำตอนในนี้มีหินงอกหินย้อยงดงาม แปลกตาให้ชม

วนอุทยานน้ำตกกะเปาะ อยู่ในตำบลสลวย อำเภอท่าแซะ ริมทางหลวงสายเพชรเกษม กิโลเมตรที่ ๔๖๖-๔๖๘ ประมาณ ๓๐ กิโลเมตร ก่อนถึงตัวเมืองชุมพร วนอุทยานแห่งนี้มีเนื้อ ๗,๐๗๐ ไร่ เริ่มดำเนินงานและปรับปรุงมาตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๐๓ มีบรรยากาศเป็นสวนป่าร่มรื่น ลักษณะน้ำตกเป็นแอ่ง น้ำสามารถว่ายน้ำเล่นได้ รอบบริเวณมีพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ที่น่าสนใจ เหมาะสำหรับเป็นที่ศึกษาธรรมชาติ วิทยาและพักผ่อน

เส้นทางไปปากน้ำชุมพร

ปากน้ำชุมพร ชาวเมืองเรียกกันว่า ปากน้ำท่าตะเภา อยู่ห่างตัวเมืองตามทางหลวงหมายเลข ๔๐๐๑ ประมาณ ๑๓ กิโลเมตร เป็นหมู่บ้านชุมชนใหญ่ของชาวประมงชุมพร มีท่าเทียบเรือประมง และเป็นต้นทางลงเรือไปเที่ยวเกาะแก่งต่าง ๆ ที่น่าเที่ยว อาทิ

เกาะมัตตรา ชาวเมืองเรียกว่าเกาะตั้งกวย เป็นเกาะใหญ่มีชายหาดทอดตั้งแคมป์พักผ่อน ตกปลาได้ นอกจากนี้บริเวณรอบเกาะมีปะการังที่สวยงามให้ชมอีกด้วย

เกาะลังกาจิว อยู่ในอ่าวอำเภอสวี เป็นเกาะที่มีนกนางแอ่นทำรังอยู่มากตามถ้ำและชะง่อนผา บริษัทรังนกแหลมทองเป็นผู้ได้รับสัมปทานเก็บรังนกนางแอ่น ดังนั้นผู้ที่สนใจจะเดินทางไปเที่ยวเกาะลังกาจิวจะต้องขออนุญาตจากบริษัทในตัวเมืองชุมพรก่อน แล้วจึงมาว่าจ้างเรือจากปากน้ำชุมพร ใช้เวลาเดินทางราว ๔๕ นาทีก็ถึงเกาะลังกาจิว

เกาะทองหลาง อยู่ใกล้กับเกาะลังกาจิว เป็นเกาะที่มีหาดทรายสวยงาม เหมาะสำหรับไปตั้งแคมป์พักผ่อนอีกแห่งหนึ่ง

เกาะแรด เป็นเกาะที่มีรูปร่างเหมือนแรด ทางด้านใต้ของทะเลชุมพรบริเวณรอบ ๆ เกาะแรด เป็นแหล่งที่น่าสนใจสำหรับการดำน้ำชมความงามของธรรมชาติใต้ทะเล ซึ่งเป็นแนวปะการังทอดยาวติดกันเป็นพืด จะพบดอกไม้ทะเลหลากสี ปะการัง และฝูงปลาใหญ่น้อยชนิดต่าง ๆ เป็นโลกใต้ทะเลที่นักดำน้ำยกย่องว่าสวยที่สุดแห่งหนึ่ง

นอกจากนี้ ยังมีเกาะอื่น ๆ อีก เช่น เกาะไข่ เกาะทะเล เกาะจระเข้ เกาะง่ามเล็ก เกาะง่ามใหญ่ เกาะพร้าว เกาะเสม็ด ฯลฯ

หาดการดรภาพ อยู่ห่างจากปากน้ำชุมพรตามทางหลวงหมายเลข ๔๑๑๔ ประมาณ ๑ กิโลเมตร เป็นชายหาดยาวราว ๓ กิโลเมตร สวยงาม ทอดขนานคู่ไปกับถนนซึ่งหนาแน่นไปด้วยทิวมะพร้าวตลอดเส้นทาง มีร้านขายอาหารทะเลริมหาดอยู่หลายร้าน และมีสถานที่พักผ่อนตากอากาศคือ บ้านพักพรสวรรค์

หาดทรายรี อยู่เลยหาดมารดรภาพไปราว ๔ กิโลเมตร ห่างจากตัวเมืองไปทางปากน้ำ
ชุมพรแยกเข้าทางหลวงหมายเลข ๔๑๑๙ ประมาณ ๑๗ กิโลเมตร เป็นชายหาดสีขาวสะอาดตา หาด
ทรายรีเป็นสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งเกี่ยวกับพลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์
พระบิดาแห่งทหารเรือไทย พระองค์สิ้นพระชนม์ที่หาดทรายรีแห่งนี้เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ.
๒๔๖๖ ปัจจุบันมีอนุสรณ์สำคัญเกี่ยวกับพระองค์ที่หาดทรายรีคือ

- ศาลเจ้าพ่อกรมหลวงชุมพรฯ ซึ่งตั้งอยู่บนหัวเขาจุมุกโพรงริมทะเล ในบริเวณสวนดำหนัก
เดิม ประดิษฐานพระรูปหล่อขนาดเท่าพระองค์จริงเป็นที่เคารพสักการะของชาวทะเลทั่วไปเป็นอย่าง
ยิ่ง (หัวเขาจุมุกโพรงนี้ ปัจจุบันนิยมเรียกกันว่า “เขากรมหลวงชุมพร” ฉะนั้นควรจะเปลี่ยนชื่อเพื่อ
เทิดพระเกียรติพลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ เรียกว่า “ภูเขากรมหลวง
ชุมพร”)

- สวนสมุนไพรหอมพร อยู่บริเวณเชิงเขา เป็นโครงการของกระทรวงสาธารณสุขเพื่อสมุนไพร
ไทยที่มีคุณค่า สืบทอดเจตนารมณ์ของกรมหลวงชุมพรฯ หรือ “หอมพร” ของชาวบ้าน

- เรือหลวงชุมพร เป็นเรือตอร์ปิโดขนาดใหญ่ของราชนาวีไทย ขนานนามตามชื่อเมืองแถบ
ชายฝั่งทะเลเช่นเรือหลวงอื่น ๆ เรือลำนี้ได้ปลดประจำการเมื่อพ.ศ. ๒๕๑๘ และอีก ๔ ปีต่อมา กองทัพ
เรือได้มอบเรือลำนี้ให้มาเป็นอนุสรณ์แก่ชาวชุมพร เพื่อระลึกถึงพลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรม
หลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ณ หาดทรายรีแห่งนี้

เส้นทางเลียบชายฝั่งทะเลไปทางอำเภอปะทิว

อ่าวพังก อยู่ห่างจากตัวเมืองไปตามถนนสามแก้ว ผ่านข้าตำบลดอนชะอังประมาณ ๘ กิโลเมตร
บริเวณอ่าวกว้าง ชายหาดยาวเหยียดเต็มไปด้วยทิวมะพร้าว มีความงดงามตามธรรมชาติ เหมาะที่
จะใช้เป็นสถานที่พักผ่อน ปลายอ่าวมีเนินเขาซึ่งมองลงมาเห็นทิวทัศน์เบื้องล่างของอ่าวได้

อ่าวทุ่งวัวแล่น อยู่ห่างจากตัวเมืองชุมพร ๑๒ กิโลเมตร ในเขตอำเภอปะทิว อ่าวนี้มีหาดทรายขาว
สะอาดและสวยงามที่ขึ้นชื่อมากแห่งหนึ่งของชุมพร มีสถานที่พักผ่อนตากอากาศคือ ชุมพรคาบานา

ถ้ำน้ำลอด เขาพลู อยู่ในเขตบ้านทุ่งยอ ตำบลชุมโค อำเภอปะทิว ระหว่างเส้นทางอำเภอปะทิว-
น้ำตกทุ่งยอ เป็นถ้ำที่สวยงามประกอบด้วยหินงอกหินย้อย ที่พื้นถ้ำมีทางน้ำไหลเป็นทาง เข้าใจว่า
เกิดจากหยดน้ำฝนซึมปล่องซึ่งมีอยู่เป็นระยะ ๆ เหนือเพดานถ้ำ ถ้ำนี้มีแนวยาวไปทะลุปากถ้ำอีกด้าน
หนึ่งได้ด้วย

น้ำตกทุ่งยอ อยู่ห่างจากอำเภอปะทิวประมาณ ๙ กิโลเมตร เป็นน้ำตกเล็ก ๆ บริเวณรอบ ๆ
ร่มรื่นด้วยเงาไม้ มีร้านอาหารเครื่องดื่ม เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่งดงามแห่งหนึ่ง

อ่าวบ่อเมา จากน้ำตกทุ่งยอมีทางไปอ่าวบ่อเมา ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ของชุมพร
เป็นอ่าวกว้างหาดยาวลงเล่นน้ำได้ ริมทะเลเป็นทิวสน มีบรรยากาศที่สงบเงียบ นักท่องเที่ยวสามารถ
เช่าเรือไปเที่ยวเกาะไข่ซึ่งอยู่ห่างจากหาดบ่อเมาไป ๔ กิโลเมตรครึ่งได้อีกด้วย

แหลมแท่น อยู่ในบริเวณอ่าวบ่อเมาในเขตอำเภอปะทิว เลยจากที่ว่าการอำเภอไปตามเส้นทางสวนมะพร้าวอีกประมาณ ๑๐ กิโลเมตร หาดทรายแหลมแท่นเป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการตั้งแคมป์พักแรมเป็นหมู่คณะ ซึ่งทางสโมสรไลออนส์ชุมพรได้สร้างศาลาไว้สำหรับผู้เดินทางเข้ามาเที่ยวที่ปลายแหลมมีจุดชมวิวยุ่บนเนินเขาในมุมต่าง ๆ ซึ่งมองเห็นทิวทัศน์ที่สวยงามของหาดหินเป็นแผ่นเรียบ อันเป็นที่มาของชื่อแหลมแท่น

เส้นทางไปอำเภอหลังสวน

หาดอรุโณทัย เป็นหาดทรายที่ตั้งงามอยู่บริเวณปากน้ำตะโก ในตำบลปากตะโก กิ่งอำเภอทุ่งตะโก เดินทางจากตัวเมืองชุมพรใช้ทางหลวงหมายเลข ๔๑ (เอ.๑๘) ถึงกิโลเมตรที่ ๔๔-๔๕ เลี้ยวซ้ายเข้าปากน้ำตะโกไปประมาณ ๑๐ กิโลเมตร จะพบหาดอรุโณทัยซึ่งเป็นหาดทรายยาวมีสวนสนร่มรื่นริมหาดมีที่พักผ่อน มีร้านอาหารและเครื่องดื่ม บนหาดนี้มีอนุสาวรีย์พลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์เช่นเดียวกับที่หาดทรายรี จากหาดนี้สามารถเช่าเรือไปเที่ยวตามเกาะต่าง ๆ ได้

หมู่บ้านประมง บ้านอ่าวมะม่วง แยกไปทางซ้ายจากทางเข้าปากน้ำตะโกไปประมาณ ๑๔ กิโลเมตร เป็นหมู่บ้านชาวประมงริมทะเลที่สวยงาม บรรยากาศบริเวณหมู่บ้านร่มรื่นและสงบเงียบ แสดงภาพชีวิตความเป็นอยู่อย่างเป็นธรรมชาติของชาวประมง ประกอบกับทิวมะพร้าวเบื้องหลังช่วยสร้างสีสันให้แก่ภาพทิวทัศน์บริเวณนี้ยิ่งนัก

วัดถ้ำขวัญเมือง อยู่ที่ตำบลนาโพธิ์ อำเภอสวี ห่างจากตัวเมืองชุมพรมาตามทางหลวงหมายเลข ๔๑ ประมาณ ๔๓ กิโลเมตร เลี้ยวขวาตรงทางเข้าวัดซึ่งอยู่เยื้องทางเข้าไปอำเภอสวีเล็กน้อย วัดถ้ำขวัญเมืองสร้างเมื่อพ.ศ. ๒๔๒๓ มีพระเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุและสาวกธาตุ เรียกว่า “เจดีย์วัดถ้ำขวัญเมือง” เมื่อขึ้นไปถึงบนยอดเขาที่ประดิษฐานพระเจดีย์ อากาศจะเย็นสบายมีสายลมแรงมองเห็นทิวทัศน์เบื้องล่างที่เป็นสวนมะพร้าวและนาข้าวสวยงามนัก

ถ้ำเขาเกรียบ อยู่ที่ตำบลบ้านควน อำเภอหลังสวน เดินทางจากเมืองชุมพรไปสู่หลังสวนตามทางหลวงหมายเลข ๔๑ ประมาณ ๘๕ กิโลเมตร แล้วเลี้ยวขวาเข้าไปอีก ๖ กิโลเมตร มีสำนักสงฆ์ถ้ำเขาเกรียบอยู่บริเวณเชิงเขา ทางขึ้นจะต้องขึ้นบันไดประมาณ ๓๗๐ ขั้น ภายในถ้ำมีศาลใหญ่ประดิษฐานพระพุทธรูปซึ่งกล่าวกันว่าเป็นพระที่ผุดขึ้นมาบนยอดเขาสูง และมีหินงอกหินย้อยงดงามมาก ถ้ำเขาเกรียบเป็นถ้ำที่สวยงามที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย

ถ้ำเขาเงิน อยู่ที่ตำบลมะพล่า อำเภอหลังสวน ก่อนถึงวัดถ้ำเขาเกรียบ จากตัวเมืองชุมพรไปทางหลังสวนประมาณ ๖๕ กิโลเมตร แล้วเลี้ยวขวาเข้าไปอีก ๓ กิโลเมตร ตรงข้ามกับทางเข้าอำเภอหลังสวน บริเวณหน้าถ้ำมีเจดีย์วัดถ้ำเขาเงินซึ่งแต่เดิมมีแต่ฐานพระเจดีย์อยู่บนโขดหินหน้าถ้ำ ครั้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินโดยทางชลมารคถึงวัดถ้ำเขาเงิน (ชื่อเดิม) เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ร.ศ. ๑๐๘ (พ.ศ. ๒๔๓๒) ทรงมีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้พระยาจตุรราชโกศการ ผู้ว่าราชการเมืองหลังสวนปฏิสังขรณ์พระเจดีย์ขึ้นไว้ และให้เปลี่ยนนามถ้ำนี้ใหม่เรียกว่า “วัดถ้ำเขาเงิน” และโปรดเกล้าฯ ให้สลักพระปรมาภิไธยย่อ “จ.ปร.” ไว้ด้วย

นอกจากนี้ ชุมพรยังมีไร่กาแฟและสวนผลไม้อยู่หลายแห่งที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปชม
ได้ ผลไม้เมืองชุมพรแต่ละชนิดแต่ละพันธุ์ผลัดเปลี่ยนกันออกดอกออกผลมาให้ได้ลองชิมรสอยู่ทุก
ฤดูกาล ไม่ว่าจะเป็นทุเรียน เงาะ ลำไย มังคุด กล้วย และที่ขาดเสียมิได้คือ มะพร้าว น้ำหอมหวาน
กล้วยเล็บมือนาง และสับปะรด

แะเที่ยวเมืองชุมพรกันสักครั้ง ชมธรรมชาติที่งดงามสงบเงียบ และลองชิมผลไม้อันลือชื่อของ
ดินแดนแห่งนี้ ดินแดนที่อาจขนานนามได้ว่าเป็น “เมืองผลไม้ภาคใต้ของไทย”

บทที่ ๔

บุคคลสำคัญของจังหวัด

บทที่ ๔

บุคคลสำคัญของจังหวัด

ก. ประวัติบุคคลสำคัญ

๑. พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์

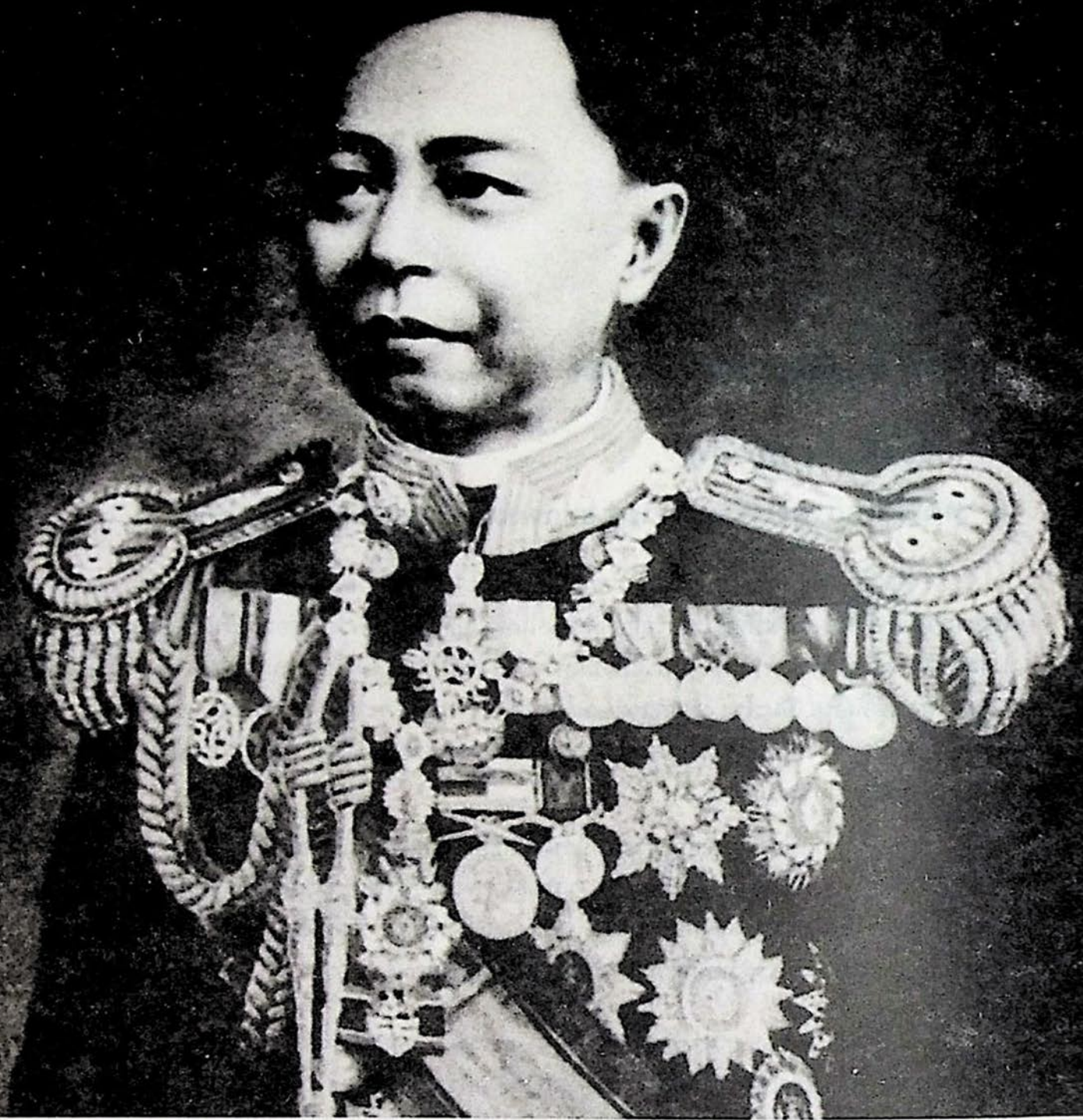
พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ มีพระนามเดิมว่าพระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงศ์ ทรงเป็นพระโอรสองค์ที่ ๒๘ ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ประสูติแต่เจ้าจอมมารดาโหมด ในพระบรมมหาราชวัง เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๔๒๓ ตรงกับวันอาทิตย์ แรม ๓ ค่ำ เดือนอ้าย ปีมะโรง จุลศักราช ๑๒๔๒ พระองค์ทรงมีพระชนิษฐานและพระอนุชาร่วมพระมารดา ๒ พระองค์ คือ พระองค์เจ้าหญิงอรุณศรีวรคยา (สิ้นพระชนม์เมื่อทรงพระเยาว์) และพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นไชยาศรีศรีโยภาส

การศึกษา เมื่อพลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ยังทรงพระเยาว์ ทรงได้รับการศึกษาขั้นแรกในพระบรมมหาราชวัง มีพระยาอิศรพันธุ์โสภณ (หนู อิศรางกูร) เป็นพระอาจารย์และทรงศึกษาภาษาอังกฤษกับ MR. MORANT ซึ่งเป็นชาวอังกฤษและได้ทรงเข้าเป็นนักเรียนในโรงเรียนหลวง ณ พระตำหนักสวนกุหลาบอยู่จนถึงทรงเสกกันต์

ในปี พ.ศ. ๒๔๓๖ ทรงมีพระชนม์ได้ ๑๓ พรรษา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสด็จในกรมฯ เสด็จไปทรงศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษพร้อมกับสมเด็จพระเจ้าฟ้าชายมหาวชิราวุธ ซึ่งต่อมาก็คือพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ นั้นเอง

ในระยะแรกที่ทรงศึกษา ณ ประเทศอังกฤษนั้น ทรงเรียนวิชาสามัญทั่วไปพร้อม ๆ กับสมเด็จพระเจ้าฟ้าชายมหาวชิราวุธ ต่อมาทรงเข้าศึกษาวิชาการทหารเรือ ในราวปี พ.ศ. ๒๔๓๙ ตามพระราชประสงค์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงมีพระราชดำริว่า กิจการทหารเรือของไทยแต่แรกนั้นต้องอาศัยชาวต่างชาติผู้ชำนาญมาเป็นผู้บัญชาการ จึงหวังที่จะให้พระโอรสพระองค์ใดพระองค์หนึ่งศึกษาวิชาการทหารเรือ เพื่อมารับราชการในราชนาวีไทย

พระองค์ทรงศึกษาอยู่ในโรงเรียนนายเรืออังกฤษ และสอบได้เป็นนักเรียนทำการนายเรือ ทรงศึกษาต่อในวิทยาลัยการทหารเรือ โรงเรียนปืนใหญ่ และโรงเรียนตอร์ปิโด จนได้เลื่อนยศเป็นเรือเอก รวมเวลาที่ทรงศึกษาอยู่ในประเทศอังกฤษเป็นเวลา ๖ ปีเศษ ระหว่างที่ทรงเป็นนักเรียนนายเรืออยู่ที่ประเทศอังกฤษนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสยุโรปเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๐ ทรงขอลาโรงเรียนมารับเสด็จ โดยเข้าร่วมขบวนเสด็จที่เกาะลังกา จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้

พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์

รับราชการตามตำแหน่งนักเรียนนายเรือในเรือพระที่นั่ง ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้บังคับการเรือพระที่นั่งจักรีและได้ทรงถือท้ายเรือพระที่นั่งมหาจักรีด้วยพระองค์เอง

เมื่อพระองค์ทรงสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรืออังกฤษแล้วก็เสด็จกลับประเทศไทย โดยทางเรือถึงกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๔๔๓ ขณะนั้นมีพระชนมายุเพียง ๒๐ พรรษาเท่านั้น ในวันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๔๓ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานยศเป็นนายเรือโท (เทียบเท่านาวาตรีในปัจจุบัน) และทรงพระกรุณาแต่งตั้งให้เป็นผู้บังคับการเรือรบหลวงนุราชูสัตตสวัสด์ ซึ่งเป็นที่ตั้งโรงเรียนนายเรือ ทรงสำรวจการป้องกันลำน้ำเจ้าพระยา ทรงริเริ่มกำหนดแบบสัญญาณธงสองมือและโคมไฟตลอดจนเริ่มฝึกพล “พลอาณัติสัญญาณ” (ทัศนสัญญาณ) ขึ้นเป็นครั้งแรกในปีนั้น

ในปลายปีนั้นเองคือ ในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ พระองค์ทรงอภิเษกสมรสกับหม่อมเจ้าทิพย์สัมพันธ์ พระธิดาจอมพล สมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ทรงมีพระราชโอรสพระธิดาทั้งหมดรวม ๕ พระองค์ และทรงเป็นต้นราชสกุลอาภากรพลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ทรงรับราชการในราชนาวิโดยตลอด ทรงอุทิศพระองค์ให้แก่ราชนาวิไทย พระองค์ทรงมีความเห็นว่าการจะเป็นทหารเรือที่ดีนั้นจำเป็นต้องมีคุณสมบัติสองประการคือ มีหลักวิชาที่ดีเป็นประการแรก และมีความชำนาญเป็นประการที่สอง จึงทรงปรับปรุงระเบียบวิธีการต่าง ๆ ในโรงเรียนนายเรือ เพื่อฝึกสอนให้ได้นายทหารเรือที่ดีพร้อม บรรดาทหารเรือส่วนใหญ่ต่างเคารพพระองค์ว่า ทรงเป็นบูรพาจารย์ของทหารเรือไทย

ในระหว่างทรงรับราชการในกองทัพเรือได้ทรงปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ทรงริเริ่มกำหนดแบบสัญญาณธงสองมือและโคมไฟ ตลอดจนเริ่มฝึกพล พลอาณัติสัญญาณ (ทัศนสัญญาณ) ขึ้นเป็นครั้งแรก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม ซึ่งขณะนั้นทรงดำรงพระยศเป็นพลเรือโท ผู้บัญชาการกรมทหารเรือ ทรงพอพระทัยในการปฏิบัติงานของพระองค์มาก ทรงยกย่องว่าทรงมีความรู้จริง และมีความกระตือรือร้นที่จะทำงาน

วันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ พระองค์ได้รับพระราชทานยศเป็นนายเรือเอก (เทียบเท่านาวาเอกในปัจจุบัน และได้ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวประพาสชาวในเรือพระที่นั่งมหาจักรี ระหว่างวันที่ ๕ พฤษภาคม ถึงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ครั้งต่อมาในวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๔ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นรองผู้บัญชาการกรมทหารเรือ ในวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๗ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลื่อนยศ จาก นาวาเอกเป็นพลเรือตรี และคงดำรงตำแหน่งรองผู้บัญชาการกรมทหารเรือ ครั้นวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ในปีเดียวกันนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาพระอิสริยยศเป็นกรมหมื่นชุมพรเขตอุดมศักดิ์

วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำวาเอก หม่อมเจ้าไพชยนต์เทพ (ม.ร.ว.พิน สนธิวงศ์) เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารเรือออกจากราชการตามที่ได้กราบบังคมทูลลา จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมหมื่นชุมพรเขตอุดมศักดิ์ทรงทำการในตำแหน่งเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารเรือก่อน จนถึง พ.ศ. ๒๕๔๙ จึงได้ทรงแต่งตั้งเป็นเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารเรือ

ในการนี้ได้ทรงแก้ไขปรับปรุงการศึกษาระเบียบการในโรงเรียนนายเรือทุกอย่าง ทั้งฝ่ายปกครองและฝ่ายวิชาการให้รัดกุมทัดเทียมอารยประเทศ เพื่อให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนี้เป็นนายทหารเรือที่มีความรู้ ความสามารถเสมอด้วยนายทหารเรือต่างประเทศ และสามารถทำการแทนชาวต่างประเทศที่รับราชการอยู่ในกองทัพเรือขณะนั้นอีกด้วย

ถึงแม้ว่า จะทรงแก้ไขปรับปรุงระเบียบการศึกษา ให้มีความก้าวหน้า แต่สถานที่ตั้งโรงเรียนนายเรือยังไม่มีที่ตั้งเป็นหลักแหล่งที่มั่นคง ต้องโยกย้ายสถานที่เรียนบ่อยเป็นเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ผลการเรียนของนักเรียนนายเรือไม่ดีเท่าที่ควร พระองค์จึงได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขอพระราชทานที่ตั้งโรงเรียนนายเรือ ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระ-

ราชทานที่ดินบริเวณพระราชวังเดิมธนบุรี ให้ตัดแปลงเป็นโรงเรียนนายเรือ ในปี พ.ศ. ๒๔๔๘ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาเสด็จพระราชดำเนินไปทรงกระทำพิธีเปิดโรงเรียนนายเรือ ในวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๘ ทรงพอพระราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จากพระราชหัตถเลขาในสมุดเยี่ยมของโรงเรียนนายเรือที่ว่า “วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ร.ศ.๑๒๕ (พ.ศ. ๒๔๔๘) เราจุฬาลงกรณ์ ป.ร.ได้มาเปิดโรงเรียนนี้ มีความปลื้มใจซึ่งได้มาเห็นการทหารเรือมีรากหยั่งลงแล้ว จะเป็นที่ยั่งยืนไปในภายหน้า”

พระองค์ได้ทรงวางรากฐาน ในอันที่จะสร้างนายทหารเรือไทยขึ้นเป็นครั้งแรก ดังจะเห็นได้จากบันทึกความประสงค์การตั้งโรงเรียนนายเรือของ นายพลเรือตรี พระยาราชวังสัน (ศรี กมลนาวิณ) เสนาธิการทหารเรือ ทูลเกล้าถวายนายพลเรือเอก สมเด็จพระเจ้าฟ้าอัษฎางค์เดชาวุธ เจ้าฟ้ากรมหลวงนครราชสีมา ผู้สำเร็จราชการกระทรวงทหารเรือ เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ ว่า ต่อมาเมื่อปี ๒๔๔๘ นายพลเรือเอก พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ได้เสด็จดำรงตำแหน่งเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารเรืออีกตำแหน่งหนึ่ง เพื่อจัดการโรงเรียน ได้ทรงเพิ่มวิชาสามัญชั้นสูงขึ้น กับมีวิทยาศาสตร์เพิ่มเติมบ้าง ส่วนวิชาการเดินเรือนั้นก็ทรงให้คงอยู่ตามความประสงค์เดิม แต่ขยายหลักสูตรกว้างขวางออกไป ทั้งทรงตั้งโรงเรียนนายช่างกลขึ้นเป็นครั้งแรกด้วย

ตามบันทึกนี้จะเห็นได้ว่าพระองค์ทรงปรับปรุงการศึกษาของโรงเรียนนายเรือให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ได้ทรงตั้งโรงเรียนนายช่างกลขึ้นเป็นครั้งแรก เพราะทรงเห็นว่าเมื่อมีโรงเรียนนายเรือขึ้นแล้ว ก็ควรจะมีโรงเรียนนายช่างกลซึ่งเป็นของคู่กันด้วย โรงเรียนนี้เปิดรับผู้สมัครที่จะเรียนทางช่างกลจากนักเรียนนายเรือนั่นเอง ปรากฏว่ามีนักเรียนสมัครเรียนทางช่างกลมากพอกับความต้องการ

วิชาสำหรับนักเรียนช่างกลนี้ บางวิชาก็เรียนรวมกับนักเรียนนายเรือ บางวิชาก็แยกไปศึกษา โดยเฉพาะ ส่วนระเบียบการปกครองก็เป็นไปแบบเดียวกับนักเรียนนายเรือ

เมื่อมีโรงเรียนเพิ่มขึ้นเป็นสองโรงเรียน ทางราชการจึงได้รวมการบังคับบัญชาโรงเรียนทั้งสองเข้าด้วยกัน และตั้งเป็นกองบังคับการ เรียกว่า กองโรงเรียนนายเรือ คำว่า กองโรงเรียนนายเรือ จึงปรากฏในทำเนียบทหารเรือตั้งแต่ครั้งนั้น และเพื่อขยายกิจการของโรงเรียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ได้ทรงให้ดำเนินการจัดซื้อที่ดินด้านหลังของโรงเรียนนายเรือในขณะนั้น จนจรดคลองวัดอรุณราชวราราม (วันทางหลวง) ทรงสร้างโรงงานช่างกลสำหรับฝึกหัดนักเรียนนายช่างกล และสร้างโรงอาหารสำหรับนักเรียนนายเรือ ต่อกันไปจากโรงงานบริเวณ นอกนั้นให้ทำเป็นสนาม ซึ่งต่อมาพื้นที่บริเวณสนามด้านวัดโมฬีโลกยาราม (วัดท้ายตลาด) ก็ได้จัดสร้างเป็นโรงเรียนจำขึ้น จึงทำให้บริเวณกว้างขวางขึ้นอีกมาก

อนึ่ง พระองค์ทรงเห็นว่า ควรจะได้ฝึกหัดให้ทหารเรือไทยเดินเรือทะเลได้อย่างชาวต่างประเทศ เพราะสมัยนั้นคนไทยยังต้องจ้างชาวต่างประเทศมาเป็นผู้บังคับการเรือเป็นส่วนมาก คนไทยที่สามารถเดินเรือทะเลบริเวณอ่าวไทยได้ก็มีแต่พวกอาสาจามบางคนก็อาศัยความชำนาญอย่างเดียวเท่านั้น ไม่ได้เกี่ยวข้องกับหลักวิชาเลย ดังนั้นจึงได้ทรงริเริ่มที่จะฝึกหัด ส่งสอนนายทหารเรือให้มีความรู้ความชำนาญในการเดินเรือทะเลขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นพระดำริที่ดี และสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งในทางการทหารเรือของราชนาวิไทย และทางกองทัพเรือก็ได้ยึดถือแบบฉบับอันดีงามนี้ดำเนินการต่อมาจนตราប់เท่าทุกวันนี้

วิธีการขั้นแรกในการผลิตนายทหารออกรับราชการนั้น พระองค์ให้นักเรียนชั้นสูงซึ่งบางคนมีอายุถึง ๓๐ ปี สอบไล่เพื่อออกไปเป็นนายทหารชุดหนึ่งก่อน ส่วนที่เหลืออยู่ให้ยุบลงไปเรียนชั้นเตรียมหมด และประทานโอกาสไว้ว่า ผู้ที่สอบไล่ได้จะออกเป็นนายทหารก็ได้ หรือจะกลับเข้ามาเป็นนักเรียนใหม่ก็ทำได้ โดยทรงวางหลักสูตรการเรียนของนักเรียนทุกชั้นขึ้นใหม่หมด เพราะหลักสูตรเดิมอ่อน และยังใช้การทางทะเลไม่ได้ และทรงเพิ่มวิชาต่าง ๆ เข้าไปไว้ในหลักสูตรอีกมาก เช่น วิชาตรีโกณมิติ แอลยิบร่า ยีโอเมตรี การเรือ ดาราศาสตร์ แผนที่ ภาษาอังกฤษ ช่างกล และอื่น ๆ ที่ทรงเห็นว่าสำคัญอีกหลายวิชา

ในทางด้านการกีฬา พระองค์ทรงขอครุมาจากราชวงศกรมการเพื่อมาสอนบาร์คู บาร์เดี่ยว และห่วง ให้นักเรียนฝึกหัดจนได้ผลเป็นอย่างดี ให้นักเรียนมีสุขภาพดีและแข็งแรงขึ้นเป็นอันมาก ทุกวันพฤหัสบดี ตอนบ่ายทุกคนต้องทำความสะอาดเรียบร้อยทุกอย่าง เช่น เติงนอน เครื่องสนาม หม้อข้าว เสื้อผ้า ตลอดจนเล็บ ฟัน เป็นต้น

ใน พ.ศ. ๒๔๔๔ พระองค์ทรงนำนักเรียนนายเรือทั้งหมดไปฝึกหัดทางทะเลด้วยเรือยงคอกโยชฌิยา เรือลำนี้เป็นเรือกลไฟขนาดกลาง มีเสาใบพร้อม แต่ทรงให้ติดพรวนชั้นต่ำขึ้นอีกเป็นพิเศษ และได้ให้นักเรียนขึ้นเสา ลงเสา กางใบ ถือท้าย ใช้เข็มทิศ ทิ้งดิ่ง และการเรือทุกชนิด เวลาใดที่มีคลื่นจัด เรือลำนี้ก็โคลงจึงทำให้นักเรียนพากันเมาคลื่นไปตาม ๆ กัน แต่ทรงฝึกให้บรรดานักเรียนทั้งหลายหายเมาคลื่นโดยให้ขึ้นเสาจนชิน เพราะทรงถือว่า ทหารเรือต้องเมาคลื่นไม่เป็น การไปฝึกครั้งนี้ได้ไปทางภาคตะวันออกของอ่าวไทยจนถึงจังหวัดจันทบุรีราวหนึ่งเดือนจึงกลับ ภายใต้การบังคับบัญชาของพระองค์ท่าน และพลเรือโท พระยาราชวังสัน (ศรี กมลนาวิน) ปรากฏผลว่านักเรียนมีความคล่องแคล่วและเข้มแข็งในการเดินเรือเป็นอย่างดี

นอกจากทรงใฝ่พระทัยในด้านการศึกษาของนักเรียนนายเรือแล้ว ทรงดำริว่าควรจะได้ให้นักเรียนนายเรือได้ฝึกช่วยเหลือราษฎรทำการดับเพลิง เนื่องจากในสมัยนั้นพระนครธนบุรี ไม่มีกองดับเพลิงที่อื่นเลย และมีหน้าที่ดับเพลิง ฉะนั้นเมื่อเกิดเพลิงไหม้ที่ใด เรือกลไฟจะทำหน้าที่ลากจูงเรือสูบน้ำไปทำการดับเพลิงเป็นประจำ ทรงตั้งกองดับเพลิงขึ้นโดยมี

๑. กองถึง
๒. กองขวาน
๓. กองผ้าใบกันแสงเพลิง
๔. กองรื้อและตัดเชื้อเพลิง
๕. กองช่วย
๖. กองพยาบาล

ต่อมาจึงได้เพิ่มกองสายสูบน้ำอีกกองหนึ่ง ในกองนี้ได้ทรงจัดให้นักเรียนนายช่างกลทำหน้าที่ร่วมกับนักเรียนอื่น ๆ และเพื่อความชำนาญให้มีการเปลี่ยนกันไปบ้างตามความสามารถของนักเรียน

วันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๔๔ ตั้งกองโรงเรียนพลทหารเรือที่ ๕ ที่ตำบลบางพระ จังหวัดชลบุรี และตั้งกองโรงเรียนพลทหารเรือที่ ๖ ตำบลบ้านแพะ จังหวัดระยอง และตั้งกองโรงเรียนพลทหารเรือที่ ๗ ที่จังหวัดจันทบุรี

วันที่ ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๑ ตั้งกองโรงเรียนพลทหารเรือที่ ๔ ที่จังหวัดสมุทรปราการ

วันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๑ ตั้งกองโรงเรียนพลทหารเรือที่ ๓ ที่จังหวัดพระประแดง

ในการตั้งกองโรงเรียนต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วนี้ นอกจากจะได้ฝึกหัดอบรมพลทหารเรือให้ได้รับการศึกษา แล้วยังทรงหวังที่จะให้เป็นหน่วยกำลังทหารสำหรับรักษาชายฝั่งทะเลอีกด้วย สิ่งก่อสร้าง กิติ กิจการต่าง ๆ ของแต่ละกองกิติ ได้จัดทำขึ้นคล้ายคลึงกัน แลแล้วแต่ความเหมาะสมกับสถานที่ของหน่วย นั้น ๆ และพระองค์ได้เสด็จไปทรงดูแลสั่งสอนทหารตามกองโรงเรียนต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดเสมอ จะเห็นได้จากจดหมายของนาวาตรี หลวงรักษาทรัพย์ (รักษ เอกะวิภาค) เขียนไว้ตอนหนึ่งว่า เรื่องปลูกสร้าง ตั้งกองทหารที่บางพระ ชลบุรี เมื่อปลูกสร้างเสร็จแล้ว ได้แบ่งเอาทหารที่อยู่ในกรุงเทพฯ ทั้งฝ่ายบกและ ฝ่ายเรือ ตลอดจนฝ่ายธุรการทุกแผนกแห่งละครึ่งหนึ่ง ให้เตรียมตัวขนของลงบรรทุกเรืออยู่ ๓ วัน คือ เรือมกุฎราชกุมาร เรือมูรธาวิไลสวัสดิ์ เรืออัครครัตนาสน์ เรือสุริยะมณฑล เรืออนุเบนทรบุตรี เรือ จำเริญ รวม ๖ ลำ บรรทุกของเพียบไปตาม ๆ กัน เสร็จแล้วออกเรือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพร-เขตอุดมศักดิ์ทรงพร้อมด้วยพวกฝ่ายธุรการ

นอกจากนี้พระองค์ยังได้ทรงฝึกหัดให้ทหารเรือได้ซ่อมระบบบก เพื่อให้ทหารเรือมีความรู้ ความชำนาญในทางบกอีกด้วย

ใน พ.ศ. ๒๔๕๐ พระองค์ทรงนำนักเรียนนายเรือ และนักเรียนช่างกลประมาณ ๑๐๐ คน ไป อวดธง ที่สิงคโปร์ บัตตาเวีย ซวา และเกาะบิลลิทัน โดยเรือรบหลวงมกุฎราชกุมาร (ลำที่ ๑) ในการ เดินทางไปต่างประเทศครั้งนี้นับเป็นครั้งแรก

วันที่ ๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๖๐ กระทรวงทหารเรือได้มีคำสั่ง ที่ ๑๘๘/๐๔๓๓๘ ให้ทราบ ว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายพลเรือตรี พระเจ้า-พี่ยาเธอ กรมหมื่นชุมพรเขตอุดมศักดิ์ กลับเข้ารับราชการในกระทรวงทหารเรือ ภายหลังจากที่ทรง กราบบังคมทูลลาออกจากราชการ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทรงดำรงตำแหน่ง เข้ากรมจเรทหารเรือ เนื่องจากประเทศไทยได้เข้าสู่สงครามโลก และทหารเรือยังขาดผู้สามารถจริงอยู่ ขณะนั้น และต่อมาในวันที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๐ เสด็จในกรมฯ ได้รับพระราชทานยศเป็นนายพลเรือโท

วันที่ ๑๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๖๐ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระองค์พ้นจากตำแหน่ง จเรทหารเรือ เข้าทรงดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารเรือ

ในปี พ.ศ. ๒๔๖๓ เนื่องจากผลของการสำรวจพื้นภูมิประเทศบริเวณสัตหีบ พลเรือโท พระเจ้า-บรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ทรงมีความเห็นทางด้านยุทธศาสตร์ว่า สมควรใช้พื้นที่ บริเวณตำบลสัตหีบสร้างเป็นที่มั่นสำหรับกิจการทหารเรือขึ้นตามชายฝั่งและเกาะต่าง ๆ ในอ่าวสัตหีบ เพราะทำเลเหมาะแก่การสร้างเป็นฐานทัพเรือตามพระราชประสงค์ในด้านการป้องกันฐานทัพ ได้ทรง ให้ความเห็นไว้ว่าควรสร้างป้อมตั้งปืนใหญ่ขนาดตั้งแต่ ๑๖ นิ้วลงมา จนถึง ๔.๗ นิ้ว และปืนยิงเครื่องบิน ด้วย โดยพร้อมขึ้นไว้บนยอดเกาะต่าง ๆ ในอ่าวสัตหีบ นอกจากนี้ควรสร้างป้อมวางปืนใหญ่ชนิดต่าง ๆ เพื่อป้องกันการส่งทหารยกพลขึ้นบกของข้าศึกด้วย ส่วนสถานที่ทำการจะต้องสร้างสิ่งต่าง ๆ เช่น โรง-พยาบาล โรงทหาร โรงงาน สถานีเรือบินทะเล การประปา การคมนาคม การสุขาภิบาล ฯลฯ ดังนั้น ในวันที่ ๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๕ พระองค์ในฐานะเสนาบดีกระทรวงทหารเรือ ได้มีลายพระหัตถ์ทูลเกล้าฯ ขอพระราชทานที่ดินที่สัตหีบ เพื่อเป็นกรรมสิทธิ์แก่กองทัพเรือต่อไป

ใน พ.ศ. ๒๔๖๖ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเสนาบดี กระทรวงทหารเรือ ดังความในประกาศนี้

“ประกาศตั้งเสนาบดี
กระทรวงทหารเรือกับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ผู้ทำการแทนเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ได้รับราชการในหน้าที่ผู้แทนเสนาบดีเป็นที่เรียบร้อยตลอดมา สมควรจะเป็นเสนาบดีได้

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าพี่ยาเธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์เป็นเสนาบดีกระทรวงทหารเรือ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศุภโยคเกษม เป็นเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ รับราชการสนองพระเดชพระคุณตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๖๖ เป็นต้นไป”

พระองค์ทรงสนพระทัยในวิชาการต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ทั้งการดนตรี การกีฬา นอกจากนี้ยังสนพระทัยศึกษาทางไสยศาสตร์อีกด้วย โดยมีพระอาจารย์วัดมะขามเฒ่า เป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้

พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ทรงรับราชการเรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. ๒๔๖๖ ทรงดำรงตำแหน่งสูงสุดของราชนาวีไทย คือ เสนาบดี กระทรวงทหารเรือ แต่ทว่าในระยะนั้นสุขภาพของพระองค์เสื่อมโทรม และทรงโหมงานหนักมาโดยตลอด จึงกราบบังคมทูลขอลาราชการเพื่อเสด็จไปทรงพักผ่อน ณ สวนเหนือหาดทรายรี จังหวัดชุมพร อันเป็นสถานที่ที่พระองค์โปรดฯ มาก และเคยมีพระดำรัสว่าเมื่อออกจากราชการแล้ว จะมาทำสวนที่นี่

พระองค์เสด็จออกจากกรุงเทพฯ ไปสู่หาดทรายรี จังหวัดชุมพร เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๖ ในเดือนต่อมา พระองค์ทรงประชวรเป็นไข้หวัดเพียง ๓ วัน ก็สิ้นพระชนม์ ณ บ้านสวนริมหาดทรายรี จังหวัดชุมพร เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ ทรงมีพระชนมายุเพียง ๔๔ พรรษาเท่านั้น

ถึงแม้ว่า พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ จะสิ้นพระชนม์ไปนานแล้วก็ตาม เหล่าลูกประดู่และชาวทะเลส่วนใหญ่ยังคงนับถือพระองค์อยู่มีเลื่อมศลาลัย เรียกกันว่า เจ้าพ่อกรมหลวงชุมพร จนติดปาก รวมทั้งนับถือในด้านอภินิหาร จนปรากฏมีการสร้างศาลเจ้าพ่อกรมหลวงชุมพร อยู่ตามหัวเมืองชายทะเลหลายแห่ง เช่น ที่ยอดเขาแหลมปู่เฒ่า สัตหีบ จังหวัดชลบุรี อันเป็นที่ตั้งของกองทัพเรือในปัจจุบัน ศาลเจ้าพ่อกรมหลวงชุมพร ที่ปากน้ำประแสร์ อำเภอกองกลาง จังหวัดระยอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จฯ ไปทรงกระทำพิธีเปิดศาลนี้ เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ และศาลเจ้าพ่อกรมหลวงชุมพร ที่หาดทรายรี จังหวัดชุมพร ซึ่งเป็นสถานที่สิ้นพระชนม์ของพระองค์

หลวงพ่อสงฆ์ จันทโร วัดเจ้าฟ้าศาลาลอย ตำบลบางลึก อำเภอเมือง
จังหวัดชุมพร
๑๔๐

๒. หลวงพ่อสงฆ์ จันทสโร

หลวงพ่อสงฆ์ จันทสโร นามเดิม ชื่อ สงฆ์ (นามสกุลท่านไม่ได้บอกไว้) ถือกำเนิดในตระกูลชาวนา ชาวสวน ณ หมู่ที่ ๔ ตำบลวิสัยใต้ อำเภอสวี จังหวัดชุมพร นามบิดา ชื่อ แดง นามมารดา ชื่อ น้อย (หรือเดช) เป็นบุตรคนที่ ๑ ของตระกูลนี้

เกิด ณ วันอังคาร เดือน หก ปีขาล ขึ้น หนึ่งค่ำ ตรงกับ พุทธศักราช ๒๔๓๓

ชีวิตในวัยเด็กอยู่กับบิดา มารดา ทราบว่าเป็นผู้มีนิสัยร่าเริงสนุกสนาน โอบอ้อมอารีต่อเพื่อนฝูง มีความสามารถในการผ่อนรำ เมื่ออายุได้ ๑๘ ปี บิดา มารดา ได้นำไปอุปสมบทเป็นสามเณรที่วัดสวี ซึ่งมีพระอธิการขึ้นเป็นเจ้าอาวาส เป็นสามเณรอยู่ ๒ พรรษา ก็ได้ลาสิกขามาประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ช่วยเหลือบิดามารดา จนอายุครบ ๒๐ ปี ก็ได้เข้าอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ วัดสวี ตำบลปากแพรก อำเภอสวี จังหวัดชุมพร โดยมีพระอธิการขึ้นเป็นพระอุปัชฌาย์ ได้รับฉายาในพระพุทธศาสนาว่า “จันทสโร”

เมื่ออุปสมบทแล้ว ได้จำพรรษาอยู่ ณ วัดควน ตำบลวิสัยใต้ อำเภอสวี เพราะเป็นวัดใกล้บ้าน และเป็นนาผากไว้ที่วัดควน เมื่อออกพรรษาแล้ว ท่านมีความสนใจในการศึกษาเล่าเรียนทางธรรมะ และหาอาจารย์ฝึกสอนแนวทางปฏิบัติ (ในด้าน สมถะ - วิปัสสนา) ในสำนักที่ท่านอยู่ ไม่มีครูอาจารย์สอนในภาคปฏิบัติ ท่านจึงได้กราบลาอาจารย์ และพระอุปัชฌาย์ เดินทางแบบถือธุดงค์ควัด (รุกขมูล) ไปจังหวัดภูเก็ต ในระยะการเดินทางท่านเสาะแสวงหาสำนักต่าง ๆ ที่มีพระอาจารย์เชี่ยวชาญในการสอนธรรมด้านนี้ ใช้ความเพียรพยายามไปในที่ต่าง ๆ หลายแห่ง ในสมัยนั้นการเดินทางต้องใช้ความเพียรพยายาม เพราะไม่สะดวกแก่การคมนาคม ต้องเดินด้วยเท้า พักนอนแรมตลอดไป มีดที่ไหนก็นอนที่นั่นแทบจะเอาชีวิตไม่รอด แต่ด้วยความพยายามท่านได้เดินทางถึงจังหวัดภูเก็ต

ท่านได้ขอเป็นศิษย์พระอาจารย์รอด วัดโต๊ะแซ หรือวัดคอแซ ปัจจุบันทางการคณะสงฆ์เรียกวัดนี้ว่า วัดโสมสิตวิหาร อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ได้ศึกษาภาคปฏิบัติอยู่ถึง ๒ พรรษา ก็กราบลาอาจารย์เพื่อเดินทางต่อไป โดยอาศัยป่าช้า ถ้ำ ภูเขา โคนไม้ รอนแรมโดยลำพังจากภาคใต้ไปภาคกลาง และภาคเหนือ แสวงหาสถานที่อันสงบ เพื่อควรแก่สัปปายะ (ความสบายในด้านจิตใจ) รวมเวลาธุดงค์อยู่ถึง ๗ ปี

ในปีที่แปดท่านเดินทางมุ่งลงใต้ เพื่อกลับภูมิลำเนาเดิม คือ จังหวัดชุมพร ได้มาแวะพักปักกรดอยู่ริมทำน้ำในป่าลึกทางทิศเหนือ ของบ้านใหม่ (ปัจจุบันเรียกว่า บ้านศาลาลอย) วันหนึ่งนางร่อนกับลูกชาย เดินทางไปทำไร่ในป่าลึกแถบนั้น ได้พบหลวงพ่อสงฆ์ โดยบังเอิญว่างสัมภาระลงแล้ว นางร่อนพร้อมด้วยลูกชายได้เล่าให้ท่านฟังว่า ในขณะที่เดินผ่าน ได้ยินเสียงนกประหลาดร้องขึ้นฟังออกเป็นสำเนียงคนว่า “หนักก็วางเสีย” “หนักก็วางเสีย” แล้วบินไปจับที่ต้นไม้ใหญ่ นางร่อนไม่แน่ใจจึงได้ถามลูกชายก็ได้ยินเช่นนั้นเหมือนกัน นกตัวนั้นใหญ่เท่าคนแก่แล้ว นางร่อนและลูกชายก็เดินตามไปแต่คนนั้นก็หายไป จึงมองหาบนลำต้นไม้ และทอดสายตามองต่ำ ก็พบหลวงพ่อสงฆ์ นั่งสมาธิอยู่ที่ต้นไม้ นั้น จึงได้เข้ามาหากราบนมัสการ ภาพที่ปรากฏนั้น หลวงพ่อสงฆ์มีผมยาว หนวดยาวรุงรัง ผ่าสบงจีวรที่ครองเก่าคร่ำคร่า และขาดรุงรัง นางร่อนตกใจ ได้ถามความเป็นมาของท่านหลวงพ่อก็ได้เล่าถึงการเดินทาง และได้มาแวะพักอยู่ ณ สถานที่นี้ บางวันก็มีอาหารฉัน บางวันก็ไม่มีฉัน และได้มาอยู่ที่นี้หลายวันแล้ว เพราะสถานที่นี้

ไม่มีบ้านคนอยู่ใกล้ จึงได้เข้าพักอาศัย นางร่อนจึงขออาราธนาให้ไปอยู่ในหมู่บ้านอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งมีวัดเก่าสร้างมาช้านาน ไม่ห่างไกลจากที่นั่นนัก วัดนั้นชื่อว่า “วัดเจ้าฟ้าศาลาลอย” นางร่อนจะขอเป็นโยมอุปัฏฐากตลอดไป หลวงพ่อสงฆ์ก็รับนิมนต์ และได้จำพรรษาที่วัดร้างนั้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๓ หลวงพ่อสงฆ์อายุ ๓๐ ปี พรรษาที่ ๑๐

สภาพของวัดเจ้าฟ้าศาลาลอยในสมัยนั้น ปรากฏซากปรักหักพังของพระอุโบสถยังคงเหลือแต่เสา ๔ ต้น และมีซากพระสถูปองค์ใหญ่เป็นกองอิฐเนินสูงเหมือนจอมปลวกอยู่ในบริเวณป่าไผ่ภายในวัดนั้น ต่อมาท่านได้มีศิษย์คนแรกชื่อ นายยอด เข้ามารับใช้ท่านและท่านได้ให้บวชเป็นสามเณรอยู่ ๑ ปี และได้อุปสมบทเป็นภิกษุในปีต่อ ๆ มา ก็มีกุลบุตรเข้ามาอุปสมบท เป็นจำนวนมากเพิ่มขึ้นเป็นลำดับจนถึงปัจจุบัน

หลวงพ่อสงฆ์ เป็นพระเถระที่มีความสามารถในด้านการปฏิบัติ คือ สมာธิปัญญา มากด้วยบารมีธรรม ที่ได้เสริมสร้างมาแต่ในอดีต และปัจจุบัน สมบูรณ์ด้วยคุณธรรมยิ่ง เป็นพระเถระที่มีเมตตาและสัจจะ ประกอบด้วยพลังจิตอันสูง สามารถจะอำนวยสุขประโยชน์แก่พุทธบริษัท ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ในจังหวัดชุมพร และจังหวัดอื่นทั่วไป เป็นแรงดึงดูดศรัทธาของประชาชน ให้น้อมนำเข้าสู่แสงแห่งพระธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งในด้านศาสนวัตถุ และศาสนธรรม

รวมบุคคลทั่วไปทั้งใกล้และไกล เมื่อได้พบเห็น และทราบข่าวถึงบารมีของหลวงพ่อสงฆ์ต่างก็เชื่อมั่นว่า หลวงพ่อสงฆ์ วัดเจ้าฟ้าศาลาลอย เป็นผู้มี “วาจาสิทธิ์” และทรงไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ จึงทำให้นุคคลทั่วไปหลั่งไหล ไปนมัสการมิได้ขาด เพื่อขอพรให้เกิดความสวัสดิมงคล หลวงพ่อสงฆ์มิได้เลือกชั้น วรณะ ยากจน มั่งมีทุกถ้วนหน้า เมื่อเข้ามานมัสการ ท่านก็ให้การต้อนรับ เสมอเหมือนด้วยกันทุกคน

ฉะนั้น หลวงพ่อสงฆ์ จันทุสโร วัดเจ้าฟ้าศาลาลอย เป็นพระสงฆ์ที่มีรัตตัญญู (ผู้รู้กาลนาน ผู้มีอายุมาก ผู้รู้มาก จำกิจการต่าง ๆ ได้มาก) ได้มีชีวิตอยู่ในโลก และครองผ้ากาสาวพัตร์ มรณภาพด้วยอาการสงบเมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๒๖ รวมอายุ ๙๓ ปี ๓ เดือน ๒๑ วัน

รวบรวมจากการบินที่กของพระครูพิศาลธรรมโสภณ (หลาน)

๓. นายประมวล กุลมาตย์

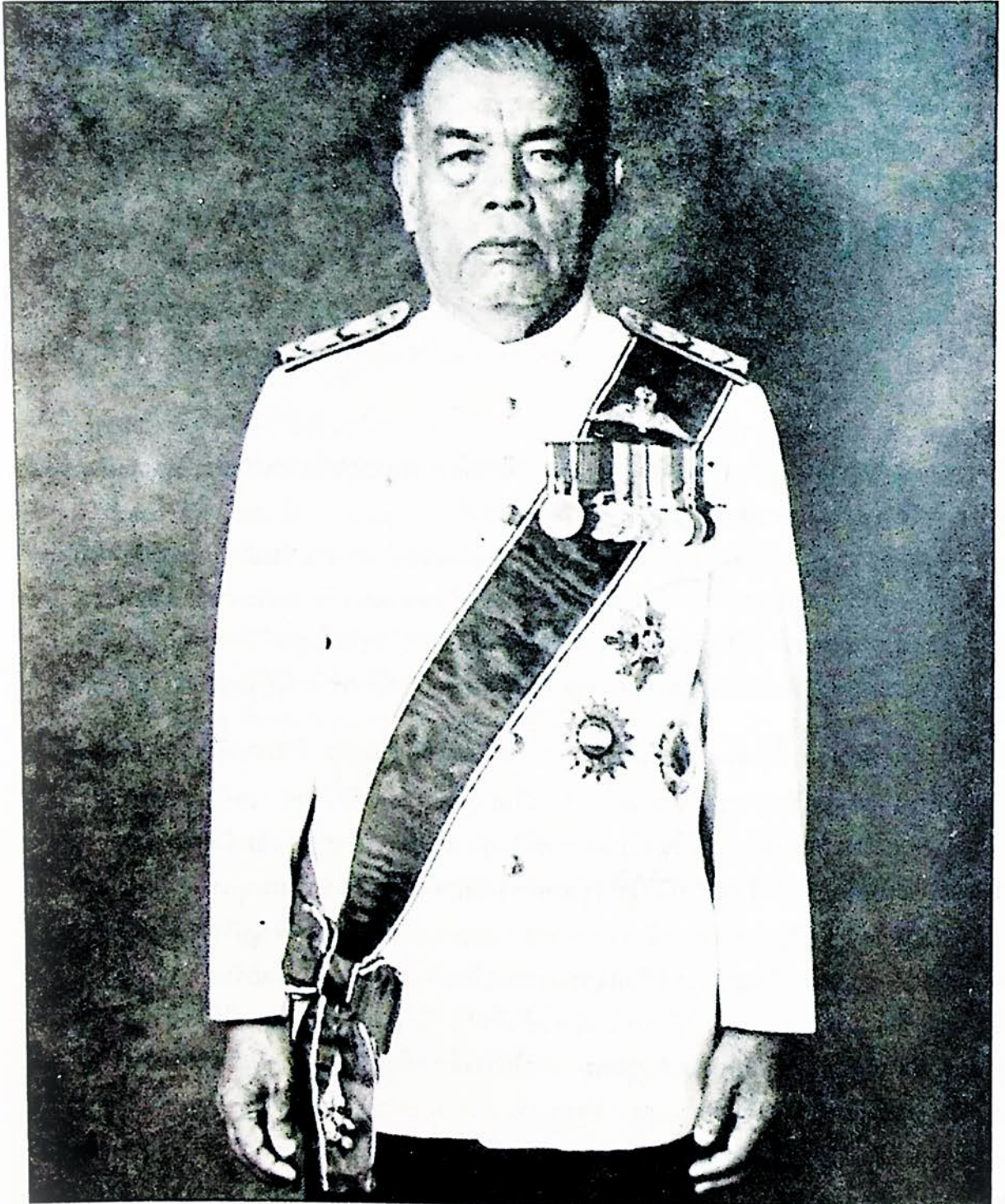
เกิดเมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๘ ตรงกับวันพฤหัสบดี เดือน ๖ ปีเถาะ ณ ตำบลพอง อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร บิดาชื่อนายวิวัฒน์ (ฮก) มารดาชื่อนางขาว บิดาประกอบอาชีพรับราชการเป็นสรรพสามิตจังหวัดหลังสวน ในสมัยนั้นยังเป็นจังหวัดยังมีได้ขึ้นกับจังหวัดชุมพร มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๗ คน คือ

๑. นายชุมพล กุลมาตย์ ถึงแก่กรรม
๒. นายประมวล กุลมาตย์
๓. นายฉณัฐ กุลมาตย์
๔. นายสาคร กุลมาตย์
๕. นางกัญญา ศรีสาคร ถึงแก่กรรม
๖. นางสาวลักษณีย์ เย็นบุตร
๗. นางมาลี จันทรรักษ์
๘. นายมานพ กุลมาตย์

ได้ทำการสมรสกับคุณศรีรัตน์ ไชยคำ อดีตพนักงานพระภุชญาพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปี ๒๔๙๒ มีบุตร ๒ คน บุตรบุญธรรม ๑ คน คือ

๑. นางประไพ กุลมาตย์ (ขึ้นสมบุญ) บุตรบุญธรรม แต่งงานกับนายบุญมา ขึ้นสมบุญ
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิวัฒน์ชัย กุลมาตย์ ได้รับสมรสพระราชทานจากสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ กับน.ส.ประภาสิริ จ่างตระกูล
๓. นายประพัทธ์พงษ์ กุลมาตย์ หัวหน้าแผนกพัฒนาองค์การ การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย

การศึกษา เบื้องต้นจบประถมศึกษาจากโรงเรียนวัดดอนยาง อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร จากนั้นศึกษาต่อโรงเรียนประจำจังหวัดคือ โรงเรียนอุดมวิทยา วัดโดนด จนสำเร็จชั้นมัธยมปีที่ ๖ ได้ประกอบอาชีพเป็นครูสอนอยู่ที่โรงเรียนสวนศรีวิทยา และโรงเรียนศรียาภัย จังหวัดชุมพร จากนั้นได้สอบวิชาชุดครูปร. จึงย้ายมาเป็นครูที่กรุงเทพฯ มาสอนหนังสือที่โรงเรียนพุทธพัฒน์วิทยา และระหว่างนั้นได้สมัครเข้าเรียนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง เรียนได้อุปริญญาทางนิติศาสตร์พอดีกับกระทรวงมหาดไทยเปิดโรงเรียนราชการพลเรือนฝ่ายปกครอง โดยรับผู้มีความรู้ระดับอนุปริญญาเข้าเรียนหลักสูตร ๑ ปี เพื่อบรรจุเป็นปลัดอำเภอ จึงได้สอบเข้าเรียน ได้ใช้ชีวิตปลัดอำเภออยู่ระยะหนึ่ง จึงลาออกไปสมัคร ส.ส. ชุมพร และได้รับเลือกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ขณะนี้มีอายุเพียง ๒๙ ปีเท่านั้น และได้ดำรงตำแหน่งเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข จากนั้นสภายุบเมื่อ ๒๔๙๐ จึงหันไปประกอบอาชีพทนายความอยู่ ๔ ปี จึงทำเรื่องขอเข้ากลับรับราชการกระทรวงมหาดไทยอีกในปี ๒๔๙๔ จากนั้นได้เข้ารับการศึกษเพิ่มเติมจากโรงเรียนสืบสวนกรมตำรวจ รุ่น ๑๑ และโรงเรียนนายอำเภอ

นายประมวณ กุลมาตย์
๑๔๔

การทำงาน เนื่องจากชีวิตในวัยเด็กเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบครอบครัว เพราะเป็นพี่ชายคน
รองต้องทำงานทุกอย่าง ไม่ว่าจะทำนา ดำข้าว ทำสวน เลี้ยงหมู ขึ้นต้นผลไม้เพื่อนำผลไม้ไปขาย เมื่อ
จบมัธยม ๖ แล้วก็สมัครเป็นครูโรงเรียนสวนศรีวิทยา และโรงเรียนศรียาภัย จังหวัดชุมพร จากนั้น
สมัครสอบวิชาชุด ปบ.ได้ บิดานายวิวัฒน์ กุลมาตย์ จึงได้ลาออกจากราชการแล้วได้เล่นการเมือง
ระดับท้องถิ่น ได้รับเลือกเป็นผู้แทนตำบล เห็นหน่วยงานของบุตรชายคนที่สองมีแววที่จะเป็นนัก
การเมืองได้ จึงให้ลาออกจากครูสอนโรงเรียนประจำจังหวัดชุมพร คือโรงเรียนศรียาภัย โดยมาเปิดโรง
เรียนให้ลูก ๆ ดำเนินกิจการเอง คือโรงเรียนประมวลวิทยา เปิดรับนักเรียนตั้งแต่มัธยม ๑ ถึงมัธยม ๖
โดยมีนายประมวล กุลมาตย์ เป็นอาจารย์และเจ้าของ และมีลูก ๆ ช่วยกันเป็นครู และจ้างครูมาสอน
ด้วย เมื่อดำเนินกิจการโรงเรียนอยู่สักกระยะหนึ่งพอดีเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง โรงเรียนต้องปิดไป
โดยปริยาย จึงเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เมื่อสงครามสงบและได้สมัครเข้าเป็นครูสอนหนังสือที่โรงเรียน
พุทธพัฒนา ระหว่างเป็นครูก็ได้เรียนหนังสือไปด้วยที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง เมื่อเรียน
ได้อนุปริญญาทางนิติศาสตร์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พอดีกับกรมการปกครองเปิดรับสมัคร
ผู้มีวุฒินุปริญญา เพื่อเข้าเรียนต่อโรงเรียนข้าราชการพลเรือนฝ่ายปกครองกระทรวงมหาดไทย
หลักสูตร ๑ ปี จึงได้สมัครเข้าสอบและสอบได้ในสมัยนั้น มีเพื่อนร่วมรุ่นก็มีอดีตรมช.มหาดไทย วิเชียร
เวชสวรรค์ คุณคล้าย จิตพิทักษ์ ส.ส.พัทลุง ดร.ชูป กายจนประการ คุณประเสริฐ ชินะจิตร ฯลฯ เมื่อ
จบจากโรงเรียนข้าราชการพลเรือนฝ่ายปกครอง แล้วได้รับบรรจุให้เข้ารับราชการครั้งแรกที่อำเภอ
บางคล้า จ.ฉะเชิงเทรา ในตำแหน่งปลัดอำเภอ เป็นอยู่ประมาณ ๒ ปีเศษ พอดีมีการเลือกตั้ง จึงสมัคร
เข้ารับเลือกตั้งเมื่อปีพ.ศ. ๒๔๘๕ โดยสังกัดพรรคสหชีพของท่านปรีดี พนมยงค์ ได้รับเลือกตั้งเป็น
ส.ส.ชุมพรสมัยแรก ได้ดำรงตำแหน่งเป็นเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ในระหว่าง
เป็นส.ส.สมัยแรกเป็นนักอภิปรายด้วยคนหนึ่งของสภา จนได้รับสมญานามว่าดาวกระจุก จากนั้นเกิด
ยุบสภา เมื่อปี ๒๔๙๐ จึงสมัครเข้ารับเลือกตั้งใหม่ ปรากฏว่าพ่ายแพ้แก่พลตรีหลวงสุนาวิน สุนาวินวัฒน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในสมัยนั้น จึงมาประกอบอาชีพทนายความอยู่ประมาณ ๔ ปี จึง
ทำเรื่องกลับเข้ารับราชการใหม่ โดยสังกัดกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย ได้รับการแต่งตั้ง
และบรรจุให้ไปดำรงตำแหน่งปลัดอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ขณะที่ทำงานในหน้าที่ปลัดอำเภอ
ก็ทำอย่างสุดกำลัง และเต็มความสามารถ ในสมัยนั้นเจ้าหน้าที่อำเภอมีอำนาจสอบสวนเช่นเดียวกับ
ตำรวจ ประสบความสำเร็จในการจับกุมเหล่าพันสี ราชานิใหญ่ สมญานามว่ายอดขุนพลดอยป่าคำ
พร้อมบริวาร ๕๐๐ คนเศษ เข้ามอบตัวกับทางการโดยมิต้องเสียกำลังเลือดเนื้อของเจ้าหน้าที่ในการ
ปราบแต่อย่างใด จนอธิบดีกรมตำรวจสมัยนั้นคือ พลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์ ได้มอบแหวนอศิวิน
ให้เป็นคนแรกของกรมการปกครอง โดยปกติแล้วแหวนอศิวินนี้จะมอบให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจเท่านั้น
จากนั้นได้ย้ายไปเป็นปลัดอำเภอเมือง และได้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ได้ทำ
หน้าที่ของลูกหม่อมมหาดไทยที่ดี คือบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน ในด้านการปราบปรามโจร
ผู้ร้ายก็ได้กระทำอย่างกล้าหาญ ในสมัยนั้นเคยได้ติดตามจับกุมเสือจำเรียง หรือที่ขนานนามว่า ขุน
โจรห้าหนัด หรือขุนโจรร้อยศพ หูดหวิดจะทำการปะทะกันหลายครั้ง แต่เสือจำเรียงก็หนีออกนอก
เขตไปได้ และไม่เคยมาปล้นในเขตท้องที่กิ่งอำเภอไทรโยคเลย จากนั้นได้ย้ายมาดำรงตำแหน่งปลัด

อำเภอบางขุนเทียน จังหวัดธนบุรี อยู่อีก ๑ ปีก็ได้ย้ายไปอยู่อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร เป็นปลัด
อำเภออยู่ปีเศษก็ย้ายมาดำรงตำแหน่งผู้ตรวจราชการส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานีอยู่ ๒ ปี ก็ได้ย้าย
ไปดำรงตำแหน่งนายอำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม นั้น ก็ได้ปฏิบัติราชการเป็นอย่างดี สามารถ
ขจัดปัญหาความแตกแยกระหว่างชาวญวนอพยพและคนท้องถิ่นได้ และได้เจรจาส่งชาวญวนอพยพ
กลับภูมิลำเนาเดิมได้เป็นจำนวนมาก ปกติแล้วชาวญวนที่มาอยู่แล้วมักไม่ค่อยจะชอบกลับประเทศ
ญวน แต่ด้วยความเป็นผู้มีความสามารถในการเจรจาจึงทำได้สำเร็จ และคนญวนอพยพเชื่อฟังและ
นับถือมาก ทุกปีชาวญวนอพยพจะจัดงานเลี้ยงให้เป็นพิเศษ และได้รับเชิญเป็นเจ้าภาพในงานต่าง ๆ
ของชาวญวนอยู่เสมอ นอกจากนี้ได้ชักชวนชาวญวนร่วมบริจาคทรัพย์บำรุงสาธารณกุศลต่าง ๆ ได้
จำนวนมาก จนได้รับเหรียญกาชาดจากสภากาชาดไทย ไม่แต่ชาวญวนเท่านั้นที่รัก ชาวไทยก็เช่น
กัน เป็นที่รักของชาวอำเภอศรีสงครามมาก เพราะได้ปฏิบัติงานที่เข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริง จาก
นั้นได้รับคำสั่งย้ายให้ไปดำรงตำแหน่งนายอำเภอกุยบุรี ดินแดนแห่งผู้ก่อการร้าย จังหวัดประจวบ-
คีรีขันธ์ ที่นี้ได้ปฏิบัติงานได้ประสบความสำเร็จที่สุด เพราะขณะที่ดำรงตำแหน่งนายอำเภอกุยบุรี
ไม่เคยมีผู้ก่อการร้ายเข้าโจมตีหรือดักข่มยิงทำร้ายเลย เพราะเป็นผู้ที่เข้าถึงประชาชนอย่างยิ่ง เช่น
เปิดบริการจัดตั้งหน่วยทำบัตรประชาชนเคลื่อนที่ไปทำบัตรประชาชน ขึ้นทะเบียนทหารให้ประชาชน
ยังตำบลต่าง ๆ โดยประชาชนไม่ต้องเข้ามาทำในตัวอำเภอส่งเสริมงานด้านสาธารณสุข เช่นแนะนำให้ชาว
บ้านรู้จักสร้างส้วมซึมในบ้าน สมัยก่อนชาวบ้านไม่นิยมทำส้วม ก็พยายามส่งเสริมให้ทำ เช่น เวลา
ราษฎรมาขออนุญาตมีอาวุธปืน ก็จะถามว่ามีทรัพย์สินอะไรมากมายนักถึงต้องการมีปืน ชาวบ้านก็
จะชี้แจงให้ฟัง และจึงถามต่อไปว่ามีส้วมแล้วหรือยัง หากชาวบ้านตอบว่ายังก็จะให้ไปสร้างส้วมก่อน
จึงจะให้อาวุธปืน จนเป็นที่รู้จักกันของชาวอำเภอกุยบุรีว่า หากจะขออนุญาตมีอาวุธปืนกับนายอำเภอ
ประมวลต้องมีส้วมก่อน มีชาวบ้านบางคนมีอารมณ์ขัน จัดสร้างส้วมอย่างดี และทำพิธีเปิดส้วมเชิญ
นายอำเภอไปนั่งเป็นปฐมฤกษ์ทำบุญกินเลี้ยงฉลองส้วมใหม่ นายอำเภอก็ยินดีไปกินเลี้ยงกับประชาชน
จนเป็นที่รักใคร่ของชาวอำเภอกุยบุรี และเมื่อย้ายจากตำแหน่งนายอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ได้ดำรงตำแหน่งนายอำเภอเมืองชุมพร ผู้ก่อการร้ายจึงเกิดขึ้นอย่างมากมาย เจ้าหน้าที่อำเภอ ดำรงจ
ทหาร ถูกผกค.ฆ่าตายเป็นจำนวนมาก ผิดกับในสมัยที่นายประมวล กุลมาตย์ ดำรงตำแหน่งนายอำเภอ
อยู่ และเมื่อได้รับคำสั่งให้เดินทางไปรับตำแหน่งนายอำเภอเมืองชุมพรนั้น ได้มีประชาชนชาวอำเภอ
กุยบุรีกว่าหนึ่งหมื่นคนมาส่งที่หน้าท่าว่าการอำเภอและกว่าสองพันคนได้เดินทางไปส่งที่จังหวัดชุมพร
โดยมีขบวนรถโดยสารถึง ๒๕ คัน จัดเป็นขบวนยาวเดินทางไปส่งถึงจังหวัดชุมพร สิ่งที่น่าสนใจที่
สุดในชีวิตก็คือ ในขณะที่ผู้ก่อการร้ายได้สังหารเจ้าหน้าที่บ้านเมืองตายเป็นจำนวนมากที่อำเภอกุยบุรีก็ได้
แต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาในการทำสงครามชิงประชาชนกลับจากรัฐบาล เนื่องจากรัฐบาลได้สอบถาม
ชาวอำเภอกุยบุรีว่าต้องการอะไร เดือดร้อนอะไรหรือ ทางราชการจะช่วยแก้ ชาวบ้านแทบทั้งหมด
ตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า ไม่ต้องการอะไรต้องการเพียงแต่ให้นายอำเภอประมวล กุลมาตย์ กลับ
มาเป็นนายอำเภอใหม่เท่านั้น แต่ทางการมิสามารถทำได้ เพราะตำแหน่งนายอำเภอเมืองชุมพรสูง
กว่า หากย้ายกลับมาก็เท่ากับว่าเป็นการลดตำแหน่งลงอีก อย่างไรก็ตามก็ดีในที่สุดปัญหาต่าง ๆ ก็คลี่คลาย
ผู้ก่อการร้ายอำเภอกุยบุรีก็หมดไป คงมีแต่ชื่อและอนุสาวรีย์ของวีรชนผู้เสียชีวิตในการปกป้องประเทศ
ไว้เป็นอนุสรณ์ในความกล้าหาญเสียสละ

ในการดำรงตำแหน่งนายอำเภอเมืองชุมพรก็ได้ทำหน้าที่อย่างสมศักดิ์ศรีอยู่ถึง ๓ ปี โดย บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชน อำนวยความสะดวกทุกอย่างให้กับประชาชน เมื่อมีการเลือกตั้ง ปี ๒๕๑๒ จึงลาออกจากนายอำเภอเมืองชุมพร เพื่อสมัครเข้าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คู่แข่งคน สำคัญหลายคน เช่นผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร และในที่สุดก็ชนะการเลือกตั้งด้วยคะแนนท่วมท้น เมื่อ ได้เป็นผู้แทนราษฎรก็ยังยึดมั่นในอุดมการณ์ในเรื่องการพัฒนาการศึกษา เพราะมีปรัชญาประจำ ตัวว่า ประเทศไทยจะเป็นประชาธิปไตยได้อย่างสมบูรณ์นั้น คนในประเทศต้องมีการศึกษาอย่างดี จึงจะเข้าใจประชาธิปไตยได้ เพราะในการปฏิวัติทุกครั้งนักปฏิวัติมักจะอ้างสาเหตุว่า การศึกษา ของประชาชนอยู่เสมอ เช่นการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองของคณะราษฎร ก็ได้อ้างกับพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗ ว่า เนื่องจากประชาชนมีการศึกษาดีขึ้น มีความต้องการปกครอง ตนเองในระบบประชาธิปไตย จึงขอพระราชทานรัฐธรรมนูญ พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗ จึงทรง พระราชทานให้ในปี ๒๔๗๕ แต่เป็นเรื่องแปลกมาก เพราะทุกครั้งในการปฏิวัติรัฐประหาร หัวหน้า คณะปฏิวัติมักจะอ้างกับประชาชนเสมอทุกครั้งว่า จำเป็นต้องทำการปฏิวัติ เพราะเหตุว่าประชาชน ขาดการศึกษาทำให้ไม่เข้าใจคำว่า "ประชาธิปไตยดีพอ" คุณประมวล มักพูดเสมอว่ารู้แล้วทำไมไม่ ทำให้ดีเล่า ด้วยแรงบันดาลใจในเรื่องการศึกษาทำให้คุณประมวล คิดว่าจะต้องสร้างประชาธิปไตย ด้วยการศึกษ เช่นเดียวกับที่ ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ ได้สถาปนามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และ การเมืองเป็นตลาดวิชา รับนักศึกษาโดยไม่จำกัดจำนวน แต่ต่อมามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ถูก ปิดจากสภาพการเป็นตลาดวิชา เพราะคณะปฏิวัติเห็นว่ามหาวิทยาลัยเปิดเช่นธรรมศาสตร์เป็นอันตราย อย่างใหญ่หลวง ต่อการบริหารและปกครองประเทศในระบบประชาธิปไตยกึ่งเผด็จการ เพราะ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองเป็นแหล่งรวมพลังของคนหนุ่มสาวที่มีปัญญา และไฟแรงต่อ การทำงานและรับผิดชอบต่อบ้านเมืองอย่างสูง เป็นสถาบันที่อันตรายต่อระบอบเผด็จการเสมอมา

จากสาเหตุนี้เอง คุณประมวล จึงหาทางที่จะสร้างฐานอำนาจเผด็จการ ด้วยการสร้างคนที่ มีความรู้ และประสิทธิภาพที่จะเข้าใจในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง จึงได้ คิดเสนอร่าง พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยรามคำแหงขึ้นโดยปรึกษาเพื่อน ส.ส. ที่มีอุดมการณ์คล้ายคลึงกัน เช่น คุณสวัสดิ์ คำประกอบ คุณญวง เอี่ยมศิลา ฯลฯ ทุกคนก็เห็นด้วย จึงพยายามผลักดันให้รัฐบาลในสมัย นั้นยอมเปิดมหาวิทยาลัยแบบตลาดวิชาขึ้น โดยเสนอไปยังรัฐบาล

ในชั้นแรกคณะเสนาธิการของรัฐบาลได้คัดค้านไม่เห็นด้วยอย่างเต็มที่ เพราะได้อ้างว่าได้ ปิดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองเป็นมหาวิทยาลัยปิดไปแล้ว บ้านเมืองก็สงบดี ทำไมจะหา เรื่องให้ยุ่งอีก วิทยาลัยเอกชนก็มีถึง ๕ แห่ง ก็เพียงพอกับความต้องการของประชาชนแล้ว เปิดกันทำไม และคณะทหารไม่ยอมรับเรื่องนี้เข้าที่ประชุมพรรค

แต่ด้วยความเพียรพยายามของคุณประมวล ได้รวมพลังกับกลุ่มส.ส.ของพรรคสพท. (สหประชาไทย) จึงผลักดันเข้าสู่สภาได้ คณะรัฐบาลสมัยนั้นก็ยังไม่เห็นด้วยอยู่ดี พร้อมกับได้ส่ง เสนาธิการมาเจรจากับคุณประมวล เพื่อให้ถอนกฎหมายรามคำแหงออกเสีย เพื่อเห็นกับความสงบ ของประเทศ เพราะมหาวิทยาลัยเปิดเป็นอันตรายมาก เพราะมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง

ก็เป็นตัวอย่างในประวัติศาสตร์ที่ได้เห็นมาแล้ว เพราะพลังนักศึกษาเป็นพลังที่น่ากลัวมาก คุ่มล่ำบาก เมื่อเกิดการรวมตัว แต่คุณประมวลและคณะไม่ยอม และไม่ตกลงที่จะถกนพ.ร.บ.รามคำแหง ในที่สุด กฎหมายรามคำแหงจึงเข้าสู่สภาและได้รับคะแนนจากสมาชิกสภาอย่างท่วมท้นทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล

คณะรัฐบาลจึงจำใจยินยอมให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งนี้ขึ้นได้อย่างไม่เต็มใจนัก ในขั้นแรก คณะผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยที่เป็น ส.ส.ต้องการศาสตราจารย์ ดร.กำแหง พลงกูร ให้มาเป็นอธิการบดี เมื่อมาตอนนั้นท่านป่วยเป็นอัมพาตและถึงแก่กรรม คณะรัฐบาลจึงได้ส่ง ดร.ศักดิ์ ผาสุขนิรันดร์ มาดำรงตำแหน่งอธิการบดีคนแรกของมหาวิทยาลัย และมีรามคำแหงนี้เอง เมื่อคณะรัฐบาลได้ทำการปฏิบัติตนเอง ยุบสภา เมื่อปี ๒๕๑๔ คณะนักศึกษาได้มีการเรียกร้องรัฐธรรมนูญ และอธิการบดีรามคำแหงได้ส่งลบบชื่อนักศึกษา ๙ คน ที่ถูกจับกุมกรณีเรียกร้องรัฐธรรมนูญ จึงเกิดการชุมนุมใหญ่ขึ้นเพื่อประท้วง และกลายเป็นเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา หรือวันมหาวิปโยค ซึ่งตรงกับกรณคดีการฆาตกรรมของนายทหารชั้นผู้ใหญ่หลายท่านที่คัดค้านการเปิดมหาวิทยาลัยรามคำแหงตั้งแต่ต้น

เมื่อคุณประมวลได้เป็น ส.ส.ในสมัยต่อมาก็ได้ให้ความสนใจกับมหาวิทยาลัยรามคำแหงเสมอมา และเคยพูดเสมอว่าพวกเผด็จการคงไม่ชอบรามคำแหงแน่ เพราะคนมีความรู้ปกครองยากและได้พยากรณ์อนาคตทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

๑. ในไม่ช้าเผด็จการต้องหาทางทำให้มหาวิทยาลัยรามคำแหงต้องเป็นมหาวิทยาลัยปิด จำกัดนักศึกษาให้น้อยลงในที่สุด
๒. เผด็จการอาจส่งเสริมในการสร้างมหาวิทยาลัยที่ไม่ต้องให้นักศึกษารวมตัวกันได้ เพื่อเป็นตลาดวิชาแบบรามคำแหง แต่ไม่มีการเรียนการสอนแบบรามคำแหง

ขณะที่คุณประมวล ได้รับเลือกเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยรามคำแหง จึงสนับสนุนการเจริญเติบโตของรามคำแหง เช่นการสร้างวิทยาเขต ในความคิดของคุณประมวล คิดว่าเป็นผลดี เพราะเป็นการขยายความเจริญก้าวหน้าของมหาวิทยาลัยรามคำแหงไว้ล่วงหน้า นอกจากนี้ในเรื่องการศึกษาต่าง ๆ ก็ได้ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี เช่นร่วมร่างกฎหมายยกฐานะวิทยาลัยเกษตรกรรมแม่โจ้ เป็นสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรเชียงใหม่ เสนอให้รัฐบาลเปิดวิทยาเขตสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรที่วิทยาเขตชุมพร

เสนอให้รัฐบาลจัดตั้งวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชุมพร นอกจากนี้ยังพัฒนาจังหวัดตนเองทางการศึกษาด้วยการเสนอให้รัฐบาลจัดตั้งโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอทุกอำเภอในจังหวัดชุมพร รวมทั้งมีโรงเรียนมัธยมประจำตำบลอีกด้วย เพราะมีปรัชญาความเชื่อทางการเมืองว่าการปลูกฝังประชาธิปไตยให้กับคนในประเทศไทย ไม่ใช่เหมือนปลูกต้นหอมหรือกระเทียมจะได้เกิดขึ้นใน ๓ วัน ๗ วัน แต่ประชาธิปไตยเหมือนปลูกต้นไม้ใหญ่ เช่นต้นไม้สักยิ่งนานวันจะยิ่งมีค่าสูง และประชาธิปไตยต้องใช้อายุในการเจริญเติบโตเป็นขั้นบันไดตามลำดับอายุและพยายามเน้นให้เทียบอายุประชาธิปไตยในสหรัฐอเมริกาเสมอ เช่น เทียบว่า ๕๐ ปี ของประชาธิปไตยในอเมริกามีสภาพอย่างไร ๕๐ ปี ของไทยมีสภาพอย่างไร การเจริญเติบโตมีอะไรที่คล้ายกันและมีอะไรที่ต่างกันบ้าง และมีความเชื่อถือว่าอีก ๑๕๐ ปี พวกกาฝากประชา-

ธิปไตย คือพวกเผด็จการต้องสูญพันธุ์ไปจากการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยแน่ เพราะคนในประเทศมีการศึกษามากขึ้นรู้จักหลักการปกครองที่ดีขึ้น และเมื่อนั้นบ้านเมืองก็จะสงบสุขทหารก็จะเป็นท้าวทหารไม่ใช่คอยบริหารกิจการต่าง ๆ เหมือนในอดีต เช่นเดียวกับประเทศประชาธิปไตย อย่างสหรัฐอเมริกา และประชาธิปไตยของไทยเราก็คงต้องมีเพียงแต่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยที่เป็นอนุสรณ์สำหรับสิ่งที่ตายแล้ว แต่คงจะมีอนุสาวรีย์ปฏิวัติไปแทน เพราะการปฏิวัติในอีก ๑๕๐ ปี คงไม่เกิดแน่ ลูกหลานคงจะสร้างอนุสาวรีย์ปฏิวัติไว้เป็นอนุสรณ์แก่นักเผด็จการในอดีต และจารึกชื่อของนักปฏิวัติทุกคนไว้ และประชาธิปไตยของประเทศไทย เราคงไม่เป็นเพียงแต่อนุสรณ์ของสิ่งที่สูญสิ้นไปแล้วเหมือนอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยในปัจจุบันแน่ กฎหมายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นคงเป็นกฎหมายของมวลชนทั้งประเทศ คงไม่มีกฎหมายเป็นของคนหนึ่งคนใดโดยเฉพาะเหมือนกับอดีตแน่ เพราะคุณประมวลเป็นผู้ได้ต่อสู้เพื่อเรื่องนี้มาตลอดและเป็น ๑ ใน ส.ส. ๑๙ คน ที่ไม่เห็นด้วยกับกฎหมายต่ออายุราชการที่ผ่านสภาไปแล้วในอดีต

เมื่อมีการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ส.ส.ประมวล กุลมาตย์ ก็ได้รับเลือกตั้งจากสมาชิกสมัชชาแห่งชาติให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ เมื่อเปิดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปก็ได้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็น ส.ส.ชุมพร ก็ได้เป็นสมตามความปรารถนา ด้วยคะแนนท่วมท้นจากนั้นก็ได้รับเลือกเป็นรองประธานสภาผู้แทนราษฎร จากนั้นเมื่อมีการยุบสภา ผู้แทนราษฎรก็สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรอีกก็ได้รับเลือกตั้งอีก และเมื่อเกิดเหตุการณ์ ๖ ตุลา ได้มีการปฏิวัติการปกครองแผ่นดินก็ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เมื่อมีการปฏิวัติอีกครั้งก็ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติ เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ก็ได้ร่วมกับท่านประธานจารุบุตร เรืองสุวรรณ ก่อตั้งพรรคการเมืองชื่อสยามปฏิรูป ส่ง ส.ส.เข้าสมัครทั่วประเทศ ๒๔ คน โดยท่านประธาน จารุบุตร เรืองสุวรรณ เป็นหัวหน้าพรรค ส.ส.ประมวล กุลมาตย์ เป็นรองหัวหน้าพรรค ผลการเลือกตั้งทางพรรคจึงดำรงตำแหน่งแทน และพรรคมีผู้ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส.๘ คน และท่านหัวหน้าพรรคพลาดในการเลือกตั้ง รองหัวหน้าเข้าร่วมรัฐบาลกับ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ จึงได้รับให้ดำรงตำแหน่ง รมด.ประจำสำนัก เพื่อให้มีการเลือกนายก จากนั้นมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ได้ยุบสภาตั้งใหม่ จึงสมัครเข้ารับเลือกตั้ง และได้พลาดในการเลือกตั้งครั้งนี้ไปเพียงเล็กน้อย แต่เมื่อมีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ เนื่องจากความเป็นผู้มีความสามารถและเชี่ยวชาญทางด้านการเมือง เพราะตลอดเวลาที่บวระตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๑ - ๒๕๒๖ ในช่วงนั้น ส.ส.ประมวล กุลมาตย์ ได้เป็น ส.ส. ติดต่อกันมาตลอดไม่ว่าจะเลือกตั้ง หรือแต่งตั้งจึงได้รับความไว้วางใจจากรัฐสภา แต่งตั้งให้เป็นข้าราชการการเมืองเทียบเท่าซึ่งดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐสภาซึ่งมี ๓ คน และดำรงตำแหน่งจนกระทั่งถึงแก่อนิจกรรมที่ ร.พ.พระมงกุฎ เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๒๗ เวลา ๕.๑๕ นาที อย่างสงบด้วยโรคมะเร็งในลำไส้ใหญ่ ท่ามกลางความเศร้าสลดเสียใจของบุตร ภรรยา ญาติมิตรสหาย

ผลงานที่สำคัญในชีวิต

๑. เป็นเจ้าของและผู้อำนวยการโรงเรียนประมวลวิทยา อ.หลังสวน จ.ชุมพร ซึ่งเปิดสอนตั้งแต่ระดับมัธยม ๑ - มัธยม ๖ โดยทุกคนสามารถเรียนได้แม้ไม่มีค่าเล่าเรียนจ่ายจึงเป็นที่ชื่นชอบของประชาชนชาวหลังสวนและชุมพรมาก

๒. เมื่อได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรกมีอายุเพียง ๒๙ ปี เท่านั้น และได้รับแต่งตั้งดำรงตำแหน่งเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
๓. ได้รับแหวนอักษอกจาก พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจในฐานะผู้ที่นำตัวเล่าพันสือจอมโจรแห่งดอยป่าคา พร้อมสมุน ๕๐๐ คนเศษมามอบให้แก่ทางราชการได้
๔. ได้รับเหรียญกาชาดสรรเสริญ และราชการชายแดนในฐานะเป็นผู้เจรจนำชาวเวียดนามอพยพกลับภูมิลำเนาเดิมได้สำเร็จและได้ผลดี และได้หนังสือชมเชยการปฏิบัติงานเวียดนามมายังผู้ว่าราชการจังหวัด และได้เหรียญราชการชายแดน
๕. ได้รับเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินการปราบปรามผู้ก่อการร้ายในเขตอำเภอกุยบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์ และได้รับพระราชทานเหรียญพิทักษ์เสรีชน เนื่องจากปฏิบัติภารกิจได้ผลดีเป็นที่เรียบร้อย
๖. เป็นผู้ริเริ่มร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง จัดเป็นตลาดวิชา
๗. เป็นผู้ริเริ่มร่างพระราชบัญญัติยกฐานะวิทยาลัยเกษตรกรรมแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ ให้เป็นสถาบันเทคโนโลยีทางการเกษตร (แม่โจ้)
๘. เป็นผู้เสนอจัดตั้งวิทยาเขตสถาบันเทคโนโลยีทางการเกษตร (แม่โจ้) ที่จังหวัดชุมพร
๙. เป็นผู้ริเริ่มเสนอสร้างอนุสาวรีย์ พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ บริเวณรัฐสภา
๑๐. เป็นผู้ร่างเสนอกฎหมายยกฐานะการสื่อสารแห่งประเทศไทย ให้เป็นรัฐวิสาหกิจ
๑๑. เป็นผู้เสนอจัดตั้งวิทยาลัยพลศึกษา จังหวัดชุมพร
๑๒. เป็นผู้เสนอให้มีโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอ และเปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ทุกอำเภอจนครบเป็นจังหวัดแรกของ ๑๔ จังหวัดภาคใต้ และมีแผนกระทั่งโรงเรียนมัธยมประจำตำบลก็ยังมีถึง ๒ โรงเรียน
๑๓. ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถึง ๕ สมัย
๑๔. ได้รับการโปรดเกล้าแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติ ๒ สมัย และสมาชิกสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินอีก ๑ สมัย
๑๕. ได้รับแต่งตั้งจากรัฐสภาให้ดำรงตำแหน่งข้าราชการฝ่ายการเมือง สังกัดรัฐสภาตำแหน่งที่ปรึกษาประจำรัฐสภาตั้งแต่ ๒๕๒๖ จนถึงก่อนนิจกรรม

เกียรติยศที่ได้รับ

๑. ได้รับพระราชทานปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ๒๕๒๐
๒. ได้รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ๒๕๒๒
๓. ได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ๒๕๑๘ - ๒๕๑๙
๔. ได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ๒๕๒๒ - ๒๕๒๓

๕. ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง กรรมการสภามหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ๓ สมัยติดต่อกัน
๖. ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งกรรมการสภามหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิ สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร แม่โจ้ เชียงใหม่ ๓ สมัยติดต่อกัน

ขณะถึงแก่อนิจกรรมดำรงตำแหน่ง

๑. ข้าราชการการเมืองสังกัดรัฐสภาตำแหน่งที่ปรึกษาประจำรัฐสภา
๒. กรรมการสภามหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิสภาวิทยาลัยรามคำแหง
๓. กรรมการสภามหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันเทคโนโลยี เพื่อการเกษตร แม่โจ้ เชียงใหม่
๔. กรรมการศึกษานอกโรงเรียน ภาคใต้
๕. ข้าราชการบำนาญสังกัดกระทรวงมหาดไทย

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับ

บ.ม. บ.ช. ต.ม. ต.ช. ท.ม. ท.ช. ป.ม. ป.ช. ม.ว.ม.

เหรียญตราที่ได้รับ

๑. เหรียญราชการชายแดน ๒. เหรียญพิทักษ์เสรีชน ๓. เหรียญสนองเสรีชน ๔. เหรียญลูกเสือสรรเสริญ ๕. เหรียญกาชาดสรรเสริญ

อุปสมบท

ได้อุปสมบท ที่วัดบวรนิเวศน์ โดยมีองค์สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ เป็นองค์อุปัชฌาย์ มีสมเด็จพระญาณสังวรญาณ เป็นพระกรรมวาจา เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๘

พลเอกชวญ สุทธานินท์

๔. พลเอกควรวญ สุทธานินท์

พลเอกควรวญ สุทธานินท์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๔๒ ที่ตำบลขันธ์เงิน อำเภอเมือง จังหวัดหลังสวน (ปัจจุบันเป็นอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร) อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของแม่บังเกิดเกล้า มาโดยตลอด ได้รับการศึกษาชั้นวิสามัญระดับต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

การศึกษา

- วิสามัญตอนต้น จากโรงเรียนตัวอย่างประจำจังหวัดหลังสวน ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๐ - พ.ศ. ๒๔๕๕
- วิสามัญตอนปลายจากโรงเรียนตัวอย่างประจำมณฑลสุราษฎร์ธานี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๖ -

พ.ศ. ๒๔๕๘

พ.ศ. ๒๔๖๐ เดินทางเข้าศึกษาต่อในกรุงเทพมหานคร โดยสอบคัดเลือกเข้าเรียนในโรงเรียนนายร้อยทหารบก ในปี พ.ศ. ๒๔๖๑

พ.ศ. ๒๔๖๑ เป็นนักเรียนนายร้อยทหารบก เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๔๖๑ จบการศึกษาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ กระทรวงกลาโหมออกคำสั่งบรรจุเป็นนายทหารสัญญาบัตรครั้งแรก เป็นผู้บังคับหมวดประจำกรมทหารม้านครราชสีมา ในสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๖

ชีวิตครอบครัว

พลเอก ควรวญ สุทธานินท์ สมรสกับ นางสาววัลย์ สุทธานินท์ ที่บ้านพักในค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๗ มีบุตร ๒ คน และบุตรบุญธรรม ๑ คน ดังนี้

๑. นางสาว เกรือวัลย์ สุทธานินท์
๒. นางสาว เกรือวงศ์ สุทธานินท์
๓. นายกฤษฎา สุทธานินท์ (บุตรบุญธรรม)

ชีวิตราชการ

พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นร้อยตรี อยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ ระดับร้อยตรี ดังต่อไปนี้

- ประจำกรมทหารม้าในสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พ.ศ. ๒๔๖๖
- เป็นนายทหารฝึกหัดราชการโรงเรียนเสนาธิการทหารบก พ.ศ. ๒๔๖๙ - พ.ศ. ๒๔๗๐

พ.ศ. ๒๔๗๑ เป็นร้อยโท อยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ ระดับร้อยโท คือ

- ประจำกองพันทหารม้าที่ ๓ กรมทหารม้าที่ ๒ จังหวัดนครราชสีมา
- เป็นนายทหารคนสนิทของผู้บังคับเหล่าทหารม้า
- เป็นนายทหารคนสนิทของหัวหน้าแผนกที่ ๒ กรมจเรทหารบก

พ.ศ. ๒๔๘๐ เป็นพันตรี และอยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ ระดับพันตรี ดังนี้

- เป็นรองผู้บังคับกองพันทหารม้าที่ ๑ รักษาพระองค์
- เป็นผู้บังคับกองพันทหารม้าที่ ๕ จังหวัดร้อยเอ็ด
- เป็นอาจารย์ประจำโรงเรียนเสนาธิการทหารบก
- เป็นหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการทหารบก กองทัพภาคอีสาน ในกรณีพิพาทกับประเทศอินโดจีน

พ.ศ. ๒๔๘๔ เป็นพันโท และดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ระดับพันโท ดังนี้

- เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนนายทหารม้า จังหวัดพระนคร
- เป็นเสนาธิการกองพลทหารม้า ในสงครามมหาเอเชียบูรพา

พ.ศ. ๒๔๘๖ เป็นพันเอก และดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ระดับพันเอก ดังนี้

- สำรองราชการมณฑลทหารบกที่ ๓ จังหวัดนครราชสีมา
- เป็นเสนาธิการกองพลที่ ๗ แห่งกองทัพที่ ๒ ในสงครามมหาเอเชียบูรพา
- เป็นรองผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช

พ.ศ. ๒๔๙๒ เป็นพลตรี และอยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ ระดับพลตรี ดังนี้

- เป็นผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๒ จังหวัดปราจีนบุรี
- เป็นเสนาธิการกองทัพภาคที่ ๒ จังหวัดนครราชสีมา
- เป็นรองเสนาธิการทหารบก จังหวัดพระนคร
- เป็นเจ้ากรมยุทธการทหารบก

พ.ศ. ๒๔๙๘ เป็นพลโท และอยู่ในตำแหน่งระดับพลโท ดังนี้

- เป็นแม่ทัพกองทัพภาคที่ ๓ จังหวัดพิษณุโลก
- เป็นแม่ทัพกองทัพภาคที่ ๒ จังหวัดนครราชสีมา
- เป็นเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก จังหวัดพระนคร

พ.ศ. ๒๕๐๑ เป็นพลเอก

- เป็นเสนาธิการทหารบก
- เป็นนายทหารนอกราชการ
- ก. เป็นราชองครักษ์พิเศษ
- ข. เป็นนายทหารพิเศษ

ราชการรัฐวิสาหกิจ

- เป็นประธานกรรมการการรถไฟแห่งประเทศไทย

ราชการการเมือง

- เป็นสมาชิกร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๐๒
- เป็นวุฒิสมาชิก ตามประกาศพระบรมราชโองการ
- เป็นรองประธานวุฒิสภา ตามประกาศพระบรมราชโองการ
- เป็นกรรมการสภาพทหารผ่านศึก
- เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
- เป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามประกาศพระบรมราชโองการ

ราชการดูงานต่างประเทศ

- ครั้งที่ ๑ เป็นหัวหน้านายทหารผู้ใหญ่ไปเยี่ยมหน่วยทหารสหประชาชาติในประเทศเกาหลี
- ครั้งที่ ๒ ดูการทหารกองทัพบกภาคพื้น และโรงเรียนทหารสหรัฐฯ ฟอร์ด มอนโร
- ครั้งที่ ๓ เป็นหัวหน้าคณะทูตสันถวไมตรีประจำปี พ.ศ. ๒๕๐๑ ณ ประเทศต่าง ๆ ในประเทศยุโรปและสหรัฐอเมริกา
- ครั้งที่ ๔ ดูงานกิจการรถไฟในประเทศญี่ปุ่น
- ครั้งที่ ๕ ดูกิจการรถไฟในประเทศอินเดียและพม่า
- ครั้งที่ ๖ ดูกิจการรถไฟในประเทศญี่ปุ่นและไต้หวัน
- ครั้งที่ ๗ ดูงานและกิจการรถไฟประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์

ข. ทำเนียบรายนามผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาจังหวัด และหัวหน้าสำนักงานจังหวัดชุมพร

แต่เดิมเจ้าเมืองชุมพรมีบรรดาศักดิ์ว่า “พระยาชุมพร” ตามนามเมือง โดยหาได้ระบุชื่อตัวไว้ชัดเจนไม่ จึงเกิดการสับสนในภายหลังว่าพระยาชุมพรนั้นเป็นใครกันแน่ ในแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เจ้าเมืองชุมพรมีนามว่า ออกญาเคางะธราชิบดีศรีสุวัตลุมหนัก พระยาชุมพรคนนี้นามเดิมว่า “ถั่ว” พระยาชุมพรคนที่ ๒ ชื่อ “เถา” คนที่สามชื่อพระยาชุมพรเสือบ เพราะพระยาชุมพรคนนี้ถูกเสือกัดตายจึงได้นามดังนั้น ต่อจากนั้นไม่ปรากฏว่าชื่ออะไร ต่อมาในสมัยธนบุรี จึงปรากฏชื่อตัวชัดเจน ในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ขณะเมื่อหลวงนายสุทธิเป็นที่พระปลัดว่าราชการเมืองนครศรีธรรมราชอยู่ ไม่ได้ตั้งเจ้าเมือง ทราบว่ากรุงเทพฯ เสียแก่พม่าข้าศึก จึงได้ตั้งตัวเป็นเจ้าครองเมืองนครศรีธรรมราช มีอาณาเขตแผ่กว้างขวาง ทางทิศเหนือถึงเมืองชุมพร เมืองปะทิว ใน พ.ศ. ๒๓๑๒ (ปีวอกจุลศักราช ๑๑๓๑) โปรดเกล้าให้เจ้าพระยาจักรี เป็นแม่ทัพกับพระยายมราช พระยาศรีพิพัฒน์ พระยาเพชรบุรี ถือพลห้าพันยกไปตีเมืองนครศรีธรรมราช ยกกองทัพไปทางเมืองเพชรบุรีถึงเมืองปะทิว นายมันราษฎรคนหนึ่งพาสัมภรรยาคู่เป็นอันมากเข้ามาหาแม่ทัพขอสวมมิกัดเป็นข้าราชการ เจ้าพระยาจักรีจึงให้มิตราตั้งนายมันเป็นพระชุมพร (เจ้าเมือง) ให้เกณฑ์ไปในกองทัพด้วยแล้วยกไปตีเมืองนครศรีธรรมราชถึงแก่อนิจกรรมที่เมืองนครศรีธรรมราช ในระหว่างราชการสงคราม

ครั้นถึงสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. ๒๓๓๖ (จุลศักราช ๑๑๓๕) พม่าได้เข้าตีเมืองชุมพรและเผาเมืองชุมพรเสีย ครั้งสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท เป็นแม่ทัพปราบพม่า ซึ่งประชุมทัพที่เมืองชุมพรได้รวบรวมผู้คนทีหนีพม่าเข้าไปในป่า ให้กลับภูมิลำเนาตามเดิม ตั้งให้นายแก้ว เป็นเจ้าเมืองเรียกพระยาแก้วโกมล พระยาแก้วคนนี้ได้ยกกองทัพไปตีเมืองมะริด ครั้งสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทไปตีเมืองทวาย ต่อจากนั้นมานายฉิม หรือนายหลี่ เจ้าเมืองคนนี้เป็นมหาดเล็กพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปรากฏในพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ครั้งเสียทัพที่เมืองทวายว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชใช้ให้นายฉิมมหาดเล็กคนนี้เป็นผู้ถือสารตราไปกราบทูลแด่กรมพระราชวังบวรฯ ซึ่งไปตั้งกองทัพอยู่ที่เมืองชุมพร นายฉิมภายหลังจึงได้เป็นเจ้าเมืองชุมพร มีนามว่าพระยาเพชรกำแพงสงครามคนแรก ต่อมาพระยากำแพงเพชรสงคราม (เกตุ) ซึ่งทั้งสองคนนี้เป็นพี่น้องกัน ต่อมาถึงพระยาเพชรกำแพงสงคราม (ชุย) ท่านผู้นี้ได้เป็นแม่ทัพเรือไปตีเมืองมะริด หลังรัชกาลที่ ๓ ได้กวาดต้อนพม่าเป็นอันมาก ซึ่งขณะนั้น เมืองพม่าได้ตกอยู่ในความปกครองของอังกฤษแล้ว ภายหลังอังกฤษพ้องมายังกรุงเทพฯ จึงถูกเรียกตัวไปกรุงเทพฯ จนถึงอนิจกรรม ท่านผู้นี้ได้ช่วยปราบขบถพระยาไทรบุรีในรัชกาลที่ ๒ และเป็นผู้เข้มแข็งในราชการสงคราม ประชาชนพากันขนานนามว่า พระยาตุ้มเหล็ก ภายหลังได้ตั้งปลัดครุฑเมืองชุมพรเป็นพระเพชรกำแพงสงครามเจ้าเมืองชุมพร ท่านผู้ได้เป็นผู้สร้างวัดสุบรรณนนิมิตร เมื่อราว พ.ศ. ๒๓๖๗ ต่อมาสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ พระยาถลอมและพระยายัง ทั้งสามท่านได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระยาเพชรกำแพงสงครามทั้งสิ้น พระยาชุมพร (ถลอม) เป็นผู้สร้างวัดสองวัดคือ วัดท่าตะเภาเหนือ เรียกว่าวัดราชคฤห์ดาวคะนอง

และวัดนาทุ่ง ชื่อว่าวัดตะเคียนทองดาวกระจาย ต่อมาเจ้าเมืองชุมพรคนสุดท้ายได้แต่งตั้งมาจากกรุงเทพฯ มีบรรดาศักดิ์เป็นพระยาเพชรกำแหงสงครามเช่นเดียวกัน ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๓๕ เมื่อได้จัดการปกครองหัวเมืองตามระเบียบใหม่ในรัชกาลที่ ๕ เจ้าเมืองชุมพรเดิมเป็นอันหมดหน้าที่ไป

เมื่อตั้งมณฑลชุมพรขึ้นโดยมี พระยาดำรง สุจริตมหิศรภักดี (คอซิมก๊อง ณ ระนอง) เป็นสมุหเทศาภิบาลคนแรก ได้สร้างศาลากลางจังหวัดชุมพรขึ้นที่บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดชุมพรทุกวันนี้ และสร้างศาลจังหวัดและอำเภอ จวนข้าหลวงดำรวจภูธร และสร้างถนนปรมิตรมรรคาไปปากน้ำชุมพร และต่อมาพระยาชุมพร (บัว) เจ้าเมืองได้สร้างศาลากลางจังหวัดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๖๒ ส่วนหลวงเรืองฤทธิ์รักษาราชบุรี เจ้าเมืองอีกคนหนึ่งได้เป็นผู้ปราบอั้งยี่ ได้สงบเรียบร้อยในปี พ.ศ. ๒๔๕๘ จึงได้เป็นเจ้าเมืองชุมพร เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นพระเรืองฤทธิ์รักษาราชบุรี แล้วทำความชอบต่อมาจนได้บรรดาศักดิ์เป็นพระยาและได้ชักชวนพระจีนเรือดั่งเก สร้างโรงเรียนประชาบาล ตำบลปากน้ำ (ชื่อว่าจีนนาวานุกะระห์) ซึ่งยังอยู่จนทุกวันนี้

๑. ทำเนียบชานามผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร

ลำดับ	ชื่อและสกุล	ดำรงตำแหน่ง		หมายเหตุ
		ตั้งแต่	ถึง	
๑	พระยารัตนเศรษฐี (คอซิมก๊อง ณ ระนอง)	พ.ศ. ๒๔๓๕ (ร.ศ.๑๑๔)		ต่อมาได้รับบรรดาศักดิ์เป็นพระยาดำรงสุจริตมหิศรภักดี
๒	หลวงสวัสดิ์บุรีรัมย์	พ.ศ. ๒๔๔๐	พ.ศ. ๒๔๔๑	
๓	พระเพชรกำแหงสงคราม (มะลิ)	พ.ศ. ๒๔๔๒	พ.ศ. ๒๔๔๘	
๔	พระยาอุตรกิจวิจารณ์ พระยาสุรารุทธิภักดี	๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๙	๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๑	
๕	พระยารุทธิฤทธิชัย พระยาประวัตินุสิริวงค์	๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๑	๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๒	เลื่อนบรรดาศักดิ์
๖	พระสำเร็จนฤปกการ พระยาวิเศษชัยชาญ	๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๒	๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๔	ได้รับเลื่อนบรรดาศักดิ์
๗	พระยาราชพินิจจัย (ชุม ไชยคำ)	๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๖	๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๘	
๘	พระเทพราชธานี	๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๘	๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๙	
๙	พระชุมพรบุรีศรีสมุทรเขต (บัว)	๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๐	๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๔	
๑๐	พระเรืองฤทธิ์รักษาราชบุรี พระยาพิพิธอำพลวิมลภักดี	๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๔	๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๑	ได้รับเลื่อนบรรดาศักดิ์
๑๑	พระยาสังฆาภิบาลมณฑลชุมพร	๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๑	๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๓	
๑๒	พระระนองธานี	๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๓	๓๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๔	
๑๓	พระราชญาติรักษา	๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๔	พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๖	
๑๔	พระยามอมฤทธิ์ธำรง	๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๖	๙ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๑	

ลำดับ	ชื่อและสกุล	ดำรงตำแหน่ง		หมายเหตุ
		ตั้งแต่	ถึง	
๑๔	น.ท.หลวงสุนาวินวิวัฒน์ ร.น.	๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๘	๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๑	ตั้งแต่ปี ๒๔๙๕ จึงจะเรียกว่า ผู้ว่าราชการจังหวัด
๑๖	หลวงจรูญประศาสน์ (จรูญ คชภูมิ)	๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๑	๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๘	
๑๗	ขุนบริรักษ์ทวัญชัย (ชุ่ม)	๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๖	๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๖	
๑๘	นายวิเศษ สรรค์ประศาสน์	๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๖	๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๗	
๑๙	นายเกษม อุทยานิน	๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๗	๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๗	
๒๐	นายเนื่อง ปาณิกบุตร	๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๘	๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๘	
๒๑	นายชอบ ชัยประภา	๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๘	๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙	
๒๒	พระนิกรบดี	๑๒ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๙	๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๐	
๒๓	นายปลั่ง ทศนประดิษฐ์	๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๐	๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๒	
๒๔	ขุนรัตนวงษ์	๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๒	๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๕	
๒๕	นายแสวง ทิมทอง	๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๕	๑๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๐	
๒๖	นายสง มิมุทา	๑๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๐	๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๑	
๒๗	นายประพัฒน์ บุญช่วย	๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๑	๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๔	
๒๘	นายชวน พรพงศ์	๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๔	๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๕	
๒๙	นายลิขิต รัตนสังข์	๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๕	๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๖	
๓๐	นายประชุม บุญประคอง	๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖	๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘	
๓๑	น.อ.จำลอง ประเสริฐยิ่ง ร.น.	๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘	๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๙	
๓๒	นายอรุณ รุจิกันหา	๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙	๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๒	
๓๓	นายบุญนาค สายสว่าง	๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๒	๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๓	
๓๔	นายเต็มศักดิ์ สมันตรัฐ	๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๓	๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๔	
๓๕	นายพจน์ อินทวิเชียร	๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๔	ปัจจุบัน	

๒. ทำเนียบชานามของผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ดำรงตำแหน่งตั้งแต่		หมายเหตุ
		ตั้งแต่	ถึง	
๑	นายดิลก สุทธิกลม พ.ต.ประโยชน์ สุดจินดา	๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๓	๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๖	
๒		๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๖	ปัจจุบัน	

๓. ทำเนียบชายนามปลัดจังหวัดชุมพร

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ดำรงตำแหน่ง		หมายเหตุ
		ตั้งแต่	ถึง	
๑	นายชวน พรพงศ์	๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๔	๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๑	
๒	นายสุโข อินทรประชา	๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๑	๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๒	
๓	นายมนูญ บุญยะประกาศิต	๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๒	๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๓	
๔	นายจำลอง พลเดช	๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๓	๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๔	
๕	นายจำรัส สุพัฒน์กุล	๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๔	๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๕	
๖	นายกระจำจ สิริรินทร์นทร์	๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๕	๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๗	
๗	นายประชา สวัสดิ์มงคล	๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๗	๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๘	
๘	นายอุดม ไพรัช	๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๘	๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๙	
๙	นายสำรวม วิชัยดิษฐ์	๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๙	๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๑	
๑๐	นายประพันธ์ รัตนปริณันท์	๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๑	๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๓	
๑๑	พ.ต.สมคิด ศิลปรัตน์	๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๓	๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๔	
๑๒	นายรีน ช่างสาร	๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๔	๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๖	
๑๓	พ.ต.สรรธรรม จริ่งจิต	๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๖	๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๘	
๑๔	พ.ต.พิมล ประเสริฐ	๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๘	ปัจจุบัน	

๔. ทำเนียบชายนามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๖ - ปัจจุบัน ของจังหวัดชุมพร

ลำดับที่	ชื่อ	วัน เดือน ปี ที่ทำการเลือกตั้ง	สังกัดพรรค
๑	หลวงสโมสร ราชกิจ	๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๖	-
๒	นายพัตรี หลวงอภิบาลภูวนาท	๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๐	-
๓	หลวงศรีสุพรรณดิษฐ์ (เขียน ชุมวรฐายี)	๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๑	-
๔	นายประมวล กุลมาตย์	๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๔	-
๕	นาวาเอก หลวงสุนาวินวิวัฒน์ ร.น. (พิศาล สุนาวิน)	๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๑	-
๖	นาวาเอก หลวงสุนาวินวิวัฒน์ ร.น. (พิศาล สุนาวิน)	๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๔	-
๗	นายสิรินทร์ รัศมีวงศ์	๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๐	ประชาธิปัตย์
๘	นายสิรินทร์ รัศมีวงศ์	๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๐	ประชาธิปัตย์
๙	นายประมวล กุลมาตย์	๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๑	สหประชาไทย
๑๐	นายณรงค์ บุชวิทย์	๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๔	ชาติไทย
๑๑	นายประมวล กุลมาตย์	๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๔	ธรรมสังคม
๑๒	นายประมวล กุลมาตย์	๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๙	ธรรมสังคม
๑๓	นายพินัย รุโจปการ	๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๙	ประชาธิปัตย์
๑๔	นายประมวล กุลมาตย์	๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๒	อิสระ
๑๕	นายธีระพันธ์ เพ็ชรสุวรรณ	๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๒	กิจสังคม
๑๖	นายธีระพันธ์ เพ็ชรสุวรรณ	๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๖	กิจสังคม
๑๗	นายพินัย รุโจปการ	๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๖	ชาติประชาธิปไตย

๕. ทำเนียบชานามสมาชิกสภาจังหวัดชุมพรยุคปัจจุบัน

เขตอำเภอเมืองชุมพร

๑. นายบุญสืบ เจริญเดช
๑๐๑-๑๐๓ หมู่ที่ ๒ ต.ปากน้ำ อ.เมือง (ติดคุกอยู่ในระหว่างสู้คดี)
๒. นายทัต รัตนภักดิ์
๑๒ หมู่ที่ ๕ ต.นาทุ่ง อ.เมือง
๓. นายชุมพล สุคันโท
๓๓๓ ถนนกรมหลวงชุมพร ต.ท่าตะเภา อ.เมือง
๔. นายวิชัย เจนสวัสดิ์ชัย
๕๕-๕๗ ถนนศาลาแดง ต.ท่าตะเภา อ.เมือง
๕. นางสาว อุ่ทอง
๑๘๗/ ๓๐-๓๑ ถนนศาลาแดง ต.ท่าตะเภา อ.เมือง
๖. นางเอ็นดู รอดเรืองเดช
๓๓ ซอยจอมพล (ลาดพร้าว ๑๕) ลาดพร้าว กท.๑๐๕๐๐
๗. นายเนียน โลภาส
๑๓๕ หมู่ที่ ๕ ต.วังไผ่ อ.เมือง
๘. นายสกล เบญจโสภินธุ์
๘๕-๙๑ ถนนปรมินทรมรรคา ต.ท่าตะเภา อ.เมือง
๙. นายพูลชัย บุรินทร์วัฒนา (ประธานฯ สมัยแรก)
๓๐๑ ถนนชุมพร-ระนอง หมู่ที่ ๕ ต.ตากแดด อ.เมือง

เขตอำเภอหลังสวน

๑. นายสุมณ ลิมสวัสดิ์
๗ หมู่ที่ ๒ ต.บางมะพร้าว อ.หลังสวน
๒. นายสวัสดิ์ นาคมุสิก
๒๕ หมู่ที่ ๖ ต.บางมะพร้าว อ.หลังสวน
๓. นายชิต พวงบุปผา
๑๒ หมู่ที่ ๑ ต.บางมะพร้าว อ.หลังสวน
๔. นายจรวาย เพชรรัตน์
๓๒ หมู่ที่ ๖ ต.บ้านควน อ.หลังสวน
๕. นายโยธิน พรหมศิริรักษ์
๒๓๘ ต.ปากน้ำ อ.หลังสวน

เขตอำเภอสวี

๑. นายชำเลื่อง บุญญาภาค (รองประธานฯ)
๑๑๙ หมู่ที่ ๗ ต.นาโพธิ์ อ.สวี
๒. นายบุญธรรม จุลใส
๖๕ หมู่ที่ ๓ ต.นาสัก อ.สวี
๓. นายวีระชัย ชนะ
๔๑๒/๑ หมู่ที่ ๕ ต.นาโพธิ์ อ.สวี
๔. นายพรหม ภูขวัญเมือง
๑๒ หมู่ที่ ๔ ต.ท่าหิน อ.สวี

เขตอำเภอท่าแซะ

๑. นายวาริ พรหมศิริ
๑๒๓ หมู่ที่ ๖ ต.ท่าแซะ อ.ท่าแซะ
๒. นายสุรศักดิ์ มาตยนิสัย
๔๔ หมู่ที่ ๖ ต.ท่าข้าม อ.ท่าแซะ
๓. นายสำเร็จ พุ่มพะเนิน
๔๗ หมู่ที่ ๕ ต.นากระตาม อ.ท่าแซะ

เขตอำเภอปะทิว

๑. นางสิรินา ศิริวิโรจน์
๑๓๘ หมู่ที่ ๑ ต.ดอนยาง อ.ปะทิว
๒. นายขจิต สัจจวิไล
๖๓ หมู่ที่ ๔ ต.ปากคลอง อ.ปะทิว

เขตอำเภอละแม

๑. นายวิรัช เอื้ออารี (ประธานฯ สมัยที่ ๒)
๒๕ หมู่ที่ ๙ ต.ละแม อ.ละแม

๖. ทำเนียบชื่อนามหัวหน้าสำนักงานจังหวัดชุมพร

ลำดับ	ชื่อ - ชื่อสกุล	ดำรงตำแหน่ง		หมายเหตุ
		ตั้งแต่	ถึง	
๑	ร.ต.แสวง ฤทธิสรไกร	๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๘	๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๙	
๒	นายกมล มั่นภักดี	๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๙	๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๓	
๓	นายพิพัฒน์ พลโยธา	๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๓	๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๓	
๔	นายวิชาญ เขาสมบูรณ์	๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๓	๒๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๔	
๕	นายนิริศศักดิ์ ราชพิตร	๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๔	๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๖	
๖	นายจำลอง มาเที่ยง	๑๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๖	ปัจจุบัน	

บทที่ ๕

บทสรุป

บทที่ ๕

บทสรุป

เมืองชุมพรเป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่ง แต่จะตั้งขึ้นเมื่อใดไม่มีหลักฐานแน่นอน เพิ่งมาปรากฏตามตำนานพระธาตุเมืองนครศรีธรรมราช ฉบับหอสมุดแห่งชาติกล่าวว่า เมื่อศักราชได้ ๑๐๗๘ ปี พระยาศรีธรรมราชก็สร้างเมือง แล้วตั้งเมืองสิบสองนักษัตรตามปุมโหรขึ้นแก่เมืองนครศรีธรรมราช ปรากฏว่ามีเมืองชุมพรอยู่แล้ว เมืองชุมพรเป็นเมืองหน้าด่าน เพราะอยู่ช่องแคบแหลมมลายูเป็นเมืองด่านระหว่างเมืองนครศรีธรรมราชกับสุโขทัยหรือแคว้นเทพนครหรือแคว้นอุทอง ในสมัยต่อมาไม่มีหลักฐานตั้งขึ้นในสมัยอยุธยา คือในปีพุทธศักราช ๑๙๔๗ พระเจ้าอยู่หัวในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ปรากฏในกฎหมายตรา ๓ ดวง ซึ่งโปรดให้ชำระขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีพระบรมราชโองการตรัสเหนือเกล้าสั่งว่า บรรดาข้าราชการอยู่ ณ หัวเมืองฝ่ายเหนือทั้งปวงให้ถือศักดินาตามพระราชบัญญัติ ปรากฏว่าเมืองชุมพรเป็นเมืองตรี และได้เกิดขึ้นแล้วในแผ่นดินของพระองค์ แต่ต้องเข้าใจว่า ก่อนจะเป็นเมืองตรีจะต้องเป็นเมืองเล็กมาก่อน ซึ่งสมัยก่อนคงจะเป็นเมืองเล็ก ๆ จึงไม่ปรากฏหลักฐานในประวัติศาสตร์ให้เห็นชัด เพิ่งปรากฏแน่ชัดว่าเมืองชุมพร เป็นหัวเมืองหนึ่งของปากซ์ได้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๑๙๔๗ เป็นต้นมาหรือประมาณ ๕๐๐ ปีมาแล้ว

ประวัติที่ตั้งเมือง มีหลักฐานและข้อสันนิษฐานหลายประการว่าเมืองชุมพรเดิมตั้งอยู่ที่ตำบลท่ายาง ในปัจจุบันนี้ ยังเป็นท่าเรือสินค้าเรือต่าง ๆ จากกรุงเทพมหานคร บรรทุกสินค้ามาขึ้นที่ท่าจอดเรือแล้วบรรทุกรถยนต์เข้าเมือง ขณะนี้ในตำบลท่ายางมีวัดถึง ๗ วัด วัดอยู่ใกล้ตลาดเก่า ๓ วัดติดกัน ต่อมาเมืองชุมพรได้ย้ายจากตำบลท่ายางมาอยู่วัดประเดิมทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำชุมพร แต่หลักฐานการย้ายก็ไม่มีบันทึกไว้เป็นหลักฐาน นอกจากสันนิษฐานจากสิ่งแวดล้อม เช่น วัด ความหนาแน่นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีแผ่นดินใหญ่ ๆ ฝั่งจมน้ำอยู่บางแห่ง กับมีหลักเมืองอยู่แห่งหนึ่งใกล้วัดประเดิมปัจจุบันประชาชนไม่ค่อยรู้จักกันว่าเป็นอะไร เพราะมีหินก้อนหนึ่งฝังอยู่ใต้ดินข่อยใหญ่ ชาวบ้านเลยเรียกกันว่าพระข่อย เป็นเทพารักษ์อันศักดิ์สิทธิ์ และประชาชนเคารพนับถือจึงสันนิษฐานว่าเมืองชุมพรเดิมอยู่ใกล้วัดประเดิม อำเภอเมืองชุมพร ในปัจจุบัน และต้องย้ายจากบ้านประเดิมมาอยู่ที่ตำบลท่าตะเภาในปัจจุบันนั้น ไม่พบหลักฐานบันทึกไว้เช่นกัน แต่เท่าที่ค้นคว้าเป็นเพราะเหตุดังนี้ คือ คลองชุมพรอันเป็นเมืองแต่เดิม เคยเป็นท่าเรือสำเภาใหญ่ ๆ บรรทุกสินค้าไปมากับจังหวัดใกล้เคียง และต่างประเทศมีระยะไกลจากปากอ่าวประกอบกับคลองตื้นเขินคดเคี้ยว เรือใหญ่ เดินไม่สะดวก และเมืองชุมพรเดิมได้ถูกพม่าเข้าศึกรุกราน ต้องเที่ยวหลบซ่อนหาที่ตั้งบ้านเรือนใหม่ จึงอพยพมาตั้งบ้านเรือนที่บ้านท่าตะเภา

ในด้านสังคม เนื่องด้วยเมืองชุมพรมีสภาพเป็นหน้าด่านในทางภาคใต้ ไม่มีรถไฟเรือกลไฟใช้ใน กองทัพ และเป็นคอคอดที่แคบของแหลมมลายู การยกทัพต้องมาจากทางบกเมื่อมาทางบกก็ต้องผ่าน ที่ตั้งค่ายที่เมืองชุมพร ปรากฏตามพงศาวดารว่าเมืองชุมพรถูกพม่าเข้าตียกกองทัพเข้ายึดหลายครั้ง คือ

ก. ในแผ่นดินพระที่นั่งสุริยามรินทร์ (พระเจ้าเอกทัศ) พ.ศ. ๒๓๐๗ พระเจ้าอังวะมังระ แห่ง พุกามประเทศได้ยกทัพใหญ่เข้ามาตีกรุงศรีอยุธยา โดยแยกไปทางเหนือทัพหนึ่งและทางใต้ทัพหนึ่ง เข้ามาตีเมืองทวาย มะริด และตะนาวศรี แล้วจึงยกเลยเข้ามาตีเมืองชุมพร เมืองปะทิว เมืองกุย และ เมืองปราณ แดกทุกเมืองแล้วกลับไปเมืองทวาย

ข. ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พ.ศ. ๒๓๒๘ พระเจ้าปดุงแห่ง พม่าได้จัดกองทัพเข้ามายึดไทยตั้งแต่เมืองเชียงใหม่ ตลอดจนเมืองกลาง (ภูเก็ต) พม่าได้ยกเข้ามาตีเมือง กระ เมืองระนอง และเข้าตีเมืองชุมพร เจ้าเมืองและกรรมการเมืองชุมพรมีไพร่พลสำหรับรักษาเมือง น้อย จึงกลัวและหลบหนีเข้าป่า พม่าก็เผาเมืองชุมพรเสีย ทัพหน้าที่ยกไปตีเมืองไชยาได้แล้วเผาเมือง ไชยาเสีย ทัพใหญ่คงตั้งอยู่ที่เมืองชุมพร ต่อมาทัพหลวงยกมาจากกรุงเทพฯ จึงตีทัพพม่าแตกไป สมัยนี้ บ้านเมืองก็คงจะเสื่อมโทรมและร่วโรย ผู้คนก็เหลือน้อยแตกกระจัดกระจายกันไป เช่นเดียวกับเมืองระนอง

ในด้านการปกครอง ปัจจุบันจังหวัดชุมพรมีฐานะเป็นจังหวัดหนึ่ง ประกอบด้วยอำเภอต่าง ๆ ๖ อำเภอและ ๒ กิ่งอำเภอ คือ

๑. อำเภอเมืองชุมพร
๒. อำเภอหลังสวน
๓. อำเภอสวี
๔. อำเภอท่าแซะ
๕. อำเภอปะทิว
๖. อำเภอละแม
๗. กิ่งอำเภอพะโต๊ะ
๘. กิ่งอำเภอทุ่งตะโก

มีผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด นายอำเภอ และปลัดอำเภอผู้เป็น หน้าที่ประจำกิ่งอำเภอช่วยกันบริหารงาน ให้ประชาชนมีความเป็นอยู่สงบเรียบร้อยมีการกินดีอยู่ดี ซึ่งในแต่ละอำเภอมีความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้แล้วแต่สภาพพื้นที่ ของแต่ละอำเภอ เช่นการทำนา ทำสวนผลไม้ ได้แก่วะทะ ทุเรียน มังคุด รางสาด สวนมะพร้าว สวนปาล์ม และสวนยางพารา นอกจากนี้บางพื้นที่ของบางอำเภอ และกิ่งอำเภอยังมีการทำไร่กาแฟ และทำเหมือง แร่ดีบุก ส่วนพื้นที่ทางชายฝั่งทะเลบางอำเภอ กิ่งอำเภอมีอาชีพทางการประมง จึงทำให้เศรษฐกิจ โดยทั่วไปของจังหวัดชุมพรค่อนข้างดี คือมีรายได้สูงเป็นลำดับที่ ๑๔ ของจังหวัดภาคใต้

ทางด้านการศึกษาสาธารณสุข และศาสนาจากฐานะทางเศรษฐกิจที่ค่อนข้างดีดังกล่าว ผู้ปกครองจึงนิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาเล่าเรียนในสถาบันระดับสูงของประเทศ จึงทำให้ชาวจังหวัดชุมพร ในอดีต และปัจจุบันหลายคนเป็นบุคคลอยู่ในระดับบริหารของจังหวัดของประเทศมาแล้ว สำหรับการ ศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับประกาศนียบัตรสูง (ปวส.) ส่วนทางด้านสาธารณสุขมีโรงพยาบาล จังหวัด อำเภอ สถานีอนามัยตำบล จึงไม่ค่อยมีปัญหาทางด้านสาธารณสุขนัก นอกจากจะขาดบุคลากร

ในทางการแพทย์อยู่บ้าง ประชาชนชาวจังหวัดชุมพรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รักสงบและยึดมั่นในศีลธรรมจะมีปัญหาอยู่บ้างเกี่ยวกับความขัดแย้ง หรือพิพาทเรื่องที่ดิน เนื่องจากมีบุคคลจากจังหวัดอื่นได้อพยพเข้ามาประกอบอาชีพ เพราะธรรมชาติเอื้ออำนวยให้ นอกจากนี้ยังมีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าสงวนแห่งชาติ ปัญหาการลักขโมยและโจรผู้ร้ายมีอยู่บ้าง

ทางด้านการเมืองภายในประเทศ ชาวจังหวัดชุมพรมีความสนใจทางด้านการเมืองพอสมควร และใช้เหตุผลในการพิจารณาปัญหาต่าง ๆ อย่างสมควร ดังนั้นในอดีตที่ผ่านมาชาวจังหวัดชุมพรจึงไม่เคยสร้างปัญหาให้กับรัฐบาลจะมีบ้างก็มีปัญหาเล็กน้อยในระดับจังหวัด ซึ่งจังหวัดสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ในระดับจังหวัด เช่นปัญหาปันส่วนการจ่ายกาแฟเป็นต้น สำหรับปัญหาทางด้านอื่น ๆ เช่นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาจังหวัด และสมาชิกสภาเทศบาลประชาชนให้การสนใจปานกลาง

ปัญหาด้านการเมืองระหว่างประเทศนั้น เนื่องจากจังหวัดชุมพรมีพรมแดนติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งประเทศไทย ทางด้านอำเภอท่าแซะ แต่ก็ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยหรือผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายบ่อยนัก เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นป่าทึบ และมีภูเขาสูงชันเขตแดนการเดินทางจากฝั่งพม่าต้องข้ามภูเขาและผ่านป่าทึบมีใช้ป่าชุกชุมและกว่าจะเดินทาง (ด้วยเท้า) ถึงอำเภอท่าแซะ ต้องใช้เวลาประมาณ ๒ วัน ปัญหาชนกลุ่มน้อย และผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายในท้องที่จังหวัดชุมพร จึงไม่ค่อยมีปัญหามากนัก

ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่าสภาพโดยทั่วไปของจังหวัดชุมพรทางด้านการเมืองทั้งภายในและนอกประเทศ การปกครองด้านการศึกษา สาธารณสุข สังคม และการศึกษา อยู่ในเกณฑ์ดี แม้แต่ทางด้านเศรษฐกิจก็อยู่ในเกณฑ์ดีเช่นกัน ปัญหาการประกอบอาชีพหรือความยากจนจึงมีน้อยรวมทั้งปัญหาของการเมืองระหว่างประเทศชนกลุ่มน้อย หรือผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจะมีในบางครั้งก็มีชาวเวียดนามอพยพหลบหนีเข้าเมืองโดยทางเรือมาขึ้นที่จังหวัดชุมพร แต่ทางจังหวัดก็ได้ดำเนินการตามระเบียบและสั่งการของกระทรวงมหาดไทยทุกครั้ง อย่างไรก็ตามชาวจังหวัดชุมพรก็มีจิตใจมั่นคง แข็งแรงและกล้าเผชิญหน้าทั้งเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นอยู่เสมอ จังหวัดชุมพรเป็นจังหวัดเหนือสุดของภาคใต้ หรือเป็นประตูลงสู่ภาคใต้ประกอบด้วยระยะทางจากกรุงเทพฯ ถึงชุมพรประมาณ ๕๐๐ กิโลเมตร ระยะเดินทางประมาณ ๖ ชั่วโมง ซึ่งเป็นระยะหยุดพักผ่อนระหว่างเดินทาง ชาวต่างจังหวัดอื่น ๆ และชาวกรุงเทพมหานครที่จะลงไปท่องเที่ยวภาคใต้จึงต้องแวะพักแรมที่จังหวัดชุมพรเป็นประจำ เฉพาะในสมัยที่เส้นทางจากถนนสายเพชรเกษมกับถนนสายเจดีย์ยังไม่เชื่อมกัน บัดนี้ผู้ท่องเที่ยวนิยมขับรถเลยไปพักจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพราะคิดว่าสถานที่ท่องเที่ยวดีกว่าจังหวัดชุมพร ซึ่งเป็นการเข้าใจที่คลาดเคลื่อนต่อความเป็นจริงเพราะว่าในปัจจุบันนี้กิจการที่เอื้ออำนวยหรือการให้บริการต่อนักท่องเที่ยวตลอดจนผู้เดินทางผ่านจังหวัดชุมพรเพื่อต้องการจะได้พักผ่อนสุดสัปดาห์ประมาณ ๒-๓ วัน ได้อย่างสบาย เพราะว่าในปัจจุบันนี้ ภายในตัวจังหวัดและชายทะเลหลายแห่งมีโรงแรม บังกาโล และที่พักตากอากาศ ราคาพอสมควรคอยให้บริการอย่างพร้อมมูลอยู่แล้ว และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดชุมพร มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามและสมบูรณ์ในตัวเอง เช่น ชายทะเล เกาะรังนก ภูเขา เกาะแก่ง ถ้ำ น้ำตก แหล่งตกปลา

แหล่งดำน้ำชมปะการังที่สวยงาม เห็นทะเลใสประดุจพลอยไพลินเป็นต้น นอกจากนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ จังหวัดชุมพรได้ร่วมมือกับกองทัพเรือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท) และภาคธุรกิจเอกชนสาขาต่าง ๆ เพื่อดำเนินการให้จัดงานประจำปีและงานเทศกาลพระเกี้ยวดี พลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ในวันที่ ๑๖-๒๒ พฤษภาคม ๒๕๒๘ เพื่อจะเป็นการสร้างเสริมให้จังหวัดชุมพรเป็นปีแห่งการท่องเที่ยวขึ้นเป็นปีแรก และจะดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไป.

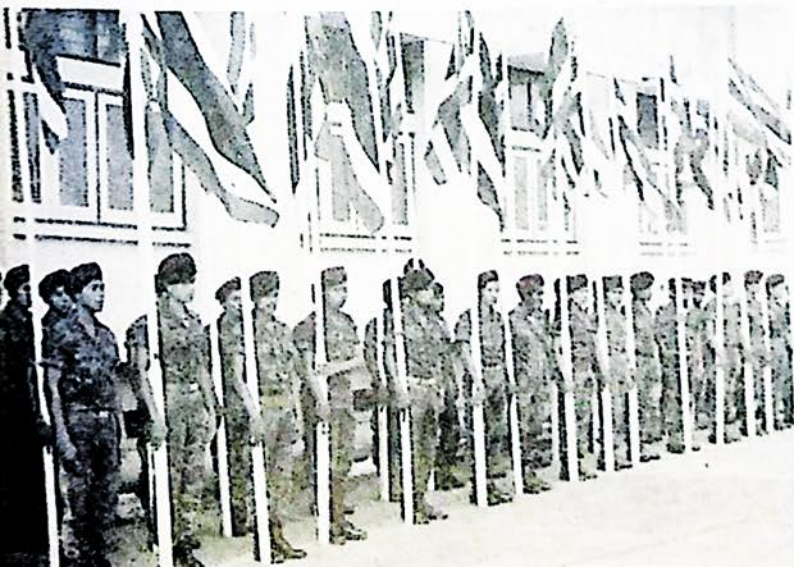

ภาคผนวก

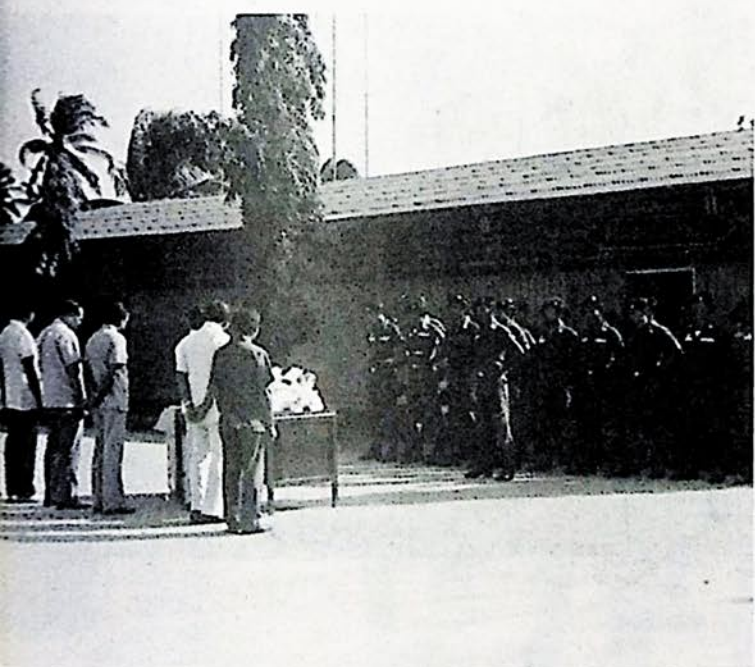
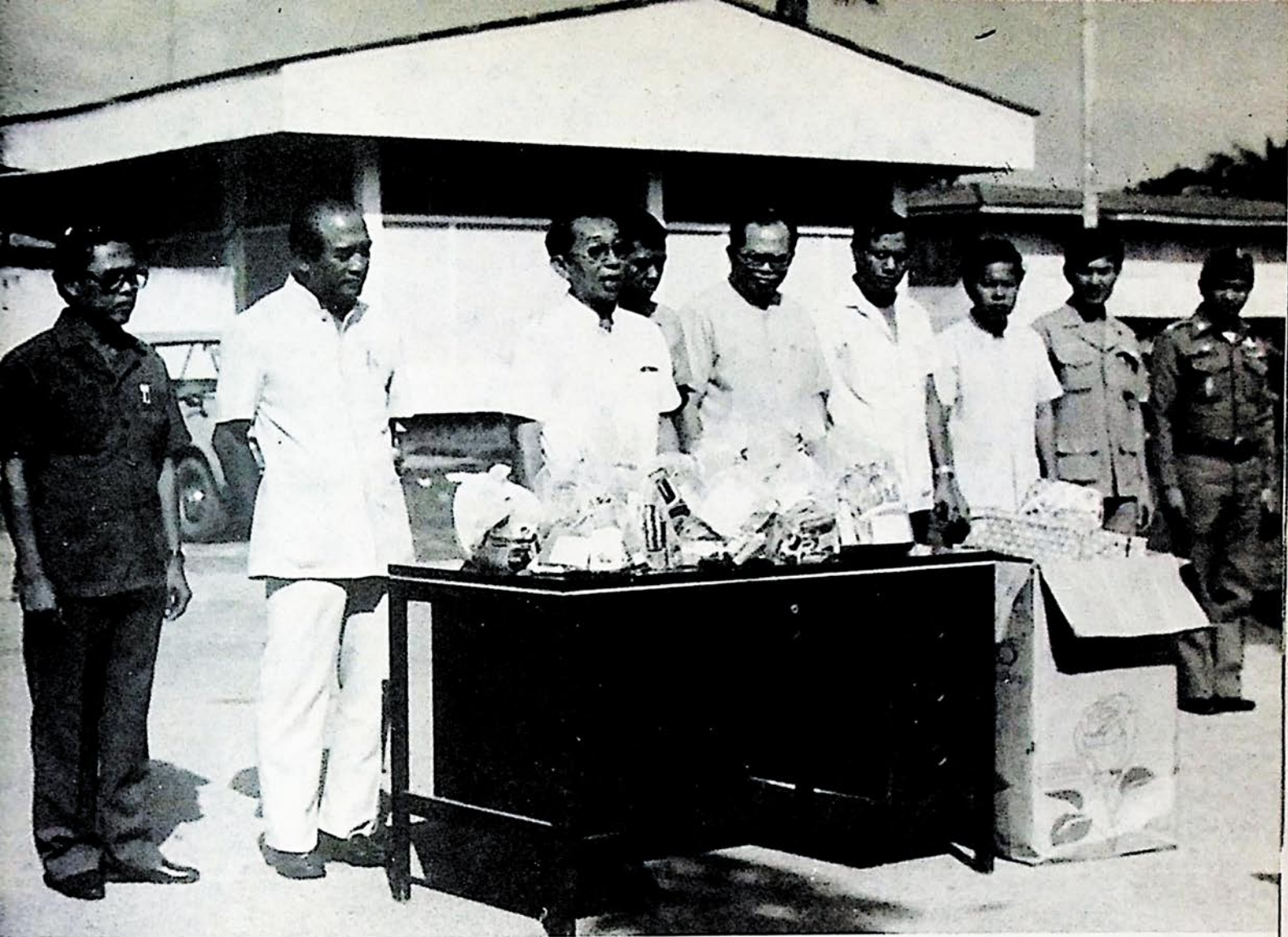

๒ ธีนามหาราช จังหวัดชุมพร ปี ๒๔๒๗

๕ ธันวาคมหาราช จังหวัดชุมพร ปี ๒๕๒๗

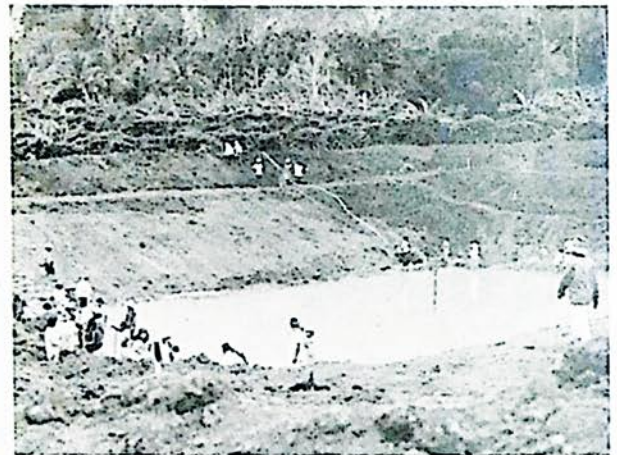
คณะข้าราชการจังหวัดชุมพรมอบของขวัญแก่ตำรวจชุดปฏิบัติการพิเศษ

๑. ๒. ๓ การพัฒนาในปัจจุบันใช้เครื่องจักร (การบุกเบิกเส้นทาง
สายน้ำฉา - เขาทะลุ อำเภอสวี จังหวัดชุมพร)
๔ การพัฒนาในอดีตใช้จอบและเสียม

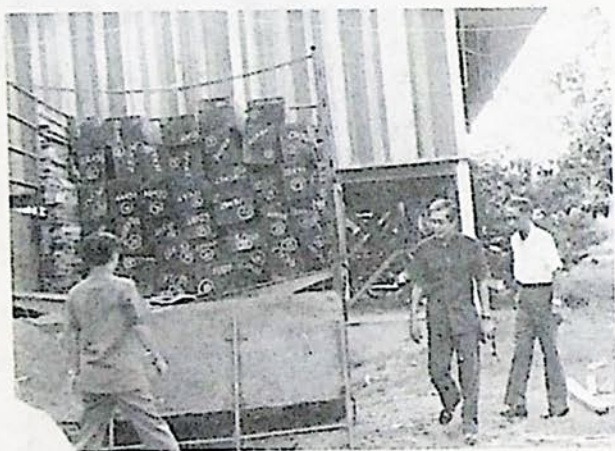
น.อ.จำลอง ประเสริฐยิ่ง รน. ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย พบประชาชน หมู่บ้าน อพป.

พลเอกสิทธิ จิระโรจน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ตรวจโครงการ กสข. ๒๕๒๗ จังหวัดชุมพร

หน่วยแพทย์เคลื่อนที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (พอ.สว.) ออกปฏิบัติการเยี่ยมราษฎรในท้องที่ทุรกันดารในหมู่บ้านต่าง ๆ ของจังหวัดชุมพร

นายสมปอง ประจวบเหมาะ รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และคณะตรวจเยี่ยมศูนย์เฉพาะกิจตรวจสอบการลักลอบของหนีภาษีหรือของผิดกฎหมายสี่แยกปฐมพร อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร และผู้ว่าราชการจังหวัดได้นำตรวจสอบการลักลอบขนไม้เถื่อนที่จับไว้ได้ก่อนแล้ว

คณะประชาชน พ่อค้า นักการเมือง และข้าราชการจังหวัดชุมพร ร่วมแข่งขันฟุตบอลเพื่อเกิดพระเกียรติ พลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ เมื่อ ๑๙ พฤษภาคม ๒๔๒๗

นายพจน์ อินทวิเชียร ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร ร่วมเป็นสักขีพยานและเททองพระบรมรูปรัชกาลที่ ๕ ณ กองหัตถศิลป์
กรมศิลปากร วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๒๘

ภาคผนวก

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่ข้าราชการ และประชาชนจังหวัดชุมพร เมื่อวันที่ ๖-๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๒

(สำเนา)

กระแสพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๐๒ เวลา ๐๘.๑๕ น.

ณ ศาลากลางจังหวัดชุมพร

ประชาชนจังหวัดชุมพร เราทั้งสองมีความยินดีมากที่ได้โอกาสมาเยี่ยมท่าน และขอขอบใจที่ให้พรที่ผู้ว่าราชการจังหวัดได้กล่าวแก่เรา เรามาเยี่ยมก็เพื่อได้พบปะกับประชาชน ได้เห็นได้ทราบถึงอาชีพของแต่ละคน ขอให้การประกอบอาชีพนั้นเป็นไปด้วยดี แต่การงานใด ๆ ก็จะมีดี ก็ต้องมีร่างกายแข็งแรงที่จะให้ฉีดยาป้องกันอหิวาตกโรคนั้น ก็เพื่อที่จะให้มีพละกำลังแข็งแรงไม่เจ็บไข้ นอกจากนั้นการฉีดยานั้น ถ้าทุกคนได้ฉีด ก็จะทำให้โรคที่ร้ายแรงนี้ไม่มีทางที่จะไปอาศัยอยู่ในตัวคนจะหมดสิ้นไปจากประเทศไทย ถ้าทุกคนนึกถึงสามัคคีกันช่วยกันปราบโรคนี้ ก็จะมีควมแข็งแรงเป็นประจำ ขอให้พรให้ทุกคนอาศัยความสามัคคีและความหมั่นเพียร ให้มีความเจริญทำมาหาเลี้ยงชีพโดยสุจริต เพื่อที่จะให้ตนเอง ครอบครัว และตลอดจนประเทศชาติได้มีความเจริญรุ่งเรือง ขอให้จังหวัดชุมพร และประชาชนชาวจังหวัดชุมพร ได้มีความเจริญรุ่งเรืองตลอดสืบกาลนาน.

คำถวายพระพร

พระเอยพระยอดฟ้า
สองพระเสด็จมาพาราได้
เพียงสุริย์จันทร์อันสว่างกระจ่างใจ
ขึ้นนอกพสกไทยในชุมพร
ประชาราษฎร์เฝ้าแห่แน่นวิถิ
ชมพระบารมีมีสลอน
ต่างแซ่ซ้องพระพรชัยถวายกร
ให้ภูธรดำรงไทยไว้ทุกซ์ เอย

บทประพันธ์ของ อาจารย์ สมโรช สวัสดิกุล

ที่ ขพ.๒๓/ ๒๑๐๐๖

ศาลากลางจังหวัดชุมพร

๑๕ ธันวาคม ๒๕๒๔

เรื่อง ขอให้สำรวจวัดถุโบราณ

เรียน หัวหน้าหน่วยศิลปากรที่ ๘ จังหวัดนครศรีธรรมราช

สิ่งที่ส่งมาด้วย วัดถุโบราณ จำนวน ๓ ก้อน

ด้วยวัดพระธาตุสวี (วัดพระธาตุลังกาวิ) อำเภอสวี ได้ทำการก่อสร้างกำแพงล้อมรอบพระธาตุสวี และได้ขุดลึกประมาณ ๑ เมตร ปรากฏว่าได้พบวัดถุโบราณจำนวนมากในบริเวณดังกล่าว จังหวัดได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าวัดถุโบราณไม่ทราบว่าจะเกิดขึ้นในสมัยใด จึงได้ส่งวัดถุโบราณดังกล่าวมาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป ผลเป็นประการใดแจ้งให้จังหวัดทราบด้วย จักขอบคุณมาก.

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นายดิลก สุทธิกลม)

รองผู้ว่าราชการจังหวัด ทำการแทน

ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

โทร. ชุมพร ๕๑๑๐๕๖

ที่ กบค.๐๗๐๔/ ๕๐

ที่ทำการหน่วยศิลปากรที่ ๘ นครศรีธรรมราช

๑๒ มกราคม ๒๕๒๕

เรื่อง การตรวจสอบโบราณวัตถุ

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร

อ้างถึง หนังสือที่ ขพ ๒๓/ ๒๑๐๐๖ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๒๔

ตามที่ทางจังหวัดได้ส่งตัวอย่างโบราณวัตถุ เป็นอิฐและดินเผามีลวดลาย จำนวน ๓ ชิ้น เพื่อให้หน่วยศิลปากรที่ ๘ นครศรีธรรมราช ทำการสำรวจตรวจสอบนั้น

หน่วยศิลปากรที่ ๘ นครศรีธรรมราช ได้ตรวจสอบแล้วมีความเห็นว่าโบราณวัตถุดังกล่าว ยากที่จะพิจารณาหรือบ่งชี้ลงไปอย่างชัดเจนว่ามีอายุอยู่ในสมัยใด ทั้งนี้เพราะในการหาอายุดินเผาต่าง ๆ อาทิ เช่น อิฐ เศษภาชนะดินเผา ต้องใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่เรียกว่าวิธีการเทอร์โมลูมิเนสเซนซ์ (THERMOLUMINESCENT DATING) ซึ่งเมืองไทยเรายังไม่มีห้องทดลองนี้ แต่การตรวจสอบตามวิธีการแบบประวัติศาสตร์ศิลป์ พออนุมานได้ว่าลวดลายดินเผาและอิฐมีอายุอยู่ในพุทธศตวรรษที่ ๑๗ - ๑๘

อย่างไรก็ตาม การประมาณการอายุโบราณวัตถุนั้น ต้องนำไปศึกษาร่วมกับองค์โบราณสถาน คือ พระบรมธาตุสวีและตำนานรวมทั้งการขุดค้นทางด้านโบราณคดี จากตำนานของพระบรมธาตุกล่าวถึง พระเจ้าศรีธรรมไตรราชได้ยกทัพมาตั้งอยู่ในเขตอำเภอสวีและเกิดอภินิหารขึ้น จึงโปรดให้รื้อกองอิฐที่ปรักหักพังพบฐานและเจดีย์ใหญ่และเมื่อขุดลึกลงไปพบผอบบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ต่อมาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระเจดีย์ใหม่แทนองค์เดิม ซึ่งมีลักษณะคล้ายองค์พระบรมธาตุนครศรีธรรมราช ต่อมาพระบรมธาตุสวีได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์ในสมัยอยุธยาและหลังจากนั้นอีกหลายครั้ง จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๔๕๔ จึงมีการบูรณะครั้งใหญ่ ดังรูปทรงที่เห็นอยู่ทุกวันนี้

อนึ่ง หน่วยศิลปากรที่ ๘ นครศรีธรรมราช จะได้เดินทางมาสำรวจอีกครั้งหนึ่ง เพื่อจะได้ทราบประวัติความเป็นมาและอายุอย่างแท้จริง และจะได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ.

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นายเชมชาติ เทพไชย)

หัวหน้าหน่วยศิลปากรที่ ๘

หน่วยศิลปากรที่ ๘ นครศรีธรรมราช

โทร. ๓๕๖๔๕๘

ที่ รล ๐๐๐๔/ ๔๐๗๕

สำนักราชเลขาธิการ

พระบรมมหาราชวัง กทม. ๑๐๒๐๐

๑๗ เมษายน ๒๕๒๗

เรื่อง พระราชทานภาพพระราชกรณียกิจ

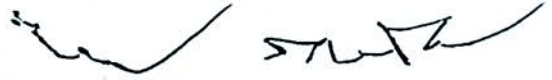
เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร

อ้างถึง หนังสือที่ ชพ ๐๐๑๕/ ๒๗๓๓ ลงวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗

สิ่งที่ส่งมาด้วย ภาพพระราชกรณียกิจ ขาว-ดำ ขนาด ๕ x ๗ นิ้ว จำนวน ๑๒ ภาพ

ตามที่ท่านได้มีหนังสือขอพระราชทานภาพพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในโอกาสที่เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดชุมพร เมื่อวันที่ ๖-๗ มีนาคม ๒๕๐๒ เพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคของจังหวัดชุมพร , ความแจ้งอยู่แล้วนั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว โปรดเกล้าฯ พระราชทาน ซึ่งได้เชิญมาพร้อมนี้แล้ว.

(หม่อมหลวงทวีสันต์ ลดาวัลย์)

ราชเลขาธิการ

กองข่าว

โทร. ๒๒๑๑๑๕๑ - ๕ ต่อ ๓๗

คำสั่งจังหวัดชุมพร

ที่ ๕๓๙/ ๒๕๒๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการ และคณะทำงานจัดทำหนังสือประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดชุมพร

ตามคำสั่งจังหวัดชุมพรที่ ๙๒๖/ ๒๕๒๔ ลงวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๒๔ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดชุมพร และคำสั่งที่ ๙๒๗/ ๒๕๒๔ ลงวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๒๔ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำหนังสือประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดชุมพร นั้น เนื่องจาก ขณะนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะผู้ทำงานไปยังจังหวัดอื่นหลายราย เพื่อให้คณะกรรมการและคณะทำงานได้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ประกอบกับการจัดทำหนังสือดังกล่าวจะต้องส่งบทต่อไปอีกเป็นระยะ ๆ ซึ่งก่อนส่งร่างให้กระทรวงมหาดไทย คณะทำงานจะต้องนำร่างให้คณะกรรมการพิจารณา ก่อน จึงให้ยกเลิกคำสั่งที่ ๙๒๖/ ๒๕๒๔ ลงวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๒๔ และคำสั่งที่ ๙๒๗/ ๒๕๒๔ ลงวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๒๔ และให้ใช้คำสั่งนี้แทน

ก. คณะกรรมการจัดทำหนังสือประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค	ประกอบด้วย
๑. ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร	เป็นประธานกรรมการ
๒. รองผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร	เป็นรองประธานกรรมการ
๓. ปลัดจังหวัดชุมพร	เป็นกรรมการ
๔. ผู้แทนราษฎรจังหวัดชุมพร ทั้ง ๒ คน	เป็นกรรมการ
๕. ประธานสภาจังหวัดชุมพร	เป็นกรรมการ
๖. นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองชุมพร	เป็นกรรมการ
๗. นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหลังสวน	เป็นกรรมการ
๘. หัวหน้าส่วนราชการ ทุกแผนกการ	เป็นกรรมการ
๙. นายอำเภอทุกอำเภอ และปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งฯ ทุกกิ่ง	เป็นกรรมการ
๑๐. หัวหน้าสำนักงานจังหวัดชุมพร	เป็นกรรมการและเลขานุการ
๑๑. นายสุขุม ศิริมาสกุล เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๕	เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๒. นายชำนาญ รัตนศิลา เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ๕	เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการดังกล่าวมีหน้าที่ในการกลั่นกรองการจัดทำหนังสือประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดชุมพร เกี่ยวกับการเหตุการณ์ สถานที่ และอื่น ๆ ทางด้านการปกครองที่เห็นว่ามีควมสำคัญอันควรแก่การรวบรวมไว้เพื่อประโยชน์ทางด้านการปกครอง การอ้างอิง การค้นคว้า วิจัย และเพื่อการศึกษาของอนุชนรุ่นหลังของชาติสืบไป

ข. คณะทำงานจัดทำหนังสือประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดชุมพร ประกอบด้วย

๑. หัวหน้าสำนักงานจังหวัดชุมพร	เป็นหัวหน้าคณะทำงาน
๒. ปลัดเทศบาลเมืองชุมพร	เป็นคณะทำงาน
๓. จำจังหวัดชุมพร	เป็นคณะทำงาน
๔. ผู้ตรวจการส่วนท้องถิ่นจังหวัดชุมพร	เป็นคณะทำงาน
๕. เสมียนตราจังหวัดชุมพร	เป็นคณะทำงาน
๖. นายวิญญูณ์ พันธุ์ธร ศึกษาพิเศษ	เป็นคณะทำงาน
๗. นายสัมพันธ์ เพชรสม อาจารย์ ๑ สปจ.	เป็นคณะทำงาน
๘. นายอภัย บุญประเสริฐ อาจารย์ ๑ โรงเรียนวัดบางหมาก	เป็นคณะทำงาน
๙. นายสุขุม ศิริมาสกุล เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๕	เป็นคณะทำงานและเลขานุการ
๑๐. นายชำนาญ รัตนศิลา เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบาย และคณะ ๔	เป็นคณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะทำงานดังกล่าวจัดทำประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดชุมพร โดยให้รวบรวมข้อมูลดังกล่าวกับเหตุการณ์ บุคคล สถานที่ และอื่น ๆ ทางด้านการปกครอง พิจารณาสมควรว่า มีความสำคัญแก่การรวบรวมไว้เพื่อประโยชน์ในด้านการปกครอง และใช้เป็นการศึกษาค้นคว้าอ้างอิง ของอนุชนรุ่นหลังสืบไป เมื่อคณะทำงานได้จัดรวบรวมและพิมพ์ร่างเสร็จแล้วให้นำเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ก่อนนำเสนอกระทรวงมหาดไทยต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๒๕

(ลงชื่อ) พจน์ อินทวิเชียร

(นายพจน์ อินทวิเชียร)

ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร

หนังสืออ้างอิง

๑. ประวัติศาสตร์ไทยยุคก่อนประวัติศาสตร์ถึงสิ้นอยุธยา, ถนอม อานามวัฒน์ ไพฑูรย์ มิกุล สมคิด ศรีสิงห์ ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม พวงร้อย กลอมเกลี้ยง
๒. ประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์, ม.ร.ว.จีรวัดน์ จักรพันธ์ แปล
๓. ลังกาสูกะ ปัตตานี, พล.ท.ดำเนียร เลขะกุล, วารสารประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ ปีที่ ๔. ฉบับที่ ๓ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
๔. ประวัติพระพุทธศาสนาในราชอาณาจักรไทย พระมหาวิจิตร สุตินฺทโร พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงาน ฉาปนกิจศพนางการุณ ยันรากร หน้า ๑๑.
๕. ศิลปภาคใต้ของสยามประเทศ, น. ณ ปากน้ำ, วารสารวิชาการฉบับพิเศษ ฉบับปีที่ ๓ และ ๔.
๖. จดหมายเหตุ “ระยะทางเสด็จพระราชดำเนินประพาสทางบก ทางเรือ รอบแหลมมลายู ร.ศ. ๑๐๙” พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิม-เชตรมงคล ทรงพิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงพระศพสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์, โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๔๗๕.
๗. จดหมายเหตุ, ระยะทางเสด็จประพาสในรัชกาลที่ ๕ เสด็จประพาสหัวเมืองในแหลมมลายู รัตน-โกสินทรศก ๑๑๗ - ๑๑๘ - ๑๑๙, รวม ๓ คราว, พระยาสวัสดิคีรีศรีสมันตราษฎร์นายก, พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพ รองอำมาตย์เอกหลวงวิเศษวงษา “เอี้ยง สุวรรณบัม” ผู้น้อง, โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๔๖๘.
๘. จดหมายเหตุ, เสด็จประพาสหัวเมืองในแหลมมลายูคราว ร.ศ. ๑๒๘.
๙. ประชุมพงศาวดารภาคที่ ๕๐, “เรื่องตำนานเมืองระนอง” พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรง-ราชานุภาพ, ทรงเรียบเรียง, สมาชิกในสกุล ณ ระนอง พิมพ์ทูลเกล้าฯ ถวายสนองพระเดชพระคุณเมื่อเสด็จเสียบมณฑลภูเก็ต, โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๔๗๑.
๑๐. กำหนดการ, เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎร จังหวัดต่าง ๆ ภาคใต้, วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๐๒ ถึงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๐๒, โรงพิมพ์มหาดไทย, ๒๕๐๒.
๑๑. รายงานประจำปี พ.ศ. ๒๕๐๑ จังหวัดชุมพร, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จเยี่ยมราษฎรจังหวัดชุมพร เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๐๒, โรงพิมพ์การพิมพ์พาณิชย์, ๒๕๐๒.
๑๒. เมืองชุมพรในอดีต, รวบรวมโดย บุญนาท สายสว่าง และคณะ, เอกสารเย็บเล่มไม่ปรากฏโรงพิมพ์, ๒๕๒๒.
๑๓. งานส่งเสริมเอกลักษณ์ไทย ๑๑ - ๑๓ สิงหาคม ๒๕๒๔, ณ ศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดชุมพร, วิทยาลัยพลศึกษา จังหวัดชุมพร, เอกสารเย็บเล่มไม่ปรากฏโรงพิมพ์, ๒๕๒๔.

บรรณานุกรม

๑. จังหวัดระนอง. ระนอง '๒๕ ฉลอง ร.ศ.๒๐๐. ไม่ปรากฏโรงพิมพ์, ๒๕๒๕.
๒. สนั่น ชุมวรรธายี. แลลมทอง - เมืองสามแก้ว - เมืองชุมพร - ชุมพร : ไม่ปรากฏโรงพิมพ์, ๒๕๒๗.
๓. วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวันและคณะ. ประวัติศาสตร์สังคมและการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : บริษัทวิคตอรีเพาเวอร์พอยท์จำกัด, ๒๕๒๗.
๔. จังหวัดชุมพร. อนุสรณ์การมอบเรือหลวงชุมพร ณ หาดทรายรี จังหวัดชุมพร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมสารบรรณทหารเรือ, ๒๕๒๓.
๕. ประวัติพลเรือเอกพระบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์. กรุงเทพมหานคร : สมเจตน์-การพิมพ์, ๒๕๒๔.
๖. สถาพร (เดิม) เจริญสุวรรณ. เกร็ดพระประวัติบางตอนของพลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์. (พระบิดาแห่งกองทัพเรือถูกบิดเบือนความจริงนำออกพิมพ์ขาย) กรุงเทพมหานคร : ไม่ปรากฏโรงพิมพ์, ๒๕๒๒.
๗. เสาวนิต. (ผู้รวบรวม). พระนามเจ้าฟ้า พระองค์เจ้า หม่อมเจ้า ในราชวงศ์จักรีและราชศัพท์. พระนคร : โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์, ๒๕๐๕
๘. สำนักพระราชวัง. รายพระนามพระบรมวงศานุวงศ์ พุทธศักราช ๒๕๐๖. พระนคร : โรงพิมพ์ท่าพระจันทร์, ๒๕๐๖
๙. จุฬาลงกรณ์ราชสันตติวงศ์. พระนามพระราชโอรส ธิดา และพระราชนัดดา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๑๗. (ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ ท่านหญิงพรรณเพ็ญแข กฤดากร วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๑๗).
๑๐. พิศาลธรรมโสภณ, พระครู. (หลาน). หลวงพ่อสงฆ์จันทโร. จังหวัดชุมพร : ไม่ปรากฏโรงพิมพ์, ๒๕๒๖.
๑๑. ประวัติประมวล กุลมาตย์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รวมการพิมพ์, ๒๕๒๗. (ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ นายประมวล กุลมาตย์ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๒๗).
๑๒. ครวญ สุทธานินทร์, พลเอก. บันทึกชีวิตพลเอกครวญ สุทธานินทร์ ตามกฎแห่งกรรมและกฎสังสารวัฏฏะ. กรุงเทพมหานคร : ไม่ปรากฏโรงพิมพ์, ๒๕๒๖. (ที่ระลึกในวาระฉลองอายุครบ ๗ รอบ ของพลเอกครวญ สุทธานินทร์ วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๒๖).
๑๓. สำเนาหนังสือที่ กท ๓๐๘๐๐/ ๑๑๔๔๕ ลงวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๒๖ เรื่องขอทราบจำนวนเนื้อที่ของอำเภอและกิ่งในจังหวัดชุมพร
๑๔. หนังสือที่ รล ๐๐๐๔/ ๔๐๗๕ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๒๗ เรื่องพระราชทานภาพพระราชนิยามกิจ
๑๕. สำนักงานจังหวัด, จังหวัดชุมพร. บรรยายสรุปข้อราชการ จังหวัดชุมพร พ.ศ. ๒๕๒๖. จังหวัดชุมพร : ไม่ปรากฏโรงพิมพ์, ๒๕๒๖.
๑๖. สำนักงานจังหวัด, จังหวัดชุมพร. บรรยายสรุปข้อราชการจังหวัดชุมพร พ.ศ. ๒๕๒๗. จังหวัดชุมพร : ไม่ปรากฏโรงพิมพ์, ๒๕๒๗.

๑๗. สำนักงานงานจังหวัด, จังหวัดชุมพร. *บรรยายสรุปข้อราชการจังหวัดชุมพร พ.ศ. ๒๕๒๘.* จังหวัดชุมพร : ไม่ปรากฏโรงพิมพ์, ๒๕๒๘.
๑๘. อำเภอทุกอำเภอ, กิ่งอำเภอทุกกิ่ง. จังหวัดชุมพร. *ประวัติความเป็นมาและข้อมูลต่าง ๆ.* จังหวัดชุมพร : ไม่ปรากฏโรงพิมพ์, ๒๕๒๖, ๒๕๒๗ และ ๒๕๒๘.
๑๙. ที่ทำการปกครองจังหวัด, จังหวัดชุมพร. *ข้อมูลประชากร ๓๑ ธันวาคม ๒๕๒๗.* จังหวัดชุมพร : ไม่ปรากฏโรงพิมพ์, ๒๕๒๘.

คณะกรรมการจัดทำประวัติมหาดไทย ส่วนภูมิภาค
จังหวัดชุมพร

พันตรีประโยชน์ สุดจินดา
รองผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร

พันตรีพิมล ประเสริฐ
ปลัดจังหวัดชุมพร

นายจำลอง มาเที่ยง
หัวหน้าสำนักงานจังหวัดชุมพร

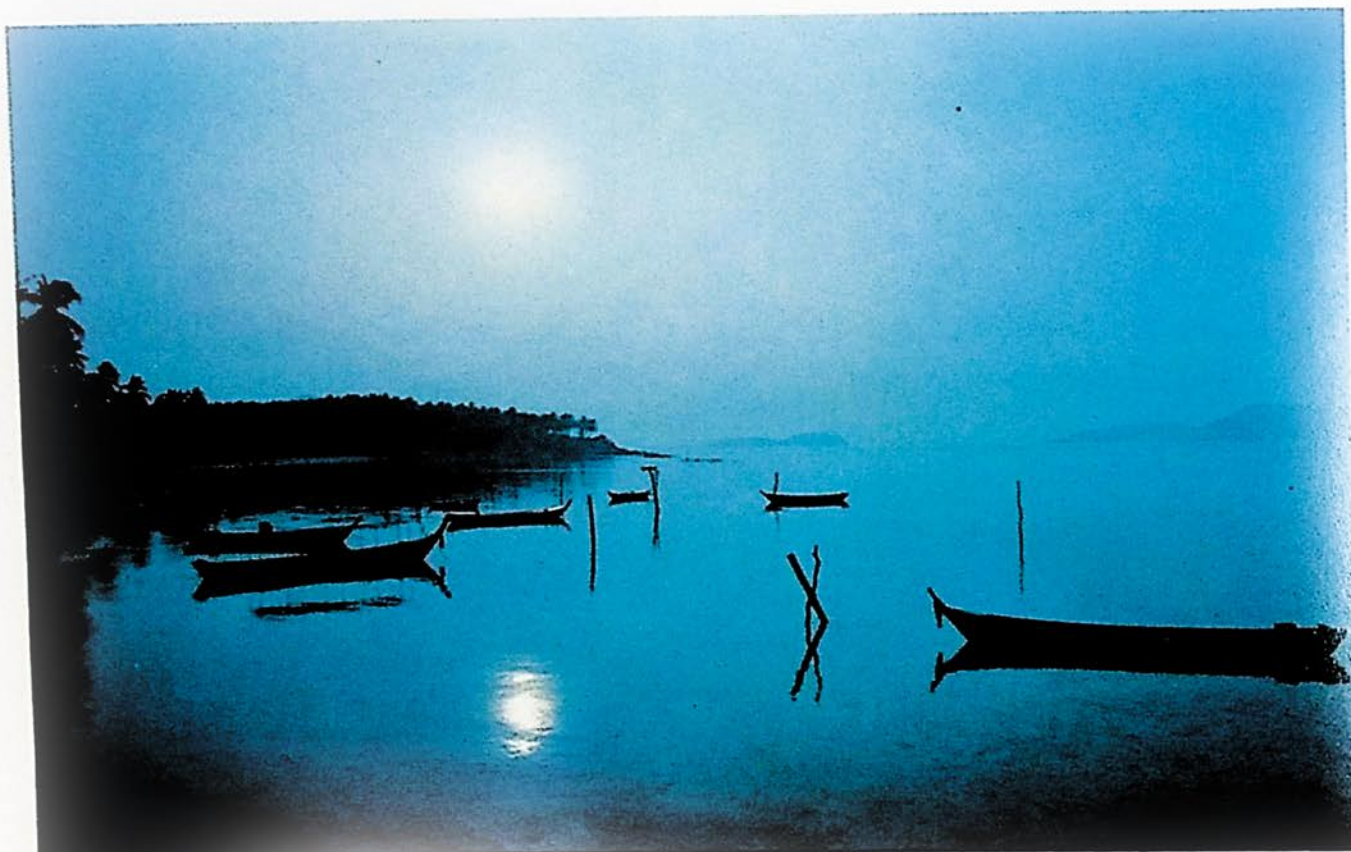

นายสุขุม ศิริมาสกุล
หัวหน้าฝ่ายบริหารสำนักงานจังหวัดชุมพร

ถ่ายภาพโดย

นายสุนทร อัมพันทอง
นายจำลอง มาเที่ยง
นายสมมุส กาญจนมัย
นายสุชาติ บุญยะเวชชิน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
สำนักงานจังหวัดชุมพร
สำนักงานจังหวัดชุมพร
บริษัทสื่อเดินทางจำกัด

พิมพ์ที่ : อมรินทร์การพิมพ์

๔๑๓/ ๒๘-๓๕ ถนนอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทร. ๔๒๔๒๘๐๐-๑ นายชูเกียรติ อุกกะพันธ์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

พ.ศ. ๒๕๒๘

ห้องสมุดกระทรวงมหาดไทย

028682

ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดชุมพร